

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cum S. Scripturæ, tum SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Quinto die Veneris Quadragesimæ: Homilia Trigesimasecvnda. De resurrectione Lazari. Eras quidem languens Lazarus à Bethania de castello Mariæ & Marthæsororum eius & c. Ioan.11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

S V M M A R I V M

HOMILIAE TRIGESIMAE SECVNDAE SEQVENTIS.

CONTINET hoc Euangelium miraculum famosissimum à Christo patratum, quo Lazarus à mortuis reuocauit, cunctis adeo manifestum, ut illi derogare nequuerint Iudæi .a. refert illud Euangelista suis omnibus ornatum circumstantijs, quo principaliter illud confirmat, quod intendebat, veram nimirum Christi Domini Diuinitatem. Ad octo conuertitur puncta. Primum quis fuerit Lazarus, & quæ ipsius sorores, & qua ratione sit infirmatus. b. Secundum refert sedulam sororum eius diligentiam ad Christum pro fratris incolumitate recurrentium. c. miserunt; solitudinem seruantes honestioribus adeo congruam mulieribus .d. & in nuntio quod miserunt se sapientes ostenderunt .e. valde pias, & optimè in exercitio orationis instructas. .f. Tertium proponit Christi responsum: quod infirmitas hæc non esset ad mortem: non enim labores & mortes iustorum sunt ad mortem .g. quorum vitis & bonis vitur Deus ad bonum, sicut verorum amicorum. b. Quarto declaratur, qua ratione dato, hoc responso Dominus biduo distulerit iter suum; & Bethaniam venerit cum esset opportunum. i. Quinto proponitur, quod eo cum iam peruenisset à Martha exceptus fuerit, ijs verbis quæ modicam fidem indicabant .k. quam Dominus consolatur promittens ei fratris sui resurrectionem. .l. Sexto manifestatur quomodo accedente Maria & plorante, Christus infremuerit, seipsum turbauerit, fuderitque lacrimas: .m. lacrimis suis diuina nobis prælegens documenta .n. Septimo cognoscimus qualiter ad tumulum terenderit, vehementiores edens rugitus, lapidem amouere iusserit, & sonora voce Patrem æternum fuerit allocutus. o. Octauo perpendimus quemadmodum imperiosæ vocis suæ virtute in testimonium good esset filius Dei, Lazarum de tumulo viuum euocari: ita coram omnium oculis, ut eam de seipso ediderit euidenciam, quam Theologi, vocant, In attestante. p.

- §. 1. Fuit hoc opus velut amplissimus puteus ab Isaac effusus, quem Palestini obsecrare non potuerunt.
- §. 2. Erat quidam languens &c. Maria autem erat &c. Eleganter probat Euangelista Christi diuinitatem ex illo quod in Maria & fratre Lazaro est operatus.
- §. 3. Prudenter egerunt Domine ista dum stant ad Deum recurrunt, qui hoc non faciente non castigat.
- §. 4. Miserunt ad eum. In infirmitate primo recurre ad Deum, & da locum medico: non sicut Rex Asa.
- §. 5. Miserunt. Decens etenim est, honestiores mulieres, velut Sara, domi remanere.
- §. 6. Ex inani saminarum cogitatione Deus educit compedes, quibus earum refrænet discursus.
- §. 7. Domine, ecce quem amas. Inuito diabolo Athenis mulieres inueniuntur sapientes, quod silentio suo declarant.
- §. 8. Domine, ecce quem amas, infirmatur. Illi quem Deus amat, hoc ipso tribulationes mittit, quibus ostendit, se illi

- illi bene uelle.
- §. 9. Maioribus amicis suis grauiores Deus mit-
tis tribulationes, quæ spei portam aperiunt,
sicut uallus Achor.
- §. 10. Dat Deus spem supra spem labores mit-
tens supra labores: sunt enim talenta, quæ
amicis suis ad negotium partitur.
- §. 11. Domine, ecce quem amas, infirmatur.
Congruè orant he Domina, suam tantum exponen-
do necessitatem: sic & sanctissima Maria
Virgo.
- §. 12. Domine, ecce quem amas, infirmatur.
Domine suam exponunt necessitatem,
atque in motu sumunt, eius amorem,
eius cura conuiscunt remedium. Tu idem
facito.
- §. 13. Infirmitas hæc non est ad mortem.
Accidunt aduersitates & clades diuina dis-
positione ad eius gloriam nostrumq; commo-
dum.
- §. 14. Non est ad mortem. Amicis Dei, ma-
la non sunt ad malum, sicut nec inimicis bo-
na ad bonum.
- §. 15. Pro gloria Dei. Utitur Deus amicorum
suorum bonis, ad gloriam suam, sicut illi
Dei bonis, iuxta legem optima amicicia.
- §. 16. Ut audiuit &c. Tunc quidem man-
sit duobus diebus in eodem loco:
Tardauit Dominus, morti locum concedens,
ut suam ostenderet, sicut in Iordane, poten-
tiam.
- §. 17. Tunc dixit: eamus in Iudæam. Si-
cus moram trahit, quando hora non est op-
portuna, sic diligentes accurrunt ad opportu-
nam, ut declarat Abacuc.
- §. 18. Venit itaque Iesus &c. inuenit eum
&c. in monumento &c. Accessit Chri-
stus: Martha uero modicam fidem ostendit,
& insulsam rationem: dicendo: Domine, si
fuisses hic.
- §. 19. Resurget frater tuus. Ratio est hæc
multum efficax, qua nos ipsos in morte con-
solamur. Resurget frater tuus.
- §. 20. Magister adest. Omnis Maria consola-
toribus onerosis, ad Christum accurrit: ipsa
uero tres edidit actus mysteriosos: fremuit,
turbauit seipsum, & fleuit.
- §. 21. Lachrimatus est Iesus. Mare magnum
hæc lachrima componunt effusa, quibus diuina
notantur arcana.
- §. 22. Plorat, quia Lazarum amicum suum ad
hanc uitam erat reuocaturus, talis est illa:
deinde ut moderatas iustificaret lachri-
mas.
- §. 23. Iesus rursus fremuit. Secundo infre-
muit Christus: iubetque tolli lapidem ad eui-
dentiam miraculi: & doctrinam confessario-
rum.
- §. 24. Iesus autem eleuatis sursum oculis.
Magna concludunt mysteria hi Saluatoris
actus, eiusq; uerba.
- §. 25. Statim prodijt, qui fuerat mortuus:
Est hoc miraculum miraculorum abyssus,
quod eam operatus est euidenciam, quam
Theologi dicunt. Inattestante.

HOMILIA XXXII.

DE RESVRRECTIONE LAZARI.

Quinto die Veneris Quadragesimæ.

Erat quidam languens Lazarus à Bethania de castello Maria & Martha sororum eius &c. Ioann. II.

ABEMVS hodie præparandis in: raticulum sanè celeberrimum quo Christus Dominus noster famam adeo solemnem sibi comparavit, ut etiam suis inimicis hoc sufficere videretur, quo totus in eum mundus crederet, eum sequeretur, & tanquam verum Messiam libens acceptaret: est autem resurrectionis Lazari miraculum, opus

I.
Hominis reparatio respondet mundi creationi.

3. p. 93. art. vli. ad 2.

1. p. 9. 68. ar. 1. & 2. Gen. 1. 8.

II.
Cur sint in firmamento stellæ.

Ecc. 43. 9.

totis manibus eximium: ea namque de causa Aquila illa cœlestis illud posuit tanquam omnium eorundem mirabilem, quæ Saluator noster adhuc viuens paravit, & velut clauem, quæ omnium signorum eius mirabilem claudit machinam, nec non processum, quem diuinus ille scriba composuit in diuinitatis Christi testimonium irrefragabile. Monet nos Theologiz Princeps D. Thomas Deum in mundi reparatione eundem quem in creatione, conseruasse ordinem; quando mundi fabricam exortus est ut eius fundamentum Cœlum statuit octauum: idcirco namque (ut aduertit idem Doctor Angelicus ex sententia D. Damasceni.) illud appellauit Firmamentum: *Vocauit Firmamentum Cœlum.* Apud nos fundamentum, cui totius ædificij innuitur machina ad ima terræ deprimitur: portio mundi fundamentum à Deo primitus collocatum in altissimis cœlorum statuitur: etenim ab illo pendet esse totum orbisque firmamentum: quæ de causa totum illud sideribus stellisque adimpleuit: *Fecit Stellæ.* & posuit eas in firmamento, quatenus illis ornatum fulgeret angustius, suaque ad terram mitteret influentias, quibus illa fertilis fœræque redderetur: tam enim ob causam vocantur: *Stellæ quasi à stillando:* eo quod suis influxibus viuificent, distillent virtutem plantis ipsisque terræ: ita Spiritus sanctus apud Salom: *Vas Castrorum in excelsis, in firmamento*

*Cœli resplendens gloriose. Species Cœli gloria stellarum mundum illuminans, illud, Vas castrorum, idem est aque exercitus numerosissimus, quo nomine Deus Stellæ cognominat: hoc quod nostra vulgata lectio scribit: Igitur perfecti sunt Cœli & terra omnis ornatu eorum, legit Hebræica, & omnis exercitus eorum, etenim illæ stellæ exercitum constant copiosum: nam efficaciam & Stellæ vigore influentiarum mundum in esse suo conseruant vniuersum, stellæ istæ non pauca sunt innumero tantæ ut nullus detur Arithmeticus quantumuis ingeniosus qui illas numero comprehendat signetque determinato: videt D. August. Lib. 16. de Aratum, Eudoxium aliosque Philosophos qui eas numerasse sibi gratulabantur. Fuit Abraham in astrologia versatissimus atque inter Chaldaeos adeo celebris ut teste Iosepho illam Ægyptios docuerit: nihilominus iubet illi Deus ut illas dinumeret: *Numeras Stellæ Cœli, si potes ad Gen. 15. 5.* primum ingressum se victum fatetur, quo illi promisit posteros suos eodem modo sine numero fore multiplicandos, quamuis autem Astrologi sapientia clarissimi cum hoc principio incipiunt. nihilominus atremè quosdam considerant, quas vocant: *Maioris magnitudinis* quas in sex classes diuidunt, prout ex doctrina Ptolomei refert auctor modernus Martinengus: de illis disputant se adhibentque particulariter de quantitate earum, influxibus, effectibus, & metibus ut videantur eas dinumerare metetricque passus, idque tantò maiori diligentia, quanto in se sunt notatu digniores.*

IV.
Eundem illum ordinem in mundi reparatione à Deo seruatum esse cognouimus: ad hoc primum statuit solidum fundamentum cœli mundi tale firmameteretur redemptio, salus, virtus, remissio, iuramentificatio, gratia, gloria. Hoc autem esse dicimus tri: stellæ vniuersum Dei Filium humana carne indusum, acula.

L. Glossa mag. in Gen. pag. 1006.

tum, scite desideras quid sit Christus? firmamentum est, in cuius virtute totum fundatur bonum tantum quantum fundari & in animabus potest collocari: *Domini firmamentum mentis*, Psallebat David, quo nomine eundem illum promissit venturum: *Erit firmamentum in terra*, vocat illud Deus cælum: *Vocavit firmamentum cælum*, non quod corpus eius ex materia fuerit cæli compactum, ut quidam opinati sunt hæretici, sed ob eximiam eius puritatem & eminentem munditiam, qua cælos ipsos longe præcurrebat: huic in esse spirituali totum innitur vniuersum: *Nec est aliud nomen sub cælo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri.*
 Ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia (ait Apostolus) *sive qua in cælis sive qua in terris.* Impleuit Dominus hoc firmamentum stellis luce splendidissimis: intelligo miraculis, quæ conspectui hominum videbantur formosissima & quibus mundum illuminauit, instruxit, persuasit sui que fundant cognitionem: stellæ fuerunt, quibus instuebat & distillabat infirmis sanitatem, leproso munditiam, agilitatem paralytico, coeco visum, vitamque mortuis, totus ipse circumquaque cælum erat stellatum: etenim suo visu, suis verbis, sua saluta, suis manibus, sua voce, suis pedibus luxque vestis simbria salutem infundeat. Si stellæ has numero complecti volueris nihil efficies, omnem namque superant numerum quæ & eius miracula nullo possunt numero comprehendi; nihilominus astrologi & qui supremum illud attentius considerabant firmamentum, id est sacratiores Evangelistæ oculos suos in stellæ coniecerunt eminentiores, ut de illis eorumque effectibus vel parum litterarum traderent monumentis, illas Dominus in sex dispersit classes, ut astrologi stellæ, quando earum rationem reddidit amico suo integerrimo D. Iohanni Baptistæ hæc dici mandauit: *Cæci vident, laudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euang. dicuntur.* De illis apertè scribuntque particulariter: nam ex innumeris Christi Domini miraculis illa elegerunt quæ cæteris palmam in totius mundi conspectu præferebant, illa scripserunt, de illis rationem, formam, effectusque enarrauerunt.
 Illud dextero sanè calamo effecit Astrologi cælestis primipilus D. Iohann. etenim supponit huius cæli sidera ita omnem excedere numerum, ut si numeranda essent locus non esset in mundo libris de illis impendendis: *Sunt alia numerata, multa, quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula*
 Ioh. 20. 30

la, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libris. Pax! quæ sidera, quæ ad numerum non possunt reduci singulata: etenim aliquando videmus quod omnes illi ad eum accedentes solo illius contactu sanarentur, unde innumeri fuerunt & summariè verbis his comprehenduntur: *Quotquot tangebant eum salui fiebant: quia virtus de illo exibat & sanabat omnes.* alii scribunt Evangelistæ: *Omnes qui habebant infirmos, ducebant illos ad Iesum & c.* Quos impositis manibus sanitati restituebat, ex quo argumento valde solido probat Magister F. Ioannes de Ponte in sua Monarch. Christum Dominum nostrum solum plura passisse miracula quam omnes SS. simul coadunati: hoc supponit D. Iohannes porro ut acutissimus & Cælestis Astrologus oculos deflexit in sidera nonnulla primæ notæ maiorisque magnitudinis, hoc est in miracula solemniora ac mirabiliora, maiora dico, non in ordine ac Christi potentiam, sed ad ipsa facta: nam erant quædam alijs maiora, eo modo quo similiter in creatione dicuntur alijs esse maiora prout notat D. Augustinus.
 Hoc considerat D. Iohannes expendit & scribit particularibus suis confirmatum circumstantijs, qualitatibus & affectibus, ut verò verius confirmet nobis veram Christi Divinitatem: etenim fuit hoc illius principale propositum: *Hæc autem scripta sunt, ut credatur quia Iesus est Christus Filius Dei.* Cuius enim sapiens non admiretur, quæ ratione hæc describat omnia, exorsus à primo, conuersionis aquæ in vinum, eiectionis Mercatorum de templo, conuersionis Samaritanæ, Paralytici apud piscinam, Epuli quinque mille hominum ex quinque pambus, cæci nati illuminationis & tandem resurrectionis Lazari quam hodie colimus: obstupescere sanè videre quam ad amulum nobis representet, narretque singulariter hoc miraculum: erat etenim maioris stellæ magnitudinis, ut probat D. Augustinus. Idemque confirmat D. Petrus Chryzolog. vocans illud signorum signum, virtutemque virtutum: *Hoc signum videmus esse signorum, virtutum coronam esse virtutum.* Erat hoc opus quo diuinitatis Christi conuictus testimonium: quæ circa illud suis omnibus distinctè narraz conditionibus quis defunctus ille fuerit, quos haberet parentes & amicos, quo in loco eum inuenerit infirmitas, vbi mortuus, vbi sepultus: qualiter Christus absens fuerit, qualiter vocatus ex proposito iter distulerit & accedens defunctum inuenerit iam tumulo traditum quattuoriduum: quid sit quod egerit
 C c c 2 acco

Mat. 14.
 Luc. 6. 19.
 Lib. 2. c. 4.
 & seq.
 Tract. 17.
 in Ioh.

Ioh. 8. 31
 Tract. 49.
 in Ioh.
 & Ser. 52
 de verb.
 Domini.
 Serm. 63.
 D. PET.
 CHRYS.

accedendo quæ verba protulerit, quos gestus ediderit, quos rugitus vt leo quos gemitus, quos ploratus: qua ratione voluerit ire ad sepulchrum, vt præfentes omnes oculis suis defunctum conspicerent, & corporis foetorem & corrupti olfactum, producit: testes, sorores, amicos, aduenas, nobiles, qui accurrerant illas de morte fratris sui consolatur: aliosque innumeros, protestationem enarrat publicam quam altissima voce edixit. declarans opus illud se tacere in diuinitatis suæ testimonium efficacissimum: vocem refert imperiosam, quâ velut Deus vitur, quâ ratione viuus coram omnibus de tumulo sit egressus, ille qui defunctus iacuerat pedoreque corruptus: prohi quale sidus saluiferis influentijs omnibus utilissimum.

VII.
Mors in
olla La-
zari sig-
nat resur-
rectionem.

Elizeus manuum suarum virtutem ostendit in olla corrupta quæ mortem præferebat: quidquid enim in ea congestum erat venenum lapidebat (& ita tellantur repetita sæpe verba præsentium: *Mors in olla, mors in olla*) illam tamen ollam in vitam conuertit antidotum, ita vt ex illa circumstantibus omnibus epulum eliceret, quo nullum salubrius, nullumque suauius; quæ olla ita putrefacta est hæc sepultura? ipsæ defuncti sorores exclamant aiuntque: *Mors in olla: ambæ namque Christo fratris obitum protestantur, quarum altera Christum à sepulchro conatur auertere dicens: Domine iam facti quatuordecim enim sunt: porro Christus accedit (cuius expressam figuram prætulit Elizeus etiam in ipso nomine quod significat *Deus saluans*) manum applicat suæ virtutis ollæ corruptæ: mediante voce suâ diuinâ, indeque elicit vitam & epulum omnibus saluberrimum: Lazaro vitam, sororibus eius exultationem, amicis consolationem, discipulis confirmationem, omnibus bene affectis & sinceræ mente accedentibus fidem, inimicis suis recalcitrantibus stuporem: fidelibus suis excellens suæ diuinitatis argumentum, nobis autem documenta profus admirabilia, quibus mortui vitam gratiæ consequantur nos suâ Spiritus S. committitur illamque obtinebis, quæ eiusdem generalis est œconomia, si humili prece eam deprecemur dicendo: *Aue Maria.**

§. I. Fuit hoc opus velut amplissimus puteus ab Isaac effusus, quem Palæstini obsecrare non possunt.

☩ 3
Lib. de
Isaac &
anima.

Enfuit D. Ambrosii. opera quæ Spiritus S. exarat de Patriarcha Isaac adeo præclara vt

ad illa pro debito decifanda librum de illis composuerit quem inscripsit: *De Isaac & anima*. Isaac figurauit Ch. illi.
ac particulari credit plurima complexi mysteria illud, quod facer textus enarra: de nonnulli puteis, quos aperuit. Descendit hic in terram Geraris quæ regio erat Palæstina: erat autem populus hic peruersus, inuidus, multisque sceleribus inquinatus: in hac regione agriculturam exercere ac seminare contendebat; quia verò terra hæc erat arida nullis fontibus nullisque rivis rigata (sic enim aduertit Plin. Janimo proposuit quosdam effodere puteos quales modo effodimus cum molis aquarijs, vbi nulla emanabat aqua illisque sibi præualebat. Seminebat & ilico aquam educebat quæ sementem irrigaret, vnde messem collegit abundantissimam: viti huius prouentui atque incremento inuiderunt Palæstini, quibus celebris atque in tota regione eorum reddebatur famosissimus, quocirca puteos illos omnes quos effoderat obuere decreuerunt, inter illos autem tres erant celebriores: primus in terra sterili & inaquosa, vnde fuit opus illud admirabile: verum liuore tabescens Palæstini questionem illi mouerunt acerbissimam, insimulantes, quod nequam esset, inimicus Dei, atque ad illum minime spectare aquarum hanc abundantiam, quocirca nomen puteo imposuit: *Calumniam*: quamobrem nomen putei ex eo quod acciderat vocauit *calumniam*. Confestim alium effodit ampliosem; viderunt illum & tantas ob illum excitantur inimicitias, tamque graves similitates, illum obstruere conati, vt illi nomen dederit: *Inimicitias*. Post hæc tertium aperuit amplum adeo, spatiosum, ac profundum, vt ipsi viderent eum nullatenus se posse obsecrare, quocirca nomen illi imponitur: *Lacitudo*, pro quo non contenderunt: quinimo se superatos esse fassi sunt, atque in concilium conuenientes omnes principes cognoscunt, quod qui tales tantosque puteos aperiret aliter fieri non posset, quin copioso Dei munere fulciretur: & nedum non ausi sunt persecutionem in eum excitare, sed vnanimes omnes decreuerunt perpetuam cum illo amicitiam coniungi, eumque velut Dei familiarem si quæ impiam alium summe petere reterret: illum igitur accedunt rex Abimelech eiusque curiæ principes in hæc verba virum allocuti: *Domine mi fœdera iungamus amicitiam, etenim omnes te currimus vobis amicum, aperte namque nobis constat Deum tibi esse propitium: Videmus tecum esse Dominum &c.*

D. Ambrosii.
Adest modo D. Ambrosii, atque audin? hanc Lib. de
historiam? quis credat non magis hanc gra- Isaac cir.
uidam & 4. Tom. 1

vidam esse Sacramentis: *Quis hac legens terrena magis quam spiritualia opera esse arbitretur.* Praeclara valde hæc expendit D. Ambrosius, cæterum ea solum nos expendamus quæ nostro congrua sunt instructio. Isaac prototypus, expressamque Christi gessit figuram. hic in hanc venit regionem doctum aut seminum caelestem, hoc ipse declarat in parabola quam proposuit de seminante: *Qui seminat est silius hominis*; semen autem præcipuum erat: fides circa personam suam, quod esset in unum Filius Dei. Ut autem illa radices in cordibus ageret, fructumque produceret multiplicem, aqua requirebatur fecunda miraculorum sine quibus nulla speranda esset messis abundantia: ad hoc quamvis tot puteos effoderit quot miracula patrauit, eaque conati sunt Iudæi occludere eius gloria amuli, prout quotidie per singulos Evangeliorum discursus annotauimus, in illis tamen tria fuerunt omnino sing. Iaria, quæ describit Ioannes Evangelista: primum in terra sterili vnius paralytici fuit, consumpti paralytici per triginta & octo annos, curatio, hunc etenim vnicò verbo: *Surge tolle lectum tuum exiit in pedes*, sive certum dixisset esse velocissimum, huic puteo se aduersarios Iudæi opposuerunt, illum conati occludere, blasphemiam in eum contumeliosè, accusantes, quod iurans esse Dei eiusque legis inimicus, eo quod in Sabbato se uilia mandata exerceri opera, quale confesbat esse grabatum in humeros tollere: acris adeo fuit hæc contentio ut Christus cum illis perlongum protraxerit questionem, quam clara opera literis mandat D. Ioannes de in secundum effodit puteum in oculis illius, qui oculis orbis in lucem prodierat, hunc viderunt & actum conati illum obsecrare, non vulgares cum cœco iam illuminato contentiones litæque instituerunt, nunc vnum, modo alterum conuocantes concilium: nunc ad vnum modo ad alterum eorum provocantes tribunal, modo parentes quæstioni durissimè subsidentes furentem suam in Dominum liuidi prodeutes inuidiam.

II. Aqua rigatur fides in est miraculis

III. Tres putei, tria signant miracula

IV. Resurrectio Lazari puteus amplissimus

Tandem tertius apparuit puteus, in sepulchro, in quo Lazarus mortuus corruptus totidiesque prosternebatur ex quo illum eduxit viuum ad suæ tantummodo vocis imperium, in totius populi catu nobilissimo, cum expressa protestatione, voce præconia atque elata quod illum effoderet in huius veritatis confirmationem, quod filius esset Dei nissus in mundum: *Vi fecerit quatuor me misisti*: possibile non est hunc occludi puteum inquit D. Augustinus: tota licet inferni puteo iniiciatur malitia: neque enim negari potest o-

pus ad omnium oculos effectum, nec occultari factum adeo propatulum, nec calumniari quod eum expressa protestatione agebatur, quod Christus esset Deus omnibus ob generis nobilitatem notissimus. erat Lazarus: eius mors omnibus in confesso, sepulchrum manifestum, atque in illo corpus latere corruptum omnes testes oculares, eodem modo & illis fuit evidens quod ad solū merumque Christi præceptum de tumulo viuus eueisset: viderant illum loquentem, ambulantem, conuersantem, clariora de Christi virtute proferentem testimonia: protestationem audierant Saluatoris quod signum illud ederet quatenus cognoscerent quod filius erat Dei, omnes audierant nec enim quemquam latere poterat quod tam canora voce proferebat, non fuit opus hoc in angulo aut loco patratum abscondito, sed in publico prope Ierusalem, in Bethania, quò confluxerat prima totius Ierusalem generosa nobilitatis defuncti foiores visitura: *Tantum miraculum Domini tanta erat euidencia D. Auevs. diffamatum, tanta manifestatione declaratum ut non Tract. 5. o. possent vel occultare quod factum est vel negare. in Ioan. Quocirca modum non inuenerunt quo nisi quæ ad finem 2.9. sionem de illo mouerent, nec illud calumnijs aut sunt impeterent tanta namque fuerat euidencia defamatum ut nullam admitteret exceptionem. quid egerunt concilium coegerunt, ingenue falsi nullas sibi vires adesse quibus hominis illius viribus obfisterent, nec media quibus, inuidia stimulat, puteos obstruerent miraculorum, opera namque erant talia quæ totum possent post eum trahere mundum fidemque adstruere filij Dei.*

Cæterum nequiores fuerunt hiis Palæstinis, illi etenim si obsecrare audierint primos quos effoderat Isaac puteos eo quod sibi vires ad hoc crederent esse sufficientes, attamen vltimè Iudæi videntes ut amplum ita profundum nec modum nequiores superesse illum obtinendi, concilium conuocant res, ut cum eo foedera sanciant amicitia: illi verò qui signis omnibus Christi conati fuerant inferre calumniam, hoc vltimo viso adeo splendido ut nulla ex parte possibile foret illi derogare; in Concilium conueniunt ut rei veritatem faterentur sicut de factis confessi sunt, nec tamē se illi victos subdere conclusum suū, non illum admittente tamē qualis erat, sed item illi intendentes de huius operis excellentia, nec non alia in causam adherentes, fera e mortis in eum protulerunt decretum: etenim communi calculo senserunt expedire, ut moreretur ille, qui tantas illis excitabat tragœdias, ut die Veneris sequenti

latius dicendum, quinimo ea de causa Euangelista Ioannes hoc omnium miraculorum eius statuit postremum eorumque quae referunt in factus Salvatoris, & hoc capitulum sic orditur: *Erat autem quidam languens &c.* illo adverbio autem quod grammatici dicunt aduersativum, designat quod quamvis multa retulerit portentosa miracula ad intentionis suae veridicam assertionem, finem imponere voluit huic historiae supremo omnium miraculo: quasi dicat: praecelara admodum proculi prodigia nunquam visa, quae Christus edidit in aquis illas in vinum transmutans, in Samaritana, illam ex meretrice publica creans Apostolam: in paralytico apud piscinam: in palcendo quinquaginta millia hominum, in caeco a natiuitate, multaque alia infinita liceret signa proferte, verumtamen hoc vnicò concludere animus est, quod patrauit in Lazaro ad Bethaniam in quo prodigia cuncta comprehenduntur. Sic hoc

D. Avrv.
Serm. 104.
de temp.
Tom. 10.
VI.
Lazari
resuscita-
tio signu
omnium
maximu.
Serm. 63.

intelligit D. August. *Multa quidem signa ac virtutibus Dominus ac Saluator noster Christus Iesus dimisit: atque sua potentiam declarauit, sed maxime in Lazari morte, ostendens se esse eum de quo scriptum est: Dominus virum nobiscum.* D. August. ad rem manum dat D. Pet. Chrysost. hoc primum supponens: quod inter signa Saluatoris palmam ceteris eripuerunt resurrectiones, quas in mortuis est mirabiliter operatus: etenim in singulis earum reliqua omnia comprehenduntur: si namque miraculum fuerit caeco visum restituere, alibi surdo auditum, hic gressum claudico &c. omnia haec in mortuo simul coniunguntur: etenim illum ad vitam resuscitans omnia haec simul illi concedebat, visum, auditum, gressum &c. supponit secundo: quod inter prodigiosa a Christo factas resurrectiones haec ceteris fuerit illustrior: quocirca si puellam ad lucis usuram reuocauit, filiam Lazari principis Synagogae, iam illa recenter obierat & iuxta mulierum Iudaeorum errorem, opinabantur quod adhuc anima circum cuba corpus obambulare: deinde factum est hoc in cubiculo coram tribus tantummodo discipulis suis & patre ac matre defunctae parentibus, iisdemque testibus. Si viduae filium surgere fecit ad vitam iam domo elatum ad tumulum mulierum coram adstantibus ut diximus heri, adhuc corpus supra terram etate incorruptum.

VII.
Ex illo
descendit
D. Ioan.
velut ex
montis

Ceterum hoc in opere nedum erat Lazarus mortuus, sed iussu eius iam adibus elatus & ad sepulchrum delatus & sepultus, imo etiam in sepulchro corruptus ut nihil morti modo superesset quod in illo operaretur. Nihil testat vltimus considerandum ad tanti miraculi magnitudinem

quocirca pedem hic sicut Euangelista, nec ultra vertice ad in referendis Christi miraculis calamum applicat, Christi sed hoc exarato iam Christi passionem inchoat passionem. explicare, posuit autem hoc capitulum velut altissimum montis fastigium: cum enim ex vna parte absoluerit ascensum, ex altera paratur descensus: totum hoc D. Ioan. Euangelium viginti & vnum complectitur capita: decem ascensus: miracula vitamque scribens. Saluatoris: & decem descensus: in medio eminet hoc capitulum velut vertex montis: hoc autem est quod praemanibus habemus: hic namque ascensus terminatur miraculorum Christi, his nil datur ultra, atque ex illo descensum incipit, ex eo quod dicitur, miraculum hoc fuisse illud, quo Iuda Iudaeorum rabies exarduit, qua moti eum ad mortem condemnarunt.

Quantum sapio, procedit D. Euangelista con- VIII. formiter illi, quod pro fundamento statuerat in Similitudine exordio sui Euangelij, quod Christus sol esset digne mundi: *Erat lux vera qua illuminat omnem hominem: de sole testatur Spiritus S. Procedit & firmatur crescit utque ad perfectam diem, diluculo aureus Ioan. 1.1. prodit, noctis dissipans tenebras, & licet in se Prou. 4.11. aequalis semper habeat lucem, eiusque totam plenitudinem, verum illam paulatim mundo manifestat usque ad meridiem, nec vltius progreditur, sed paulatim descendit suamque lucem subtrahit, donec alterum visitans haemisphaerium velut tumulo sepeliatur. En tibi solem diuinum mundo serenum illescentem: quem lucis suae radijs quos in naturae sua protulit clartores, illuminat, semper accrescens & fulgentiores de se radios emittens, euidetiora diuinae suae personae argumenta, salus illustres eubians radios quos vates Malachias pennas appellat: *Orietur vobis in montibus nomen meum sol iustitiae, & sanctus in penne eius*; procedit & crescit lux haec usque dum meridiei fastigium ascendat, in hodierno nempe miraculo non est hic vltius progrediendum, nihil ultra stagnandum ut miracula quae in insigiosa: nec enim danda super sunt. Hoc ipsi inimici cognouerunt pariterque confessi sunt dicendo: non est quod praeceliora requiramus: *Hic homo multa signa facit: si demerit. Ho. 18. 29. mus eum sic, omnes credent in eum.* Cum tale sit 21. in 1. en. tantumque hoc miraculum D. Ioan. Euangelista hoc omnibus suis circumstantijs & conditionibus spectatu dignissimum exarauit: ita ut notat D. Chrysost. Icum Spiritus Sanctus sit Sacrae scripturae principalis, ne vnica quidem syllaba in illa fuit nec verbum, nec punctum, eam illud quod*

quod videtur inadvertenter dictum, & nulla de causa, quod sua profundissima non contineat sacramenta: quid ergo de illa scriptura censendi quam idem Spiritus S. per manum aquilæ illius cælestis D. Joannem intelligo, expressit, in non parvam Christi gloriam eiusque divinitatis assertionem, qua coronidem imposuit processui quem D. Ioannes huic congruum scripsit intentioni: expendamus igitur illas, quas possumus pro temporis angustijs.

§. 2. Erat quidam languens &c. Maria autem erat &c. Eleganter probat Evangelista Christi divinitatem ex isto quod in Maria & fratre Lazaro est operatus.

Inscribatur in Bethania non leuiter Lazarus omnibus notissimus cum ex se tum ex sororibus suis Maria & Martha, notanter autem cognita erat Maria: erat etenim illa quæ suis repudiis vanitatibus carnisque lascivijs remittens ad Christi pedes confessa procurrerat, eosdem lacrymis suis rigans, vnguens vnguento, tergens capillis, oscula illis ingens deuotissima: Maria autem erat, quæ unxit Dominum vnguento & extersit pedes eius capillis. Per transfennam hic leuiter considera quod in cortice literæ patet manifestum, quæ cura scilicet Evangelista hæc omnia designet, suisque proprijs exprimat nominibus: locum, infirmum, sorores, quod omnes essent publicè notæ, quod nihil hic factum sit admittendum, sicut illa quæ de longinquis adseruntur regionibus, atque de personis nemini cognitis, nec expressis: hoc unum est argumentum quo præter alia historiographi se veritatem dixisse confirmant: sic aduentu D. Petrus Chrysol. alia licet intentione, hic tamen ad bolidem cadit: Locum, tempus, personas, & Evangelista designat ut relationis veritas manifestis ipsarum rerum comprobetur indicijs. Verumtamen cogitationem tuam reflecte, ad id quod D. Ioannes narraturus hoc miraculum de Lazari: resurrectione scribat quasi inadvertenter & per parenthesis id quod primum operatus fuerat Christus in Magdaleræ sorore Lazari dicendo: Maria autem erat quæ unxerat &c. quæ cum esset mulier in ciuitate peccatrix lupa notoria, inferni titio, eam Christus in Seraphinam mutauit amore flagrantissimam, connectens huius Lazari resurrectioni quo ad corpus; illam quam ediderat in sorore Maria quo ad animam; quatenus argu-

mentum proderet firmissimum atque irrefragabile (a) potestatis atque essentie, Diuinitæ in Christo Iesu, quod ipse isdem Iudæis designarat, & canto, quando manifestus hauc illis aperuit fidei veritatem.

Idem scribit Evangelista Ioannes (vt notat Lib. 20. de D. August.) hinc admodum ac singulariter grauius, c. 6. nem fatis qualtionem qua Christus cum Pharisæis Scribisque dissensit, dum eum conabantur occidere: quia parato paralytici ad piscinam miraculo illis significauit, imo dixit aperiens, de verb. virtutem suam esse diuinam, seque Deum Patri Domini, æqualem: Propterea magis quærebant eum Iudæi Ioan. 5. 18. inuiscere &c. quia patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo. Vnde colligo quod illa Saluator non dixerit imperfectè & quasi multitando dentibus sed adeo manifestè vt sicut hoc perducles illi intellexerunt eius inimici potuissent hoc ipsum Arius eiusque sequaces intelligere, eum illi bile rabida contra Christum infremere conati vt palinodism caneret; nedum non dicta reuoco responderet Dominus sed hoc vobis sic probabo clare, vt nunquam clarius, certum est illum esse Deum qui opera facit Deo propria & eodem modo quo Deus, illa ego facio: Quicumque pater facit hæc & filius similiter facit. Quomodo probas hoc? supponit id quod Psal. 111: Propheeta regius duo esse opera Deo propria. Duo operum: anima impertiri vitam gratiæ, quæ per peccatum mortua erat: secundum, mortuum de mortis potestate vindicare, quem habet in sepulchro captiuum: Deus noster Deus saluus factuendi & Domini Domini exitus mortis.

Sic verba illa intellexit D. Basilus & notat in scolis Cardinalis Bellarminus in Hebræo haberi nomē in, ineffabile Deo proprium, quod bis repetitur: Psal. 67. Domini Domini, quasi per hoc certius alleuetando, eo modo quo dicit Sacerdotis est absolute à peccatis, hæc duo opera faciam ego ait Christus. Primum: virtute verbi mei resuscitabo animas mortuas per peccatum, hoc illis verbis: (teste D. Aug.) indicatur: Amen dico vobis, quia venit hora & nunc est; quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint uiuent. Non hoc intellexeris, inquit, de mortuis quo ad corpus sed quo ad animam, illi namque pleno ore mortui appellantur: Mortui: non est ista resurrectio corporum, sed animarum, habent enim anima mortem suam in impietate atque peccatis, de qua dicitur, sine mortuos sepelire mortuos suos.

Secundum: omnes mortuos corporaliter resuscitabo & vocis meæ virtute eos de monumentis excitabo rediuinos: Venit hora in qua om-

nes qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei & procedent &c. Non vocat illos mortuos non enim absolute tales sunt, qui solummodo quo ad corpus mortui sunt sed vocat eos in monumentis tumulisque reconditos, hęc duo opera ait. D. Ioan. proposuit & promisit Christus vt diuinitatis suę certissima testimonia: quia verò interrogare posses, quando Christus illa cõpleverit: quamvis enim de primo opere satis constet, multos enim in anima mortuos sola sua voce resuscitauit, vt pote Samaritanã, Mattheum, ac Zacheum: de secundo tamen nihil nouimus, quòd verbo suo in monumentis reconditos ad auras reuocaret: Omnes qui in monumentis sunt, idcirco hanc proponit historiam, in qua vtunque completum asserit, in duabus personis adeò cognitis ac publicis quales erant Maria & Lazarus. Mariam etenim tot mortuam mortibus quot peccatis mortalibus inquinabatur: (erant autem omnis generis indicia per septem da-

Ho. 93. in
Euang.
Luc. 8. 3.

mones, vt ait D. Gregor. a quibus vt ait Euangelista Lucas possessa tenebatur: De qua septem da-

monia exierant:) ex illis omnibus euocauit, vitamque largitus est illi gratię sublimẽ adeò, vt quę prius erat inferni tũo, illam inter Seraphinos diuino amore flagrantissimos extulit: Dil-

xit multum & hoc solo suo verbo quod illi ait, dum pedes suos peccatrix inungeret &c. Remit-

tuntur tibi peccata tua. Lazarum autẽ in tumulo iam corruptum, tantoque fetore horridum: vt germana eius soror se tantu n fetorem ferre non posse protestetur; viuum, incolumem, & alacrem suę vocis virtute resuscitauit; quo li-

quidẽ demonstrauit se idem facere posse in extremo die iudicij vt notat D. Gregorius Nyllenus: Quemadmodum vnus excitatus est à Christo,

Orat. 3. de eodem modo poterunt decem & vt decem trecenti resurrect.

& plures: atquẽ namque facile tibi est, cui obediunt famuli, multos simul euocare, atque vnicum; tam leui enim negotio ais: venite omnes, ac veni: hanc rationem conformiter proposito nostro disputat D. Ambros. & D. Petrus Chry-

solus: Lazarus ab inferis reuocatus vincenda mortis formam apportat & de seipso resurrectionis exemplum. Habes hic irrefragabilem confirmationẽ,

qua suam Christus testatur probatque diuinitatem: Quicumque Pater facit, hæc & filius similiter facit. Notanter ait Similiter, id est, non orando, non supplicando, non alienum postulando auxilium, sed eo modo quo Deus operatur, scilicet precipiendo.

Hoc vt præcipuum statuit D. Paulus eiusdem prædicator eximus de Domino nostro dispu-

tant, de quo tale fert testimonium: Qui prædicatus est Filius Dei in virtute. Sic etiam S. Patres Græci, qui prædicta verba sic legunt: Qui declaratus aut comprobatus est Filius Dei, quoniam est hæc diuina Virtus: in quo illam manifestauit in duobus: Primo, dum sanctificat animas ipsque vitam diuina sua gratia, infundit. Secundo: dum mortuos resuscitat: Secundum Spiritum Sanctificationis ex resurrectione mortuorum. Illa considera: nobis enim hæc coniuncta refert D. Ioannes in duobus illis Germanis: nam idcirco ad memoriã reuocauit opus illud Magdalene: Maria erat qua unxit &c. Missum faciamus quod operatus est in Maria, & quod agit in Lazaro, consideremus: quamvis enim illud, tãto fuerit excellentius; quanto est anima corpore nobilior & animæ vita corporis vitã præcellentior; nostris tamen oculis carnalibus quibus corpora patent euidentius, admirabilior est Lazari in corpore resurrectio, quàm Magdalene in anima: quini no per hoc quod Dñs in corporibus operabatur, quid posset in animabus, clarè demonstraba: vt patet in Paralytico: dum eum curaturus sic ait: Vt scitis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, surge, tolle lectum tuum,

Qui prædicatus est Filius Dei in virtute. Sic etiam S. Patres Græci, qui prædicta verba sic legunt: Qui declaratus aut comprobatus est Filius Dei, quoniam est hæc diuina Virtus: in quo illam manifestauit in duobus: Primo, dum sanctificat animas ipsque vitam diuina sua gratia, infundit. Secundo: dum mortuos resuscitat: Secundum Spiritum Sanctificationis ex resurrectione mortuorum. Illa considera: nobis enim hæc coniuncta refert D. Ioannes in duobus illis Germanis: nam idcirco ad memoriã reuocauit opus illud Magdalene: Maria erat qua unxit &c. Missum faciamus quod operatus est in Maria, & quod agit in Lazaro, consideremus: quamvis enim illud, tãto fuerit excellentius; quanto est anima corpore nobilior & animæ vita corporis vitã præcellentior; nostris tamen oculis carnalibus quibus corpora patent euidentius, admirabilior est Lazari in corpore resurrectio, quàm Magdalene in anima: quini no per hoc quod Dñs in corporibus operabatur, quid posset in animabus, clarè demonstraba: vt patet in Paralytico: dum eum curaturus sic ait: Vt scitis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, surge, tolle lectum tuum,

Matt. 9. 9.

§. 3. Prudenter egerunt Domina ista dum statim ad Deum recurrunt, qui hoc non facientem castigat.

Miserunt ergo sorores eius ad eum. In morbum incidit Lazarus adeò grauem, vt continuo illum lecto detinuerit viribus elumbum, infirmum, hoc enim est Languens; ita vt confestim manifestum vitæ periculum incurretit. Sorores eius hac fratris sui infirmitate non parum afflictæ continuo nuntium Christo miserunt, velut in quo verũ erat salutis vitæque remedium. Iam de Iudæa excesserat, quando in festo renouationis templi, de quo die Mercurij proximo, eum Iudæi lapidibus obruere conabantur, ad ripam igitur fecerat Iordanis itinere decem aut duodecim horarum à Bethania & Hierusalem, ibique moram trahebant: Exiit de Ierusalem in eum locum ubi erat Ioannes baptizans primum & mansit illic. Eo igitur sorores illæ miserunt ad eum. Optimè se ostenderunt discipulas in Dei schola instructas in qua hoc inter cetera prælegitur, vt in quacũque tribulatione necessitate, morbo, & afflictione Deus primus sit, hoc primo ad mo præ-

7

100. 10. 49

In Dei

Legitur, ad quem pro remedio confugiamus, velut ad eum, qui præcipue potest, illud largiri. Hauc doctrinam proponit ore præcellentis illius magistri Vasilij; David: *Audi popule meus & loquar, Israel & respiciabor tibi Deus Deus tuus ego sum.*

3/49-7. Aures mihi arripe popule mi, velut magistro: tibi namque meus est præscribere lectionem, quã velut fundamentum basimq; status omnis meæ doctrinæ, scilicet vt credas, meque habeat vt verum Deum. *Deus Deus tuus ego sum.* Domine libentissimè fecero, verum quibus actibus vel precibus vis vt proster illud & confitear: numquid forte dicas tibi sacrificijs? quod si Gentiles per hoc protestentur, quod idola sua habeat vt Deos, eo quod illis offerat sacrificia, hanc ne à te eandem postulas demonstrationem, & vt tauros tibi, vitulos, vaccaque sacrificem: quod si hæc parca sunt eo quod animalia sunt hæc domestica, an tibi placet, vt animalia exquiram ex huius mundi saltibus præclariora, Elephantas, Vrsos, vicor-nes quod si forte hæc tibi minime placeant eo quod per terram gradientur, an acceptum esset tibi alitum autimque sacrificium, quæ per aëra volitant, numquid accepto habeas Myllos, accipitres, falcones, aquilas?

II. Nihil horum efflagito, respondet Deus, primò: illis etenim non indigeo, nec illis vefcor caribus nec animalium autimque facior sanguine, secundò: eo quod hæc omnia & quæ mundus habet pretiosa, mea sunt, nec illis indigeo quæ tu mihi dederis aut in sacrificium obtuleris: *Non in sacrificijs tuis arguamur: Ecce. Non accipiam de hominibus vitulos, neque de gregibus tuis hircos: quoniam meæ sunt omnes fera sylvarum Ecce, nunquid manducabo carnes: aurorum aut sanguinem hircorum potabo? quod si fame scam, nunquid necesse mihi erit ad tuum confugere parvium: nunquid meus totus est mundus? Si esuriero, non dicam tibi, meus est enim orbis terra Ecce.* Quid igitur agam, O Domine quo demonstrarem atque protestet, quod te vt verum habeam mihi Deum? hoc tibi incumbit agendum, ait Dominus: vt primò omnium ad me recurras tuis in afflictionibus ac necessitatibus postulaturus auxilium: *Inuoca me in die tribulationis: non est Deus huius mundi dominis Monarchis conferendus: hoc etiam quo subditi eos profitentur esse. Dominos exponitur per munera & veltigalium iunimque solutionem, & quo quis Dominus est potentior, eo debent illi offerte pretiosiora. Profert Spiritus sanctus testaturque regni Salomonis magnificentiam eamque tal: in quã mundus non vidit ampliore. Magnificatus est ergo Rex Salomon Hieron. Bapt. de Lazaria, Tom. III.*

Super omnes reges terra: hoc omnis terra publicè latebatur negabatque nemo. *Vniuersa namque terra desiderabat videre vultum Salomonis, vt pote 23.*

Domini sui, illique deferte numerata si premæ potestatis honoraria: *Et singuli deferebant ei numera vasa argentea, & aurea, vestes & arma bellica, aromata, equos, & mulos per annos singulos, aurum argentum dentes Elephantorum, simias, & pavones.* Hic erat, ita hic erat totius terræ Rex magnificus, dum hæc illi omnia rara & pretiosa muneradeferuntur. Non sic Deus: me vt Deum tuum ac Dominum protestare nec tamè hoc volum fieri tuas mihi diuitijs offerendo; nec ea quæ sunt in mundo præclariora. Huius enim omnibus præterquam, quod mea sunt, non indigeo sed me requisico vt tibi luceatram auxiliator, teque ipsum tibi dem, dum me qualibet prellus infirmitate Deum inuocaueris: vt infirmus ad me accedat salutem, pauper remedium, opprellus submo refidum, tristisque postulaturs consolationem curamus.

Sublimem hæc ratio continet Philosophiam: quid est Deus? bonorum abijlus, in quo hæc omnia maiori copia, quàm in mari oceano aquæ continentur. *Offendam tibi omne banum.* Officina quædam est vniuersalis in quã omnibus infirmitatibus, necessitatibus & laboribus remedia reconducuntur efficacissima, proprium illi est principiu Deo pro-esse, omnem, ac originem bonorum omnium: *Acedunt, quo bona cuncta procedunt: quia etiam omnium etiam malorum peccata, nulla namque salus, nulla vita, mala nullum lenimen, nullum remedium, nullus euenus dexter, nisi de manu eius noscitur emanare; sed nec morbus aliquis, paupertas, aut calamitas, nisi illam suã providentia vel disponendo vel permitiendo, eo modo quò dixit per prophetam: Si est malum in ciuitate quod Dominus non fecerit, per hoc igitur confiteberis, quod me habeas vt Deum tuum, si ostenderis te hoc de me sentite, quod in me omnigena bona inueniantur, ac de manu mea procedere, & protestaberis illam esse, quæ morbos, ac cruciatu disponit: quod si illa ingruerint, illico, ad me confugias, medelam flagitatures. Vt quid, dum aqua indiges, ad fluium vel fontem accurras: eo quod tibi persuadeas in fonte aquam tibi repetendam. Cur sellius mitis ad officinam pro tali aut tali portione medica, quæ tibi opus est? eo quod intelligas talia salutis in illa componi remedia.*

Igitur me vt Deum habeas & hoc intelligas me bonorum omnium esse fontem, & officinã, in qua malis tuis remedia sunt efficacica, per hoc illud demonstrabis cum Deus sit, ad quem primò

III.

Deus

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

me ad

D i d pro

V.
Si ad Deum
pro nobis
recurre-
mus &
grati ferri.

pro tuis angustiis supplex recurras: hinc est quod dum labore premens nec ad Deum primo recurris sed ad hunc vel illum terræ hominem; hoc molestè ipse ferat, conqueratur, & sibi quandam interrogari censet indignam: videtur enim quod de illo hoc non censes, quod debes, nec illa vtaris fiducia, quam meretur, nec illi debitam seruis fidelitatem. Credo nobis apè quadrat ad huius declarationem lectio illa, quam dominus prima vice præcipit mulieri, quando illam in criminis suspensionem ad extremas angustias, dolores, penalesque demeravit, ait enim: *Ad virum tuum conuerso tua.* Sic ex Hebræo legimus quod in nosstra vulgata habetur: *Sub viâ potestate eris: pro vt notat.* D. Hieronymus & declarat ipse in illud ad Titum 2. *Subdatus viri fuerit,* cui ad hærent omnes sancti Patres Græci, atque expendit noster Okesteretensis in Hebræo verbum legitur, quod currere sine recurrere significat, vt possimus legere: *Ad virum tuum cursus tuus, vel recurrus tuus.* conqueri poterat ac dolere mulier, ad tantos damnata cruciatus, dolores & calamitates, Domine mi p'ximè: quid hic oppressa malis misera faciam? ad quem pro remedio cōfugiam? respondet Deus: ad virum tuum: hæc enim lex esse debet honestæ mulieris & quæ seruat viro fidelitatem ad quam tenetur: vt eum ostendat quod virum habeat vt talem, ad eum quocumque dolore aut necessitate oppressa præ cæteris accurrat: hic etenim est in quo sui ipsius remedium inueniet efficacissimum. Quam hoc grauiter ferret vir nobilis atque præpotens cui vxor ea sit, quam adoret à qua nunquam suos auerit oculos, si aduerteret, quod deficiente illi vestimento, pallio, vel calceis vel etiam dolore quodam, atque mentis angustia supra modum tristis prius ad inueniendum hunc vel alterum nobilem festina recurreret? quale ferret de hac muliere iudicium? nisi quod hæc ipsi se redderet non parum suspectam, eo quod non tantum marito suo quantum alieno consideret, vel illum nimis æstimet, vel ænorem suum in alterum transfulerit: optimo iure maritus iniquo perferret hoc animo: hoc tibi incomperto, ait D. Paulus quod *Sacramentum hoc magnum est: exterminium hic lateat mysterium, quod declarat Christi cum Ecclesia & singulis fidelium animabus sponsalia quis est animæ tuæ sponsus? nonne Deus? nonne te sibi in baptismo desponsauit? an non integram illi seruare fidem promisisti? nunquid hoc voluit, vt illum hoc nomine compellares? Vocame: vir meus est tu.* Sic aliter dixit. Qualis hic est sponsus? nonne diues? nonne nobilis? nonne bo-

Gen. 3. 5.

Lib. de q.
Hebræic.
in Ge. 2.
sim.

VI.
Similitudo.

norum omnium possessor inclutus? ex altera parte an aliquis te feruentius illo diligit? testantur hoc opera pro te facta: ex illis etenim veris cognoscitur amor. An tibi igitur hoc videtur esse feruendum, dum qualiter affligeris inopi vel calamitate, vt primo recurras ad omnes terræ officinas & per omnes discurras homines? ad hunc, ad illum: deficientibus autem omnibus ad Deum tunc vltimum confugia?

Hoc adeo frequens est, vt sicut alius diximus, phrasim inde trahamus familiaritatem, quæ si Homini gnificemus negotium aliquod esse in hoc mundo Deo extra spem omnem dicendo. Commenda illud dicens, Domino Deo percontari: Domine mi Num talis sciantiam habebit sua litis expeditionem? Vtique Domine: talis namque persona sanet illi plurimum, multaque apud Iudicem valet auctoritate. An talis eventum sit habiturus laboris sui prosperum? habebit vique: talis etenim vir dignitate primarius operam suam illi exhibet, & non parua in concilio pellet auctoritate. An talis breui de sua liberabitur necessitate? an à sua curabitur infirmitate? Heu Domine: illum Domino Deo commenda: illum enim hic illi superest remedium. An talis puella ad nuptias petueniet optatas? vique Domine: parua licet dotata facultate, stemmate est illustriori ac parentibus cetera nobilitibus. Et talis? Similiter: licet enim non sit adeo nobilis, opes defectum supplebunt originis, & talis? illam Domino Deo commenda: nec enim illi sunt parentes, ne qui suppediret facultates, nec quidquam ad eius commendationem & auxilium. Postremum igitur in quod defigit oculos, & vltimum ad quem confugis. Deus est: quando parentes percontans amicos & opes omnesque terræ officinas, nullumque reperas remedium tunc ne ad Deum recurrendum? hæc ne est illa fiducia, quam de illo habes? hincine ille respectus, quo sponsum reuereris? ea de causâ saepenumero suate desistit auxilio, in tuæ dissidentia modica, que fidei supplicium: primo tuis necessitatibus ad Deum recurre, si in illis ab eo nobis derelinqui. Credo nam non accurrit ad auxilium in pernam eius, quod plus alijs medijs, quam Dei subsidio consideris, cum prior ad illa, quam ad Deum tuus fuerit recutus?

Non prætereamus factum illud Rachelis, proponendum dignum, sic narrante Spiritu sancto: tur in ex illam intinè diligebat Iacob, vt pote vultus elegantia

VIII.

Rachel
emplum,

garia venturam: Liam autem exhorruit vixit
 corpore deformem; pari libra Deus vtramque
 appendit: quamvis enim ambæ essent sic illes,
 fecundam tamen reddidit Liam, sorore eius
 Rachel sterili permancite. Parit Lia vnum,
 duos tres, imo quatuor filios: nascitur uxor:
 accedit Rachel maritum suum Jacob: *Da mihi
 liberos: alioquin moriar.* Stulam hic (cum Diu o
 Gen. 36.1. Chrysofomo) pende mulieris petitionem.
 D.Ch. *Inconsiderata est mulieris est hoc petito, animo
 Tom. 1. que ab amulatione impugnata.* Quocirca quamuis
 Jaco's illam teneret, ne diligeret moleste tamen
 hoc tulit, cui iustus sic respondit: *Num pro
 Dio ego sum?* quasi dicat. O miseram te, quam
 longe aberas, à hoc efflagitas: ad Deum sit
 conuersio tua: remedia diligenter inquiri:
 vi det Ruben qualdam adferre mandragoras
 expofcit illas comedendas: vt quæ optabat, alle-
 quereatur: nullus inde effectus licet dicantur ad-
 ferre fecunditatem: hoc illucq; vaga difcurrerebat
 medium inuestigans prolem concipiendi, nec tam-
 en valuit obinere. D. Aug. *Vide quid de mandra-
 gora.* Confultat Jacob Rachel: eum confide, Deu
 deprecare: hoc etiam est manuum eius opus: ip-
 se creat animas: ipse est, qui optas tibi potest
 concedere liberos: confilio acquiesce vii: Deum
 IX. confultit: *Ex exaudivit eam Deus & aperuit vul-
 Mulieres in- uam eius.* O Do: inæ: quam à recto longius ab-
 fecun- daz ad- statis, remedia inuestigando & omni modo lo-
 Deum primò lapidem vt modum moueritis, quo positus te, di-
 recur- rant. in partu filiorum fecundiores. Lega s herbarios,
 confultis medicos, non parcius obtemperabis
 quam uoi insistant vegetis vt nobis emplastra
 apponant, potulque inquirant, quibus vos red-
 dant concipiendis liberis aptiores, has omnes
 præuentiones missas facite, o Domine, vosque
 Dei manibus tradite curandas, ad illum precibus
 & orationibus accurrite, ab eo pueros inquirite,
 si uobis sic expedierit, vt Rachel prudenter hoc
 Rachel petegit: etenim ad illum recurrens, qui
 poterat eam à matre leuare & optata conce-
 dit diuina eius manu hoc apsum ga dens ob-
 tinuit, vos uero nequam: Cum enim in omnem
 uestram sollicitudinem humanæ fidelitatis diligentia
 per hoc opere declaratis, vos Deo di fideret: cum
 ad diuinam maiestatem minime recurratis, pri-
 mam & vltimam curam in remedijs adhibeatis
 inquirendis, quæ uobis vel herbarius vel chirur-
 gus suggerit accipienda. Punit autem uestram
 Deus d si lentia in necessitate uobis non accurrit,
 nec præstans auxiliu: cum ad illum non recur-
 ratis, vt hoc uobis largiatur: cum ipse sit quo nul-
 lus hoc uobis dare potest efficacius.

Multis autem contingit id quod Regis Ocho-
 zia: quod ad uoltram instructionem Spiritus
 Sanctus expofuit. Periculosa lal orat infirmitate
 deuentus itaque lectio agit de remedio, tan illes
 dimittit illud per templa idolorum inquituros.
 Omnia percutiunt & censulent simulachra, sed
 irrito conatu vacui reuertuntur: excedit Deus
 a: ique Eba: prodi uiris illis obuiam, illique dic:
 ad Regem uestrum reuertimini, illique dici ei:
 numquid factum hoc potest à prudentia com-
 mendati? falleris, multum, non enim ex ijs
 quos consuluisti, salutis remedium inuenies: nec
 enim illud ualent idola largiri, nec illi dandum
 erit in medicæ fidei suæ patuque reuerentia:
 Inphicum. *Numquid quia non erat Deus in I-
 srael, miris ut consulatur Beelzebub Deus Accaron?
 ideo de lectulo, super quem ascendisti non descendes,
 se d morte morieris.*
 Similiter & in Regem Ioram Deus stomacha-
 tus est, cum enim exercitus eius graui laboraret
 penuria, hoc imprimis egi vt diuisa quærentur
 meda, quæ sibi sperabat fore proficua: nec
 uilla reprens, tandem ad Deum illa postulatorus
 accessit. Dei nomine respondet illi Vates Elifeus:
*Quid mihi & tibi est uade ad Prophetas Patris
 & matris tua.* Hoc minus illis congruit, qui-
 bus Deus per Moysen tales percellit: talibus enim
 quando remedium occurrere uenturi dicit: illos
 accedite, ab illis quærite, ad quos primi um ac-
 cuistis, & in quibus priores uestras statuas
 fiducias. Et dicit *Abi sum di eorum, in quibus ha-
 bebant fiduciam, surgant & optulemur uobis, & in
 necessitate uos protegam.*
 Illa de causa grauius expostulabat Dominus
 contra populum suum eo quod ad extremas re-
 ducti tribulationes auxilium à Rege Egypti po-
 stularent: nec Dei memores fuissent auxiliati: risi
 quocirca sic illo: per Hiram durius increpat. XII.
Ve filij desultores &c. Qui ambulatis ut des- Graviter
centatis in Egyptum, & os meum non in- talibus
terrogastis sperantes in fortitudine Pharaonis & minatur.
habentes fiduciam in umbra Egypti filij deser- 11a. 30.1.
ipras: quam belle his illos describit: filij
 qui legatum Patrem uestrum deseruistis
 in quo secutum uobis est tutumque reme-
 dium & ad alienas diuertitis ades magis in
 terræ Regibus quam in patre uestro celo-
 rum Rege sperantes: dum enim uos labori-
 bus doluistis oppressos, nec quidem uobis
 in mentem uenit, vt me conueniret, mihi que
 uestras exponeretis angustias, quocirca per n. e.
 D d d 2 me ipsum

X.
 Deis pu-
 nit illos
 ac dele-
 rit, qui
 prius ad
 alios co-
 nuenit.
 XI.
 Probat
 in Ocho-
 zia, &
 Ioram.
 4. Reg. 16.
 4. Reg. 5.
 13.
 Deu. 35.
 57.

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

metipsum turari: quod necdum illi vobis futuri
sint auxilio, in quibus sperastis: quinimo erunt
illi vestra causa perditionis. *Erit vobis fortitudo
Pharaonis in confusorem & fiducia umbra Aegy-
pti in ignominiam: nec illi sit hæc semel dixisse,
denuo idem in sequenti repetit capitulo: Ve qui
descendunt in Aegyptum ad auxilium sperantes &
habentes fiduciam super quadrigis, quia multi sunt
& in equitibus sperant, quia preualidis nimis &
non sunt confisi super sanctum Israel & Dominum
non requisierunt. Quid pluram hæc loquitur Ieremias
propheta causam euerthionis Hierusalem quando
eius celebrans nenas. sic ait. Cum adhuc subsi-
deremus defecerunt oculi nostri ad auxilium no-
strum vanum, cum respiceremus astanti, ad gen-
tem qua saluare non poterat. Hæc nostra fuit
miseranda calamitas: dum enim damna timere-
mus superuentura nobis prædicit, oculos nostros
refleximus & fixa adeo acie conspeximus vt
visum nostrum offenderemus, illum in remedium
varium ac inane, conuenientes: admiranda verba
ad auxilium vanum.*

XIII. *Hæc causa fuit euerthionis Hierusalem.*
XIV. *Vanum dicitur quid esse, quod foris magnam præfert apparentiam, intus autem nihil habet, hoc nobis ostendit, inquit: videntes enim irruentem nobis calamitatem, magno Spiritu oculos nostros ad Regem Aegypti, equites eius, nobiles, copiasque defleximus. O quamam promittebat hic potentiam, quantum auxilium sed inane subsidium vanumque nostræ calamitati remedium. O quamam fiducia ad illos confugimus (Hoc est cum respiceremus astanti, illi nostram salutem nostramque fidentes instaurationem cum autem homines essent in quorum hæc non erat potestate sine Deo (ad gentem qua saluare non poterat) parum est quod nullam habuimus, insuper in viciniam delapsi sumus aduersitatem. Propitius sit mihi Deus: quam hoc est in mundo familiare, amentum aspicere ad auxilium quod miserè deludat in illo confidentes. Mulier hæc, quæ illi fidit qui copiosas illi iuravit promissiones. Vt hic qui sibi tuta spondit alterius verba ventosa & inania. Alter hic, qui spei suæ anchoram coniecit in aduocatum: alius autem in amicum ac fautorem fidelissimum. Heu quanti hoc in mundo necessitatibus angustiat dolent, & ingemiscunt. Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum: Heu Domine mi, tali confusus sum verbo quod mihi talis iurante; tali securitati qua me aduocatus ille reddidit certiores; an ergo hoc credidisti, tantam arundinem pollere fortitudine vt imiti posses illi securis?*

Hoc quod completum vidit Ieremias in Ictu-

salem prædixerat ante Vates Hæias iniuri: *Onus vallis visiois.* Audite non leue pondus vallis visiois: ad literam loquitur de Hierusalem, XV. quæ vallis dicitur visiois: erat etiam ciuitas Punim: maxime pacifica maximeque grata conspectui; alludens ad nomen Lymologiam: etenim Hierusalem dicitur visio facis. Vallis dicitur quoniam enim monti esset conuincta Sion, maior tamen eius pars inter montes in valle consistebat. Hoc igitur audi quod tibi pondus impono, tibi futurum in rem am. *Onus vallis visiois.* Quid est: cum inimicus armatus adesset instructusque copijs, hoc primum egisti vt te præmunires, terrena qualibet cogitans. Cæteras tibi in ciuitate locidisti, ne tibi aqua deficeret: aut eam posset hostis alio diueterre: *Congregasti aquas piscine inferioris: numerum inibi domorum censumque populis, cætilibet atma distibuens defensionem: Demos. Ierusalem numerasti & destruxisti domos ad mandandum murum & vt armorum Conuentum erigeretis; locum fecisti inter duos muros &c. ad adaquandos equos circum circa ciuitatem inter illos discurrentes; & cum tantopere inuendæ ciuitati hisce terrenis intendere, ad id quod primum erat ac præcipuum, non intendistis, murum: vt ad Deum pro subsidio ac supplicijs accurreretis, sed nec quidem oculos eleuastis auxilium petiuri. Et non suspexit ad eum qui fecerat eam & operationis eius de lege non visistis. O quam egregie ponderat hoc Spiritus Sanctus non suspexit, inquit ad eum qui fecit eam sed nec à longe quidem auctorem eius atque fabricatorem conspexit, dicentes: quis hæc condidit ciuitatem? quis illum custodit? quis defendit? qui illum in se suscepit? cuius est? quis eam sustentat? an nõ omnibus patet quod Deus? quid igitur tibi videtur. Cum nec eius memineris, nec ad illum confugeris diuinum eius fauorem operumque petiurus? idcirco peribis: teque sine hostium manibus tradidit inuisa morte interi-*

te. Diligenter attende quid duobus principibus *Hom. 2. p.* ac Regibus Israel Saul & Dauid contigerit, de quibus meminimus supra: habes hic rationem, ob quam euentu sinistro tibi negotia grauiora succedant, vno tuis in necessitate vnum gaudes adesse remedium: eo quod primum in consilium voces vicinum tuum, vel amicum, vel virum doctiorem, & primum remedium in hoc & illo quaeras, nec Dei tui recorderis, nec eum in capite statuas aut primum in uocem infirmitatis tue atque inopiæ reparatorem.

Non incongrue hic adducitur subtilis ille D. Hier.

XVI. Hieronymi conceptus in historia Agar: ad in-
 Ob A. stantiam Sara eam ædibus suis cum filio suo
 gar ma Abraham amandavit; dato illi modico pane &
 us dif. vtre aque. Defecit aqua: est autem regio illa a-
 fidentia rida supra modum & calida: puero vires defi-
 deficit cium patiturque deliquitum: eum ad vmbra ar-
 Ismael boris proiecit iam enim cor illi defecerat, & eum
 qui ob nullum spereslet succurrendi filio deficiente re-
 patris medium; dolore nimio afflicta videre non p-
 Abra- tuisset puerum expirantem: vnde sic illi ait: hic
 hã situ iace: Non vides mortentem, illa vero in alteram
 am secedit partem, & in varia loca lumina defle-
 reiuus ctit. tens attendit conspicit, num ad hanc num ad al-
 in Gen. teram possit arborem reperire fontem sibatque
 1. 21. amarillimè. Pusio vero se omni remedio cor-
 22. nens desitutum emori, lachrimis oculus Deum
 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37.
 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.
 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

to habuit hanc eius Deus petitionem, tam secu-
 ra comitatum fiducia; promitte exaudiuit eum
 Deus, cui non solum ea concessit que sustentan-
 da sunt vite necessaria, & insuper ad tantos vi-
 tam eius extendit annos, quibus finitis eum de-
 sua salute reddidit certissem; ob matrem, qua
 solummodo fauori fidebat arborum inter illas
 quarum quærens fontes, nec Dei recordatur vt
 illum inuocet, puer abiecit omnino mortuus
 atque ope destitutus. Ratione vero Patris, qui
 filium docuit ad Deum recurrere, & de diuinis
 eius manibus expectare subsidium, viuit Ismael
 & saluatur. Videre modo licet quanto certius
 accipiat ille suis calamitatibus auxilium, qui re-
 currit ad Deum illique fidit: quam ille, qui Dei
 immemor ad humanum primo confugit auxi-
 lum.

§. 4. Miserunt ad eum. In infirmitate primo
 recurre ad Deum, & da locum medico non
 sicut Rex Asa.

Hæc licet ita sint, quod omnium primo
 pro remedi in tuis necessitatibus necessa-
 rio ad eundem sit Deus, hoc tamen præci-
 pne faciendum in corporis infirmitatibus: nemo
 non admittit debet spiritus S. consilium datum
 infirmanti: Fili in infirmitate tua ne despicias teip-
 sum sed ora Dominum & ipse curabit te: auerte a
 delicto & ab omni delicto manum cor tuum, da su-
 auitatem & memoriam similitudinis & impingua
 blationem & da locum medico: etenim illum Domi-
 nus creauit, & non discedat a te: quia opera eius
 sunt necessaria. O quam cælestis illud est Recipere,
 multo sanè vtilius quam quæcumque possent
 Hypocrates, & Gallenus artis medicine Principes
 prescribere. Primo tibi præcipit vt infirmus
 tui curam ne negligas, neque per incuriam moria-
 ris vel t animal. Vt enim reprehensibilis est illa
 quorundam anxia nimis sollicitudo, qui ad solam
 minimi doloris in vague vmbra, in stratum
 se deiciunt: sic etiam est quorundam incuria,
 qui mortali morbo pressis se ipsos sinunt nullo ad-
 hibito remedio languescere, tandemque interire.
 Fili mi (ait Spiritus Sanctus) quando te morbo
 inuasit, tibi consule, ne te ipsum despexeris
 vita que tunc consule: Fili in infirmitate tua ne
 despicias te ipsum. Quid igitur hoc in casu fecerit
 primo dum te sentis languentem ad Deum
 recurre, illi de corde tuo orationum precum qua
 mitte nuntios, Ora Deum. Vt autem tua sit ef-
 ficax oratio duo sunt faciendâ, primo

11 D
 Ecclesi. 38.8.
 1.
 Recipere
 Spiritus S.
 infirmis
 obseruan-
 dum.
 D d d 3. Aucto:

Es. 63. 18.

Leuit. 22.

Leuit. 22.

II.

Primo ad Deum recurrendū.

Verbis apertioribus sic explico: quā primum te videris infirmum: ad Deum sit recursus tuus & ad hoc strictam tecum subi rationem, peccata deserantur, animam tuam ab illis expia per confessionem, atque in eorum satisfacionem, qualesdem pauperibus facito elemosynas, tuas ad eos manus explicans liberales, *dirige manus tuas.* Hoc item procura, ut pro te sacra celebrentur, offeranturque sacrificia. *Da suauitatem tui.* quo facto, *da locum medico, etenim illum Dominus creauit & opera eius sunt necessaria.* Fauet mihi Deus: cogita uerum ego primo medicum esse aduocandum, deinde de confessione de communione, de animæ dispositione agendum: sic tu cogitas, & quod penus est, sic tu facis: non ita (sualet Spiritus S.) primo componenda est anima: medicus enim, medicus est corporis & ut huius curam suscipiat, iam animæ sanitas est supponenda: tu uideris quam tibi rigidum esse persuaseris id quod Ecclesia ordinauit mandauitque medicis: ut ad infirmos euocati terram non insistant uisitacionem nisi primum infirmus peccatorum fecerit exomologesum. Breuiorem tamen adhuc moram tibi concedit Spiritus S. mirum inuincens: ut illud agas prorsusquam medicus aduocetur: itaque dum ille accedit, animam iam curatam inueniat, quo corporis possit mederi languoribus, hoc facit, ita foret, actum prudentissimè.

III.

Peruersa languentium consuetudo.

Quam est hoc dolendum quod nulla fiat mentio de confessione, de recursu ad Deum, nec medici sanitati diffidant timeantque periculum. Fieri potest ut dicas, Domine mi, grauius alterabitur, si scelum illi proposuerimus expiationem? an ergo hominem occidit confessio an sacra communio nocet ad mortem? an aliquod est fantasma quod periret? an scia est aliqua bestia que timorem incuit? firmam loquens ualde diuinam aduerte. *Da locum medico.* Sunt nonnulli qui medico nullum uolunt locum concedere etenim contra illos insurgunt detractores & aientes illos esse uitæ caruifices, fau-

rum interfectores, quas enim mortes infertur tera cooperit, illi quo soluantur quia homines interfecerunt: sunt alij qui ex opposito omnem in illis salutis suæ fiduciam collocant, & ad morbosum curacionem locum illis tribuunt protem. Omnes aberrant, omnes delirant & hi & illi: priores eo quod illi nullum concedant locum, medicis debitum. Atque in rei ueritate uult Deus ut illos aduocemus uobisque per illos statim prospiciamus: ipse quoque illos disposuit, ut non rejicerent, & artem medicinæ exercerent, quam ipse creandum, creauit, nostrisque concessit languoribus opportuam: *Quoniam altissimus creauit de terra medicamina & uis prudens non abhorrebit illa & deus hominibus seruetiam altissimus.* Omnes consentiunt à Deo creatas herbas aliasque medicamina in terra: est enim adeo prouidus ut praeficiens futuras in terra infirmitates, uoluerit ut in illa pariter inuenirentur remedia. *Altissimus creauit de terra medicamina sic ex Græco legimus medicamenta.* Hoc supposito prudentis non est illa reculare: statens in mundo medicamenta, uoluit ut essent medici: quorum curæ incumberet inquirere & eorum medicamentorum sibi comparare scientiam, illaque praeficere: hoc est quod ait: *Dominus creauit medicum & non abscedat à te quia opera eius sunt necessaria.* Sicut uoluit ut essent Theologi & Confessarij, iuriconsulti ut illos in tuis audias scribis circa casus bonorum fortunæ dubios: sic etiam uoluit, ut medici essent: quorum subsidio tibi ualeas, in ijs que ad corporis tui spectant dispositionem; quocirca ut prudens morbis languescens uocare debet medicum illum in rebus medicis esse subiectus: similiter erant illi qui priorem illis, quam pax est, locum tribuunt: salus etenim non tantum ex medicamentis & medicorum prouenit iudicata, quantum ex diuina dispositione, qui & medicinis efficaciam, & lucem medicis ad eorum cognitionem tribuit clariorum.

In hanc defectum multi currunt, etiam ex illis, qui se Deserto profitentur, in cuius penam patitur Deus, ut nec medici certum quid de morbo indicent & recte conuenientia non applicent remedia. Hoc nobis spectandum præ hoc delibet S. scriptura in Rege Asa cuius uirtutes uerbis exaggetat elegantioribus tantis, quanta diu Rex ei uoluit, de eo laudes referens, quem pro Asa pe Dauidi comparat. Audi hoc de illo testimonium. *Fecit Asa rectum ante conspectum Domini sicut Dauid Pater eius, & abstulit offensionem de terra purgansque uniuersa sordes idolorum, que fecerant*

ferant Patres eius, &c. Et cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis. An dari potest nobilior de viro testimonium, quam illud, quod ipse Deus: vltimis hucce veris comprehendit: Cor Asa perfectum erat coram Domino cunctis diebus suis. Cum hæc ita sint facta Pagina mouet, defectum in eo quendam fuisse in cuius supplicium eum Deus morte multauit, & quis hic 7 anno trigesimo nono imperij sui dolor eum apprehendit pedum grauissimus, et dolo sine Podagram articulare quam nouimus, quam a cetero dolore corpus torqueat: ad cuius curacionem ad Deum prius non recurrit sed medicorum iussu hinc inde vocari concessum, salutis suæ spem totam in illos coniciens qua de causa, Deo sic disponente, nec illi prudenter reclegere prescripserunt, nec ille ab infirmitate conualuit, quibus accrescentibus doloribus debitum soluit mortalitatis. Egrotauit Asa anno trigesimo nono regni sui dolore podam vehementissimo & nec in infirmitate sua quaesitum Dominum sed magis in medicorum arte conuersus est: dormiuitque cum Patribus suis & mortuus est. Notare Chazianisi, clamat D. Paulus. Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.

VI. Quapropter a Deo morte puniuit.

2. Paral. 16. 12. No. 18. 4.

VII. Auctor huius Scripturae Spiritus Sanctus est Ratio per qui nec quidquam scribit, nisi ad nostram utilitatem consilio singulari. Ex præmissis causam inuenio sacralicium mirabilis Regis Ezechie pissimi ex progenie Regis Alee: hic eorum libros combussit quos Salomon scripserat de arte medicinis iusces, in quibus virtutes animalium animi & pisciferi exuti etiam declarata erat estque hoc conforme illi quod Quæst. 39. respondit D. Anastasius Episcopus Nicænus libro habetur in quaestionum in Sacra. Script. quibusdam Christianis hanc illi non leuem obijcientibus difficultatem.

Passim notum est hoc primum, quod Deus in terra medicamenta curandis quibus sit et doloribus creauerit efficacia: hoc notat Sanctus Spiritus & illam repetit diuinae providentiæ rationem: Cum enim nosset mundi languores malaque omnia, remedium his omnibus instituit. Omnia fecit duplicia contra malum bonum, contra vitam mortem. Sic in omnibus operibus altissimi: unum contra unum: duo contra duo: nec fecit quodpiam desesse. Et in proprijs terminis integrum de his conscripsit capitulum illa resens: quæ ante protulimus. Altissimus creauit de terra medicinam: Similiter in eomperio est, quod ipse qui in mundo talia produxit remedia notitiam eorum esset hominibus infusus, alias pacem satis adferrent utilitatem: nam obuia est illa sententia: Sapientia abscondita & thesaurus inuisus quæ utilitas in vniuersis: hoc ipsum falsus est Spiritus Sanctus. Cum enim dixisset, quod Deus medicamenta in terra creasset, addidit quod voluerit ut illa homines agnoscerent: etenim idcirco illa produxerat: cui prouide gratias referrent & pro-antis tamque mirabilibus operibus Altissimum honorarent. Ad agnitionem hominum virtus eorum, & deit hominibus scientiam Altissimus honorari in mirabilibus suis. His conformiter nouimus quod in rei veritate licet aliquibus hanc indiderit scientiam, verum illam præ cæteris ampliore infuderit Salomoni: cognouit enim virtutes herbarum plantarum, animalium, animi, metallorum, &c. Ipse de se loquitur. Ipse dedit mihi horum quæ sunt scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum & virtutes elementorum, naturas animalium, differentias virgultorum & virtutes radicum, & quæcunque sunt absconsa. Constituit hoc Spiritus Sanctus his verbis: Multiplicata est sapientia Salomonis & locutus est tria milia parabolas, & erant eius cantica quinquaginta & locutus est de lignis à Cedro quæ est Libano, usque ad hyssopum, quæ egreditur ex muro & locutus est de porcoribus, & volucribus, & reptilibus, & piscibus, & omnibus quæ sunt super terram. Omnia nouit, de omnibus locutus est, & de omnibus scripsit.

Nunc igitur si Deus omnibus creauit virtutibus medicinas efficaces, etiam voluit, ut earum homines haberent notitiam, alioquin frustra essent illamque dedit Salomoni atque ille eandem literarum tradidit monumentis: Quid de libris istis actum est? vbi sunt? numquid hæc à Deo infusa sapientia? nonne Deus scribenti adfuit Salomoni? sic est veritas respondet Diuus Anastasius: verumtamen tibi respondebo (ait ille) ex doctrina celebris atque illustris Martyris S. Hypoliti qui scribens super Cantica eandem obijcit quaestionem. Omnes nouimus, quod Salomon tria milia parabolas & quinquaginta cantica conscripserit in quibus omnium virtutes exaruit, vbi sunt illa? quatuor solummodo eius libros eorumque satis breues inuenimus: Proverbia, Sapientiam, Cantica, Ecclesiasten, nouerit igitur respondet Diuus Anastasius, quod Rex Ezechias legitimus eius successor ac nepos illos combussit, fecit autem istud, teste Spiritu Sancto magistros scilicet quosdam sapientia præclaros elegit.

Ecc. 43. 17

Sap. 7. 17.

2. Reg. 4. 31.

13

elegit, quibus confidebat ipsique in manus tradi- dit omnem Salomonis scripturam, quibus hoc ordinavit, vt ex illa seligerent quicquid anima- rum posset conducere profectui: cetera vero quæ curandis tantum corporibus proderant, flammis traderem exurenda: hoc auquit, est quod notamus in primo libro Salomonis. *Hæc sunt pro- uerbia Salomonis discreta quæ scripserunt amici E- zechia regis sic legit ille, quod nostra vulgata scribit: Hæc parabola Salomonis, quæ transfule- runt regi Ezechia regi Iuda.* Nota inquit uerbum

Prou. 25.

hoc: *prouerbia discreta*: unde de tribus millibus illis parabolis & quinque millibus discursuum quos Salomon composuit: si uletis inquisieris, ait Diuus Athanasius, qua ratione potuerit hoc agere, Rex Ezechias, cum uir esset, vt sanctitate ita prudentia nemine inferior, si nouerit hanc doctrinam de medicamentis Deo dictante con- scriptam in hominum remedium, cur illam iussit exuri? respondebo tibi, inquit, cum doctrina Eu- sebij Pamphili qui respondet, quod hanc ob cau- sam hoc fecerit: quia Rex erat pijsimus Deique honorem zelabat ex animo: uidit autem quod progenitio suo regi Asa conuigerat, & quod apud fideles populi Dei erat frequentissimum, cum cogitas haberent infirmitatibus medicinas: his omnem fidebant suæ salutis curationem, tan- tumque medicis tribuebant, vt ad eos solum- modo confugerent, Dei uero non recedarentur, non ab eo peterent suus in necessitatibus auxi- lium: ideo et tales libros flammis iniecit com- butendos. *Libros autem Salomonis, quæ scripti e- rant de prouerbijs & ceteris quibus tractabatur de natura Plantarum & omnigenere animalium, de curatione omnium morborum, de medio sustulit E- zechias: propterea quod morborum uidebat inde acciperet populum, ut nihil faceret à Deo petere cu- rationis.* An ergo Deus hanc non aperuit scien- tiam? nuuquid non ille qui hæc uoluit à Salo- mone conficari? utique, vt per hoc pateret sua in creatione potentia eiusque in talia nobis dan- do remedia liberalitas, uerumtamen conueniens fuit illos ex hominum oculis auferri: quia ni- mium illis confidebant & minus Deo.

E. de Pri- sca hist.

VIII. Quia illis homines obliui Dei animis co- fidebant.

Eys: 2. PAMENI

Obuium omnibus est ex Dei præscripto per Moysen serpentem erectum fuisse arietem curan- dis morbis mortalibus, moribusque igituram serpentum remedium efficacissimum: iululomi- nus ut uidit Rex idem Ezechias, quod populus plus iusto illi confideter serpenti, atque in eum omnem spem suam conijceret, nec ad Deum, in eo sperans, confugeret, eundem contregit tele- git in puluerem: ut uero eius penitus antretet

IX. Cur Eze- chias ser- pentem arietem con- fregit.

memoria, in torrentem Cedron eiusdem demer- sit reliquias.

Ex his additoe: cur uoluerit Deus, vt cum tanta sint ubique medicamina, tam pauca tamen cognoscantur, & hæc quidem tam parua effica- cia: nec non quod medici quantumuis diligen- ter studeant, tam parum intelligant; licet enim multoties pulsum tuum petentent in tua tamen infirmitatis cognitione crebro hallucinantur: ni- mirum ut hoc noueris, tibi præ cæteris in illa ad Deum esse recurrendum, primumque illi lo- cum concedendum; deinde *de locum medico nec loca transmutas, eum qui Dei est, dans medico, & qui medici est, Deo tribuens.* Hæc uariæ con- Docetone curant Spiritus sancti sententia, quibus nobis Spiritus. proponit plus æquo esse, vt ad Deum omnium ad Deum primo recurreamus: *Iustus cor suum tradet ad ui- gilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.* Diluculo, id est omnium primò ad Deum in oratione recurre- re: hoc asseruit amicus ille Iob: *Si diluculo conseruaueris ad Deum & omnipotentem sueris de- precatus, statim euigilabit ad te. & pacatum red- det habitaculum iustitia tue.* Optime nos docent hæc domicella: & à Deo instructas se ostendunt, quæ statim languore mortali depressæ confellim ad Christum recurrunt.

Ecl. 39/6

Tob 8. 5.

§. 5. Miserunt. Decons: etenim est, honestio- res mulieres, uelut Sara, domi remane- re.

Diuus Chrysostomus trinitat uerbum illud, *Miserunt*, & quaerit cur ipsæ non acced- serunt? non enim inurbaniores erant ipso Centurione ipsoque Regulo: nec minus Christi Personam teuebantur: illi tamen ipsi profecti sunt: hic in filij sui, alter in famuli sui letali mor- bo à Domino remedio flagitaturi non erant illæ ipsa Summitude rudiotes, quæ uatis Elishæ que- situra subsidium pro filio suo iam moriente, cum famulos haberet hos & alios mittendos, ipsa ta- men uirum Dei conuenit commota respectu quo prophetam ueneratur, tum, quod indicaret in- congruum alterius quam suæ fidei diligentiæ id à quo filij sui salus curada dependebat. Quini- mo ipse Rex Ieroboam, de cætero sacrilegus, filium suum dolens infirmum & uatis Ahie pa- tiocinium exoptans suo moneti censuit se deo- gaturum si nobilem aliquem aut famulum mit- teret honorarium: quare uoxi suæ Regina, filij languentis matris hoc ipsum commisit, vt ea per- getet

14. D. Hom. 61. in 1. annu.

1. *seruet vatemque consuleret. Varias adducit D. Chryostomus rationes prima: non latebat has domicellas Christum non tantum facere quod ipsa corpore, quantum anima per vivam fidem accederent, ut in historia (curiosioris exposuimus. Secunda: in obsequio fratris sui languentis sedulo occupantur, unde equitas suadebat, ut eum minime desererent. Nouissimus est ille D. Bernardi discipulus Deum nolle ut ad eum recurras tuis deficientibus obligationibus, quibus proximo tuo non parum obstringeris. Nec illi grata est templorum frequentatio cum marito tuo languenti non ministras, vel propterea minus intendis precibus familie tue obligationibus, ut dictum est. Tertia est quod magis conueniat sanctis quales erant hæc Domicellæ mulieres & honestiores, comi residere separatas quando aliorum interuentu, ea quæ foris sunt, possunt peragere, nec quidquam est mulieri perniciosius quam huc illucque diuagari. Comparat D. Petrus mulierem vasi vitreo, atque eadem illam cautione ac prudentia esse tractandam.*

Ho. 12. n. 57. Tanquam infirmiori vascula honorem impartientes. Agge quid esse potest vasi vitreo seu crystallino pernitiosius, quam si de parte vna transferatur ad aliam? nec enim hoc fieri potest sine evidenti contractionis vni periculo, cuius tanta est fragilitas, ut aliquando vel vicus sufficiat ventu huius quo percelluntur intereat.

II. Duo notanda veniunt in formatione mulieris. Primum sit, quod Deus virum creauerit extra paradysum in campo Damasci quem inde ura stultit & Angelorum ministerio tulit in paradysum. Hoc illis significatur verbis: Tulu ergo Gen. 2. 15. Dominus Deus hominem & posuit in eum in Paradiso voluptatis. Mulierem autem formauit in ipso paradiso in quo morari; quique domus debet eius esse habitationis: he notat Angelicus doctor & illo anterior D. Basilus. Secundum, agens spiritus S. de formatione mulieris longe alio vsus sit termino, quam vsus fuerat in formatione viri: nam sic de illo loquitur: Formauit Dominus Deus hominum de limo terre, de muliere vero sic loquitur non quod illam de costa formauerit Adæ sed Tulu vnam de costis eius & edificauit Dominus & stam quam tulerat de Adam in mulierem; unde D. Chryostomus: Vnde seritur diligentiam, non iam dicit formauit sed edificauit.

III. Ambo hæc suas patiuntur difficultates: ut quid d. Domine, Euan non formasti in eodem loco quo Adam? an nouissimus fuisse ambo simul formare amboque simul transferre in paradysum: deinde numquid mulier domus est, palatium aut

turtis, ut de ea dicatur: Edificauit vobis in mulierem, ut quid non dixit quod formauerit Euan de costa Adæ sicut ait quod Adam de limo terre formauerit? indubiè non vacat hoc myttere.

Primo; significat quod mulier non apta sit, ut de loco ad locum passim transferatur: hoc autem viro reseruat cuius est vagari, discurre, & de loco ad locum transigrare. Secundo: ostendit Deus (ut credimus D. Chryostomo) quam excellens sit Architectus, quandoquidem de re adeo exigua ac modicæ substantiæ erigat tale ædificium quale mulier esse cognoscitur. Quam optum Architecti Dei potentia qui ex tantilla particula tam elegantia membra concinnauit quisimo per hoc indicauit mulierem esse debere stabilem, adeoque de domo sua immobilem, ac si turtis esset & ædificium: nec non adeo difficile esse debere mulieri huc & illuc excluda urgente necessitate diuagari sicut transferte vel mouere domum aut ædificium. Confirmat hoc D. Gregoi. Nyssen. extolles sororis suæ soli.

Orat. furtudinem ex duabus Salomonis sapienissimi sententijs: in vna mulierem laudat sanctam ac sua Gortorem: hanc illi pumicem tribuens laudem quod firma sit in domo sua illaque non egrediat, velut antea columna super bases fundata argenteas. Columna aurea super bases argenteas & pedes firmi super plantas stabilis mulier.

Quam formosæ videbantur illæ columnæ autem in tabernaculo Dei super bases fundate argenteas ex quarum stabilitate tota dependebat tabernaculi soliditas: talis est mulier dignitate, autoritate, opibusque principalis enim stabilis in domo sua remanet nec huc aut illuc sine urgente necessitate diuagatur. In altera describit mulierem profanam, impudicam, leuiuscilam, diceudo: quod in hoc præcipue se talem esse præferat; quod firma domi nequeat consistere, prehen nec illo loco vaga quiescit: Mulier Garrula duntur.

Et vaga quietis impatiens nec valem in domo consistere pedibus suis: nunc foris, nunc in plateis, nunc in vicinis pro salute vna: hodie reddidi vota mea idcirco egressa sum. Quam graphicè describit Salomon plures ex illis, quæ nunquam in ædibus suis hærent quietæ, nunc illas videbis in plateis, nunc foro, nunc hic, nunc ibi, nunc mane, nunc vespere gyronagas. Quod dominus ad piatendo stationes, ad opera curio deuotionis, votum meum festino completura, hoc est quod ait ab illis responderi: Victimam pro salute vni, hodie reddidi vota mea, ideo egressa sum.

Ecc. 26. 23. V. Mulieres vage re- Pron. 7. 11

IV. Cur dicatur edificata.

Oen. 22. 7. Gen. 2. 21. 1. p. 9. 10. 2. d. 4. D. Chryst. Ho. 15. in Gen. Tom. 1.

Hieron. Bapt. de Lanna, Tom. III.

fic illa respondet, ait Salomon, sed audi me respondenti: oritur hoc ex eo quod vana sit & leuis, amica fabularum, cuiusla videre & videri; Garrula, & vaga, & quietis impatienti.

VI. Ego vero (respondet D. Gregor.) huius cau- Laborem sam esse dico: quos labores, colam, & supel- fugiunt lectilem exolam habeant, & nihil sic fugiant, quam solitudinem; ac familia curam pro vt de- 722. cet prouidenda, sicut illa matris nobis de qua Rom. 31. 13 Salomon predicat: *Quasi lana & lino; &c. digiti eius apprehenderunt salsum, non time- bit domus sua a frigoribus, nix: orates enim do- mesticæ eius vestis sunt duplicibus.* Hæc opera sunt quibus marito satisfacti, domui consulti, & quæ mulieres commendant vt nobiliores ita sanctiores. Habes hic quæ mulier possit sancta predicari, quæ honestè (sic loquitur D. Gregor.) in domo versetur, ac muliebria offensa vitari. *Et strenuo animo exequitur, semperque ad col- lum manus obferunt, & duplici marito suo vestes effici.* O quam dissimiles sunt illarum hodie cogitationes, quæ se nobiliores magnasque iactant: illa namque exercitia vt vilia anteque despi- ciunt, & titulo seruienti Christo ac pijs insisten- di exercitijs: (quando hæc ex animo fiunt & bona non reprobo) numquam domi consistunt; itaque diuino obsequio suos palliat discursus, teguntque recreationes.

VII. ¹⁶ Iam ab antiquis temporibus huic malo obue- nire studuit Spiritus Sanctus quando ea decer- nit quæ populi sui mulieribus in festis à se præ- scriptis essent faciendæ, de quibus elegantè Theologorum antesignanus D. Thomas dispu- tat. Statuit hoc Deus vt omnes singulis annis conuenirent cum oblationibus velut ad legiti- mum suum Deum & Dominum in tribus festis celebratoribus agni scilicet Paschalis, Pentecostes, & Tabernaculorum, consuetibus omnibus ex quacunque tribu ad templum seu locum à Deo præstitutum sed expressius voluit vt ab hoc præcepto mulieres liberæ conferrentur & absoluerent. *Exo. 23. 17* quocirca sic præcipit: *Ter apparebit in anno omne masculinum coram Domino Deo tuo.* Quid hoc Domine an non expediret, vt mulieres pariter cum viris ad tua illa festa tamque sancta conuenirent? illas ad hoc noluit obstringere: quam- nis enim bonæ mulieres in hoc Deo seruiant festiuitatis, lauiore tamen & vagæ hæc vt pallium suorum sumunt discursuum, regressuum, atque recreationum.

VIII. Expendit D. Ambrosius diuersa quæ com- memorat Spiritus Sanctus viri Abraham & vxo-

ris Saræ eius exercitia. Abraham vir erat mife- ricordiæ operibus supra modum intentus & communitè ad domum suæ portam recedebat, quinimo illa quandoque egre debebatur vt aduen- tantes per viam pauperes & peregrinos intueretur: quod si quempiam illorum aduertet, illi curtebat obuius vt in domum suam diuertere, illum hiarius excepturus vt eum fecisse legi- mus tribus illis aduenis peregrinis: Sara verò quid agebat? an non ipsa visceribus plena misericordiæ? an non pauperibus benigna? an non iustam erat, vt illi Abraham excedendis operi- bus tempusque concederet? veique: vetum hæc agat vt mulier, ipse verò vt vir ad portam hæreat; in vias prædeat, per plateas discutat explo- rans pauperes, quibus misericors benefaciat; il- la verò vt mulier secedat ad interiora domus, ipsa studeat vt farina cribretur panis pinfatur, olla ferueat, vt dum maritus adducit pauperes mensam strataam cibosque reperat ad gustum apparatus. Quocirca sic omnia Patriarcha dispo- suerat, vt illam tamen à tam boni operis ex- clementia ac meritis, quale est, in pauperes miseri- cordia, nequaquam excluderet. *Bonus maritus D. Amb. Tom. 1. exortem Religiosi muneris esse non patitur uxorem, nec anare sibi totum munus usurpat. Quod pietatis est, vult esse commune, quod pudoris est, integrum manet Saræ: &c.* Foris maritus inuitat, intus Sara conuiuium adornat, &c. Considera quam ex animo illa fierent: dum enim domum ingre- diuntur peregrini, vel Deus in eis, inquirunt ab Abraham: *Vbi est Sara uxor tua:* Et respondit: *Eccæ in tabernaculo.* An ergo vrbanius non sua- det, vt talibus aduenientibus hospitibus illa con- fectim prædeat saluamque illis adueniunt apprecetur? quid, precor, illis opus erat pertractati vrbani esset Sara: quandoquidem ipsi hoc melius, quam ipse Abraham nouerat: etenim con- lites erant Dei personam referentes. *Docere nos voluit, quantum pudor esse debeat seminarum, ne prociat: occurru hospitium in se oculos insectant, salua verecundia ministerium suum exercent: A- IX. braham quoque auribus suis ingerit in tabernacu- lo Saram degere.* Hinc phrasim intelligas S. Scri- viti hono- ratur loquendi communem: dum enim de do- rationis domum appellat: vt notat Lipomanus. Primò, citur vxo- patet hoc: dum enim Eliezer Rebecce prope ris. fontem mouit pro muere conuulisset. *Puella Gen. 24. eucurrit & nuntiavit in domum matris suæ.* Obj. 28. cit Augustinus: cur non dixit in domum Patris sui? Ratio hæc est: eo quod mulieres primarè, rationibus suos SS.

suos habebant recessus, particulares in secleriosis domus in quibus cum filiabus suis, illis non egrediendo, morabantur. Hoc ipsum percipiente ex eo quod addit: dum enim accessit Rebecca atque obitus illi venit Isaac sponsus, quem in maritum suscepit sic ait S. S. *Introduxit eam Isaac in tabernaculum Sara matris sue: & accepit eam in uxorem.* Hic primo consideres, Sara in domo locum habuisse adeo seclerium ut per domum non videretur: cum ipsa tamen esset totius domus Domina principalis. Agar discit & vagatur per totam domum, etiam foris, etenim est ancilla; potest Sara intus remaneat. Hinc illud intelligo sponsale dictum. *Introducam te in domum matris meae & in cubiculum generici mei.*

Et illud Davidis: *Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tue.* Secundò: quam primum illam in domum suam adducit, ut eundem sit Domina, illam in tabernaculum introducit: quasi dicat, hæc est sedes tua: o Domina principalis, ac modesta, quæ fuit & matris meæ: in ea enim vixit, quamdiu vixit, solitaria.

Gen. 24. 67.

Cant. 3. 4.

Pf. 127. 3.

D. Av. Tom. 9.

Quam bene composita domus quando illam ingredientibus non prima in occursum prodit femina, sed necesse est inquirere, ubinam sit: potestque responderi. *Ecce intus in tabernaculo:* non per plateas quaquaversum vagabunda, &c. quod si hanc teneat Sara solitudinem, argumentatur D. Augustin. mulier nonagenaria: plus æquo est, ut illam seruet adolescentior, & quæ recens prodit in mundum: *Procedit ætate iam Sara inueniendam custodi veracundam &c. quid igitur inuenies mulieres agere debent? Vbi consistere?* Hæc igitur tua foret, o Domina, gloria, tuus honor: si percunctantibus; ubinam est, responderi possit: *Ecce in tabernaculo est.* Illic intus quatuor conclusa parietibus, familiaribus interita, & filiis ac filiabus multitudine occupata: etenim illum David beatum canonicat, qui talem in sponsam delegit sibi mulierem, quæ sicut vitis fructifera in abundantibus domus suæ cubiculis quiescit separata. *Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tue.*

§. 6. Ex inani saminarum cogitatione Domus educit compedes, quibus earum refrænet discursus.

Gen. 19. Li. de Nabub. Ibra. lina. Li. 1. p. 4. c. 11. & 12.

Propositè hic producimus discursum D. Ambrosij quem extulit & sumpsit ex pratico illo magistro Orig. & SS. Patrum. Græc. S. Clem. Alex. Circa calceos quibus nunc temporis ymuni: res etenim adeo antiqua est

ut eius non inueniamus originem. Argumentum assumit D. Ambros. qua potest verborum elegantia contra abusus quos fertatis, o Domine, in mundum introductos monilium, gemmarum, vestium, fucorum, corpori vestio cultus, de capite ad calcem: atque hæc omnia turpium seminaria esse inuentiones, quæ intenerunt ut illis contegerent ac veras suas supplerent turpitudines cultu supposito: vnde quantum plures bullas, cerussas, gemmasque vobis affigitis, tantò plures in vobis agnoscitis defectus, tantoque vos esse fatemini turpiteres. *Quæ sunt naturæ turpes, exhibis. quæ sibi applicant quod non habent, arguunt:* ad boldem adfert hic facetum Appellis Picturum coryphæi proloquium: vidit hic à discipulo suo depictam Regine Helenæ imaginem, quam orbis ut pulchritudinis colebat prototypon, qui illam pluribus monilibus ac mureculis etiamauerat diuitem, cui sic Appelles: fili mi scopum attingisti cum illam tot monilibus depinxisti formosam, cum illam depingere non potueris vultus forma venustissimam. *O Absolens cum non posses pingere pulchram, pinxisti diuitem.*

I. Quæ pluribus vultur cerussis turpio res sunt.

D. Av. Tom. 1.

O exclamat hic, quæ Helenæ videmus talibus mundus abundat: has peturte plateas, & vide, quis ornatus, quis mulierum cultus, quis in facie fucus, quæ capillorum crispatio, quæ catenula aureæ, vittæ, annuli, gemmæ, trilla, syndones &c. argumentum hoc euidens est, quod de te hoc ipse credat esse se mille defectibus turpes quos hac curiosa vestium conatur operire supellectile, tales sunt Helenæ, quæ nunc sunt mulieres, non verè pulchræ, sed multis effictæ & adornatæ diuitijs; si te pulchram gloriaris, hanc in te ipsa ostende venustatem. *Si sunt pulchra, sufficit natura, non contendat ars contra naturam, hoc est fraus viximè liget cum veritate.*

D. Av. Tom. 1.

Dicit amplius multo sale & elegantia factora, quod inde sequitur nimirum, quod illæ quæ plures inueniunt cerussas, monilia, syndones, &c. sint alijs ipse secleriores: quia namque plures habent curandos defectus plures necesse est in muliere quærit inuentiones, fraudesque exquisitas castri curiosa que tantas, ut omnem excédant numerum, doctet hoc nos experientia: quotidie namque nouastæ somniant inuentiones ita ut iam hoc anno non omnino meminerint eorum quæ anno tulerunt præterito: in diebus v. s. Isaac tantus erat numerus ornatum mulierum, ut eos ad viginti unum vel duos proprijs recensent nominibus, & eorum plures huius Sancti tempore erant incogniti, qui & ipse suis nominibus & alios

II. Inuclitur ornamentis.

& alios quadraginta numerat ea tempestate frequentatos, ex quibus catalogum componit, quem similiter nominatissimus ille Philosophus Comicus Aristophanes scripserat: eiusque sunt generis, ut iam quid sunt, nemo leiat, nec eius commentator illos exponit, nec vllus est Calepius quid de illis tractat. Nomina sunt exquisita hypogrammata, triphocata asilia, teyphima, cyon, bararum, cycydon, dialyton, &c. quorum recensito catalogo sic ait: Ego quidem defessus sum & indigner dicendo tot eorum ornamentorum multitudinem. Verba sunt hæc, quæ tanto meliori iure possemus modo dicere, quanto nunc hæc ornamenta sunt oblivioni tradita, ut etiam hæc eorum nomina ab illis ignorentur. Sicut ab hinc paucis annis illa non scientur nomina ornamentorum, quibus hæc tempestate ornate inceditis. Quotidie nova, novis, omnibus ornamenta producit licet D. Clemens Alexandrinus, vsu eleganter ita festiue disputet de vestris ornamentis corporis: nominatum tamen iuvenitur in calceos quos appellat crepidas cothurnos, sandalia, & D. Hieronymus a illos dicit, b. auratos soccos: & iterum, e. illos nominat soccos, Chrysantes. Horum enim curam gerunt mulieres grauiorem, inquirentes, vbi uaniant curiosiores, ornatiores, lenioresque: unde celebres erant illi calcei Attici, Pœtici, Hetrusci, Syriaci, sicut modo habentur Mediolanenses, Valentiani. Hæc, inquit, prima est sollicitudo: per hoc etenim videntur defectum suppleri turpiorem, quo se cognoscunt esse statuta pusilliores. Feminatum gratia credit D. Thomas dixisse Apollolum: Quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorum circumdamus. Cum enim pedes sint pars corporis humilior & abiectior, per terram reptantes. Illis subueniunt in calceis seu crepidis, cultu serici, aut, argenti gemmarumque pretiosiori.

D. CLEM. ALEXAN.

1. Cor. 13. 23.

III. Præsertim in calceos a Epi. 9. ad Salsin. post med. b Ep. 8. ad de matris dem de Virg. serm. circa fin.

IV. Calceis ut mulieres crepedes.

Ceterum, inquit D. Clemens, attende quid dixerit Philo. Philemon, quam apud ad remdum enim vestris pedibus ornamenta affingitis venustiora, inaduertent illis compedes affingitis licet aureos. Quendam compedem auream, quæ verò circa hoc de putat, sic expono illam supponens sententiam in una plenam theologia quam Vatis Samuelis Mater Anna psyllina, in suo cantico cecinit, Dominum tanta polere sapientia, ut stultissimis & ab omni ratione prius ahenis cogitationibus vtatur: ut illud, quod mente concepit, adimpleat. Illisque mortales illi viam Remittit quæ ea quæ proposuerat facilius exqua-

tur. Deus scientiarum Dominus est & ipsi præparantur cogitationes. I. Reg. 1. 30.

Superbia atque cupiditas Imperatoris Augusti Casaris hanc illi ingessit cogitationem, ut totius mundi defectum ceclumque iniret: quatenus Domini ipsius atque imperij longè, lateque diffusis, cunctis in exteteret celsitudo nouaque posset subditis imponere vestigalia: per hanc autem viam Deo præparat, ut quod per Prophetam Michæam promiserat, adimpleat, nempe, quod filius suus natus esset in Bethleem: ut alias notauimus. Pharaonis punitenda Tyrannus hanc in eo contra Deum rebellem excitat cogitationem, ut populum Dei de terra sua discedentem armatus insequatur, quatenus illum in pristinum redigar ordinem municipiorum, eumque per marii fundum & stupentes vadis ab utraque parte insequetur, iamque pedem aquis intulerat: illis ipsis sibi præualeat Deus quibus compedes efformet: ut eum ibi fixum detineat ac immobilem & retro progredi conantem maris fluctibus absorbeat totumque eius exercitum amplius non surredurum. Ipsi præparantur cogitationes. En mulierum cogitationes quibus sibi cothurnos applicant: primo decipere intendunt: ad hoc enim teste D. Clemente omnes ceruicis vtuntur & ornamentis, ut ea videatur esse niue candidior quæ est Æthiops nigrior: illa roseo ver-nans colore quæ pallido languet & obscuro: illa crinibus, formosa illa quæ saepe numero nullis gaudet tecta crinibus, illa credatur Gigas quæ nucis non excedat magnitudinem: cernit D. Ioannes mulierem ab Angelo sibi demonstratam quam sic describit: Et mulier erat circumdata purpura, & coccino & inaurata auro & lapide pretioso & Margaritis: deinde subiungit: Meretrix magna. Tales enim tantique cultus, ut credimus Dini Clementi Alexandræ quem sequitur Dinius Chryostomus, sunt proprii meretricibus: addit verò, quod in fronte sua hoc gereret inscriptum. *Mysterium*, id est mulier hæc insigne præfert mysterium qua-lia multa Diuo Ioanni Angelus exposuit. No-stri temporis mulierum quæ prætor statum sibi-conuenientem ornamentis induuntur curiosis aliud ego verbum frontibus imprimere vide-licet *Mendacium*: id est mulier hæc cum-ulos est mentationum, fraudumque conge-ries, Nihil enim eorum est, quæ videtur & fallere tantum conatur, ut formosam arbiteris quæ laret intus turpissima, & alabastro niuio-rem, quæ tardo iugrescit turpissimus, & quæ cera-est.

Apoc. 17. 4.

V. Mulieres ornatiores- munda- ciu sunt

est languida, rosa credatur esse remanentissima. Concedit in eis ars contra naturam & sensu litigat cum veritate: Sanctus ait.

Secundo prefato inhærendo proposito, fraude suppleat conatur verum iuam defectum nempe corporis pusillitatem: sicut Deus mulierem vito creavit inferioriorem, sic disposita, vt ipso similiter fori communitur corpore minor: illa verò hac sibi à Deo praestituta forma non contenta, figmentis suis illam conatur augere, contra Saluatoris nostri prescriptum: *Quis cogitans posuerit adhaerere ad naturam suam cuiusmodi unum?* Illæ sunt (inquit D. Chrysostomus) quæ ad hoc adspirant, conaturque opera reformare, quæ de manu Dei sic facta prodierunt, eo sine calcæos excogitarunt, ita deauratos, ita fornosos, ita expositos, hæc vestrae sunt cogitationes. Hic pedes vestros componite, vt illos erigatis altiores: per hoc omnino quod Deus intendit, implebitur; graues vobis compedes iniicit, quibus vos detineat domi quietas nunc illuc, modo aliò discurrentes, illudque mirabile quod ait Iob. à Deo factum implebitur: *Qui fecit ventu pondus: vt veloces eorum eurus refrenet riuic, cum D. Ambrosio, mulierem attende, suis crepidis, crispantibus, venustisque altiore, quibus vt summo ornatu sibi fecit gratulatus Notes igitur, quam lentè procedat, quodque ex eo quod ipsa sibi assunt in corporis cum sum Deus illo vt compede & pondere vitatur, ad vana eius coërgendum difficultus, diciturque pede progredi lentiori. Dele lamur & compedibus mulieres, modo auro ligentur: non putant onera esse si pretiosa sint: non putant vniula esse, si in his thesauri coaruescent. Mulieres has diores in exemplum sumite quæ calu prole grauiori, domi quiete remanent & munium missile satis esse arbitramur. Non omnes mulierum egressus in hibeo: multi etenim sunt prudentiores, & in obsequium Christi Domini necessarii pro vt die Pachatus dicendum de trium Marinarum egressu hoc sol m vobis notum facio, quam apte vobis solitudo conueniat vestræque salutis proprium sit conclusas ædibus immorari.*

Mac. 1. 27.

VI. Facit Deus vt rix mulieribus pondus. Iob 28. 25. D. Amb. Lib. de Nabute 6. 5. Tom. 1.

§ 7. Domine ecce quem amas. Inuitio diabolo Athenis mulieres inueniuntur sapientes, quod silentio suo declarant.

M Et unthæ sorores Domino nuntium: *Di-centes. Domine ecce quem amas infirmatur; non exprimit Euangelista vtrum hoc dixerint mittendo nuntium verbotenus vel litteris: quamuis enim videatur verbotenus hoc eas deuociale, ob id quod dicit audiens autem Iesus &c. vt ergo audiam Iesus &c. communitamen sensus habet, quod epistolam scripserunt: quando quidem hoc rationi colorimus, illis præsertim quæ mulieres erant adeo prudentes atque urbana; quinimo in ipso nuntio non parua earum patet sapientia spiritusque sublimis: eum in breuius adeo verbis admiranda comprehendunt sacramenta. Nafio suspendit quoddam D. Hieronymus, qui sibi de sapientia applaudentis, epistolam quandam D. Pauli Philemoni discipulo suo scriptam vt pote breuissimam, exhibita: aut iustitiam pauca verba paucam continere substantiam: ameniam sapit hoc, replicat ille: si namque Scripturam, quia breuis, despicimus: omnes Prophetarum Abdiæ, Nahum, & Ionæ aliorumque Vatum Scripturas, quia breuius, possemus exhibere. Quis autem ignorat, inquit ille, Sancti Spiritus consiliu, ne quis rem aliquam, quia parua, despiciat. Cum inuet volatilia apis minima esse videatur: illa tamen maiora & opera & mirabilia quàm aquila vel mylium se complectatur: non enim quid est magnum, magnum quia apparet. Ne laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in vi. Eccl. 11. 3. su suo: breuis enim in volatilibus est apis, & in iunio Aulcoris habet fructum illius. Probro excepit gigas Goliath Dauidem conspicatus eum paruum esse & adolecentem: populos autem Gigantem ob Altitudinem stature præferebat. Tu videris vter eorum fortior? Vter eorum robustior? passim admittitur, inquit D. Hieronymus illa Rhetorum propositio, non minoris esse eloquentia paucis magna complexi, quam inani & multo verborum apparatu exaggerare parua: *isusdem eloquentia est & paucis multis & multa paucis verbis posse dicere, modo & hoc summa est eloquentia. Si pisciculus palma manus non manet, tantis possit viribus, vt velocissimas & inflatis ventis pelagus iulcantes naves detineat immobiles (hæc enim de causa à**

I. Epistola licet breuis non tamen contemenda. In prel. 30 in epistola ad Philemonem.

D. Hieron. Ep. 61. contra Ierosol. Tom. 2.

Ecc 3 remo

re morando remora dicitur) multo melius poterit Scriptura brevis alta complectens mysteria, subtiliorem detinere intellectum, qui res qualibet leuissimè percipit. Talis est hæc mulierum epistola: brevis quidem, si verba spectes, veritatem diuinâ humanâque sapientiâ, si substantiam consideres, plenissima. Optimum suum indicium illiô superficiei produunt dum paucis scribunt.

II. Triplici pena puniuntur mulieres Athenenses.

Admiranda est hæc Salomonis sententia: *Mulier sensata & tacita*: Supponit primò mulieres dari sensatas & prudentes honori vestro. Ô mulieres, elegantissimè consideratis. Hoc vobis persuadere: demonis ad hoc collimasse industriam: vt omnes vos stultas, imprudentes, amentesque redderet: ab eo namque tempore, quò minatus est illi Deus sibi à muliere caput esse infringendum, diabolica in vos exarsit rabie, conatusque est omnem vobis in mundo tollere auctoritatem, vtque passim ab omnibus vt mentæ captæ censeremini. Eo sine hac fraude nititur, quam oppositè refert D. Augustinus illam mutatis ex Varrone auctore celeberrimo de facinoribus Deorum. Nosti, inquit, omnes Classes vocari Athenas. Sumpto nomine ex ciuitate Græciæ, vbi totius mundi dicebantur esse frequentiores. *Athenas mater & nutrix liberalium dicitur inarum qua nihil habuit Græcia clarius atque nobilius*: hoc nomen ciuitas accepit, eo quod Minervæ Dex sapientie quam Græci Athenam uominabant, esset dedicata. Quod autem illi fuerit dedicata factò cõngit omninò mirabili quo demones sub nomine Deorum Gentiles fraudibus inuehebant. Die quodam incopinato ad vnam ciuitatis partem frondens apparuit Oliua, ad aliam fons seaturiens, prodigium hoc Rex stupet Cecrops. Oraculum consuluit Apollinus Delphici, quatenus exponeret, quid per hoc Deorum intendere consilium responsum accepit litem moueri non contemnendam inter Neptunum & Minervam: vtri ciuitas illa esset dedicanda. Conclusum autem fuisse hanc oppidanis concedendam electionem.

D. Ave. Lib. 18. de ciuitate c. 9.

Oliua Minervam præfererebat: erat etenim Dea sapientie: hæc enim multis vigris, multo studio & lampadis oleo lucis fomeruo, conquirunt, fons autem in Neptunum inclcabat, aquis enim rector præ fidebat. Quocirca Rex præcipit plebun toties ciuitatis ciuim conuenire concilium visorum, ac mulierum: illâ namque tempestate ambo ad publicum constuebant concilium: sumptis suffragijs vni suum Neptuno obtulerunt,

mulieres verò. Minervæ consecraverunt: etenim à primo sua creatione, sapientiam amauerunt: quinimò sapientie promissione diabolus Equam irretiuit: quia verò numeratus omnium suffragijs inuentum est à numero mulierum vno voto virorum superari numerum: Minervæ pars altera prævaluit: quocirca ciuitas illa eius mansit consecrata nomini. Indoleuit hoc tuht Neptunus & maris vndis in cœlum vsque sublatis per regiones dispersit Athenatum, vt omnes diluio mergerentur. Nullus enim creditur diabolis esse difficile (sic asserit D. Augustinus) eò modo aquas dispergere vt longè lateque extendantur. *Spargere lairus quolibet aquas difficile demonibus non est*. Graui hac calamitate vexati Athenienses ad iram Neptuni placandam mulieres in tribus punierunt. Primò, vt post hæc exclusæ concilio nunquam apparerent. Secundò: ne nomen earum aut familiam filij posthac usurparent. Tertio: nec possent desumpto nomine à ciuitate, Athenienses appellari, quod significat sapientes, sed passim omnes: vt stultæ rejicerentur.

D. Ave. Tem. 5.

Ecce quâ fraude demones miseros illos Gentiles infideles circumuenient: magna læset hic perfidia teste D. Hieronym. non enim ita Deus sexum deseruit muliebrem, vt omnes stultas esse pateretur: imò potius plures eximia dotauit sapientiâ, & quosdam earum admiramur ipsi mundi totius sapientissimis esse sapientiores; addo quod plures earum assumptione vt operibus suis verbisque viuis magistrae sapientia recurretur. Domine quamam obsecro, prima erit mulieris conditio sapientis: in quo prudens ejus discernam iudicium? *Mulier sensata & tacita*.

Cognoscendam proponit Spiritus Sanctus mulierem profanam ac leuem ex nimia loquacitate, vt enim pauca cogitat, multa loquitur. *Mulier ornata inuestrius garrula & vaga*. His conformiter imponit Apostolus discipulo suo Timotheo, vt mulierculas vitet otiosas, quæ cunctos vixæ suæ dies in discurrendo transigunt, loquaces, de omni namque materia loquuntur & in omnibus suum præstunt ferre iudicium: *Mulieres qua circumueunt domos, non suspensiose, sed & verbosa, & curiosa, loquentes qua non oportet*. Huic prudentis mulieris ac sensatæ opponitur conditio taciturnitas. *Mulier sensata & tacita*: Multa cogitat, vnde pauca loquitur: dicere soles. O quam prudens est illa, quæ in omnibus loquitur & discurret, sed ahud profert Spiritus sanctus: Ô quam prudens est illa; etenim tacit-

Gen. 10. Ed. Epist. ad Princip. III. Deus plures feminas sapientia ornauit. Proh. 7. 10. Tim. 5. 3.

accidit: *Muliere sensata & tacita*. Et in hoc se iudicio vigere demonstrat, quod sit taciturna: non quod nunquam loquatur, sed quia parum & compendiosè loquitur. In numerum mulierum prudentium refert Spiritus S. Re. eorum: cam quæ talis ex actibus prudentissimis quibus alijs præfuit, esse commendatur primò adhuc nubilis & puella. Virgo: dum illi famulus Abraham quædam in dotem offert monilia, ilico recurrit ad matrem & fratrem, & eorum, quæ acta fuerant quaque receperat rationem exponit. secundo: iam viro nupta, advertens illum sibi occurrentem, velo caput obtexit: non enim mulier caput est: atque ideò caput ipsa suum obnubilat, illudque mysterium D. Paulus explanat. Tertio: iam factum habens in viro, & sciens quod *Collidantur in viro eius parvulus* dolore torquetur non levi: quocirca ad Deum confugit. O mulierem prudentissimam! caeleste illi revelat Deus mysterium, quod in vetera sua decreverat prædestinatione: numquid hæc marito restitit: annis septuaginta septem tædit, diligebat Isaac tenerrimè Esau eo quod ex eius recrearetur venatone; ipsa verò Jacob, vidit autem maritum Esau valde inclinatum, tacet nihilominus, dicit: hæc esse leniores affectus: adest hora benedictionis, tacet adhuc, nec quidquam viro eorum, quæ sibi Deus cieca Jacob revelauerat, indicavit: hæc Deo committit, ut ipse disponat, & iudicet; nec ille ex ea secretum agnoscat: libet igitur illa Jacob filio suo: fili mi: entre velocius ad armætum, & adfer hædum de capris, quem Patri tuo epulum præparem, quo libenter vescitur: sic quæ ut per hoc patris affectu benedictionem et enim ea fratri tuo Esau imperit: iam prius de venatione eius sibi: poposcit illo epulas præparari: verum tu fratrem præveni: ego cibos parabo: tu coctos offeres, & arbitratus te Esau esse, suam tibi largietur pater benedictionem, ut autem illa vidit filium, timore perterritum subsistere, ne forte Pater tandem aperiens non benedictione donaret sed maledictione execraretur, animum illi suggerit & hortatur mater prudentissima: atque illi: *In me sit ista maledictio fili mi*: quamvis autem iam se congrua offerte videretur occasio, quæ Isaac præmoneret declaras illi susceptam à Deo revelationem, quatenus Jacob à paterna vendicaret indignatione, cuius se periculo exponebat, nihilominus facit ipsa patiatur; ut casus succedat, ut Jacob accedat, ut patri coctos à matre cibos audaciter offerat, ut vestibus Esau fratris indutus patri cum se esse qui non

erat, imponat, sic ut patris sui benedictionem obtineat. An semper silebit Rebecca? silet semper quando igitur accedit Esau & oblatis quos offerat cibis, à Patre benedictionem postulat, declarat ille à Jacob fuisse præventum paternamque eum præripuisse benedictionem. Illa Esau certum bile nimis viceratam, eius audit clamores. *Clamas* & quatenus eius posse furorem temperare, dicendo; sic à Deo fuisse præstitutum, sibi que revelatum, nihil tamen loquitur, sibi que secretum servat relictum ad Deo mysterium, cur ergo non illi revelat: quia committit illud Deo manifestandum. Sic actum est, etenim ilico Deus accurrit, & Isaac parenti prædestinationis Jacob indicat mysterium. Pater: quor hic mysterat: mulier prudentissima quæ tacita, tantum modo enim pro rei convenientia loquitur, idque paucis verbis quibus Jacob filio declaravit, quod à Deo sibi audierat relictum.

Ex hac doctrina sumpsit (si fallar) Pythagoras Samius clarissimas illas sententias quas apud sapientes symbola seu ængmata appellabant: refert illa D. Clemens, a. & hoc supponit, quod eius commentator, b. probat philosophum hanc notationem habuisse S. scripturæ ex qua hæc mutavit est proverbium inter alia, inquit dicitur: *celestiora: primum, turturum & domo expellit*. Alterum: *Dum ne habens hirundinem*: quid sibi hæc voluit docere intendebat: quos oportet in domum tuam introducas, præsertim autem à quibus commendanda sit concitioribus mulier, quam tibi assumis vitæ sociam turtur non sit, non sit hirundo: primum, turtur non sit turtur signum est queruloseius etenim cantus: communa est murmuratio seu querimonia: deus te liberet à muliere quæ continuas auribus tuis suggerit querimonia & lugubres tristisque c. renos molesta replicat ut quid mihi talem non campatas ornatum, illud monile, hoc Calamistrum, talem sydonem &c. an talis vxor me dignior? me melior? me pulchrior? ut quid ego, quod talis & talis non obtineat? Secundum: non sit hirundo, iam nosti hirundinem signum esse loquacitatis, notam que Poëtarum fabulam nempe Pandionem Athenarum Regem duas procreasse filias Prognam & Philomenem: quia vero Prognia quæ iam detexit secreta in hirundinem fecit immutata: quæ eodem cantu missitans, silet innoquam; quocirca sic de illa Poëta Virgilius.

--- Ant
Garrula quem ligni nidium suspendit *Hirundo*
Idemque illi hoc nomen imponit Divus Hieronimus a. hanc

VI.
Deus conditiones in nubibus à viris vitandæ que rulas, & loquacitatis.
a 1 b. v.
Sermon 5.
Tertio
Comment.
pagina.
167.
b Gaudian.
Horuet.
Ovid. l. 6.
Metamorph.

a Lib. 23.
Eym. c. 7.
b Epist. 1.
ad Celest.

hanc similiter fabulam assumpsit D. Gregorius Nazianzen. b. multo sane magna que elegantia suam excusans taciturnitatem, longumque silentium. Cum igitur proprium sit hircundinis epitheton esse garrulam: monere vult, ne in domum tuam mulierem attraxeris garrulam & loquacem, quo nomine Spiritus Sanctus letes stultasque indigitat, quae namque sensata est, hoc primum egit, ut sileat paucisque utatur verbis, sic ut in unum tonum haec duae partes compaginentur sensata & tacita. Tales igitur haec esse matronas assevero: etenim Laconice loquuntur & quinq; verbis quidquid dicunt, comprehendunt: Domine ecce quem omnia infirmatur quae possemus expendere per illa D. August. in psal. 128 ultra modo succinctorum. *Psalmus quem caritativimus brevis est, sed sicut scriptum est in Evangelio: de Zacchaeo statura brevis, sed magnus in opere, sicut scriptum est de illa vidua, qua duo minuta misit in Gaz. phylacium, brevis pecunia, sed magna chorus: sic iste psalmus si verba numeres, brevis est: si sententias: magnus est.* Illa igitur ad nostram enucleamus instructionem.

§. 8. Domine, ecce quem amas, infirmatur. Illi quem Deus amat, hoc ipso tribulationes immittit, quibus ostendit, se illi bene velle.

Apud Malboniam.

Theophil. ac Leontius nuntium hoc accipiunt, quasi ex admiratione dictum, illis excitata ex eo quod adverterent Dominum advenarum & alienorum curare languores, a quibus nunquam aliquid accessisset obsequium: parceret autem Lazarum adeo sibi familiarum & amicum, ita periculosa, qua laugebat, infirmitate derineri. Haec est autem ea admiratio quam mundus perpetuo detinetur, dum cernit a Deo amicis suis & charissimis varias immitti tribulationes: igitur quasi admittit hunc Domino renuntiant: Lazares amicus tuus & infirmus amare quempiam, est illi bene velle, hoc est illi bonum exoptare. Dicitur Rex amare quempiam dum illum dignis bonis, honoribus & rebusque cumulatur. In hoc ostendit se Rex Pharao benevolum & amicum Patriarchae Ioseph in Aegypto, & Rex Assuerus beneficium Matdathae in Perside: dum enim certitans ex Regis praeepto hunc apprehendi, succubulis attrahi, a carnifice verbentibus flagrisque confundi ablit ut dicamus, illum habet sibi charum, quinimo excreatur ut inimicum. Hoc semper iudicio labora-

I. Quid sit alicui bene velle.

uit mundus, tantummodo res oculis intuentio carnalibus.

Ex hoc processit illa indignatio eius, qui in numero sapientum referebatur Eliu contra vultum Dei I. b. Cum enim secerneret a planta pedis usque ad verticem vulneribus plagisque confestim, sciamen esse Dei amicum assererat: cui ille: tibi ne amicus Deus a quo te visio sic graviter excipit? apogonias est haec dicere & intolerabile. *Travis & indignatus est adversum Iob: eo quod iustum se esse diceret coram Deo, illum inquam quod tot plagis saucium, tot morbis correptum, tot languoribus cernat horridum, nec non ad periculum eiectionis sterquilinum sibi pesti adere nequaquam potuit, Deo esse adeo familiarem atque ab eo tantopere diligi ut in se Iob ostendebat: dum enim tantus Deus immittit agritudines tam duras flagellat supplicijs, non ob aliud hoc facit prout ipsi videbatur, quam ut reprehendat, puniat, culpaeque castiget. Incipit per dolorem in lectulo & omnia ossa eius marcescere: sicut & c. consumpta est caro eius a supplicijs & c. Sic & ex flagellis moribusque quibus Deus atterinet patiensimum Iob, argumentum ille facit quo confirmet eum Dei non esse amicum, quia id quidem tam crudis eum persequatur vexaretque supplicijs.*

Idem contigit Galatis cum Apostolo Paulo, ut congrue perpendit. D. Hieron. quando primum ut patet accessit eis Dei verbum propositurus: videbant in Galentim eum capitis dolore vexari adeo terribili ac vis molesto ut eum vocet: *Angelum Satanae, qui me colaphizat.* D. vero Augustinus credit acutissimos esse ad fuisse dolores quos toto corpore patiebatur Galat. in magnam officij praedicationis impedimentum. *Cor. 12. 6.* & haec est inquit D. Hieron. illa tentio quae non tantum turbabantur, & satis tenaciter inhaerebant: *Scitis quia per infirmitatem Evangelizans v. bu. 1. in ff. 130 iam pridem, & tenta. sup. in vestram in carne me non sprevisset neque respicisset. Tradunt (sic D. Hieron.) Paulum gravissimum capitis dolorem sepe perpeffum & hunc esse Angelum satanae qui appropinquavit ei, ut eum colaphizaret in carne, ne exsolteretur: haec infirmitas hic corporis languor apud Galatas Tentatio quaedam fuit, qua movebantur contemere eum sublimia: promittentem quem corporis languoribus: *vid. bani subiectum.**

Hoc idem iudicium barbaros illos Melitenses Et confirmavit, quando Apostolus eorum Iusulam appellavit: *Et confirmavit lens velut de furiosa eiectionis tempestate & naufragio ereptus, fasciculum sumpsit sacramento, tenuibus quem igni iniecit, quo madidus exsiccaretur, & ecce vipera de falce profligens eius apprehedit manum: *Et viderunt autem barbari pendentem hystiam**

III. Et confirmavit lens velut de furiosa eiectionis tempestate & naufragio ereptus, fasciculum sumpsit sacramento, tenuibus quem igni iniecit, quo madidus exsiccaretur, & ecce vipera de falce profligens eius apprehedit manum: Et viderunt autem barbari pendentem hystiam

da manu eius ad inuicem dicebant: utique homici-
 da est homo hic qui cum euaserit da mari, vltio non
 finit eum viuere: quæ in terra vipera persequitur.
 Cæterum hoc carnalium est iudiciu, qui ea quæ
 Dei sunt minime capiunt: sic enim idem Apostolus,
 Animalis homo nō percipit ea quæ sunt spiritus Dei
 qui etenim illa intelligit, nouit non solum sibi
 non contradicere amicum esse Dei & infinitum,
 quinimo multum conuenire, quod nimirum in
 hac vita qui inter veros Dei censentur amicos,
 langnoribus, persecutoribus, paupertate, & mul-
 tigenis cladibus afficiantur; patebit autem hoc
 ita esse ex eodem argumento, quo contrarium
 affirmabamus, amare aliquem est illi bene velle
 hoc est bonum illi velle: velle, vt bene habeat:
 non enim ille te diligit, o Domina, qui affenerat
 se in tui gratiam mori, quandoquidem nō vult
 tibi bonū sed suæ voluptati, se ipsū non te amat:
 Deum diligere aliquem, est Deum illi bona de-
 siderare: quæ bona? diuitias temporales? salutem
 corruptibilem? honores perituros? facultates vè-
 tis expositas? nihil horum: hæc enim omnia co-
 rā Deo & in eius vocabulario bona non nume-
 rantur, nec eo nomine digna habentur: sed illa
 magna, æterna, infinita, castissima: quæ nec oculo
 vidit, nec auris audiuit, nec cor potuit huma-
 num imaginari: illa inquam de quibus David:
 Credo videre bona Domini in terra viventiu. Quā-
 do dicitur terra: Rex amare virum stermate
 nobitem? an dum illi ea concedit quæ corā eo
 despectū habentur suntque viliora: nequaquam,
 sed dum ea largitur, quæ pretiosa sunt suntque
 maximi. Si diceret Domine, multum illi Rex afficitur
 tali, illi namque in donum concessit fori lutum,
 & ariorum sordes atque de flumine quan-
 tumlibet hauriat: aquam, & de montibus his cui-
 libet communibus tantū terra: quantum placu-
 erit, exhibilaremus: nō enim hæc bona sunt, quæ
 Rex vt bona reputat: si quando verō alicui red-
 ditus præstet nullum, iura opulenta, status hono-
 rabiliores, regimina superiora, locaque emi-
 nentiora, tunc vtique dic & verum dices, quod à
 Rege diligitur, etenim ea vult illi bona, quæ vt
 bona magnificat; Nunquid illum arbitratīs à
 Deo plurimum deligi, cui de bonis hisce tēpo-
 ralius mensuram in sinum effundit cogitatā:
 quanti cogitas à Deo hæc æstimari, & quo pretio
 iudicas hæc coram oculis eius appendi: mi-
 noris quā pulvis, minoris quā lutū quā a-
 qua maris, quā terra montū, si D. Pa. Hac om-
 nis arbitratīs sit vt sercora, quanti putas hæc
 Deus ipse arbitrat, toto studio conabatur Ty-
 rannus Nabuchodonosor immensas sibi argenti
 Histon. Bapt. de Lanuz. Tom. III.

autiq; cōgregare diuitias; loquitur interim Deus
 propheta Abacuc: curre velociter, regemque in-
 terroga, in quem finem tantum sibi lutum accu-
 mulat, ex quo sordes sibi contrahat; vili pendend-
 as: vt quid aggregat contra se densū lutum? si
 corā Deo tota hæc cœli terræque machina vna
 minor est totis guttula (tu videns quam illam
 facias) Tāquam gutta rotis antelucam: sic est ante
 te orbis terrarum. Si quelibet huius mundi pre-
 tiosa, coram eo somnio sunt inferiora. Omnia gen-
 tes quasi non sint sic sunt coram te. Quid erit hu-
 ius salus, quid illius diuitiæ?

Ex præfatis causam intelliges cur tantam ho-
 rum copiam Deus distribuat peccatoribus, imo
 infidelibus, inimicis suis: nimirū quod illa inter
 bona minime recensentur: quando per lutum in-
 cessis extremis tantum pedum digitis terram
 premens, ne fordibus inquineris, alius autem ac-
 cederet, illas colligens tibi que quis de turba di-
 ceret: Domine, cur permittis vt hic de luto illo
 quodlibet colligat: vit etenim est tibi non bene
 affectus, tui persecutor: quid responderes? colligat
 quantum libuerit: hoc enim mihi sordes esse re-
 putatur. Quam libere permittit Deus peccatori-
 bus salute suisque bonis perfrui, bona eis accref-
 cere, augereque diuitias: hanc noueris esse ratio-
 ne quod illa corā Deo nullius habeantur momē-
 ti: Ecce ipsi peccatores & abundantantes in seculo ob-
 timuerunt diuitias. Perpende quibus regionibus
 gaudeat iudeis, quæ Domina Intra possideat,
 quanta celsitudine præfulgeant. Considera quā-
 ti Deus hæc bona faciat: illa etenim effundit vt
 isidem gaudeant vilia, atque corruptibilia ani-
 malia, quæ nihil aliud præter nasci & mori conti-
 nent, quantum ceruo tribuit salutem: quantum
 vitæ diuturnitatem coruo: quale tanto robur
 quāto equis animos: quāto Pavoni pul. britu-
 dinem: quāto Mylo leuitatem: quāto perspicacem
 Aquilæ visum: quāto excruciatum cani ol-
 factum: quāto suauem odorem mustelæ: quid
 hoc Domine mi? numquid adeo pretiosa subie-
 ctis concedis adeo vilibus? licet hic inueni quā-
 nauici illa Deus faciat, quandoquidem canibus,
 felibus, aliisque immundis animalibus fruenda
 proficiat. Hoc teste, D. Hieronym. totum erat
 solamen, quo magnus ille Pator D. Antonius
 animam demulcebat sanctissimi viri Didymi
 omnino deiectum ex oculorum cæcitate. Mi-
 charissime, quid te hoc affligit visum ubi defice-
 cere tam vilis pretij vt eum concedat Deus la-
 certis, colubis, Bufonibus & muscis, quæ simi-
 ratione idem ille sanctus Sacerdotem solabatur
 Hispanum, nomine Abigam, cæcitate percus-
 sum,

1. Cor. 2.
24.

Ps. 26. 13.
V.
Similitu-
do.

Phil. 3. 8.

Haba. 2. 9

Sap. 11. 25

Isa. 40. 17

22. VI.

Cur Deus

tantas

peccato-

ribus lat-

gitur di-

uitias.

Ps. 7. 12

VII.

Quinimo

præroga-

tias ani-

malibus,

Epi. 33. ad
Castric.

sum, de quibus alijs diximus.

VIII.
His qui
terrena
magni
erunt

in
natur.
nos 6.
um. 1. in
m. 6. h.
e Virg. c.
50. To. 5.
e Ser. de
eur. salut.
proximi.
Tom. 1.
1. Cor. 2. 9

Hæc erat illa causa diuinæ indignationis cõ-
tra Populi sui ditiores, vt illis per Prophetam
suum Amos declararet iuxta translationem 70.
quam sequent & appositè ponderat D. Chryso-
stomus. *Ve ijs, qui veniunt ad diem malum dor-
mientes in lectis eburneis lassitantes. In Herasie
suis comedentes hædos de gregibus & optimi vin-
nos 6., quentis vitijs. Et reputauerunt ea quasi flantia. Et
um. 1. in non quasi fugientia. Væ miseris illis, qui ad mor-
tem properant: dies enim ille, quando venerit
e Virg. c. pessimus erit & infelicissimus illis diuitibus,
50. To. 5. lasciujs, voluptuosis &c. adeo insipientibus, vt
e Ser. de bona hæc firma credant & vera quæ non nisi
fumus sunt euanescentes vmbraque fugitiua. Igi-
tur coram oculis Dei hæc esse bona nequaquam
sententur: quænam ergo? quæ in gloriæ suæ se-
cessu diuinaque sui complectitur essentia, de*

1. Cor. 2. 9
Ephes. 1.
17.

quibus Apostolus. *Nec oculus vidit, nec auris au-
diuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præpara-
uit Deus ijs qui diligunt illum, cui tibi quæ Deus
amicis suis exoptet bona, quos ipse in veritate
diligit: ijs qui diligunt illum. Bona talia, de quib-
us vt aliquid dicatur, necessariò lux particula-
ris Spiritus Sancti requiritur: Ora. (Si loquitur
Diuus Paulus:) *vt Deus det vobis, Spiritum sa-
pientie illuminatos oculos cordis vestri: vt sciatis
quæ sint diuina gloria hereditatis eius in Sanctis.**

IX:
Ad bona
æterna
via est
tribulatio.

Quæ si fuis in mysterio transfigurationis expo-
sumus: igitur Deum aliquem diligere, est illi
cæli velle bona quæ tantum coram eo bona
perhibentur: via verò ab illa obueniendâ quænam
est tribulationes, infirmitates, mors, inopia, per-
secutio: *Per multas tribulationes oportet nos intrare
in regnum Dei;* illis ad hæc se homo disponit
obueniendâ: illas ergo dabit ijs quos diligit, vt
illis ad hæc recipienda præparentur. Lapi-
da, qui lapidem seligit, vt enim in loco ædifi-
cij statuat altiori atque eminentiori, quanto
magis hunc ea hoc exoptat, tanto diligentius
illum ascia, & bipenni expolit: hoc enim aliud
nihil est, quàm locum illi præparare dignio-
rem.

§. 9. *Maiores amicis suis grauiore Deus mit-
tit tribulationes; quæ spei portam aperiuunt,
sicut vallis Achor.*

67 23

Est hæc Doctrina communis, sed & com-
munius prædicanda foret: nihil etenim in
hac vita communius, quàm tribulationes,
morbos & calamitates perferre. Consolamini,

Christiani, et consolamini, non enim sunt hæc iu-
stis à Deo signa infensæ animi sed amicis suis I.
pignora amicitia, quibus illos maximis æternæ Sancti
sue gloriæ bonis a largiat recipendis: quocirca gloriatur
in hac schola docti in illis gloriantur. Diuini in aduer-
sane verbis hoc dixi Apostolus Paulus, quæ op-
firatibus. timè ad rem pondera: Diuus Augustinus & vt E. de. loci.
even plom cœlestis Sanctissimorum Rhetoricæ Chry. c. 6
proponit, atque doctrina declarat elegantiori. E. c. 22
quod etiam fecit Diuus Chrysostomus: nec mi- Ho 63 in
nus Diuus Ambrosius in illud Psalmi primi: Sed Genes. c.
in lege, Dominus voluntas eius, audiamus igitur A- hom. 1. ad
postolom: *Gloriamur in spe gloriæ Filiorum Dei, Populum.
non solum autem, sed & gloriamur in tribulatione. Rom. 5. 1.
bus scientes quod tribulatio patientiam operatur,
patientia autem probationem, probatio vero spem,
spes autem non confundit: quia Caritas Dei dif-
fusa est in cordibus nostris. Discite cum Diuo Au-
gustino præ laram hic gradationem, quæ à Græ-
cis dicitur *κλιμαξ*; Videtur enim quædam ad
cælos scala, supponit spem cœlestis gloriæ,
quam Deus Filijs suis præparauit: obuenientiam,
eam esse, quæ iustorum animas excitet, reddat-
que latissimos: eam inquam, de qua gloriatur
Gloriamur in spe gloriæ Filiorum Dei: non fouet
eorum cor neque excitat spes terrenorum: no-
uerunt enim hæc non nisi vmbra esse ipsoque
fumo vaniora. David, quid est quod te tantopere
exhilarat; num quia te Regem esse gloriaris?
Imperio tuo tot nationes, tot gentes gaudes esse
subiectas: tantam aurum, argenti, lapidumque præ-
riosorum, quamquam ex omnibus partibus tibi ad-
ferri cernis, abundantiam tibi abfit hoc omnino;
quid igitur? spes alit me in Dei domum intro-
eundi: *Latus sum in vi quæ ducta sunt mihi; Psal. 121. 7.
in Domum Domini stans.* Hæc est ea spes,
quæ singulariter suos Deus Filios consolatur:
*Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti Psal. 4. 10.
me.**

Vidi quondam Apostolos præ gaudio subfi- II.
lientes tantis à Christo donis præuentos, vt illis Spes glo-
dæmonia subiecerentur, quique ad eorum Imperiũ, rix nos
corponibus excederent. O filii mei: *In hoc nolite debet
gaudere. E. c. gaudete autem quod nomina vestra animare.
scripta sũt in cælis. Cælum vos expectat: cete- Luc. 21. 20
rum nos, qui illa spe lætamur, inquit) eo ipso
pariter lætamur & gloriatur in tribulationibus:
Nolumus autem sed & gloriatur in tribulationibus.
Habeo hic Bernardum: vni illius coniunctionis
Et sed & Gloriamur: perpendentem q. d. spes illa
nõ vltimus est nostræ lætitiæ terminus: sed huc
quoque comitatur in aduersitatibus alacritas, il-
læ namque huic gloriæ portam aperiuunt, illæ
inquam,*

inquam, nos ad illam expoliunt, dignosque reddunt, accipientiam. Dicitur mihi (inquit iste) quid animosum exultat operarium? indubium est futura spes melior: sic est, verumtamen eo ipso quò spe proventus animatur, animatur patienter & fementes: non enim spes alitur, proventus, nisi per fementem, cui melior, quam spes includitur, quid labores, quid esse putas aduersitates, fementis est gloria: In tribulatione spes gloria: *imo & ipsa in tribulatione gloria continetur sicut spes fructus in semine, sic ipse fructus in semine est.* An hoc delectat videre? Apostolum audi: *Quod momentaneum est, & leue tribulationis pondus operatur in nobis. Non hoc te praterat: Operatur in nobis quantum conuicio metaphoram sequitur eius, quod granum seminarum operatur productique mellem. Scitote gloriam tribulationibus ut semine mellem contineri: Latet frater mei gloria, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet aternitas, in hoc leui pondus sublimis supra modum.* Ergone arbor cum truncato suo, ramis, & fructibus, nucè vna vel pomà pumici grano continetur? Deus aperire dignetur nobis oculos, exoptat D. Bernardus ne secundum exteriorem iudicent apparentiam sed gloriam videant immensam, pondulque beatitudinis, quod momentaneo leuque tribulatione continetur, oculos habent SS. illuminatos: vnde spe gloria exhalare solent, & tripudiant pressis tribulationibus: Sed & gloriamur in tribulationibus: Idcirco namque, inquit, hanc nobis vocem Apostolus Iacob, horum non ignarus, ingererat: *Omnis gaudium existimate, fratres mei, cum in variis temptatione incidertis.*

D. BERN. Ser. 17. qui est vltim. in. Psal. Qui habitat. III. Latet in tribulatione gloria. D. BERN.

Hoc amplius exponit Apostolus addens: *Quoniam tribulatio patientiam operatur; patientia autem probationem, probatio vero spem, scilicet cum D. Augustino ad cœlum contemplantem reddentem: qui sunt ascensus eius gradus ad illud? Primus est aduersitas, nulla datur gloria nisi quis in aduersitate figat pedem: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, inde gradus sic & ascensus ad patientiam; Tribulatio patientiam. Hoc autem (interprete Doctore Angelico) intelligitur non effectiue, sed materialiter, & dispositiue: est etenim tribulatio materia patientia, vbi enim hæc non est operari non potest patientia: sicut vbi nulla sunt ligna, non potest ignis accendi. Domine, vir hic tanta patientia, tanta micat mansuetudine: numquid tribulationes: numquid passus est ad-*

uersitates? minime, non igitur eum hoc nomine conditores: Et tibi est patientia (loquitur D. Greg. Diuus Gregorius) Si desit dolor qui toleretur, L. 8. epist. & ego cum Abel esse non suspicio qui Cain non 29. ad Theotista. habuit.

Ex hoc gradu sit ascensus ad tertium: per patientiam enim quis probatus esse contuincitur: *Patientia autem probationem, nemo sepe fatuus legerit que circa hæc scribunt D. Chrystom. & D. Cyprian. doctrinam suam ponunt maximi momenti: quam hæc? Deo non sufficit ut bonus sis, virtutemque habeas talem quam probatus sis: utraque virtus, sed hoc vult ut probatus sis: utraque virtus, hanc propositionem probauit Tertullianus similitudine quotidiana: non enim tibi sufficit dum seuta ante recepturus es, quod aureo colore præfulgeant, pondere iusto, æquo sonitu, statu sunt mollia, ut inter digitos complicantur, donec in ferace protentur, vel lapide lydio: hic enim aurum quale sit expenditur. Ne gloriaris tuam à modo canonizatum esse virtutem, vitæque merita: eo quod hospitalia vestes, protegas viduam, puella subuenias; pupillum vestias, miserum defendas, multaque pietatis opera exerceas: quam diu puritatem non ostenderit in fornace tribulationis, & lapide lydio calamitatum. Quod si per hæc transiens, hisque probatus, talis sis, qualis esse debes probatus es, & recipibilis: In fornace probatur aurum, & ar- *Eccl. 2. 5. genum homines vero recipibiles, in camino humilationis hæc parum perlitte: Homines recipibiles: Sicut aurum quod simile est ei quod dicitur, triticum receptibile, aurum receptibile, pecunia probata, & receptibilis: scire desideras, quinam sint cœles receptibiles? probati tribulationibus sicut aurum in fornace. Sic vnum ex illis audio psallentem: Igne nos examinasti sicut examinatur argentum; Psal. 10. non enim nos Domine recepisti, nisi bene prius examinatos, & in fornace comprobatos, velut aurum: hoc autem est quod Salomon ait: Quoniam Deus tentat eos & inuenit illos Sap. 3. 5. dignos se.**

Quam probata fides Abrahæ, obediencia Isaac, fortitudo Iacob pudicitia Susannæ, fiducia Tobie, sed ex sanctissimorum istorum testimonio hoc patet euidentius, in amico probato, & sicut aurum sic examinato quale vel nullum scilicet Iob: quis eum examinavit? quis probauit? Satan; ille quem Deus per Isaiam appellat. *Fabrum sustinuit in igne prunas. Fidelis est se non potest amicus ipse diabolus, nec illi Sic Iob omnino fidendum: peruersa namque voluntate, probatus pleneque odio contra te feruet ardentissimo. agnosce Sed tu.*

Act. 14. 21. IV. Tribulatio probat hominem.

24. V. Patientia probat hominem. Hom. 1. ad populum. L. de boâ patientia. L. de poen. e. 6. VI. Eccl. 2. 5. Sap. 3. 5. Psal. 10. Isai. 14. 16. VII. Sic Iob

Sed aptus est vt examinetur: et tunc intellectu pollet acutissimo. Virum iustum Job contemplatur mille bonis, pique operibus infundantem, Deo sacrificia litantem, de filiorum erga Deum pietate sollicitum patrem pupillorum, viduarum propugnaculum, hospitemque peregrinorum &c. cui Deus. Viden' o Satan quam fidei gloriolam amicos? Domine nō illum hoc nomine venereris, non enim passus est fornacem, non illum lydij lapidis aduersitates examinavit: nihil aliud vidit & accepit, quam dona, & beneficia; pernite mihi vt eius examinem patientiam: permitto, respondet Deus, hac Domini licentia fietus diabolus, Job apprehendit, eumque in illam conijcit fornacem adeo fortem iacturarum, tribulationum, & infirmitatum, semel illum in hac fornace circumagrat, & ad eam exauit, oves illi auferendo: iterum vitum illum circumagrat, & maiora illi perdit armenta; tertio sed acutius multo, illum torquet filios illius occidendo, quid plura tormento vexat illum adeo feroci vt illi nec os reliquat intactum & sanum, verum tamen firmum semper illum reperit & immobilem, nunc igitur, o Domine, illum vt vitum iustum & amicum tuum esse confiteor: hoc etenim opus est iniustitiae in tribulationibus patientia. Super hoc ait D. Chrysostomus fundavit Apostolus Paulus propriae laudis argumentum, qua virtutem suam multam asserit in duobus illis capitibus ea intentione conscriptis: multi namque casus sunt in quibus quisquam honorem suum tueri debeat, suaque proferre laudes: non ad propriam iactantiam sed vt Domini nostri honorem protector asseueret.

VIII. Surrexerunt quidam Corinthi Pseudoapostoli, qui vt sibi conciliarent auctoritatem hoc vsi sunt stratagemate: vt Apostoli Pauli quantum proprias extulerit virtutes possent derogare auctoritati; obganientes, non tanti illum faciendum, nec tam familiarem Dei amicum, vt credebant, esse censendum; eo res processit, vt Apostolus diuino motus Spiritu pro honore proprio steterit propugnator: teneor (inquit scribens ad Corinthios) pro me respondere ad nomen Christi gloriam, iam intelligitis quid de me illi spargant Praedicatores; dicam igitur me illos longius antecurrere: probata etenim mihi est mea fidelitas, & in Dei obsequio seruior insuperabilis: amicus sum & minister ita comprobatus si quis alius: atque in istis notas illi facio prerogatiuas: primo: quid quid boni possident, & de quo gloriantur: & ego possideo, quid habent? sunt ne Israelitae? sum &

ego, filij Abraham? & ego, ministri Christi Iesu? & ego, Praedicatores? & ego, Visionibus & reuelationibus illustres? & ego, audeo dicere, plus ego. Caeterum super hac & alia mihi sunt ad quae eorum non potuit virtus accedere: Plus ego, quod de iactant, quasi ad vltimum virtutis apicem ascenderint, illudque usurpauit Hercules: Non plus ultra: adsum ego & defero illud: Plus ultra Regum Catholicorum: hae ego maria transiitigo & ad intimas penetrao Indias; quas illi nunquam penetrarunt. Et quid hoc est Apostole Sanctissime: In laboribus plurimis & carceribus abundauit, in plagis supra modum, in mortibus frequentes. A iudais quinquies quadragenas vna minus accepi, ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profunda maris sui, periculis ex genere, periculis ex generibus. Tu videris, an non fidelem me Christo seruum demonstrauerim: an probatus fuerim pertransiens carceres, flagras, plagas, tormenta mortalia: caesus sum, lapidatus sum, naufragium peruli, &c. nullam non, quam passus est, referat aduersitatem, en ecce qualis sum, qualis ex hac fornace probatus egrediar: habes hic fidelis mei Apostolatus examen & approbationem legationis meae, in qua me amicum testor integerimum: Signa Apostolatus mei in omni patientia. Vide virtutem meam patientia comprobata, qua in omnigenis iniustis steri tribulationibus hoc etenim in illis operatur patientia: Patientia probatorem.

Gloriatur Abraham se amicum Dei esse fidelissimum: quia ea quae Dei spectabant obsequium sedulo curabat, eiusque mandatis promptus obediens; at tamen ad integram hanc non examinatus sufficiunt satisfactionem: autem hoc fornacem tur. inijciatur, & ab eadem examinatur: habes hic quod Dominus ait: Tentauit Deus Abraham: illi Gen. 22. 1 praecipit, vt filium suum illi offerat in sacrificium: ipseque sit huius minister sacrificij: ilico ad opus se Abraham accingit, & vltimum eius executurus, Deum audit acclamantem: contine manum tuam, Abraham: quod enim praetendebam, iam impleti tu agnosco: tuum nempe probare, amorem, & constantem in hac fornace fidelitatem: Nunc cognoui, quod timeas Dominum: nunc, ita nunc patet omnibus & in confesso est, amicum te esse verissimum: (hoc enim est Nunc cognoui:) & constantem tuam mihi esse fidelitatem: iam tibi licet dicere quod postmodum David: Probasti cor meum & visitasti Ps. 16. 3. nocte, igne me examinasti, & non est inuenta in

me iniquitas: hoc est quod operatur patientia & per hanc ad gradum illum ascenditur. Patientia autem probationem.

X. Probatio spem generat. Ex hoc gradu fit ad spem ascensus: Probatio autem spem, cum enim quis pedem fixerit in tribulationibus & aduersitatibus, & per hunc gradum ad patientiæ gradum ascenderit, & de hoc ad probationem, qua virtus eius omnibus probata eiusque in Dei obsequio integritas innotescit, hinc ascendit ad gradum spei præmij, quam tutam firmissimamque habere potest ille, qui tribulationibus, moribus pœnitentiæ expositus, illa ex Dei amore tulit patienter, atque in Dei famulari constans persistit & immobilis. Probatio autem spem: vt suspicior alludit Apostolus ad illud quod Deus Propheta suo dixerat Osee de anima nostro loquamur modo | quod eam duceret ad vallem Achor, vt securam in ea sibi spem acquireret: Vallem Achor dabo ei ad aperendam spem. Legit Symmachus: In ostium spei, id est, deducam eam ad vallem Achor in qua spei suae ostium ei aperietur. Notissima est in sacris literis valis Achor lapidibus & sileicibus hispida, quam idcirco Deus designauit, vt in ea miles quidam furti reus nomine Achan lapidibus obrueretur: vnde nomen valli mansit valis Achor: quid hoc rei Domine ad aperendam huic animæ spei iam iam illam inter lapides petrarumque abducis: valent lapides vt illi vitam auferant, sicut factum in Achor nominus, non vt illi eam tribuant. Admirabile mysterium! & mystica loquendi formula: Dabo vallem Achor ad aperendam spem.

XI. Mystice valis Achor exponitur. Notaue Apostolus multos esse vera fide præditos sed illam intellectu conclusam detinent, nec eam aperire volunt vt ad manus per opera bona proficiat: ad pedes per gressus perfectos: ad linguam per veram confessionem: quos Rom. 1. 18 Apostolus quasi inuidios redarguit: Qui veritatem Dei in iniustitia detinent. Christiani sunt, fidem habent, sed adeo conclusam, vt operibus manifesta non pateat, nec enim in illis discerpant à Gentilibus: Habentes oculos plenos aduleterij, manus sanguineis inuoluiti: Manus vestra plene sunt sanguine, & pedes eorum ad malum currunt: à capite vsque ad calcem abominationum facti sterquilini. O mortalium infaustissimi clamat Apostolus D. Iacobus, tollite portas, & egressum fidei permitte, foras illa prodeat, illam ex operibus attendamus: Ostende fidem tuam ex operibus, eo modo sunt alij imo illi ipsi qui spe præstant, sed in voluntate conclusa: non enim illi locum tribuunt prodeundi, vt ipsa foras

per opera bona, sancta, meritoria, facta in & per Dei gratiam proficiat: Et expectatio futura beatitudinis ex meritis & gratia proueniens, aut Theologus per hanc portam egreditur, & actus quodam elicit viuos, & quantum ex se est, securos & certos. Quis mihi eorum dicat numerum, qui nec horum habent vestigium: quidquid enim agunt, peccata sunt & in Dominum Deum offensa grauiora? quid speras delicatule cuius omnes actiones, eo collimant, vt voluptati tuæ carnique miseranda satisfacias, quibus te perpetuis addicis ignibus exurendum? quid speras auare scenerator, cui prima cura est, aurum coacervandi, nidos, præteriens, & exanguis despiciens pauperulos? & tu mundi sectator, quid de celo speras, qui à prima cogitatione qua ad ortum solis expergiseris, vsque ad vltimam, qua ad vesperam obdormiscis, non nisi terrena meditaris? quæ tu prophane, tu honorum sitientissime, tu vindictæ flagrantissime, qui profusus ignoras quid sit bonum opus, nec tota vita tua vel vnum integrè perfectum ad Dei honorem effecisti? iam pridem tibi dixit Apostolus quid tibi sit sperandum: si sic fari liceat, nempe id quod te prætolatur, iudicium Dei tremendum, ignis æternus, & terribilis quo flammis exuraris æternis: Voluntarie peccantibus nobis. Etc. noure. Hebr. 10. linquuntur pro peccatis hostia: terribile autem quiddam expectatio iudicij, & ignis æterni, qui consumptura est aduersarios. Portam spei aperi, vt prodire valeat & per opera sancta elucescere: misericordiæ operibus intende, vt hanc sperare possis: succente pauperi, vt de manu Dei ipsè possis sperare subsidium: obsequijs iuda, vt ipsetes præmium: nam per offensas, & peccata, male præmium expectatur.

Hac eadem ratione persuadet Apostolus si. 26. delibus in omni bono opere diligentiam, vtque solliciti sint, & in illis maxime strenui, vt adant spei complementum: terrerit illos exemplo terra, quæ culta, seminata, rigata, non nisi spinis, & tribulos proferens, quid expectare debet nisi ignem, ad quem damnata, comburatur: Cupimus autem vniquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem, ad expletionem spei, vsque in finem: vt non signes efficiamini, ad expletionem sperid est, ad illi portam aperendam, per quam egrediatur, & longè lateque diuagetur. Itaque ostium aperitur & ad gradum ascenditur spei per opera sancta in Dei honorem & eius amore peracta.

Quo deduces, ô Domine, animam: quatenus illas assequatur progrogariasi ad vallem Achor: inter

XIII. Bona opera spei generant. Hebr. 6. 12. XIV. Ad vallem Achor.

XII. Notaue Apostolus multos esse vera fide præditos sed illam intellectu conclusam detinent, nec eam aperire volunt vt ad manus per opera bona proficiat: ad pedes per gressus perfectos: ad linguam per veram confessionem: quos Rom. 1. 18 Apostolus quasi inuidios redarguit: Qui veritatem Dei in iniustitia detinent. Christiani sunt, fidem habent, sed adeo conclusam, vt operibus manifesta non pateat, nec enim in illis discerpant à Gentilibus: Habentes oculos plenos aduleterij, manus sanguineis inuoluiti: Manus vestra plene sunt sanguine, & pedes eorum ad malum currunt: à capite vsque ad calcem abominationum facti sterquilini. O mortalium infaustissimi clamat Apostolus D. Iacobus, tollite portas, & egressum fidei permitte, foras illa prodeat, illam ex operibus attendamus: Ostende fidem tuam ex operibus, eo modo sunt alij imo illi ipsi qui spe præstant, sed in voluntate conclusa: non enim illi locum tribuunt prodeundi, vt ipsa foras

anima
deducitur
vt merita
lucretur.

inter hispidos durosq; lapides, mortuorum, tribulationum, persecutionum, laborum, celsitatis: hæc enim omnia patientia fortis sustinens, suæ dat fidelitatis amorisq; in Deum testimonium irrefragabile; & pro illo sustinens spes prodit aumelior; *Per patientiam expectamus*, inquit Apostolus, quo deducit D. Laurentium, vt spes prodeat alacris adeo, & excitata, vt Tyranum exhiberet, nisi ad ardentes craticulas? quo Diu. Vincentium, nisi ad lectum, testaces stratum fragmentis? quo D. Ignatium, nisi inter feroces Leonum rugius? quo D. Franciscum, nisi inter dumeta & spineta? quo D. Petrum nisi ad crucem? quo D. Stephanum, nisi ad lapidum torrentem? hic erat, vbi spes viuæ, fortis, & animosa elucebat; hæc nobis Spiritus Sanctus ostendit, sic locutus: *Si coram hominibus tormenta passi sunt: spes illorum immortalitate plena est, quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se.* Scalem considera: per tribulationes ad patientiam ascenderunt, per patientiam obtinuerunt probationem, per hanc ad immortalis gloriæ spem perueniunt, eo modo suos excipit amicos & quo casu tales sunt, laboribus exercet: sunt enim hi primus gradus, quo ad bona scanditur sempiterna ex præmissis, causa patet: cur Deus amicis sibi charioribus tribulationes mittat grauioribus & eos durioribus examinet sanioribusque molestijs.

Sap. 3. 4.

Isa. 65. 10

Lib. 8. de adorat. in Spir.

Deut. 8. 13 XV.

Duo genera armentorum, duo de notant fidelium.

Hoc ipse declarat mysticis quibusdam verbis apud Isaiam: *Et erunt campoftria in caulis gregum, & vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.* Duplicis generis armenta Deus possidet, sic D. Cyrill. Alexandrin. vnum minus: vt sunt oves, agni, atretes, hædi, & hæc vocantur Greges: alterum maius: vt sunt boues, tauri, equi, asini, cameli & illa vocantur Armenta: sic proprijs illa explicat terminis: *Si habueris armenta bouum & greges ovium. Greges minores sunt viri imperfecti, tepidi, virtutis communis, qui vires roburque non habeat ad eminentiora: Armenta maiora sunt perfectæ virtutis, viri sanctitate præstantiores, animosiores, qui etiam ipsum infernum omnesque vires eius repellunt constantiores. Quo deducit gregem minorem ad præta spatiosa, camposque fecundiores: *Erunt campoftria in caulis gregum: te & me Deus excipit: vita communi: non enim in crucem adigimur: non pro eius fide flagellis cadimur: non nos tortores in craticulis exurunt: non extendunt in gehenna crudeliter: tu videris**

qualem transigas vitam: vt nec tibi laborum occurrat eorum vestigium, quos electi Dei pertulerunt, verumtamen Armenta viros primæ notæ, notæ sanctitatis, robustioris Spiritus, qui toto corde suo Deum inquirunt, suntque eius amici tenetiores, quo deducit illos vbi pacifere in valle Achor, quam diximus vallem lapidum, in craticulis, in ignibus, in ollis oleo picæque feruentibus, in carceribus, inter carenas, inter Cruciatum, tormentaque seueriora: *Et vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.*

§. 10. *Dat Deus spem supra spem, labores mittens supra labores: sunt enim talenta, qua amico suis ad negotium partitur.*

Hoc se solarine gloriosa Paula demulcebat, de qua scribit D. Hieronym. quam primam enim Deo seruire cepit ex amicitia mo, ilico experitur in illam depluere labores & afflictia cruciatum & quo gradu vitæ eius sanctitas excrecebat eodem & illi duriores angebantur. scilicet ait, dum se his quasi submersam doleret, illa D. Hieron. iuxta septuaginta: *Qui ablactatus est à lacte qui abstracti ab ubere: tribulationem super tribulationem expostant spem super spem:* hæc verba crebro replicabat testatur D. Hieron. *In tribulationibus & angustijs hæc replicabat eloquia & hoc scriptura testimonium, in consolationem suam distabat, qui viri estis, au Dominus, qui iam puerorum lactet: utinam istis, hoc est, qui virili virtute polletis, Tribulationem super tribulationem expostant: porro similiter habere spem super spem. Cæleste documentum.*

Ille qui verè Dei est amicus à carnis delictijs ablactatus expectet, Tribulationem super tribulationem: vna namque emissa mietet & aliam Deus grauiorem, & post hanc aliam ierum grauiorem, Siccine ergo suos Deus exerceret familiariter? exceret vtiq; & siquidem ad mensuram qua cruciatibus exerceret, vult vt bonorum spes Cælestium angeatur, quod si laborem sustinens sperat gloriam, alium sustinens grauiorem, gloriam speret eminentiorem, & quo fuerant angustia molestiores, eo sit & spes securo. Ex Nilior Ni fallor historiam tangit Egypti, vbi steruitur dardilitas & abundantia procedit, ex fluminis nili in fertilitate inundatione: idcirco namque in illo somnio ras oritur Pharaon vidit boues debiles & emarcidos adri in Egyptam Nil fluminis: quo signatur quod illa sterilitas

22 *litas in bonum illorum designata macie qui ad*
 23 *Nili ripam pascerebatur, ex illo promanaret lo-*
 24 *co in qua pascerebantur. In Agypto raro parum-*
 25 *que pluit: omnis eius fertilitas ex irrigatione*
 26 *pendet, quam à Nilo fluuio consequi ut si hic*
 27 *illi sit propitius tota regio fecundissima reddi-*
 28 *tur: si autem, sterilis arida & marida fit ita ut*
 29 *quamuis aqua eius turbida regionem non ri-*
 30 *gens, ut abij fluij terras quas percutiunt, nihilo-*
 31 *minus tota illa tellus stercoatur, quando suo*
 32 *affluxu illam inundat & in quantum turbida*
 33 *sunt, eam fertilem reddunt hoc stercore, quod*
 34 *secum deferunt: ex quo in Agypto lerilissima &*
 35 *copiosissima messis exoritur. Porro si Nili flu-*
 36 *uuis affluxus non exuberet, nec prara demergat*
 37 *Agypti, cum plouia tempore siccitatis, terram*
 38 *non inundent, manet illa infocunda, & hinc ne-*
 39 *cessitas prouenit totaque Agyptus fame lan-*
 40 *guescit.*
 41 *Notat autem Plinius, Agyptus in Aualium ca-*
 42 *bis samem sicuti, in tredecim etiam non esurit,*
 43 *quatuor decim cubiti hilaritatem adferunt: quin-*
 44 *decim securitatem, sedecim delicias. Itaque ex gra-*
 45 *datione cubitozum aquæ, qua terram operit,*
 46 *gradatio sumitur bonæ vel malæ sortis, quo ad*
 47 *messis abundantiam, igitur de alteo egressus*
 48 *fluuius per totam illam regionem magnas ef-*
 49 *ficit aquarum lacunas, & in illis paribus, ubi*
 50 *aquæ illæ consistunt, copiosior oritur fertilitas,*
 51 *quando verò minime, tota illa regio exarefcit*
 52 *omni tritico sterilis, totaque Agyptus inopiã*
 53 *panis opprimitur, sic quoque perpendit Caieta-*
 54 *nus quod bones illi pingues, quos vidit Pharao,*
 55 *vireta carpettes: Pascabantur in locis palustribus,*
 56 *& quod tota illa regio car pique aquis essent*
 57 *inundati, vacca verò languida, Pascabantur in*
 58 *ipfa annis ripa, in locis virentibus, reliqua terra*
 59 *regio fertis crassaque reddebatur, quam ei fer-*
 60 *tilitatem aquarum copiosa tribuebat vbertas,*
 61 *incrementum aquarum super incrementum*
 62 *spem augebat messis futuræ certiorum. Omnes*
 63 *norunt tribulationes in Sacris literis per aquas*
 64 *indicari, si tuus verò Dei cinique amicus, qui di-*
 65 *uitem fructus gloriæ messem exoptat, si viderit*
 66 *incrementum earum super incrementum, tanto*
 67 *certiori futuri prouentus maioris gloriæ spe au-*
 68 *mat.*
 69 *Hoc Deus amicis suis præstat electionibus;*
 70 *Amicis Tribulationem super tribulationem. Studiosè per-*
 71 *suis Deus pendet, quid Tobia vno meritis insigni contige-*
 72 *rit, hic etenim sincerè Dei intendens obli-*
 73 *gationes suæ, quam vitam orationibus, eleemojynis, operibus*
 74 *per tribu-*
 75 *pietatis: nonisatim autem mortuorum conse-*

erat sepultura: qua de causa à rege Salmanassar latrones
 inbetur interfici: quocirca propinqui & amici mitis
 illi conantur persuadere, ut hæc opera pietatis
 posthac intermitat: *Arguebant eum omnes pro-*
 2 *ximi eius dicentes: tam huius rei causa interficia Probatum*
 3 *inussus es, & vix effugisti mortis imperium & sic in Tobia.*
 4 *riu sepelis mortuos: nihilominus vir Deo conse-*
 5 *ciatus hæc omnia stocci facit, nec à suis idcirco*
 6 *desistit pietatis exercitijs, mille persecutiones*
 7 *sustinens alacrior, quid post hæc illi sperandum?*
 8 *quis dixerit quietem, non sic, non sic; sed*
 9 *tribulationem excipiat tribulatio, à si pultura*
 10 *defuncti oppido fatigatur domum secedit ut à*
 11 *labore vel parum recusetur, somni capiat quietem,*
 12 *obdormit; & ecce de nido hirundinum*
 13 *calida oculis eius incidunt stercorea, quibus ob-*
 14 *exceatur, hoc perpende, monet Lyranus, &*
 15 *Neotericus probat Philosophus sterco hitum- *Valles de**
 16 *diuum causam excecandi oculos non esse suffi- *Sacra Phi-**
 17 *cientem. Primo: quia hoc nedum non est oculis *lophia.**
 18 *incommodum, sed potius ut commodum purifi-*
 19 *cat, tollitque lippitudinem. Secundo: quando-*
 20 *quidem dormiret, oculos habebat clausos. Ita-*
 21 *que diuinum fuit hoc opus singulare, ut illius*
 22 *stercoris illapsu excecetur: quid hoc Cælo-*
 23 *rum Domine? labore super laborem tibi sic*
 24 *feruientes examinas? quod Sodomitæ excec-*
 25 *taueris immundos, congruum erat ne impudici-*
 26 *tijis suis vacarent enormius, quod eos excecitate*
 27 *percussisset qui Euseium inquirebant capiendum,*
 28 *omnes approbant, quatenus per hoc seruum*
 29 *tuum fautor ab hoste protegeres, ceterum*
 30 *quod illum obocari permittas, qui tui nominis*
 31 *ergo persecutionem sustinet, tuique causa non*
 32 *modicè saugatur? numquid hic substitit? non*
 33 *substitit omnino, sed maiorem maxima sequitur*
 34 *tribulatio: etenim illum parentes, & cognati*
 35 *quid dicant? & ipsa cepit in hunc modum vxor*
 36 *perulantis asperrari ludumque facere verbis*
 37 *in hunc modum amarioribus. O serue Dei, (a) (a) *Santis-**
 38 *modo patet quam inanes tuæ fuerint oratio- *retio.**
 39 *net Deo gratia tuæ pietatis exercitia: quando-*
 40 *quidem hac tristi te excecitate percussisset: quid*
 41 *hæc ten qualiter Deus intimiores suos examinet*
 42 *Sanclos quos: Tribulationibus super tribulationem*
 43 *exercet acerbius: Tribulationem super tribu-*
 44 *tionem expectate.*
 45 *Prosequitur hoc argumentum. D. Chryosto. Ep. 1. ad*
 46 *mirabile considerans euentus castissimi Patriar- *Olympia-**
 47 *che Ioseph quem opprimebant tribulationes dem qua*
 48 *supra tribulationes, sic continuæ, ut quando v. incipit*
 49 *nus sperabat leuamen altera maiori grauaretur. *Corpora.**
 50 *Post malam voluntatè, qua fratres eius innocen-*
 51 *tem*

VI.
Confir-
matur
in Ioseph.

tem opprimebant, & lingua mordebant venenata, aliud successit iniquius, dum eius necem machinantur & in cisternam detrudunt occidendū: huic succedit quod eum distrahant pro viginti argenteis in mancipium, nec hæc satis: insuper & a Domina sua vt adulteri; primò reus infimulatur: quid vltra: carceri mancipatur, vinculisque constringitur: hoc sperare debent, hoc viri expectare perfectiores: *Tribulationem super tribulationem expectate.*

VII.
Asseritur
in Iob.
a Lib. de
bono pa-
tient.
b Tract. 6.
in 1. Cano.
Ioan.
Iob 2. | 9.

Ex hac doctrina declarare consuevi illa verba, quæ tantopere ponderant SS. Patres quibus virum suum Iob mulier effraus aggreditur: cuius ore sic (notant D. Cyprian. & D. August. b.) loquebatur diabolus. Imber tribulationum intruit in fidelem illum Dei amicum, idque cateuatum: iacturam patitur honorum, domus, filiorum, filiarum, sanitatis: vt vix pelvis illi, ossibus hæret, steret, que dolenda plagarum vermiumque congeries, hæc tempestate mulier accurrit prociacique virum verbo lancinat: *Adhuc tu permanses in simplicitate tua: benedic Deo & moneat.*

VIII.
Vxor
eius ver-
ba perpē-
duntur.

quid intendit? multas hæc verba patiuntur interpretationes, credo autem hanc elegantem esse, si dixeris mulierem hanc formam sequi, quæ Deus amicos suos appendit chariores, sibi que sincerè famulantes: nempe quod oblata sibi laboribus rependat obsequia, qui tantò sunt eruditiores, quanto sunt obsequia frequentiora. Emphaticum habent non minimam hæc verba: *Adhuc tu permanses:* tu qui tanto malo tuo expertus es qualiter tibi Deus responderit: quo namque passu illi tua dedicabas obsequia: eo reciprocè flagris te cecidit: atrocioribus: illi sedulo ministrasti, pietatis, religionis & commiserationis operibus offerens illi sacrificia, pressis inopia subueniendo: tuos refræ nando oculos, tuam mortificando carnes, tuas illi in pauperibus largiendo facultates: ille verò tibi respondet auferens boues, camelos, asinas, armenta maiora: hæc enim omnia tibi Sabæi prædones eripuerunt, modestè hæc perculisti, & eius sancto nomini benedixisti: quid ille dignum de celo misit, pastores tuos ouesque consumpsit. Prostratus in terram, gratias egisti maximas, an ideo gratior en altero te visitat flagello, domum tuam funditus diruit, eiusque ruina filios tuos filiaque, priusquam occidat, sepelit charissimas, illi seruisisti, otus iudicia veneratus es, eum glorificasti: sed nec ideo mitior: pugionem enim exertit, demittit tibi sanitatem, leprâ percussit adeo horrendâ & abominabili, vt non sit qui tibi comes adhareat, sed easque solus hoc in sterquilino

prostratus, adeo omnium inops, vt tibi non nisi vice vmbra super sit leuissima. Quo pede Deo benedixisti, Deoque famulatus es: eo ipse truculentior perdidit te, euerit te, consumpsit te: vt iam nihil præter ipsum viuere te solari possit. *Benedic Deo & moneat:* iterum Deum glorifica, & tecum actum e rit, tibi namque vitam auferet indubiè.

Itaque Deum mulier hæc vt carnissem obijcit immitem, qui viro laqueum ad fauces Deum astrinxerit adeo crudelem: vt dum illa sua delat illi pietatis opera: ad eorum singula laqueos guttur illi fortius constringeret, quo pede Deum honorasti eo fauces tibi compressit arctius, iam nihil vltra reliquum est, quam vt vicinatè laqueum coarctet: cum sola tibi superstit iam vita doloribus tot plena miserijs: his iam finem imposito & altera vt præteritis illum benedictione glorificato, & huic quoque finem imponet immisericors. Qui fieri potest vt in tali sesuitio Domini constans perseueres & inuictus, qui pari passu, quo illi deseruis, te consumit? *Adhuc tu permanses &c.* Hæc illa viro optimè vir piissimus hæc intellexit: vnde prudentius hæc vxori respondet. *Quasi vna de stultis mulieribus locuta es, si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus?* Velut rationis inops iudicas ex sola exteriori rerum apparentia: *Si bona suscepimus de manu Domini:* Cur non etiam mala, quibus nos ad vera disposuit bona, quorum illa tessera sunt: quantum enim mala crescunt, tantum crescit & spes: *Tribulationem super tribulationem. Spem super spem.* Si malo vno patienter tolerato spes nascitur præmij; altero maiori tolerato, & alterius maioris spes nascitur præmij; itaque quantum tribulationes augentur, tantum & spes: si quoque Deus tribulationem per mittat super tribulationem; hoc agit, vt spem super spem tribuat securio rem.

Nunc intelliges ex D. Augustino illud Davidi. *In tribulatione dilatasti mihi:* metaphoram de temp. sumit ex auri, argenti, vel plumbi lamina, quam repetito verberè monetarius percussit: verum adnummum verberum amplius & amplius dilatur & extenditur, tale dixeris esse cor iusti: verberibus enim tribulationum spes eius amplius dilatur: tan non recordaris (querit D. Chrylost.) illud Apostol. *Vnusquisque accipiet secundum suum laborem:* mensura præmij ea esse debet, quæ est laborum pro Dei amore toletorum; hoc concessio, iuxta illud, quod quis de tribulationibus patitur, erit & illud, quod illi de præmio Deus largietur. Ex his discet, hominum miserrime, quam

IX.
conatur
ostendit
inhuma-
num.

Serm. 222.
de temp.
1.
X.
Quid sit
spem di-
latari.
1. Cor. 3.

quàm parum tibi susperandum, quandoquidem tam exiguas pro Deo passus aduersitates. Hinc causam licet agnoscere (inquit ille) cur sancti labores requirerint, illisque se oblectauerint: sciunt etenim quod: *Quanto magis ingrauescunt calamitates, tanto magis exuberant torone: Et quanto magis inflammatur aurum, tanto et purius redditur.* Quanto magis aurifer malleo, scalprio, & caelo vas examinat, tanto desinat illi locum in abaco eminentiore, ex quibus asse o orni Sanctiorum in calamitatibus mentis alacritatem, quas ut Dei dona suspiciunt: ille etenim se à Deo magis censet honorari crediditque maiora se recipere ditius pignora amicitiae, quo se grauioribus aduersitatibus, morbis molestioribus, paupertate nudiori, & acerbioribus pressum cernit occasibus.

D. Cyr. Ep. 1. ad Olymp. Tom. 5.

D. Avgv. Tract. 27. in Ioan. Tom. 9. XI. Quæ ratione D. Syxtus D. Laurentium sit consolatus.

Egrege perpendit D. August. id quod D. Syxtus Pontifex Maximus dixit D. Laurentio magister discipulo: vidit hic S. Pontificem à fatellitibus ad mortis rapti sententiam: illum interrogatur, altisque imo de pectore trahens gemitus, offusus lacrymis, acclamat: Pater miheu Pater mi quo tendis? sicine me filium deleis? in quo (pater) te Patrem offendi? ut me ad mortem tecum non adducas, quo siam eiusdem mortis confors? quis credat, quod me tuorum non facias cruciatum participem, quem in honorificis tuis ministrum creasti? fili mi, respondet ille, noli flere: *Noli flere fili mi: an maior esto: post triduum me sequeris, grauioribus & acerbioribus tormentis examinatus, mihi ut verulo Dom. nus adeo terribiles non misit calamitates; tibi verò ut Iuniori & robustiori, terrena seruantur immaniora.* Audit hæc D. Augustin. & ait, quæ est ista consolatio qua pater sancte, matrem demulces filium? non illi ait: sterge lacrymas: fili mi, animos sume: cito tempestas hæc euanesceat, & pace gaudebis optata. Sed enge age, si me grauias cernas nunc patientem, te ad triduum multo expectant grauiora, quis sic vnquam tristem delinuit? quod si (ait ille,) patrem ad mortem ductum filius plorans & ingemiscens insequeretur: Pater autem conuersus sic eum affatetur, animosè fili mi modò solus patibuli tuam supplicium, verum post triduum te comprehendent, membratumque diuident: quænam foret, obsecro, ista consolatio? audi D. Augustin. *Qua consolatio est? si de sterco amicum quem inuicis ducerem ad occidendum, & ille ad te conuersus diceret, consolare: nam post triduum istimet, te crudaliori morte conficient, qua consolationis ratio esset ista? nouerat Hieron. Bap. de Lanna. Tom. III.*

Sanctissimus Pontifex. Sancti Laurentium hæc in doctrina esse versatissimum, quodque intelligeret crudiores aduersitates amoris diuini erga amicos suos, pignora esse tutiora, fili mi; multo animo Maiora tibi debentur pro fide Christi certamina.

Ex Præfatis processit, ut auguror, illa conuatio D. Hieronymi scripta missaque D. Damaso Pontifici maximo. Morabatur ille in deserto Syria, & ternas offendit factiones circa dubium illud, quibus terminis loquendum esset in mysterio Sanctissimæ Trinitatis, Paulini, Vitalis, & Meletij: cum autem intelligeret, certam huius dubij resolutionem emanare debere à Christi vicario Pontifice scilicet, Maximo: litteras dedit D. Damaso, instanter deprecatus, ut determinare dignaretur, cui parti adhereret, & enim quo communicaret: ut prudenter hoc in negotio procederet, non responderet illi Pontifex: alteram exarat epistolam quæ est hæc ad Damasum mille refertam oblectationibus: *Obsecro beatitudinem tuam per Crucem Christi, per passionem Domini, per necessarium fieri nostra decusata in solio eum dudum iudicatus sedens. Ita te alius senem cum Petro cingat: O Doctor sapientissime, sicine supremam hæc ad vltimum referas consolationem? sic te milites Crucifigant. Si ego à te quidquam peterem multoque iustitiam motis pro amore Dei, per eius passionem, sic tibi faciat Deus, sic votis tuis annuat: & te cernens reuenter, hoc vltimum adijcerem: sic te in medio sori patibulo suspendant: quid diceret? hic videbis, quod id quod tu summam vltimas calamitatis, hoc sancti sortem æstinant felicissimam pro Deo pati, nec mirum quod sic D. Hieronymus iudicauerit, cum & eiusdem iuerit sententiæ Apostolus Doctor gentium, qui crucis tormentum, flagella, & persecutiones pro Christo donis bonique præferbat optabilibus: siquidem ex verbis eius eleganter confirmat D. Chrysostomus nempe quod ex donis à Deo recepit, eidem propter hæc, obligamur: verum: amem ex aduersitatibus, quas eius amore sustinemus, ipse nobis tenetur: eo modo quo in Deum cadere potest obligatio.*

XII. Crucem optat D. Hieron. D. Damaso. D. Hier. Ep. 47. ad Damas. Tom. 2.

XIII. Similitudo.

Hom. 3. de Lau. B. Pauli & Serm. de Ignatio.

Philip. 29.

XIV. Donum Dei est pro Christi quali sto pati.

quasi dicat tantum est donum tamque excellens gratia ut eum humana non possit opera demereri: sed gratia necessaria est Saluatoris: per hanc vobis Deus concessit fidem, o donum maximū!

Fides donum Dei est, non ex operibus. Tale ergo est beneficium, à Deo vobis labores concedi & tribulationes, quas eius gratia perferatis: *N. n. solum ut in eum credamus: sed & ut pro ipso patiamini.*

XV. Hoc S. P. N. Dominicus, ut ab hæreticis tormentis posset occidi in humanis, nec valuit obtinere: *Sitabat servus Christi, ma. syrium sicut ceruus ad aqua fluvium: quid Seraphinum illū terrestrem ad terras transiit Soldani, nisi illud obtinere desiderium: sed votis eius non annuit Deus. quanto honore D. Anton. Paduanus scilicet moribus satis superque dissolutum afflicebat, ita ut vbiunque illi occurreret se pedibus eius prostereret: cur hoc o Antonia audi stidentem respondentem: cunctis diebus vitæ meæ hoc vnicum à Domino efflagitavi, mihi hoc ipse concederet, ut pro amore suo, à satellitibus tormentis occiderem intolerandis, nec mihi hoc concessit, sed retulavit huic donum hoc asseruari.*

Frates mei quid cogitatis (ait D. Cyprian.) hoc omne obtinere donum? non obtinent sed illis tantum quos dignatur hoc honore Dominus, & quibus reserari date vult amoris sui, singulariter: *Ex Domini dignatione procedit.*

XVI.

Quæ sunt ista parabolam expendamus de talentis à Christo propositam, at: omnes suos cōvocavit seruos: insigniora eisque talenta partitur, huic plura, illi pauciora, quibus possimus luctari.

Domine mi (sic D. Chrysostr.) quosdam audio, & quidem multos querulosos, quod illis nullū ad negotium talentū distribueris: non enim illis ad eleemosynas bona concessisti, nec ad ieiunium sanitatem, nec ad pauperum subsidium locū digniorem: homines qui seiplos circumquaque contemplati, omnium rerum se cognoscunt inopes, dicito mihi charissime, si diuitiæ tibi non sint, an paupertas non estis deficit salus, an deficit infirmitas? si nihil tibi sit ad quietem, an nihil est ad dolorem? utique: noueris igitur, hæc esse talenta præcipua, quæ Deus suis partitur integeris: An credis mille millia reddituum talenta esse pretiosiora? minime gentium: illa etenim peccatoribus pariter & infidelibus effundit. An cogitas salutem esse confirmatam? nec hanc: etenim illam mundi tribuit affectæ & vanitatum sectatoris: quænam igitur sunt talen-

ta, quæ charissimis sibi distribuit cæteris digniora: sunt ea, ex quibus lucrum refertur copiosius, & quænam illa? illa perpende quæ amicis suis tribuit dignioribus: Apostolos attende: nunquam illis centus annuos, dignitates terrenas, longæ uam tribuere prospiciamque valeat diuini. Con-Sanctiorū sidera martyres, qualiter illos exceperit: *Ludi sunt tribula- & verbera exporti, insuper vincula & tribulatio- ceteris lapidati sunt scilicet sunt, remati sunt, in occi- nes, sione gladij mortui sunt, circumierunt in melo- in iteb. 11. 39* pellibus caprinis, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cauernis terre. Apostolos mittit in mundum, iubeique ut negotientur, quænam illis talenta distribuit? persecutiones, catceres, cruce, flagella &c. *Pl. 12. 16. 2* rabitis & stebitis vos & venit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur, obsequium se prestare Deo. Hæc sunt talenta præclariora quibus Dei amici negotiantur.

Ex præfatis legitimum sensum verborum intelliges: quibus Iob ijs respondit quibus ab vxo. *XVIII. re, ut paulo superius diximus, iritabatur: Si bona susceperimus de manu Domini, mala quare non suscipimus? O sapientissime pieque Rex, videtur Iob: Si hoc seipsum subeunte responsum: suscipiuntur bona & bona quia bona sunt, & non suscipiuntur mala, quia mala sunt. Si tibi quis diceret: si vis ut tibi centum dem ducatos: respondebis utique: Si quis tibi diceret numquid centum vis palos: respondebis, nequaquam, si à te requireret tur sicut de manu mea centum recipis ducatos, sic centum non recipis verbera: optime responderes: sunt illi priores boni: verbera verò mala nec tutum est recipere mala de manu illa, ex qua bona recipiuntur, verum tamen cælestem huius vii sapientissimi perpende philosophiam: nouerat tribulationes & iacturas, quas multæ malas dicebat, malas non esse, sed valde bonas, & diuini amoris certissima pignora, quasi diceret si de manu Dei suscipiamus ea quæ dicuntur bona: ut sunt honores, facultates, salus, filij: potiori iure suscipere debemus ea, quæ tu mundulque appellat mala: ut sunt, paupertas, infirmitas, lepra, calamitates: si namque mundus hæc mala indigitat in Dei tamen vocabulario maxima sunt hæc bona, & pretiosa talenta, quæ suis in hac vita distribuit.*

Perpende cum D. Chrysostramo id quod ait: *De manu Domini* hæc etenim sunt sanctis adeo in mor. proficua, tamque pretiosa ut dum manus Tyrannorum deficiunt & hostium, qui nos perse- quuntur & durioribus afficiunt cæcitatibus, ille quisque hoc suis adimpleat manibus, ijsque nos aliquando Domini.

do in tantas agit angustias quantas vel possent crudelissimi Neronis: Et ipse martyres facit: quod enim ipse suos cruciatibus, doloribus afflictionibus & infirmitatibus examinet, idem est ac si præciora eis talenta pariter quibus lectum possent tale consequi quale vel pauci. Hoc supposito, considera quantum in diuinis rebus abimus, & quam parum æstimate eas nouimus, quas nobis Deus immitit, tribulationes: illas etenim vt infortuna reputamus, nosq; ipsos ea de causa esse credimus infelices: in illis vt tales ingemiscimus, quantoque nos affligunt acerbius, tantò nos peruidemus esse miseros. O quam parum nosti quantoque abes inualo, vt sanctus esse merearis. Qui tales sunt, aduersitates magis pendunt, & querunt vel felicitatis & sempiternæ gloriæ talia pignora, quæ non possent certiora, unde dum se ab illis liberos cernunt, contristantur: lætantur autem dum se illis cernunt afflictos, tantoque magis,

XX. quanto se vident asperioribus exerceri calamitatibus: non tunc vt maxime sibi inuicem conuenio in gratulatur, sicut D. Paulus Philippis sibi in tribulationibus gratulatur, sicut D. Paulus Philippis sibi in tribulationibus gratulatur.

fusses hic, Lazarus non fuisset mortuus, & quod mortuum posset similiter ad vitam reuocare: sic Martha confitetur: Et nunc scio, quia quicumque poposceris à Deo, dabit tibi Deus: magna fides quæ credidit Dñm mortem probare potuisse, nec dubitat posse mortuum resuscitare. Concedamus hoc, sed qua ratione ò Matronæ prædentissima, non hoc exposcitis, vt iam infirmum sanet, & mortuum vt resuscitet, totam reuolue historiam, ait D. Bern. nec simile quid inuenies eas postulasse, sed tantum, quando iam æger decumbit, illum proponunt infirmum Saluatori: Ecce, quem amas, infirmatur. Et cum iam obisset tantum representant defunctum: Dñe veni & vide. O sancta mulieres Christi, familiaris, si fratrem vestrum amatis, in eius misericordiam non stasitatis de eius potestate, & pietate diffidere non potestis? Respondet nobis D. Bern. hoc ipso, quod videntur non orare, nihilque petere orant perfectissime, quinimo nobis formam prælegunt orationis: Sic melius tanquam non orantes orant: sic efficacius, tanquam diffidentes, confidunt. Et repleta nobis loquuntur: quamuis enim credant Dominum huius omnia posse, qui sanare posset infirmum & resuscitare mortuum, dubitant tamen vtrum hoc illis expediat, vel hoc munere dignæ sint, sic vt tantum præsumat Dominum poscere absolute: Scimus quidem quod omnia potest, sed hoc tam grande miraculum, iam nouum, tam inauditum, etsi eius subest potentia: multum excedit vniversa merita humilitatis, nostra. Epistolam scripsit D. August. quæ est: it. vt pia faceret, postulationi nobilissima Domini ac viduæ vocabulo Proba, quæ magna precum instantiâ eum fatigauerat, quatenus aliquas illi certas orandi regulas præberet: & hoc, ò Matronæ, vestrum deberet esse studium, vt heri dicebamus, hanc igitur materiam doctor ille aggreditur, statim principium quod Apostolus Paulus ad bonam orationis formam præstituit, expendens: Quid oremus, sicut oportet, nescimus: huic in hærens quaestioni obiit D. Augustinus responde mihi: mabo: qua veritate dicis, nos ignorare quæ petere debeamus: an ignoras, quosdam Apostolos, vt in eo. non aberrat, caelestem adijisse magistrum supplicantes, Domine doce nos orare. Petitis annui Dominus, vos autem sic orabitis, Pater noster, qui es in caelis &c. Orationem hanc ex septemplici composuit petitione, adeo prudentem, vt nunquam eius mysteria penetrare valeamus; Numquid à D. August. postulat Dominicam ignorabat orationem qua do. Tom. 1. cecur quæ petenda sunt? Sciebat omnino, quomodo igitur ait: Quid oremus sicut oportet, nescimus, sed

Lazarus expenditur. D. Bern. Li. de humilitatis gradibus ca. vii.

Rom. 3. 26

D. August. Epist. 121. Tom. 1.

§. II. Domine, ecce quem amas. Congruè orant hæ Domine, suam tantum exponendo necessitatem: sic & sancta sîma Maria Virgo.

I. Oratio fororum I. Iustus Bernar. familiari sibi verborum dulcedine hæc verba perpendit, quæ, vt ipse censet, orationem continet perfectissimam: ad cuius hic declarationem supponit, fidè hatum fororum fuisse eminentissimam. Crediderunt enim, quod si vellet efficere posset, vt Lazarus non moreretur, cum dixerit: Domine si

sed ipse spiritus adiuvat, infirmitatem nostram, cuius gratia nobis est summopere necessaria.

II. Duo sunt esse genera eorum quae possis debetque postulare: unum est, eorum quae absolute bona sunt, petendum.

Hoc nosse te velim ait Dn. Augustinus: duo sunt esse genera eorum quae possis debetque postulare: unum est, eorum quae absolute bona sunt, petendum: quaeque necessaria salutis: qualia sunt fides, spes, charitas, patientia: humilitas, penitentia, gratia, in bono perseverantia, divina subsidia &c. Alterum est eorum, quae ignoras an tibi contineantur: num salutis tuae sint incommoda, qualia sunt valetudo prospera divitiarum, proles, dignitates ab infinitis liberatio, felix de laboribus evasio, non de illis loquitur Apostolus, illa etenim non ignoramus nobis a Deo semper, & quidem instanter esse postulanda: Domine fidem in me vivifica, spem corroborata, charitatem accende tuam mihi concede gratiam, tuam me manu defende, ne in peccata corruam: sed de alijs loquitur quae sepius contingunt, cum illa desideras, quae exopes, in tuam veigere damnationem, illaque a quibus magis abhorretur: quam maxime ferre salutem. O quam molesta illa D. Paulo, quam patiebatur adversitas: non odio fuerit dolor capitis acutissimus: modo cruciatus corporis molestissimus: aliusque languor: modo fuerint incompositi carnis ipsius appetitus, ad Deum confugit, non semel sed ter, Domine miserere mei: Ter Dominus rogavit ut desisteret a me, & post tantam precum instantiam quid illi Deus? Paule, tibi hoc minime convenit, quod postulas, imo potius ex tuo bono est labor hic, & infirmitas, seu peccatum: meam a me poscito gratiam, haec tibi refert plurimum: Dixit mihi: sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Si aurum aurifabro diceret: de hac me fornace extrahere; qua comburo, illum apage malleum & caelum quo me fatigas; responderet aurifaber: o aurum hoc tibi, si quid aliud, apprimere convenit; hoc etenim te exposito ut ad scribium regale attollaris eminentissimum.

1. Cor. 12. 7.

III. Et ipse D. Paulus nesciebat quid sibi conveniret.

IV. Tertena saepe offi- cium.

Nihil hoc mireris ait Dn. Augustinus, Apostolum tibi mihi que dicere nos esse verum omnium ignaros, nec scire, quae petenda sunt, si ipse omnium sapientissimus, qui caelestes frequentavit classes haec in seipso sic expertus ignorantiam: cui & Deus declaravit, ea quae petebat, sibi non expedire; quatenus in hoc quoque addidit: scias id quod saepe ardentius desideras, ad tuum malum dambum vergere, tuoque obflare emolumentum: quid scis, an ista tribulatio tua sic salutis medium? Similiter an ista spem petas, ista calamitas, qua Deus te humilitatem depi-

mit, tibi non sit profutura, sine qua insuperbiam cum Lucifero allurges puniendam; heu quantos divitiarum earumque cupiditas ad tarrata demeritum! heu quantos honores onera fuerunt & praecipitia. Saul ainarum prius Agag, sanctus erat, Deoque sequebatur, sed ad regnum elatus, superbiit, Deo factus refractarius, quam ob culpam perire in aeternum; noctes dieque David impendebat lacrimis, non tolerandis afflictus adversitatis: a facie filij profugus, propria expulsus domo; aula regnoque extorris, continuas Deo proponebat preces, ut tantis malis eriperet incolumem; precibus eius obduvit Deus: an in eius damnum minime, sed in maximam utilitatem, quam postmodum agnosceus Deo decanta: *at Bonum mihi quia humiliasti me.*

Cui utilis est tibi aliquando salus, nisi ut factus audacior, velut ebraeus equus, tuis laxestana voluptatibus, viduam inquietans, inuicta sollicitans, perturbans coniugium? est cultus in manu pueri, qui sibi illum lacrymis dari postulat, quo seipsum incute laudat: iam alio die diximus illud exponendo: *Tenebatur*: quod Euang. Lucas de loero narrat Petri: *Quanti eversis sunt per dimittis* (ait D. August.) *vide seu verum profu-* *tura sine demeritum: multi pauperes cuius late-* *bant, qui divites facti, mox ut lucere cepervit, pra-* *da fortioribus fuerunt. Optime dixit Apostolus de in primis* *illis locutus bonis ac malis, te omnino ignorare,* *bonis sine tibi petenda: qui a velis an ista bona* *tuas sine futura saluta noni noxia, vel ista mala* *salutaria, quid igitur agam? dicam tibi, inquit, al-* *te, hoc a ge, quod infirmus cum medico: qui ne-* *feris quid tibi profuerit sic vel obtutorum* *medico tuam aperit infirmitatem, non tamen il-* *le disponit, quid sine in praescribendum infirmi-* *rat, sed te totum illi committit, qui novit quid* *quid in hac agitudine sit praescribendum: Ego* *estis nolite medico dicere quae medicamenta velis* *vobis imponere, si enim odor Gentium dicitur equid* *oremus neque mus quanto magis nos.*

Ex his hanc elicit Doctor propositionem toties repetitam: *Multa concedi Deo tratu qua ne-* *gat propitius. Ita tibi constabit in illis, qui carnes* *petierunt, quibus illas concessit, caligans il-* *los, sic velles velentes morentur: Exaudiam. Num. 11.* *cur multi ad multa (sic ille) qui sibi plautum, quod in illud* *excitantur: *excitantur* demones ut in portos Ps. 42. E-* *mitterentur. Hoc supposito modus tibi tenendus mitte lu-* *in orando (scribit Dn. Augustinus) ratione illi com ma-* *Proba) hic esse debet, ut tuam Deo manife-* *stes necessitatem: tuncque debitorum duntaxat* *eius*

32

D. Avov. Epist. 12. 1. 14. To. 1. Num. 11. Ps. 42. E-

V. eius permittens misericordie dispositioni num tibi concedendum sit, quod petis vel negandum, quodque illud ab ipsa determinatum futurum sit hoc, quod tibi maxime conveniet, hanc nos christiani decet qui illam tantopere novoluntati, rat, Propheta Regius

Compositus sanctissimus hic Rex Psalmum 61. in quo nos instruit quid suis ipse in necessitatibus precari que faceret, quidque nobis agendum incumbat: inchoat igitur hortatus animam suam, quid illi sit agendum: nempe, ut seipsum divina resignet voluntati, & ex iniepro subiciat dispositioni, a qua oportet ut veniat salus & nostris tribulationibus efficacem remedium, proinde illi ex animo confidat: *Veruntamen Deo subiecta esto anima mea, quia ipse Deus meus, & salvator meus, adiutor meus non emigrabo, in Deo salvare meum, & gloria mea. Deus auxilij mei, spes mea in Deo est, quam apta huic proposito hæc sunt epitheta: est Deus meus, Salvator meus, adiutor meus, salutare meum, gloria mea. Deus auxilij mei, non est quod oculos meos ad alios desideram Deos, non est quod alios inquiram, ipso derelicto adiutores hoc est. Non emigrabo, ad osium eius accedam mendicus, nec ab eo, ut pauper discedam, qui accedens clamantque ad unum nisi sibi pro voto respondeatur, et aliud magrat inconstolatus: non ego hoc egero: Non emigrabo: etenim spes mea in Deo solo est, ab ipso salutem, vitam, consolationem, quietem & sanctum meis in negotiis eventum expectabo: Spes mea in Deo est. Hæc de se ipso locutus ad vos omnes conuersus, ait: hoc quod ego ago, & vos agite: *Sperate in eo omnis congregatio populi: effundite coram illo corda vestra: Deus adiutor noster in æternum.* Quotquot estis: *Omni congregatio populi, in eum spem vestram conicite, ad eum omnes concurrite: pauperes, infirmi, desolati, afflicti, Effundite coram illo corda vestra.* Est autem cor fons desideriorum, & ipsum est quod defectus labores & maxime sentit infirmitates ipsum est, quod huic & illi querit malo remedium: quasi dica: pedibus eius diuinis vestra adicite desideria, vestras subdite voluntates.*

Lib. 16. de adoratione in spiritu. VI. Allegoria. Leui. 3. 5. Ut auguro, mysterium spectat hic à D. Cyrillo Alexandrino perperum quo Deus precatur, ut in sacrificio quod dicebatur salute, vel laudis. Sacrificium laudis amicis proprio, offerendo illi bonum mundum & sine macula, Retinendo illi iocoris eximerent, & imponerent filij Aaron sacerdotes super altare in holocaustum super ligna sacrificio lau- &c. Aduerse cum eodem Sancto, quod plures docent philosophi, sicut iecur fons & origo est

sanguinis, sic est appetitum & desiderium: hæc itaque desideria coram Deo si ut exponenda etiamque diuinis subicienda pedibus, persistentibus vobis præter eius nihil vos. velle voluntatem, vtque in vobis impleatur quod illa in salutem vestram disposuerit, fueritque diuinæ gratiæ maiestati: hoc oportet ut agas hoc enim est quod idem Danid ait suis in necessitatibus ac laboribus à se practicum: quod scilicet ad Deum velox conugetet, orando: *Domine ante te Ps. 37. 10. omne desiderium meum.* Et alio loco sic de se confirmat: *Voce mea ad Dominum clamavi, & quid Ps. 141. 2. dixilli: Effundo orationem meam in conspectu tuum, & tribulationem meam ante ipsum pronuntio.* Et quid ab eo petis: nihil in singulari, nisi ut eius fiat voluntas, prout mea conuenit saluti. Hoc singulari est, quod in Christo perpendimus: orans enim, postulandum & positus in Agonia mortalibus depresso angustis, hæc ad Patrem effudit orationem: *Si Matt. 26. possibile est &c. Fia voluntas tua.* Quomodo Vale. 42. tus Maximus licet gentilis, infideles instruens, VARIIS qua Deos suos deberent oratione conuenite, MAXIMO ait: nihil ab illis cum determinatione postulandum sed eorum omnia arbitrio permittenda, siquidem illi scirent, quid expediret: quocirca talem de hoc profert sententiam, qualem Doctor Ecclesiæ Catholice non posset præclarior: *Igitur se totum celestium arbitrio permittite, qui qui tribuere bona ex facili solent, etiam apertissima eligere possunt.* Hoc muneris tui est, inquit Danid, etenim homines in rerum æstimatione seipsum decipiunt: seape etenim hoc iacturam æstimate, quod illis lucrum est quam maximum, censent in eo modum, quod illis est remedium: commodum credunt & quietem quod in mortem præcipit sempiternam; *Veruntamen vani filij hominum.* Vani sunt mortales, & inanes capite, hebetisque iudicij iudiciores: *Mendaces filij hominum* q. d. ex sententia sanctorum Græcorum: peruersum de rebus ferunt iudicium: bonum indicantes malum, & malum, bonum: damnum, commodum: & commodum, damnum.

Quid igitur intelligis Rex sanctissime? quæ ratione tibi satisfas, & tranquillus manes? quid est, quod tibi animum suggerit ad Deum conlugient? *Semel locum est Deus, duo hæc audiui, locus quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia: intricata sunt hæc nodosaque verba: Semel locutus est Deus: & duo hæc audiui, sile gradum: ait tur. Diuus Augustinus o rex piissime, qua hoc veritate loqueri? *Semel locutus est Deus.* Nouit sapius? Diuus Paulus Apostol. suam ad Hebræos*

Hebra. 1. 1 Ex hoc principio orditur epistolam: *Multifaria, multisque modis olim Deus loquens Patribus in prophetis: nonne locutus est Adam, Euz, Cain, Noe Abraham, Isaac, Jacob, Moysi, &c. imo sepe numero singulis eorum? nihil in sacris litteris frequentius, quam locutus est Dominus ad Noe, locutus est Dominus ad Moysen, &c. locutus est Dominus tali, vterius quid sibi hoc vult: Semel locutus est Deus: & duo hac audiui. An qui audit, plura possit audire, quam quae dicuntur? si locutio fuit vniuersa, qua ratione tu duo intellexisti? egregia his verbis SS. Patres, mysteria aperitur. D. Bern. sic interpretatur, quod vnum sit, quod Deus semper ore suo profert; Semel locutus est Deus semel vniuerso: quia semper vna enim & non interpolata sed continua & perpetua locutio est. Sed audiamus D. Hiero. sic legentem: Vnum locutus est Deus, an plura non dixit vique; sed vnum est quod pro fundamento statuit legis suae fidei suae, mixtaeque fidei, hoc est quod dixit per*

Ps. 49. 7.

IX.

Hoc potestas est & voluntas nos adiun- di.

enim Davidem: *Audi Israel testificabor tibi: Deus, Deus tuus ego sum. En tibi hic verbum, quod Deus locutus est, sed ego audiens illud, duo intellexi: quia qua parte Deus est: potestas illi est, imo omnipotentia: & qua parte meus est, est illi misericordia in meam salutem. Itaque certus sum quod meum velit & possit bonum, animaeque remedium: Quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, per haec mea mihi spes confirmatur, Spes mea in Deo est: & vestra pariter confirmabitur, Sperate in eo omnis congregatio populi.*

X.

Hominibus vel voluntas deest aut potentia.

4. Reg. 26. 27.

Ps. 145. 3.

His enim duobus redditi securiores, quod potest & velit, dormire poteritis in ambas aures: *Effundite coram illa corda vestra.* Hoc in mundo spes vestra in hominibus non soluitur, etenim si ad illos pro subsidio confugeritis quidam non possunt, licet velint, vt Rex Samariae, ad quem dum quis recurreret publicae famis tempore panem postularunt, respondit ille, egone? *Vnde te possit salutare?* Alij non volunt licet possint, talis fuit crudelis ille diues Epulo: videns enim Lazarum ad ostium domus suae fame languentem, & supplicem, implorantem succurrere noluit: alij nec volunt nec possunt, quocirca concludit David: frustra in hominibus confidendum: *Nolite confidere in Principibus, neque in filijs hominum, in quibus non est salus.* Nihilominus quando amicum habes, quem nosti quod ex vita parte possit in tui gratiam facere, sine vilo negotio aut sui detrimento, atque ex altera quod te sincere diligat tibi que intime afficiatur velut vitae suae; an non ad illum tuis in aduersitatibus tota fretus securitate confugeris? Si filius in praeter-

uentem casu fortuito lapsus, iam demergendus ad litus patrem suum conspiceret, qui manum extendens illum pelleret eripere, an non illi confideret?

Super hoc fundamentum praeclearam Christi XI. filius proponit rationem. Tota fiducia totaque Similitudo ad Deum afflictus recurre: quis enim pater do deus est, a quo, si filius inedia periturus, panem postulat, quis inquam Pater, illi lapidem a iace tre a ret quo dentes illi molares excuteret? numquid Christo piscem poscenti colubum exporrigeret mortiferum? quod si oium rogaat, numquid serpentem tribuet venenatum? *Quis ex vobis patrem petit? Luc. 11. 11. panem, numquid lapidem dabit illi? aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouem, numquid porriget illi scorpionem?* Si haec igitur sufficiant, vt in vobis spem confirmet filij ad Patrem; quanto maiori securitate ad Patrem vestrum debetis confugere caelestem. *Si vos enim filij mali, nos bona data dare filijs vestris; quanto magis Pater vester de caelo, dabit spiritum bonum petentibus suis?* Si securus filioque tuus adit, filius quod petenti non est illi daturus ea quae sunt nocua: si cultum petierit, hunc illi negabis, & si petierit id quod eum possit perdere, sed illo hoc flagitante, tribus illi quod esse iudicis expediens, & bellaria sacrarata illi das suauiora, vt poma quibus eum placat acclamantem, quanto magis pater vester caelestis accurrenti ad illum, quae sunt proficua, largietur: non hoc, quod exoptas si tibi futurum sit damnum, sed hoc quod vitae tuae proficiat: hoc enim est: *Dabit spiritum bonum.* Quod circa hoc D. Chrysost. *Quid exspectare debet filius a Patre vire an iniurie? hanc pulcherram venenatam: an herbam de firmem, salubrem: hoc ipse quod filius est exspectare debet vilia.*

His concessis ait David: *Effundite coram illa corda vestra, coram Patre vestro: certi etenim estis, nec dubitare debetis: quin possit postulata Domino concedere, velitque, ea quae sunt saluti vestrae utiliora: tuam illi explicat calamitatem, consilio obsecutus Davidis: Reuela Domino viam tuam, & spera in eo & ipse faciet.* Consule Deum illique tuas reuelas necessitates, tuas aperis angustias securus esto, ipse faciet. Quis faciet quod ab eo postulo? faciet quod erit ex salute tua. Si quod optas tibi conuenit hoc faciet, si autem hoc faciet quod animae tuae maxime conducit, ne limites statuas illi, *Faciet, illius cuncta committite prouidentiae. Et ipse faciet.* Facere Dei in sacro eloqui, quando ponitur absolute, & indeterminate, significat praestare misericordiam: *Propter*

D. CHRIS.
Ho. 61. ad
pop. To. 5.

34. 40

XII.

via no-

stra reue-

landa est.

30. 10. 10.

XIII. *tomet ipsum Deus meus attende & fac.* Orabat Daniel: faciet quod tibi conuenierit, suam præstans misericordiam. Aquam poscit filius à Patre febribus incallescens: peccat: faciet patet quod illi expedierit, illam denegans: illi fide negotium. Consultum est inquit D. Chrysol. ut licet agitant molestiam, ex qua opes tuæ, honor, & aliquando vita dependet, aduocatum consulens doctorem qui te protegat, consultum est inquam, ut illi fidas, eo modo, ut totum illi negotium aperiens, causa dispositionem illi committas & merito quidem, conuenit enim, ut ille te dirigat hoc in negotio, & nequaquam tu ipsum pro tua ducas libertate; & recurrere ad Deum miser & angustiatu, uisne tuas ipse sequatur cupiditates, impleatque desideria?

XIV. *Tu te ipsum illi committe, illi fide: quidquid enim conuenientius fuerit, exequetur: Deum notis pro radis orems, neque illi auxiliij nostri modum doceamus.* Si enim aduocari & orationibus in iudicijs forensibus nostras res explicamus, suffragium uero locos, & qua ratione res disponenda sint, et relinquimus qui pro libio nostras illi paries disponant: multo magis cum Deo id facendum est, cessat ei dicere quo pacto tibi auxiliium conferre debeat: ipse nouit quo pacto tibi succurrat. Sic tibi ex pto.

Li. de gradib. hom. cii. (loquitur D. Beeta.) cælorum Princeps inclytate: etem in defectu & inopia uini hoc lo uo egit: filio suo præse em aperuit necessitatem: Fili uinum non habent, nec illi dicit quidquam, aut exposcit aliquid: nouerat enim, quod illi à quo tantum diligebatur, necessitatem proposuisse sufficeret, illi modum succurrerent: committens, conuenienter. Ex omni autem hac theoria, haru mulierum perpende nuntium, earum domum morbus ingreditur, nimia se dolent angustia cruciatas, quid agunt: ad Deum confugiunt: Miserunt ad eum, & quo modo effuderunt coram eo desideria sua, sua corda, tantum aperiendo necessitatem: Duo hæc intelligentes: Quia potestas Dei est; tibi Domine misericordia. In Christo potentiam esse uoluntatem; potentiam supponunt illum nuncupantes Domine: Dominus illimitatus, qui quicquid uoluerit potest, uoluntatem autem, dicendo: Lazarum esse quem amabat. Quem amas. Vbi amor est tibi uoluntas est, amare quippe est bonum uelle.

Ioan. 2. num non habent, nec illi dicit quidquam, aut exposcit aliquid: nouerat enim, quod illi à quo tantum diligebatur, necessitatem proposuisse sufficeret, illi modum succurrerent: committens, conuenienter. Ex omni autem hac theoria, haru mulierum perpende nuntium, earum domum morbus ingreditur, nimia se dolent angustia cruciatas, quid agunt: ad Deum confugiunt: Miserunt ad eum, & quo modo effuderunt coram eo desideria sua, sua corda, tantum aperiendo necessitatem: Duo hæc intelligentes: Quia potestas Dei est; tibi Domine misericordia. In Christo potentiam esse uoluntatem; potentiam supponunt illum nuncupantes Domine: Dominus illimitatus, qui quicquid uoluerit potest, uoluntatem autem, dicendo: Lazarum esse quem amabat. Quem amas. Vbi amor est tibi uoluntas est, amare quippe est bonum uelle.

§. 12. Domine, ecce quem amas, infirmatur. Dominus suam exponunt necessitatem; atque in motuum sumunt, eius amorem, cuius cura committunt remedium. Tu idem facito.

Alia nobis suggerunt orationis documenta 35. **A**ta mulieres hæc sanctissimæ dom suam sic proponunt: Domine, ecce quem amas infirmatur, quid hoc? O Matronæ, Chistone dicitis, ut sciat, attendat, & perpendat amicum suu Lazarum infirmatum? qui dñi forsan ignorat? nouit ut nostrum hoc optime uult tamē Deus ut aduersitate pres illi manus ad illum confugias, eā illi referens & exolestemus nens quasi hanc ignoranti. Expedit D. Chrysol. aduersitate illa uerba Domini apud Isaiam dicta peccatori: tem. numquid miseris tuis opas ipse remedium? accede ad me & illas mihi enarra singularim: Re. Gen. & duc in memoriam, dic tu prior iniquitates tuas ut oras. 5. iustificeris. Sic SS. PP. Græci legunt conformiter contra textu Septuaginta, quid hoc æterne Deus? cur Indecor. præcipis, ut id dicat homo quod ipse illo melius Isa. 43. 26. nolli: numquid aliquid tuis est absconditum oculis? Numquid non illi sunt, qui unico icu secretissima cordis viscera perforantur? A saculo Eccl. 39. & usque in saculum respicit & nihil absconditum 25. est in conspectu eius Sic est, respondet D. Chrysolom. nihilominus intendit Deus, ut illud ipsum, quod ipse de tuis non ignorat miseris, hoc illi proponas, & exponas, ac si à te solo & tua hoc nosceret relatione; idcirco quippe audacior factus ait David: Delictu meum cognitu tibi facti. Tūc fecisti ut Deus tuu agnosceret delictu meo contrariu asserere: quod Deus tuu tibi per prophetam suum Nathan cognitum fecerit delictum: cum eius tu esses incurtus: non contradico. Verum tamen, meā dolens miseriam, ad Dominu eucurri, eā illi relaturus, eiusque oculis p. opositurus cognitam illi faciens ac si mea solummodo relatione illam cognosceret, ut quid igitur. O Domine ut per hoc fatearis, te diuino indigere subsidio, illique tuaru tribulationu remediū, dū illud concesserit, debeas in putare: quinimo & inter nos, noli quod alius graui eoleat infirmitate, & illi possis succurrere uelisque auxiliari: nihilominus morā trabis: Domine qua de causa tali non subuenis? ipse à me hoc requirat, ipse ueniat, ipse se humiliet, ipse sua fateatur inopia: ipse illā mihi exponat, ostēdat quantopere mihi fidat, eo siue cōtinuo clamabat Christus: Venite & accipite.

35. **A**ta mulieres hæc sanctissimæ dom suam sic proponunt: Domine, ecce quem amas infirmatur, quid hoc? O Matronæ, Chistone dicitis, ut sciat, attendat, & perpendat amicum suu Lazarum infirmatum? qui dñi forsan ignorat? nouit ut nostrum hoc optime uult tamē Deus ut aduersitate pres illi manus ad illum confugias, eā illi referens & exolestemus nens quasi hanc ignoranti. Expedit D. Chrysol. aduersitate illa uerba Domini apud Isaiam dicta peccatori: tem. numquid miseris tuis opas ipse remedium? accede ad me & illas mihi enarra singularim: Re. Gen. & duc in memoriam, dic tu prior iniquitates tuas ut oras. 5. iustificeris. Sic SS. PP. Græci legunt conformiter contra textu Septuaginta, quid hoc æterne Deus? cur Indecor. præcipis, ut id dicat homo quod ipse illo melius Isa. 43. 26. nolli: numquid aliquid tuis est absconditum oculis? Numquid non illi sunt, qui unico icu secretissima cordis viscera perforantur? A saculo Eccl. 39. & usque in saculum respicit & nihil absconditum 25. est in conspectu eius Sic est, respondet D. Chrysolom. nihilominus intendit Deus, ut illud ipsum, quod ipse de tuis non ignorat miseris, hoc illi proponas, & exponas, ac si à te solo & tua hoc nosceret relatione; idcirco quippe audacior factus ait David: Delictu meum cognitu tibi facti. Tūc fecisti ut Deus tuu agnosceret delictu meo contrariu asserere: quod Deus tuu tibi per prophetam suum Nathan cognitum fecerit delictum: cum eius tu esses incurtus: non contradico. Verum tamen, meā dolens miseriam, ad Dominu eucurri, eā illi relaturus, eiusque oculis p. opositurus cognitam illi faciens ac si mea solummodo relatione illam cognosceret, ut quid igitur. O Domine ut per hoc fatearis, te diuino indigere subsidio, illique tuaru tribulationu remediū, dū illud concesserit, debeas in putare: quinimo & inter nos, noli quod alius graui eoleat infirmitate, & illi possis succurrere uelisque auxiliari: nihilominus morā trabis: Domine qua de causa tali non subuenis? ipse à me hoc requirat, ipse ueniat, ipse se humiliet, ipse sua fateatur inopia: ipse illā mihi exponat, ostēdat quantopere mihi fidat, eo siue cōtinuo clamabat Christus: Venite & accipite.

accipitis: ad Deum accede, tuam illi representa
ca' amritatem. Eminentissime Domine, numquid
iam illam callet Deus omniscius? utique, *Scit*
Matt. 6. 8, Pater vester quid opus sit vobis antequam petatis
eum. Ve quid ergo exspectat, donec cum ego co-
uenere m' caligine illi enarravero tribulationes? ut
cas tu melius agnoscas, & si illas debeas referre,
illas debes cognoscere: similiter ut per hoc o-
stendas quod cognoscas Deum esse, a quo reme-
dium exspectas; quodque receperis, ex eius tibi
manare pietate.

III.
Confir-
matur SS.
exemplis.

Hac de causa videre licet sanctos suos in tri-
bulationibus ad Deum confugientes, illas ei
proponentes, & singillatim enarrantes, pariterq;
deprecantes, ut illas & cognoscat, & intueatur.
Confirmet hoc tibi Pyssimus Rex Ezechias ete-
nim ad extremas reductus angustias quibus eum
superbissimus Sennacherib, in Ierusalem corona
cinctum coarctarat, qui litteras ei misit blaphe-
mum innumeris execrandis, quibus a-
criter instabat ut se, urbemque dederet, litteras
accepit rex, & illico ad templum se recepit, atque
in Dei conspectu illas aperuit, divinisque pro-
posuit oculis perlegendas. *Ascendit in domum*
Domini & expandit litteras coram Domino; aitque
illi. Aperi oculos tuos & vide, & misas perpende
litteras; quid hoc Rex sanctissime? an Deus illas
non viderat, quando eas fastuosus exaravit Sen-
nacherib? quinimo priusquam barbarus hic Ty-
rannus calamum accepit, eas ipse in corde e-
ius atroganti & elata cogitatione perlegerat.
Huic adde atatum eius Davidem, quancumque
enim sentiebat aduersitate, illico ad Deum illam
exposuit: cuiusque oculis propositurus accu-
rebat. *Vide humilitatem meam & eripe me, vide*
humilitatem meam & laborem meum. Quid agas
o pyssime Rex? Tribulationem meam ante ipsum
promitto, & enarro singula im; quid? an illam
ignorat Deus? Vates. Hiere. sic precatur. Vide Do-
mine afflictionem meam: forsitan illam no vidi?
an excecavit omnia scit. Vesuntamen hoc desi-
derat, ut tu tribulationibus afflictus, ad eum pro
remedio confugas; tu ipse cum illo te recrees,
velut cum piissimo Patre, & amico fidelissimo,
qui tuam exponis afflictionem, & tuam agnoscat
miseriam; tam ipse intelligas necessitatem, ut
tanto plures eius facias misericordiam.

Ratio se-
cunda.

Secundo, hoc ea facit in intensione SS. ut tan-
to efficacius diuina moueant viscera misericor-
dia, pauperi vulneribus saucio & pedibus vande-
quaque saue distinentibus no sufficit quod fiat
te illac transeuntem ea videre. Sed insuper eade
tibi verbis suis exponit lachrimosis, ac si tu haec

oculis tuis minime conspiceres; acclamat tibi
heu, Domine mi meam attende precor afflictio-
nem, Non parum pia mouetur viscera, quando
tuas illius oculis lpestandas offers infirmitates:
ita ut, qui videt illas nec ad remedium mouetur
pietatis, eo ipso testatur omnem in se refriguisse
charitatem: teste Apostolo Ioanne: *Qui viderit*
fratrem suum necessitatem habere &c. Videamus
num forsan sint Dei viscera crudeliatan illis de-
ficiat misericordia? absit omnino, fortes sunt mi-
sericordia; Per viscera misericordiae Dei nostri, ut
autem illa permoueas, eius oculis tuas expono
miserias, illas representa, gemitibus quibus po-
tes moestissimis.

Hoc sanctorum fuit exercitium quando co-
ram Deo in particulari referunt, & eius expo-
nunt oculis, quas patiuntur calamitates, cuius-
modi exemplis S. sciet eloquium. Hos tu imi-
tatur, quacumque tribulatus angustia, quacumque exercitium
infirmitate languidus, quacumque paupertate
solicitus, Deum consule, & cum Hieremia de-
precare: *Vide Domine & considera quoniam facta*
sunt vobis: heu Domine mi quod si merito diuice
damaueris epulonem, eo quod Lazarum suas
illi proponentem calamitates plagisque oculis
exponentem immisericos solari contempserit,
cum posset vel vnicam illi micam adiciens, an
ergo tua huic sunt viscera conferenda? an forte
cor tantum inclementius obdormi? Vide humilita-
tem meam & eripe me.

Insuper iuxta hanc doctrinam exponere lice-
ret, quod paulo ante de SS. Virgine Maria di-
ximus: quamuis enim sciret Christum non ig-
norare vici defectum, eum tamen filio indicatu
voluit, quasi huic ignoraret: *Esse vnum non in-*
ueni: ut per hoc pietatis eius viscera petmoueret,
ipsum in oratione harum sortem liceat tibi an-
notare; Domine, ecce quem amas &c. Alii quoque
affulget ratio, ut quid Domino Christo dicis?
Esse quem amas infirmatur nonne congruentius
foret dicendum, Domine, qui amat te, tibi-
que studet deseruire, grauius infirmatur. cunct que
Meis est, quando quippam a Principe expostu-
las ut illi non exponas id quod ille tibi deside-
rat sed quod tu illi, quodque sedulus ille serue-
ris & seruire desideres, non illi ais: Domine qua
me amas, sed ex opposito: quia famulus tibi lum
addictissimus, & in talibus occasionibus meam
tibi complacendi promptam patefeci volunta-
tem, nec deest ratio: ut enim alter tibi conferat
beneficium, non exponendum est tibi id, quod
illi debes, & qua ratione illi plurimum teneas,
sed id quod ipse tibi debet, & quantum tibi ex
parte

IV.

Hoc sunt
Sanctoru

Thre. 1. 11.

Ioan. 2. 1.

V.

Cur di-

amas, &

non qui

te amat.

VI. parte sua subuenire teneatur: intra hæc ille matronæ vt Christum ad subueniendum istimo Lazaro permoueret non videtur, quod dicere debuerint, Domine: *Eccæ quem amas infirmatur*; sed potius Domine, qui tanto te amore profectus, vt ad huius confirmationem diuersis viribus hic in domo tibi seruendi testatus sit læpe voluntatem, quantum occasio prætulit. Nemo tute illas reprehendat: etenim hoc ipso, in agendo cum Deo testantur se esse sapientissimas, quem vt inclines tibi beneficium, non illi primo loco obiciendū, quod ipse cum dilexeris, quod in eius feceris obsequium, sed quod ipse tibi præstuit, & quod ipse tibi sua motus pietate, & misericordia liberalissime concessit: Non in infirmitatibus nostris prosterimus preces aut faciem tuam, sed in miserationibus tuis multes: aiebat Daniel, & oratio efficacissima quam effundebat, hæc erat propter temetipsum attende, & fac, & velle Deum sic, magnum fuit nobis beneficium, si namque illū solummodo rogare deberemus, obsequiis nostris iniuicet sicut terenos Reges, quam hæc parua forent & modica, que in modicum adferre valeremus: quid hæc sunt omnia coram eo & quam parum nostris fecit viribus

Daniel. 9. 18. *possemus efficere: Quasi pannus menstruat uirgines infirmitas nostra: testatur Vaidicus Isaias.*

VII. Quod obsecro obsequium Deo tantaque ma- nihil co- testari magnum atque atlimatione dignū exe- ram Deo qui possemus: quandoquidem omnia creata non sumus. atomo coram ipso valeant, & quotquot animalia terram perambulant, & ligna fert mons Libani, non sufficiunt vt ex illis dignum ei sacrificium immoletur: *Eccæ gentes quasi stilla sinula, & quasi momentum statera reputata sunt. Ecce in sinule, quasi puluis exiguus & libanus non sufficit ad succendendum & animalia eius non sufficiunt ad holocaustum, omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo, & quasi nihilum, & inane reputata sunt ei. Cui ergo similem fecisti Deum &c. O quam defectuosa forent illa beneficia, quæ solis nostris proptis niterentur meritis, vt ab eo tam magna ac præclara, qualia ipse Deus est, petere beneficia valeremus, vult autem, vt illa propter seipsum posulemus, per eius misericordiam, bonitatem & amorem, quo nos pro beneplacito suo diligit affectuosus: Propter temetipsum Domine attende, & fac.*

VIII. Habes hic vsurpatum ab Ecclesia modum Modus orandi orandi consolationem: scilicet. *Per Dominum nostrum Ecclesie Iesum Christum filium tuum, Domine mi, hoc mihi concede beneficium per Iesum Christum* itum. Hieron. Bap. de Lanza Tom. III.

filium tuum: quis est Iesus Christus? omnium eminentissimum beneficium, & donum; quod nobis tribuit & dare potuit, quo nos sibi deuinciret si nos igitur Deo hæc de causa offerre tenemur obsequia, quomodo ea de causa ab ipso dona postulamus? est hic modus cum Deo agendi prudentissimus eum rogare, statuendo vt medium, & principale fundamentum, nō quod nos eius gratia fecimus, sed beneficia nobis ab illo præstata, maiorque illi proponendo beneficia, vt dona eius atsequamur eminentiora; his orationes SS. innituntur feruentiores. Domine per Crucem tuam, per tuam Passionem quam mei gratia subiisti per amorem quo me dilexisti, qui te de celo attulisti in terras, quod idem est ac si diceret: *Eccæ quem amat.* Quinimo & hic alud læcet mysterium quod tacite valde, magnaque prudentia voluerint hoc modo loquendi mulieres ille deuincire Dominum, vt Lazaro benignus accederet eius hoc imponentes sollicitudini, & deuotantes Domino incumbere vt curam filius in se suscipiat: quandoquidem eum amaret: etenim eo ipso, quo Deus aliquem diligit, eundem in suam suscipit protectionem sequi: constituit acerrimum eius defensorem, tanque studiosum, vt obuia quæque sit in pedimentum sublaturus.

Psalmum composuit Dauid nonagesimū in 37 quo declarat vigilantiam, qua Deus amicos suos protegit, eis fauet, & auxiliatur, deinde discursit Deus a qua ratione, quales fuerint, securē dormire micorum possunt quietoque sinu conuiescere, eius protectionis ac custodia: fili sollicitudini: *Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione Dei coeli commorabitur, eo modo quo Salomon omnis expertus in se securus dormiebat sexaginta fortibus Israel cepit. commendatus, qui Regis in se sulce, erant protectionem. Sic & iustus, Deum deprecatus; Domine, gere curam famuli tui: Dicit Domino susceptor mentis tu &c. ipse laborabit me de lingua venantium &c. Scapulis suis obumbratio tibi &c. Seno circumdabit te &c. non timebis à timore nocturno, quo. vna non accedet ad te malum &c. Per hoc securum reddit ac pacatum spiritus sanctus amicum Dei: *Fili mi custodi legem &c. & ambula. Pro. 3. 21. labis fiducialiter in vna tua. Si dormies non timebis: Dominus enim eris in latere tuo.* Itaque quem Deus habet sibi amicum, sub umbra sua protegit eum ab omnibus incolumem.*

Hinc est quod, qui Dei amicorum numero X. cententur, vt aliquid ab illo consequantur, illi Hæc Deo hoc representent quasi aliquod, quod eius incumbit muneri, sique negotium (si facti sic liceat) proposuit H h ad

ad quod ipse teneatur. Prædicat Dominus Abraham: iam proficit. or verbes illas deletur in immūdas in quibus tibi nepos Lot moratur cū vxore & filiabus: vt autem ab eo Abraham inpetaret, quatenus illis miseretur nihil ex parte eorum Deo proponit, sed nec ex sua quidem, & nominis illud, quod diuina censebat impurandum benitatis, quocirca responderet illi; o Domine hoc tuam dedecet omnino bonitatem, non tibi conuenit æquali molestate supplicio vt noxios ita innoxios: *Assis à te vt rem hanc facias & occidas iustum cum impijs, utque iustus sicut impijs non est hoc inuim.*

Gen. 17. 25

X. Similiter & Moyfes.

Exo. 32. 12

Num. 14. 12.

XI. Nec non Iosue.

Iosue 7. 8.

Deus populi sui refractarij concitatus idololatia Moysi commotus loquitur: radiceus etelam illos O Domine replicat Moyfes, hoc tuou non parū honorū derogat: etenim dicent Egypcij, eo quod illos alere non potueris, idcirco in montibus eos occideris: *Ne qua' dicam Egypcij, callide eduxit eos & c.* Quando ad tantum Deum provocauerit itaq, vt iam eos dira peste ferire deceat, *feriam eos peste silentia, & consumam eos.* Iterum accurrat Moyfes: atque: Domine mi non sic agendum: agitur enim de honore tuo, & in proprij nominis tui gloriam necesse est populū hunc à te conservari: cum illum in tuam susceperis protectionem: *Ne audiant Egypci de quorum medio eduxisti populū istum & c.* Et dicant: non poterat introducere populū in terrā, pro qua iurauerat: idcirco occidit eos in solitudine; *magnificet ergo fortitudo Domini.* Hanc eandem orādī præxim seruant Iosue: vt etiam vidit hostes insignem de populo illo referre victoriā ad Deū supplex confugit: heu Domine mi. quid cetera dicent nationes? Huius in te populi suscepti defensionem, illū tibi vt tuum selegisti, & te eius testatus es esse protectorem, manifestū est, quod illi, qui viderint quod illi minimè afflictio subueniat, graves contra te deponent querimōias obgannientes: ecce quis iste Deus quis iste Plebis amicus, qui suos sic deserit auxilio destitutos, quos in tutelam acceperat protegēdos: *Domine quid facies magno nomini tuo?*

Hæc est illa harum mulierum prudentia, quæ fratris sui remediū optātes, illud Christi Domini imponunt sollicitudinī. Domine Lazarū tibi amicū elegisti, eius qui verè talis est, mimeri incumbit amici sui sebuenire necessitati. Hæc est (ait D. Augustinus) in quo consilic sunt: *Act. 13. 49. mansi tantummodo nuntiandum fuit, sufficit vt in Ioan. noueris non enim amas & deseris.* Non tuus, Domine, amor amicorum mundi comparandus amos, qui tempore solummodo seruent prospere

D. Arey. Tract. 49. in Ioan. Tom 9.

XII. Dei amor

ritatis, oborta verò contrarietate seu aduersa non est fortuna terga vertunt incōstantes: Expressit hie D. Petrus Chrysostol. verbo admodum significatiuo: *Christi affectum p'sunt & conueniunt charitatem.* Conuenire dicitur quotiescumque quis aliter diem dicit in iudicio, debitam ex postulans eius obligationem ab illo. Repositis vt aliquis faciat, quod sui est muneris: non agit: Cias eum coram iudice demonstrans ad hoc ipsum obstringi. Hoc ipsum vi video matronæ hæc faciūt: *Conueniunt Christi charitatem.* Verus tenetur amor amico necessitate laboranti subuenire: *Amor operatur magna si est si autem operari renuit, amor non est* ait D. Greg. Domine mi, amor tuus absit vt fictus sit, qualis est terrenus, qui solis nomine seruit amici prosperitatibus; sed verus est, proinde eo ipso ad illum spectat amico adesse laboranti. Hæc hic modum orandi tuis in angustiis emittentiorum, illas diuinæ committite obligationi; quoad tuas verò, vix aliquid intemes; quod eius possit peccus excitare, Domine seruo tuo subueni, quem sanguinis tu litro de potestate Satanæ redemisti: hanc etenim crudelis hic inimicus ad mortem persequitur; mihi profice, ecce me, quem ex tuā misericordia tuus dilexit: amor, quem vt inquireret velut pastor exlestis, de celo descendisti; mea attende directicula, mea miserere perditionis: *Errauit sicut ovis, Ps. 118. qua perijt, quere seruum tuum Domine.* Ecce, Domine Palmitem, quem gratia tua beneplacito in Ecclesiæ tuæ vinea plantasti; illum tuarum rigore misericordiarum, Ecce cui vitam largueris, et tibi fertiret, sed ad hoc desciunt mihi vires & incoluntias: *Ecce, quem in huius mundi domo statisti vt creaturam tuam, sane pericuntem & inopia.*

§. 13. Infirmetas hæc non est ad mortem. Accidunt aduersitates & clades diuina dispositione ad eius gloriam nostrumq, commo- dam.

A Valens autem Iesus dixit eis: infirmetas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, vt gloriatur filius Dei per eam. Expendit hic Theophil. in Ioannem, ab Euangelista dici in plurali: *Dixit eis:* videlicet per quos nuntium miserant: Credit enim vnum non fuisse, sed plures quos matronæ illæ vt vitæ, Christo nuntios destinant. D. Chrysostol. refert ad sorores quibus Dominus respondebat. Accepit hoc Iosue nuntio & audita legatione responderet Christus vultu

D. Greg.

Ps. 118.

§ 8

Ha. 61. in

Ioan.

intra composito amico, placido: his denunciate matronis, ut bono animo sine: *Infirmas hac non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eam, quale hoc est, Domine mi, respicere in facio tuo eloquio illa dicitur infirmitas ad mortem, quæ adeo mortalis est, ut consideratis naturæ viribus, is qui illa laborat emori debeat sic de rege dicitur Ezechia: *Infirmatus est ad mortem.* An ergo ignoras infirmitatem hanc ita mortalem esse ut ex calazarus realiter sit moturus? quomodo ergo replicas: *Infirmas hac non est ad mortem?* An ergo te consolatoribus huius mundi vanis comparabo, qui hoc ut primū habent quo leniant in firmū, verbum consolationis: quid hoc Domine? nullus est hanc infirmitas periculi. Heu quoties tales infirmum meeunt in interitum, qui spe illa vana quam illi suggerunt, animæ suæ omnem deserit solitudinem, quem mors ad illum hinc abruptis indispositum similes illis consolatoribus falsis, quos arguit Hieremias: de quibus per amplè loquitur, quos rursus Hierusalem esse causam instumulat dum enim Dominus hostes mitteret, ut eorum effraenes coerceret dissolutiones, prædibant hi dicebantque: nihil timendum paræ sunt vires inimicorum, solo subsidio quod ab Ægypto proflulemus, omnes illorum vires curvabimus, superbia nocte humiliabimus, quibus dum verba Hierusalem fidem adhiberet, non se præ munivit, non sibi consulit, ut se defenderet, quapropter hostium est tradita potestati: *Propheta tui videmur tibi falsa, & stulta, nec aperiebam iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent.* Heu quantum tibi futulere damnium propheta tales, etenim quando tua te picemere cepit tribulatio, obiciebant, nihil esse timendum, qui consulere tibi debuissent, ut tibi prospiceret, atque intelligeret in tantas te à Deo adductum angustias, in iustum tuorum criminum supplicium, atque expedire præ ceteris ut veram ageres tuis de sceleribus penitentiam.*

4. Reg. 20.

I.

Eos arguit qui letales morbos parui faciunt ut animæ cura negligatur.

Thre. 2. 14

II.

Quam sit infirmitas non ad mortem.

III.

Similitudo.

tam æger recuperet valetudinem. Hoc Divus Chrysostomus ex divina declarat Lib. 1. de consuetudine. Multiplicem promittit Deus provid. Abraham posteritatem ex filio suo Isaac dum autem eam avidus expectat Patriarcha, præcipit Probatur illi, ut eundem ipse filium Patet catuque interitum in Abraham, Domine a hanc conveniunt iussa promisciat, Domine a hanc conveniunt iussa promisciat, si vanique illum iugulari præcipiam, Ioseph non hoc ea facio intentione, ut maneat interfectus, sed ut per illam fidem Patris obedientiam, atque in eius præmiū, promissum illi verbum perfectissime compleam. Quocirca sic illi aureiando confirmat: *Quia fecisti hanc rem & c.* Regnum promittit Ioseph, quem tamen distrahi in seipsum, vince si que patitur constrinigi, quid hoc? quæ conventio regni cum servute, & monarchiæ cum ergastulo non illum deseruit ut servus maneret & mancipium, sed ut illo interueniente medio, a regni habenas moderandas accenderet, sicut de facto ascei dicit, Sic est illud quod modo dixit admodum confortante illi, quod ait Divus Irenæus disputans, cur Deus permiserit, imo statuerit ut à Ceto Ionas vivus absorberetur: *Sustinuit absorberi Ionam D. Irenæus à Ceto, non ut absorberetur & in totum periret, L. 3. cont. sed ut evanitus magis subigeretur Deo, & plus hærere glorificaret Deum, qui insperabilem salutem ei donasset & firmam penitentiam faceret. Ninivitis ut converterentur ad Dominum, convertens ab eo signo & c.* Notat autem præfatus sanctus, id quod eius scholiastes Pamelius ait communiter Hebræorum circumferri traditione Ionam iudicasse miraculum Ninivitis, quod sibi contigerat, qua ratione Deus permisisset, ut à Balena vivus absorberetur, quatenus tanto perterriti prodigio crederent, & ad frugem correcti meliorem converterentur.

Hic ad discere, quod Dominus ait infirmitatem hanc non esse ad mortem: quoniam enim permittat Lazarum à morte, velut à ceto, deglutitur non erit, ut in eius ventre seu sepulchro absorptus interiret, non ut absorberetur & periret, sed ut plus glorificaret Deum, quatenus ipse & quicumque illum viderent: Deum in mirabilibus suis honorarent, sic declarat Divus Augustinus: *D. Avog. Infirmas hac non est ad mortem, quia & ipsa Tract. 48. mors non erat ad mortem sed potius ad miraculum in Iohannem, quo facto crederent homines in Christum, nec Tom. 9. aliter factum credimus: siquidem in omnibus operibus quæ fecit Christus in clarissimum suæ divinitatis argumentum; hoc cæteris Palmam eripit: ita ut eo parato in eum crediderint, fueritque ipse adeo glorificatus, ut illum velut Regem*

H h h 2 gem

gem ac Messiam Dominica Palmarum tanta pompa & gloria suscepit, vt postmodum videbimus.

39
Tract. 48.
cura &
ser. 104.
de tempo.
V.
Nulli si-
nistri ca-
sus acci-
dunt for-
tuito.

VI.
Omnia
Deo sic
disponen-
te con-
tingunt.

Pf. 148.8.

Habac. 3.
11.
a. No da-
palos de
caigo.

Ex his elicit D. Augustin. quod etiam expen-
dit Abbas Rupertus & D. Thomas in hunc lo-
cum: casus omnes aduersos, quos iusti patiuntur:
nempe paupertatem, agnitionem, persecutionem,
damna, mortem, non casu contingere, nec ca-
mente, vt infirmi decumbant, pauperes sint, imo
etiam moriantur sed hęc omnia a Deo permi-
ti ad nominis sui gloriam eorumque glorifica-
tionem. Admittunt omnes regulam sancti Gre-
gorij, qua notat, quod Christus Dominus aliquo-
ties per seipsum quasdam parabolas & euentus
dignatus est explicare, vt nos instrueret, moue-
retque eo modo, quo ipse illos explicauit, nos
ipsi eos in similibus intelligeremus: idcirco tam
aperte dicere voluit infirmitatis amici sui Lazari
rationem: vt hinc rationem addiscas similitum,
quas aliis contigisse notaueris. Vt certissimam
regulam statuit Deus per Prophetam Amos qua-
libet aduersitates, dolores, & agnitiones & in
hoc mundo mortis, nō casu contingere fortuito,
sed ratione ab eo præstituta: ratio est eo quod
nihil eorum sine diuina eueniat dispositione, aut
diuinam eius figurat prouidentiam: Si est malum
in ciuitate quod Dominus non fecerit. Ne credide-
ris famem ex seipsa oriri: Deus est qui mittit il-
lam: Vocauit famem super terram, nec pestilentiam,
nec cladem: has enim disponit Deus sed nec tē-
pestates, nec incendia, nec diluua: siquidē hęc
omnia diuino præcepto peraguntur: Ignis gran-
do, pax, glacies, spiritus procellarum, qua faciūt ver-
bum eius. Itaque si sauior exurgat tempestas,
quæ nauim tuā ad irā deprimat, hoc illi Deus
præcepit, si ignis domum tuā incendat si prūna
arborum fructus decequat, si febris, si mors in-
terimat: hęc omnia contingunt: quia Dominus
illis præcepit: Factum: verbum eius: præter cuius
voluntatem nec minimus passerulus percussus
aut mortuus decedit in terram: Nec vnus eorum
cader in terram sine Patre vestro. Igitur nō stulta
Deus operatur prouidentia: aut nullo sibi præ-
stituto fine: sed omnia disponit vt prudens-
simus: in omnibus enim quæ agn certum sibi fi-
nem præstituit, idcirco canit Proph. Habacuc:
In lumine iacula tua ibunt. Sic legit D. Gregori.
quod nostra vulgata habet: In luce fugitarū tua-
rum ibunt. Non cæco ferit impetu: (a) idcirco
per prophetam suum Ezechielem declarat ap-
positē hanc doctrinam. iudicia sua vocat ea mul-
ta quæ in hoc mundo tolerantur, quæ ad quatuor
reuoat species, bellum, quod vocat gladium, sa-

nem, bestias malas, quales intelligit locustas,
bruchos, cruceas, & pellem: Quod & si quis nos VII.
iudicia mea pessima, gladium, famem, ac bestias aduersa
malas, & pestilentias immiserō, vocat hęc iusticia vocati
ma, ob rationem quam i idē declarat D. Greg. Deus iu-
sicut enim iudicium sententia est quæ datur ex dicitia sua.
consilio & cogitatione causarum, attentis omni-
bus huius & illius circumstantiis, sic sunt ista e. i. & ho.
calamitates, non enim illas Deus euenire pati-
tut nisi præhabito Diuino suo consilio, quo per- circa finē,
pendit quid sit, quod tibi conueniat, similiter & Ezech. 14.
illi: & facta resolutione, quod tibi podagra con-
ueniat, illi colica, huic paupertas, alteri febris, &
alij mors.

Hoc diligenter exposuit Iob amicus illius, dū
illum audit grauiter expostulantem, ob graues
quas patiebatur aduersitates, bona, filios, salu-
temque perditam, malorum omnium ipse factus
hospitale, eiecit ad sterquilinum, illique ait: a-
mice mi charissime Iob: hoc velim perpendas: i-
aduersa hęc casu non accidisse fortuito: Deus
etenim tibi hęc permisit, qui nec aduersitatem VIII.
vllam non præfiza ratione finit euenire: Nihil in
terra sine causa fit, & de humo non oritur dolor, sit-
ne aurum induxerit, Deum in huius mundi
regimine confiderendum operatio in regimine
horri sui: multæ etenim pullulant herbe perni-
tiosæ, & spina de terra illo nescio, imo eius re-
pugnante voluntate, Nulla nascitur in hoc mū-
no spina, nullus tribulus, qui diuina non subit
dispositio, ac regimini, sed nec vllus oritur
mli eius ordine præcurrente. Et indubium est,
nihil Deum agere irrationabiliter. Fortissima
illa Iudith quædam protula verba, quibus pro-
fundam inseruit Philosophiam, quam nec mū-
di sapientissimi capere poterunt, qua de causa
a Diuo Ambrosio inscribitur sapientissima: ipsos
etenim sacerdotēs ipsa mulier instruxit: Tu feci-
sti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc factum
est, quod ipse voluisti: omnes enim via tua parua
sunt, & tua iudicia in tua prouidentia posuisti:
Quid vis o Domina & sapientia & elegantia
commendabilis, quod Deus illa post illa cogi-
tet: an forsitan Deus formatis discursibus nostro
modo vnum intelligit ex altero? non est mens
mulieris huius sapientissimæ successum quen-
dam in Dei cogitationibus, sed in rebus ipsis
statuere: omnia enim videt & disponit ei mun-
dum: quia Deus non expectat, sicut vos, vnius
rei successum vt aliam statuatur: omnia disposuit,
hoc propter illud, & illud propter hoc: omnia
diuina eius prouidentia ad suos fines destinavit
particulares.

Ex

40 Ex his argueratur eleganter D. Ambrosius. *Li. 4. de peccat. c. 4.*
 IX. Tribulationes mittit Deus in peccatorum salutem. *Li. 4. de peccat. c. 4.*

X. Frustra causis adscribuntur alijs.

Thren. 37.

XI. Nec alia nomen Deus,

res, quos filios appellat hominum, videret aduersitatibus ex naturali sua conditione vel recreatione, vel quod ad sui ipsius voluptatem vos de terra vestra eiecerit in seruitutem hanc ignominiosam. *Non humiliavit ex corde suo, & abiecti filios hominum.* Nullus est Pater qui tantopere dolet, quando flagris filium suum cadit, illum cernens lacrymis obrutum: non illum castigat, ut castiget, sed coactus ut corrigat. An creditis, quod Deus hoc intenderit, dum hæc sic esse voluit, ut vos Nabuchodonosor contereret, ceterisque victos abduceret: *Ut contereret sub pedibus suis omnes victos terra.* Ut hæc in vestrum cederent detrimentum? *Dominus ignoravit.* Numquam tale quid nouit agere Deus: quid igitur intendit? ut derelicto peruerso itinere dextrum ingrederetis: *Ut iudicium eius delinquent, & uia relinquunt.* ait: *Diuus Ambrosius.*

O quam appositè hæc eadem nobis Propheta XII. verba proponeret, quales facitis discursus, quando nos malum aliquod apprehendit, siue bo-pheteorum iactura, siue corporis infirmita: Domine verba non mihi stendi & cecidi, & vulneratus sum, ego ait bis applicat alter à prima mihi non caui, vel nimium contemuxi traxi frigus: quia me in curam habui negligentem, sic loqueris, hæc me inuenit persecutio. *Cassu fructu lapis decidit, fumarium apprehendit ignis, & domus mea concremata est, neque non leuiter uicerauit: medicus suo munere non debet functus est &c.* O vos imprudentes, *Quis est iste qui dixit ut frueret, Domino non inuenit.* Quis est ille stultus, qui ad primam non recurrit continuo radicem: videtur enim hæc ita considerare, quasi tale damnum accidisset Deo non precipiente, imo & ignorante? O charissime ab illa parte tibi uenit infirmitas quam patetis, ista iactura quæ te affligit, ista calamitas, quæ te tantopere discruciat: uerumtamen hoc uelut intelligas, in malum hæc tui non ordinata: abest enim ut Deus tale quid intendat: nec enim te flagellat ut flagellet, nec comjedes tibi injicit ut illaqueet nec doloribus affligit: incognita namque Deo talis est praxis formaque procedendi: *Dominus ignoravit.*

Idem audio à Propheta Isaiâ decantari, item de criminoso loquitur uito sub figura charissimæ sibi vineæ, quam plagis potiusque circumclixit: *Quis dabit me spinam & uirgum in pralio gradus Isaiâ 27. 4.* super eam &c. An forsitan uirgum ego sum & spina, quam lancinare & pungere delectat: numquid natura mea naturam inditit uenient, ut ex ea ad tormentum inclinet, vitæque detrimentum?

H h 3.

D. Ambrosius Tom. 4.

Thren. 37.

Isaiâ 27. 4.

Tob. 3. 22. mentum nequaquam: Non enim delectaris in perditionibus nostris, dixit illa quae probe Domini callebat conditionem, Sara piissima: curi tunc illum cedis totaque illi molesta grauique insi- gis verbera? Numquid iuxta plagam percutientis se perussit, eum autem sicut occidit interfector eius, sic occisus est? Numquid forsitan Deus inimicus est, aut ut talis tecum agit, ut pro libitu ictum insiliat, ea solum intentione, ut tibi caput aperiat, te feriat, te occidat? Hoc Dominus ignorauit, In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit, iudicabis eam. Phrasim hanc eouolue: In mensura contra mensuram, q. d. cum hac & altera mensura, in hoc & hoc pondere metitur & expendit Deus missam peccatorum calamitatem, ut illum sibi subiiciens suam posse illi impertiri misericordiam: nullum vidi medicum qui praescribens medicam potionem, tanto studio appendat non per libras, nec per uncias, sed per dragmas, per monas per grana & media grana] qualitatem dragmidij vt recte contineat acentis infirmitati vel ad illius purgationem, aut etiam remedium.

XIII. Omnia in pondere & mensura Deus ordiat.

XIV. Quamnam Deo cogitationes pacis & non afflictionis.

Hiere. 29. 11.

Hanc doctrinam fundare potuit & confirmare: revates Hieremias ex eo quod ipsi Deo confituntur in Deo cogitandum (si fas est sic loqui) Domine mi, quid te mali habet? quae ista mentis attentio? quid sic animo suspensus perpendis? scito Propheta, voluerit me cogitationes, sed cogitationes pacis bonique publici, & in populo beneficium: Ego scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus cogitationes pacis & non afflictionis. Et quid hoc rei Domine? hoc ipsum est, quod tibi saepe saepius dixi, & nunc iterum repeto. Stat animo decerentem, Regem Babiloniae mittere super Hierusalem, vt eam obsideat, capiat, euer- rat, muros dissipet, templum incendat, aedificia diruat, totumque populum captivum abducat in Babiloniam, eamque miseram patiat ibidem hic seruitutem annis septuaginta. Heu Domine mi: haec sunt cogitationes pacis, & non afflictionis? illos decreuisti bellis lascessere, opes adimere, priuare libertate, seruosque eiecere ad annos vltque septuaginta: & ais: cogitationes cogito pacis, & non afflictionis? nemo me reprehendat: licet enim has illis immitam tribulationes, sumque ego ille, qui eas disponat, non tamen erunt afflictionis tribulationes; afflictiones ille paupertas illa, illa captiuitas, illa molestia non tibi illent sed vt per eas in seipsos reuertantur, sua peccata corrigant, ad meliorem vitam frugem emendantur, & certam concipiant de sua salute

fiduciam: Cogito cogitationes pacis & non afflictionis, vt dem vobis suam & spem seu expectationem: Ita Vatablus: hoc primum intendo, vt finem accipiat peccatum, vt tan-tem mei meminerint, & ad me conuertantur, a quo possum eximia sperare beneficia: habes hic, qua ratione in tribulationibus quas peruersi patiuntur, dicere possis, Non est ad mortem &c.

§ 24. Non est ad mortem, Amicus Dei, mala non sunt ad malum, sicut nec inimicus bona ad bonum.

SI hoc ferendum tibi sit iudicium (inquit D. Ambrosius) in infirmitatibus; & peccatorum aduersaribus inimicorum Dei quatuor potiorum idem ferendum est in amicorum eius se: totumque tribulationibus: Infirmitas hac non est ad mortem. Si non ex toto corde omnem humilitat peccatorem, quanto magis eum qui non ex toto peccauit: Vides iustum tribulationibus attutum? ne condemnaueris eum, nec a Deo desertum credideris, nec casum fuisse arbitris fortuitum, neue dixeris: sicine Deus excipit, sibi seruientes? eodem namque casu, quo amicus tuus est Dei de eius licet tibi infirmitate, paupertate, & labore eunniare: Non est ad mortem, non est ad damnum, sed pro gloria Dei, atque ad maiorem eius glorificationem: conformiter sublimi Diui Augustini ingenio spectare videtur Dominus quod de praclaro narratur Prophet. Elia. Trimulis etiam nota est: videtur Sarcapnae sanctitas, quae recepit in domum suam, seruuntque sedula vari Elia eum in publicis m- triens angustijs, vt diximus antecedentibus diebus: huic filius in lethalem cortuit morbum, ex quo humana deleruit: ad Eliam eueurit illa, gemens ploransque amarissime, diceret mare lacrimarum heu Domine mi, si ius meus mortuus est: Propheta vero ad Deum conuersus, sic ait: Domine Deus etiamno viduam, apud quam vicumque sustentor, afflixisti, vt interficeres filium eius: Legit Diuus Augustinus, eaque erat ordinaria lectio: O Domine restis huius viduae, cum qua ego habito, apud ipsum, in mala fecisti, vt occideres filium eius. Verba sunt haec, in quibus multi ceipitant: videntur enim formalem contra Deum, complecti querimoniam] quasi illum Pro- pheta arguat vt ingratum, & beneficij accepti im- memorem ac proinde rem malam facientem cum tamen ipsa Deo fuisset gratissima: Tu ma- le

D. Avgv. L. 2. qu. ad Simpl. 9. 5. Tom. 4.

II. Miratur Elias cur Deus viduae filium interfecit. 3. Reg. 17. 20.

genuerit, statum suorum domusque columnarum
In malum: Non est hæc impij domus congratulatio-
 nis, quantumuis enim magna sint, quæ illi
 contingant bona, tandem ex sua peruersitate,
 in æternam eius cedent perditionem: nihil eo
 verius. Si Nembroi videris in primæuos gigan-
 tes tanto robore validum vt se tetra Dominum
 erigat, malè hoc illi cessit: etenim naturam in-
 duit Tyrannicam. Si Saulem regno præcellum,
 infeliciter: ex hoc enim superbus ultra modum
 intumuit. Si Aman benevolentia Regis subli-
 mem: Heu infeliciter, per hoc enim mortis ad-
 iudicatus interiit. Si Caipham pontificatu ve-
 nerabilem, si sacerdotes illos templi regimine
 & sacrificijs impeditos: *In malum.* Si Iudam vi-
 deris ad Apostolatam euectum, Euangelij præ-
 dicatorem, potestate super demones ipsamque
 mortem eminentem, de Sacratissimis Christi
 manibus tremendam nimis sumentem Eucha-
 ristiam illi denuntia: heu te miserum: *In malum.*
 Quinimo & hoc tibi liceret apprecari, idemque
 denuntiare, quod si salute gaudeas: *In malum.*
 Tu illam enim Deum offendendo dilapidas.
 Si affluant diuitiæ: *In malum.* Vt illas vanitati-
 bus decoqnas, pauperculos sineas fame languel-
 cere. Si auctoritate in Republica præfulgeas, *In*
malum: illa etenim arroganter intumescis, cum-
 que qui vilioris est status, sub pedibus conteris.
 Si te Deus prole lætificet, *In malum.* Equidem il-
 lã vitiolam enutris & serena laxas voluptatibus,
 tauta namque est peruersi peccatoris iniquitas,
 vt velut aranea, seu serpens, ex ipsis proficuis
 floribus venenum exsugat sibi mortiferum, hoc
 est nuntium illud impio prosperitate gaudenti
 deferendum.

Ibis pariter in domum iusti meique amici,
 sic præcipit Deus, quem si videris aduersitati-
 bus afflictum, illi meo nomine bene precare:
Dicito iusto, quoniam bene. O quam mysticum est
 hoc nuntium! Domine, si videro iustum inge-
 miscentem ob charissimæ vxoris discessum, ami-
 que circumcinctum consolatoribus, mortem
 que desinentibus? *Dicito iusto: quoniam bene,* pro-
 ficia, si electum videro sustibus contulum? sit
 saluti. *In bonum.* Si eversa sit illi domus, & filij
 in ruina sepulti? *In bonum, Quoniam bene,*
 congratulor. Si nauis illi perierit ditissimis o-
 netaria mercibus? quod foelix faustumque sit?
Quoniam bene. Si ad sententiam ducatur? num-
 quam melius: *Quoniam bene.* Eo namque sine
 sunt in domo iusti ea, quæ mundus mala nun-
 cupat, ad salutem. Si iustum videris Abel à fratre

Cain interemptum; in bonum, *Quoniam bene,*
 illi fausta apprecare: siquidem primus est mar-
 tyr. Si Iob opibus & salute priuatus vulneribus
 toto corpore sauciūm offenderit? *In bonum &c.*
 tibi congaudeo. Si Daniele inter famelentes
 leones residentem? bene tecum agitur. Si Hiere-
 miam videris in iudæam puto, si Iherosolima
 ignea diuisum, si tres pijissimos Adolescentes for-
 suaci traditos ardentissimæ: in bonum &c. sum-
 mopere lætor. Si Petrum videris Apostolorum
 caput in cruce distentum, si Stephanum lapidum
 imbre complutum, si Laurentium igitis exten-
 sum craticulis, si Apolloniam euulsis dentibus, si
 Agatham abscessis mamillis: *Dicito iusto, quoniam*
bene, ne mihi in domo iusti quæsieris, *In malum,*
 quæ namque tu mala reputaueris esse maxima;
 bona sunt illi maxima.

Qualis est hæc doctrina peccatores vobis in-
 pernam, vt vobis dicere possemus, miseret me
 velti: *In malum;* dum bonus afflictus superioribus,
 cum sitis adeo peruersi, merito diuiti Epuloni
 conferendi; per hæc enim mortem muenit
 sempiternam. O qualis hæc iusti consolatio, vt
 in grauioribus eorum tribulationibus, possimus
 illis congratulari, & apprecari; *Quoniam bene,*
perplacet mihi, cum tantum diuina gratia robo-
 rati possint, vt ex atrocioribus infortunijs me-
 rita sibi lucrentur eminentiora; de quibus, &
 scalas sibi conscendunt quibus ascendant Dei re-
 gna possessuri, non mihi quæsieris *In malum in Rom. 8.*
domo iusti etenim; Diligentibus Deum omnia 23.
cooperantur in bonum.

Vt opinor in hoc spectat Deus, quod dixit
 per Isaiam, antiqua illa promissa per Moysen
 iam moriturum iurata electis suis legique diu-
 nx obseruatoribus, similiter & minas inflictas
 eius transgressoribus: *Si audieris vocem Domini Dom. 28.*
Dei tui: si custodias & facias omnia mandata eius 2.
& ceremonias: benedictus tu in ciuitate, & benedi-
ctus in agro benedictus eris tu ingrediens, & egre-
diens quod si audire nolueris vocem Domini Dei
tui: si facias omnia mandata eius & ceremonias Deus
maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro ma-
ledictus eris ingrediens & maledictus eris egrediens, omnibus
 Est familiaris scriptura phrasîs, vt omne intel-
 lectum locum dicere, ciuitatem, & campum: quia
 quidquid est: aut frequens est populis, aut soli-
 tarium. Similiter vtitur est vt omnia compre-
 hendat alicuius opera, vel actiones, dicere egres-
 sus & ingressus: ita S. Scriptura vt omnes expli-
 cet Dauidis ex vna & altera parte actiones sic
 ait: *Et egredietur & intrabit Dauid in conspectu 1. Reg. 1. 2.*
populi. 23.

populi: Deinde ut Achis Rex illi explicaret, quomodo liberè in conspectu eius omnia fecisset, que sibi placuerant illi sic loquutus: *Exitus tuus & introitus tuus mecum est in castris.* Dicit igitur Dauid pro aliquo deprecatus, ut omnia illi facta & opera succederent: *Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum.*

Hoc ergo significat Deus hanc fore reprobam calamitatem, ut omnia illi in malum conuertatur siue sit in ciuitate, & hominum fruatur societate: siue in solitudine, ab omni consortio separatus: hinc siue illi manum adiciat: siue negotiis ciuitatis siue agri prouentibus: sinistro cuncta succedent euentu: *Va impio in malum, id est, maledictus eris in ciuitate, & in agro: ingrediens & egredietur uerumtamen dicite in isto: quoniam bene.*

VI. Reprobis omnia cedunt in malum. Siue quidquam eueniat illi in ciuitate, siue in campo foris siue quod negotiatur hic siue quod alibi: *Benedictus in ciuitate, benedictus in agro: benedictus ingrediens & egrediens.*

VII. Hoc in fallor spectat: Christus in illo sublimi promisso facto amicis suis siueque Patris charissimis, ex mente D. Thomæ quam dicit esse mentem D. Augustini: *Ego sum ostium, ait Dominus (nemo uenit ad Patrem nisi per me). Si quis per me introierit saluabitur & egredietur & egredietur.*

Ioan. lea. 1. & pascua inueniet. Sum ostium per quod homines ingrediuntur, ut sint æterni Patris mei charissimi, & filij dilectissimi. Si quis per illum introierit, operam inueniet salutem, & nunc ingrediendo, nunc egrediendo pascua inueniet saluberrima: Quid per hoc inuis optimum bonorum sortem: illi namque diuina bene uel misericordia, quam illis confero, ambulauerunt sicut filij Dei, qui sine dubio in omnibus salutem inuenient, illisque omnia ad eam proficiunt: nec non ingrediendo & egrediendo quouis tempore quouis loco pascua inuenient uitæ fecundissima. Phrasis est Sacra Scriptura, qua declarat omnes alicuius actiones, ut dicat: *ingressus & egredietur, ut iam diximus? q. d. quidquid illis acciderit, in commodum erit, in uitam erit illis quæ illis tribulationes accidant, diuitiæ siue paupertas, ueniat salus, ueniat infirmitas: itaque sicut impius comparandus araneæ siue serpenti, cui peccus mortifero regurgitat ueneno, quocumque se uertit, comedat flores, comedat delicias, omnia hæc uenenum eius augent intrinsecum; sic & bonus, instar Apis, quæ siue ingrediatur siue aluuario egrediatur, per illa siue per aliam tranuolet partem, illis insidet floribus, siue dulcioribus, siue amarioribus, hæc omnia in mel ei conuertuntur suauissimum; etenim uiscerum eius*

VIII. Mali ut aranea omnia conuertunt in malum. Hieron. Bapt. de Lamza Tom. III.

calor adeo excellens est, & uisifens ut ex omnibus uitam exurgat formetque optatissimam, talis est charitatis ardor in electorum cordibus; omnia namque illis ad uitam proficiunt, eamque ex omnibus eliciunt: *Diligentibus Deum &c.* Proinde in quocumque rerum euentu, sit ille infirmitatis etiam lethalis, illi ex corde congratulatur: *Dicite in isto quoniam bene: infirmitas hæc non est ad mortem.*

Notandum cum Diuo Augustino arcæ Noë fabricam summo opere fuisse mysticam: quandoquidem Deus ipse illius Prototypum ita per signula delineat, ut eam per palmos, altitudinem, latitudinem, & profunditatem describeret & quidquid in ea faciendum præceperat, quamuis antem Diuus Augustinus enucleet mysteria, prius perpeuderat Origenes, quod ipse etiã expendit, ex Dei præcepto signa, ex quibus componeretur, debere esse quadrata, sic enim hæc uerba intelligit: *Faciet arcam delignis leuigatis.* Licet enim in rigore terminorum ligna notentur hic leuigata, tamen Septuaginta sic expōit *De lignis quadratis*, eoque sensu interpretatus est Diuus Ambrosius. Ne crederetis (ait Diuus Augustinus) hoc mysterio uacasse, imo præclaro commendatur si notaueris quadratam figuram, eam esse, quæ nulla parte, si cadat uacillet: *Quadratum est quod nulla uacillet ex parte*, quinimo hæc ex causa sapientissimus Salomon ut securitati fundamentorum templi præceptet: *Præceptum ut tollerant lapides grandes lapides prestosus in fundamentum templi & quadrarent eos.* Lapidem siue quadratum, si hunc in illam ieceras partem, firmus cadit, si in alteram, similiter. Voluit autem sub figura quadratorum lignorum, ex quibus arca componeretur, delineare fideles ex quibus componitur Ecclesia, ut notat Apollonius Petrus qui si sint, non quales uidemus multos peccatores, sed quales esse conuenit, sancti iusti, semper fixo pede, ad quamlibet partem conuertant, consistant. Sanctitate præclarioribus teste Apostolo lapides sunt pretiosi & difficij Ecclesiastici, diuiniturque ad quodcumque elaborati, quia in quamlibet partem uertas, securi semper stant, & immobiles: *Quadrato lapide similis est iustus* (Sic Diuus Augustinus) *si qua uertatur non cadit; In ps. 88. nam quadratus lapis, quocumque eum uerteris semper stat.* Ex ea parte qua lubet illum summo, Confideta Iob diuitem & pauperem, sanum & infirmum, prole secundum & prole orbantum, semper pede stat immoto. Contemperate Abraham in propria & aliena regione; Dei dona & mandata recipientem ardua. Iustus rectè

X. Iusti ut quadrati sunt constantes. D. Avv. In ps. 88. nam quadratus lapis, quocumque eum uerteris semper stat. Tom. 8.

comparaueris adamantibus, quos verbera non emolliant, nec infringant: Omnia cooperantur in bonum.

XI. Quantum sapio spectat Apostolus. illud quod expendit Diuus Gregorius nempe in atrio praeclara illius domus, quam Deus ostendit Ezechiel, sculptas fuisse calaturas palmarum; sic enim legitur: Calatura palmarum in fronte eius hinc & inde; Itaque domum illam intrantes siue ad dexteram desisterent, siue ad sinistram, calaturas offendebant palmarum; etenim illis omnia ad victoriam cedebant gloriosam, audiamus, inquit D. Greg. vnum ex illis nempe ipsum Apostolum: Per arma iustitia à dextris, & à sinistris per gloria & ignobilitatem: per infamiam & bonam famam: hinc inde gestabat palmam, qui in aduersitate fortem alterum ciuem ad mentem reducere, & qualiter hinc inde palmam teneat demonstrare; beatus Iob cum enim esset visis orientalibus ditior, & prospera cuncta suppetere: & misericordia operibus erat intentus. Consumpti sunt greges, interfecti custodes, euersa domus, extincti filij, percussa caro, & palmam retulit, dicens: Si bona accepimus &c.

Ex praefatis elicit D. Hierony. explicationem verborum, quae David de viro iusto cecinit: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabis. Aliquid quod tibi sit in malum. Videtur non congrue locutus: etenim supponit iustum latus habere manumque dexteram, nec vllam sinistram facit mentionem, an non sic dicendum cadent à latere tuo sinistro millia? nemo Dauidem arguat: ait Diuus Hieronymus; frustra namque in viro iusto sinistram quaesieris, ambae namque sunt dexterae, quia prospere illi & feliciter cuncta proueniunt; salus & infirmitas; opes & inopia, vita & mors: Omnia cooperantur in bonum: horum enim symbolum est dextera: Ego simpliciter dico: quoniam iustus duas habet dexterarum: sicut Ad qui utraque manu pro dextera utebatur. Similiter ex his Diuus Chrysostomus tibi non leue promebat lenimen, finetque Episcopo amico tuo Cyriaco. Sanctissimum doctorem graui vexabat persecutione, atque exilio imperatrix Eudoxia. Similiter Cyriacum amicum suum in exilium eiecerat suorum factio inimicorum. Mi charissimum & sine fater, mens mea est, aliquot tibi lenimen adferre exili, afflictibus scribo afflictio, vexatus Diuus Chrysostomus cum enim tibi animum admittit eo ipso, quo solaretur. mihi illum comparauit, quando se mihi impera-

trix Eudoxia declarauit aduersarium; etenim hac me statim consideratione pramuniui. Quid ipsa in me potest exequi, quod mihi non sit ad salutem? Si ferrati iubeat, hoc pertulit Iaias: si puteo iniiciat, iniecius est Hieremias. Si fornaci comburendum tradat, in numerum referat albumque Babylonis adolesecentum. Si leonibus esca proieciat: Daniel ero. Si me crucifigat: Petrum imitabor. Si capite truncari iubeat confors ero Pauli. Si me in sterquilinum eiciat vulneribus saucium, ipsi Iob me asidere putauero: Etenim ego cum à ciuitate fugarer, nihil horum curabam, sed dicebam intra memetipsum: si regina uult me exulem, agat quidem in exilium: Domini est terra & plenitudo eius. Si uult scire fecerit: idem passus est & Iaias. Si uult in caminum conicere, idem passus sum: tres illi pueri &c.

Eodem argumento seipsum armavit illustris. XV. finus Diuus Basilius ut reuert Diuus Gregorius Eadem Nazianzenus. Imperator Valens haereticus A. ualuit Di. nianus bello vexate decreuerat Catholicos, ut Basilius. autem uidit Basilius totis viribus ut mirum. & Orat. in neum stare pro Dei Ecclesia pastorem inuictis. laudibus. sinum, ad eum misit praesidem inhumana Bar. Basilius fo. barie notissimum, ut eum si non promissis saltè 157. minis flecteret: illum igitur coram se iubet adduci, quem truculentis cepit agitare terribilissimis, cui D. Basilius, nihil horum, quae mihi graui obiciunt, reformido, respondet ille: mille te modis conficiam: bona proferibam, extortè amandabo, cruciatibus exercebo, morte delebo ferocissima: Bonorum, inquit ille, proserptione, exiliis, cruciatibus, mortem &c. Nunc, inquit Basilius minus timeo, bonorum meorum non timeo proserptionem: etenim nulla mihi suppetunt. Si exilio dannaueris, peregrinum me in terra constitabor, si cruciatibus multiplicaueris, coronas mihi palmasque multiplicabis, si morte animaduerteris, ad aliam transibo vitam hac multo felicior: & Bonorum praescriptions obnoxius non sum, cum nihil habeam, exilium non cognosco, quia nullo loco circumscriptus sum, mors pro beneficio mihi loco erit & citius me ad Dominum transmittes. O quanta haec vobis, amicis Dei, consolatio: Infirmitas haec non est ad mortem sed pro gloria &c.

Duos hic considera: vnum Deo familiarem 44. & amicum, alterum peccatorem & inimicum, XVI. amicus censetur David ad mensuram diuini Exemplo cordis & voluntatem compositus, inimicum Saulem dico quem cum Deus ad Regiam extulisset Saule dignitate, illi tamen ingratus pertinax fuit, & David refractarius, qua ratione haec illi omnia proueniunt: omnia in malum. Sic doctissimus explicat

Psal. 90. 7
XIII.
Electo
nulla est
sinistra
manus.

D. Hier.
Iud. 3. 15.
D. Chry.
Epist. 3. ad
Cyriacum
exulem
Tom. 5.
XIV.

Qua ra-
tione Cy-
riacum &
sine fater,
mens mea
est, aliquot
tibi lenimen
adferre exili,
afflictibus
scribo afflic-
tio, vexatus
Diuus Chry-
stomus cum
enim tibi an-
imum admittit
eo ipso, quo
solaretur. mihi
illum compara-
uit, quando se
mihi impera-

1. Reg. 14.
27.

erat Lyranus illud Spiritus Sancti de ipso testi-
monium iuxta nostram vulgaram lectionē: Saul
pugnabat per circuitum, & quocumque se verte-
bat, superabat. Ex Hebræo verò sic: Quocumque
se vertebat impiè agebat vel impius fiebat. Quili-
bet successus illi præter voluntatem & sinistro
sydere euenit. Si eum gigas Goliath pronocet
ad certamen, ad eius hoc cedit depressionem, si
eundem David superet, rabida tabescit inuidia:
Si David non itet in conspectu eius, arreptio
spiritu moritur Lymphaticus. Si præsens adfit,
conatur eum lancea transigere; si non respon-
det illi loquiturque Deus, oblitus refugatur, si
non respondet, Satanicam consulit Pythonissam,
si successus euentum ignoret, angustatur, si præ-
scierit, quia dicit ei Samuel, corruit exanimis,
si Philisthæis non se opponat, si vicius illis res-
sistat, ipse eum filiis suis, totoque exercitu in
montibus Gelboe cæsus victusque prosternatur:
hæc est reprobi miseranda calamitas, ait Di-
uus Hieronymus illa Hieremiæ verba interpretat-
us: De malo ad malum egressi sunt: Nihil
illis ad bonum, sed ad malum omnia pronen-
iunt, & de vno ad aliud velut per quos-
dam gradus ad profunda vsque inferni prola-
buntur.

Hier. 9. 3

XVII.
Ita Dau-
di præ-
dixit
Abigail.

Quo successu Davidi euencta proneniunt: ad
voluntatem, ad animi sententiam, in bonum,
hoc illi subtili indicauit loquendi formula pru-
dentissima illa Abigail oratione illa adeo elo-
quenti, vt eam Spiritus S. de verbo ad verbum
descripserit: Domine mi rex, hoc tibi primum
sit studium, vt Sanctus sis, & ab omni peccato
spiritum tuum serues impollutum: quod si fece-
ris, vates tibi prædico: si quis inimicus in te in-
surrexerit tibi damnum illaturus, erit anima tua
custodita quasi in fasciculo viuientium; eius lu-
bet verba audire: *Malsitia non inueniatur in 10*
omnibus diebus vita tua. Si enim surrexerit ali-
quando homo persequens te, & quærens animam
tuam, erit anima Domini mei custodita, quasi in
fasciculo viuentium apud Dominum Deum tuum:
aduerit noster Cardinalis Caietanus ex Hebræo
legi: erit anima tua custodita quasi in fasciculo
vitarum: quia enim latina phrasis non admittit
Vitarum: cum nomen Vita non habeat plurale
translulit interpretes, in fasciculo viuientium. q. d. si
eor tuum mundum seruetur diuinæ consecratæ
amicitiæ, non dubium erit, quin omnia tibi ad
vitam euenient optatissimam: erit, ait illa, ani-
ma tua seruata in fasciculo vitarum, quocumque
namque se vertet & in quamlibet se partem in-

sciat, vitam inueniet: sicut ille qui in medio
turmæ militaris custoditus ad quamlibet se ver-
tat partē, illis semper occurrit: sic & anima tua,
inter vitas custodita, si morbus ingruerit, si hos-
tes insurrexerint, si te cognati tui persequan-
tur, si tibi deficiat alimentum, hic, ibi, alibi, vitæ
semper occurret, ita vt nihil tibi ad mortem
succedat infelicitet. Idem & vobis dico Chri-
stiani: si iusti essetis, si Dei amici, quid obsecro
vobis posset ad mortem euenire: & quæ potest
vobis accidere mors, quæ vobis non sit ad vi-
tam? hoc in ipsis Apostolis perpende, in Martyri-
bus, in Confessoribus, in omnibus Sanctis, quam
in rei veritate cognosces eorum Cruces, gla-
dios verbera, & carceres esse: Non ad mortem sed
pro gloria &c. hoc ipse Christus in parabola vi-
næ & palmitum exposuit, eam enim quæ for-
cundior est, putat seinditque seuerius, & eius
reprimat luxuriam agricola: non vt illam per-
dat, sed: *Vt fructum plus auferat.* Hac de causa Ioan. 15. 2.
primæ nota electis grauiore immittit tribula-
L. 24. mor. tiones, quas admittit imperfectis, earum illos non
cap. 13. subiiciens occasionibus. Expendit D. Grego-
rius id quod Spiritus Sanctus narrat ad rem ap-
13. 17. positè: *Cum emisisset Pharaon populum, non eos*
XVIII *duxit Deus per viam terre Philistij, qua vicina*
Deus *est, reputans ne forte periret eum, si vidisset*
popu- *aduersum se bella consergere, & reuertetur in*
li ad- *Ægyptum: sed circumduxit per viam deserti, qua*
huc *est iuxta mare rubrum.* Egressi sunt filij Israel
imbe- *de Ramasses: illuc enim omnes conuenerant,*
cilien *& planum illis patebat iter ad sinistram per ter-*
non *ram Philistym: hæc enim vicina erat terræ pro-*
exerc- *missionis, ad quam proficiscebantur: sed antiqua*
cui *erat illis cum Israelitis contentio. vnde statim*
labo- *arma capere debuissent, & perpetuo cum illis*
ribus. *certare dissidio, si veritas regionem illam iter*
arriperent: vnde ab illis populum Deus abduxit,
& ad dexteram direxit per desertum Ethî: Pro-
fectique de Socoth castra metati sunt in Etham in
extremis finibus solitudinis: tibi namque nullis oc-
currerent hostibus: quocirca Deus illis cū aduer-
sarijs belli sustulit occasionem: cum enim tunc
temporis nec viribus, nec animo, nec robore
præstaret: noluit vt velut enervi & vecordes ti-
merent: timor autem illos ab incepto deterteret
itinere, & regressū meditarentur: etenim animo
& vitibus debilis, illico despondet & captu n de-
ferit iter; iudicat enim si tato sit labore proceden-
dum, fatius esse regredi & ab incepto repedare
itinere, vt autē Israelitas & timor & cordis ig-
nauia, qua egressi fuerant de Ægypto, non com-
pelleret

hoc doli in Propheta & occidit eos in verbis oris mei. Domine concede mihi filium tuum vt de celo ad terram descendens me de terra in celum transeat, veniat: Sic Deus dilexit mundum vt filium suum unigenitum daret, ecce tibi illum trado ad omnia tibi conducibilia: Domine, tuo opus est mihi labore, fame, siti, triginta trium annorum fatigatione, fiat tua hæc omnia: maximi refert mihi vita tua ad vitam meam, sit tua. Tuus atamen sanguis, necessarius quem omnem in cruce profundas: profusæ ad vitam usque guttam, vestram fameo carnem mihi in cibum, & sanguinem mihi in potum: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Accipite & bibite: hæc est sanguis meus tuum mihi Domine Spiritum diuinum tribue necessarium, vt animæ meæ vitam largiatur: hæc est illum sub figura vini, quo respicit, & ignis, qui calorem conferat vitam.

III. Deus amicus est liberalissimus. *Papa: quàm benenolum amicum! quàm exacte veræ seruat leges amicitie, ait Apostolus, etenim omnia quæ illius sunt, tuæ computa subesse potestati, tibi quæ permittit, vt ea in gloriam tuam, quasi tua forent, liceat usurpare. Omnia vestra sunt: sicut Paulus, sicut Apollo, sicut moyses, sicut vita, sicut mors, sicut presentia, sicut futura, omnia autem vestra sunt. Quidquid possidet Deus, tui iuris est, eius gloria, essentia, regnum, opes, Angeli, quidquid Pater habet, tibi tradidit ad emolumentum: Qui proprio filio suo non peperit sed pro omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Quidquid filius possidet, totum hoc tuæ traditur potestati: eius persona, anima, vita, Cato, Sanguis, Sacramenta, merita, Apostoli. Quidquid Spiritus Sanctus possidet, manni tuæ consignauit, dona sua gratias, fidem, spem, Charitatem, &c. o securum fidelemque amicum! quis vnquam talis existit amicus, vt eo modo traderet quidquid possidebat, ad gloriam amici sui, & beneficium: nullo excepto, nec ipsa propria persona, vita & incolumitate?*

IV. *Nulli alij reperiri paria amicorum, qui hoc nomine digni huic sunt censerentur: Pilades cum Oreste: Nylus cum Eurialo: Damon cum Phytea: in quo autem huius amoris inuitit excellentia? in eo quod alter alterius gratiã vitam suam exposuerit, licet illam non amiserit: tales huic apage amores: quamuis enim eos mundus habeat eminentissimos, quos vnquam celebrauit, tales atamen esse non dixerit, si huic amico nostro conferatur: qui sic nullo sibi reseruato, omnia cum effectu in gratiam*

amici sui, hominis scilicet effudit, & tradidit: quinimo seipsum manibus consignauit hominis, vt eo, in ijs omnibus vteretur, quæ in gloriam eius possent vergere sublimiores: hic vides illum conuersum in Sacramentum: est etenim in eo tibi, quidquid volueris: hic eius sunt Sacramenta, & quidquid illius est totum nobis proficit ad salutem: Si igitur homo, eo quod Deus se amicum illius stauerit, vt potest, & virtutem ad maiorem gloriam suæ cumulum ijs omnibus quæ Deus possidet, etiam ipsa Dei vita, Dei corpore, Dei Sanguine &c. iure potest optimo Deus eius, quem sibi habet amicum, omnibus vt, quæ possidet, nempe facultatibus, honore, salute, vita, & morte ad suæ laudis incrementum: nec enim patitur æquitas, vt habeas pro amico tuo ius ad Dei bona & quidquid possidet efficacius, quàm ipse ad tua & quidquid possides, pro amico suo.

Hinc conspiciet licet Sanctos Dei amicos, quanta animi voluptate tradant & petuntur Dei manibus quidquid habent, imo tua: ipsas personas, & vitam, vt de his omnibus pro beneficio suo ad nominis sui gloriam libenter disponat, cernit Moyses ardentem rubum: pro visionem grandem! ipso teste. Notat Rupertus, quod ignis positus in materia, & amplius adhuc in Rubo, confestim omnia consumat, quæ comprehendit: sicut ignis in spiritibus: ait Spiritus S. magnum ignis declarat incendium. Nihil est in terra illo efficacius, illo violentius, vt materiam, quam inuadit, illico redigat in cineres. Verumtamen rubum, in quo Deus apparet, necdum ignis non consumpsit, non arfecit: imo potius splendidior reddidit, clariorem, secundior, & vniuersior: dum iustus se Deo tradit, dumque in eo diuina inhabitat maiestas, absit vt illum consumat, quinimo lucem illi superaddit clariorem, vires ministrat fortiores, & quo possit illi seruire, se cupiditate donat amplior: non enim gladius Paulum occidit: non crux Petrum interemit: sed illos reddidit illustriores: quamuis enim eos Dominus sibi per ignem, per gladium, & per Crucem, exposuisset, velique, vt suas illi consecraret vitas: hæc omnia eo sunt animo, vt tanto lucidius in eis Dei gloria, nomenque resplendeat.

Euge age o Iob, en me explodit diabolus obijcitque nullum mihi fidelem amicum esse, quodque plus ipse quàm ego pressit: vt autem de diabolico referam triumphum, & gloriam mihi hauri, conquisitam, tuis omnibus indigeo gregibus, maioribus, ac minoribus: ouibus, agnis, arietibus, bobus, camelis, iumentis, &c. Domine: ecce tua sunt

V. Reciproca requiritur a nobis liberalitas.

VI. Amor illam accendit.

VII. SS. exem-

sunt omnia: necessarii quoque mihi septem filij tui, & tres filie tue, vt ne vnus de numero superstiti illos sumito: nec his satis, insuper & te ipsum requiro, vitam tuam, & incoluntatem, ecce in manu tua Dominetotus tantus quantus sum: incipio vt tuo vtere: hic est, ita hic est, amicus integerrimus.

Abraham gloriæ mex præclarum præparato trophæum vt mundus agnoscat, quàm fidelem te habeam amicum, vigile in tuis actibus meos ipse proponam sed tuo opus est filio, eoque interfecto, quem tu ipse pater, & carnifex tuis ipse manibus obrunces, atque in altari exustum offeras holocaustum. Domine, en illum tue libens offero dispositioni. Dauid & amicum meum te esse gloriaris? noueris mihi non parum referre, vt tuo vtar corde, tua anima, teque periculis & difficultatibus exponam acerbioribus; perplacet mihi, Domine & quo ijs quæ mea sunt manum inieceris lauiorem; tanto me cumulabis beneficio præclariori: *In me sunt, Deus, vota tua: non est in me nisi voluntas vna, & hæc ea est vt in me tua vota compleantur, & quidquid de me placuerit ordinare, siue vitam, siue mortem, siue sanitatem, siue languorem, omnia mea tua sunt. Euge age Saulc, vlque modo crudelem te passus sum inimicum, nunc autem in fidelissimum mihi te desino amicum, & vt talem exoptulo. Sicine Domine quidquid igitur sum, quidquid possum, tuo dedico seruitio, corpus meum, animam meam, sanguinem meum, meam vitam, meam personam tibi sint hæc omnia adeo deuota; vt pro meo non sum habiturus, quidquid tue non fuerit oblatum liberumque dispositioni: Domine quid me vis faceret?*

27. 55. 12.

AA. 9. 6.

VIII. Ex his rationem capies cur Sancti Dei, vt pignora æstiment & diuinæ amicitie tesseras tantopere bonorum iacturam, sanitatis, honoris, vitæque fecerint dispendia: hoc etenim est velle Deum his omnibus vt, velut suorum bonis amicorum. Apertè Rex ostenderet quòd nobilissimè sibi censeret amicum, si bonis illius vteteret, si in salubris eius syluisque venaretur, in eius habitaret palatijs, in eius dormiret lectulis: deinde si plumoso tempore eius Rex pallium sumeret, quo sibi corpus ab imbre contegeret ipso nullum aliud habente quanta foret hæc gloria nobili? Domine, tanto Rex amore talem prosequiturobilem, vt illi pallium de humeris auferat, nudumque constituat vt illo se cooperiat. Habes hic cur Sancti tanto cumulentur gaudio suamque reputent gloriam, si Deus illos expoliet, opes vitamque

IX. Similitudo.

auferat: etenim norant hoc agere Deum, ad sui nominis incrementum.

Expendit D. Chrysostomus facinus illud ex Orat. mium trium Adolescentum in Babylonia: atque con. l. u. illos ante Euangelium adeo fideles: Dei amicos deos. ipso opere se demonstrasse, vt illam impleverint X. legem, quam in ipso Dominus nobis promulgauit: *Maior em hac, dilectionem nemo habet, quam cæcum in vt animam suam ponat quis pro amico suo*, ad forsoriace lam diuini nominis gloriam vitam suam illi & Babyloni obtulerunt & consecraverunt. Notes autem ex D. ca synce Chrysost. quid protellati sunt: nimirum se nul ra intere la hoc intentione facere, vt eius gratiâ quodpiam tuo. rependeret illis beneficium: seu prætinam, se *Ion. 1. 5. 13.*

Tyrannus minus terret: quod si Deum suum non abiuraret, illos in caminum ignis conjiceret exutendos: responderunt illis se nequaquam tantam Deo suo contumeliam irrogaturos: hic, inquit eius amore vitam nostram consecramus: si liberare nos vo'uerit de eius non dubitamus potestate, si noluerit, hoc ipsum gaudium & prætinam æstimamus: quod nobis ipsis, nostraque vita se voluerit honorari: *illi exposuerunt D. Ch. animam suam pro gloria Dei, neque solum ob hoc Tom. 3. sunt admirandi: sed quod id nullus mercedis gratia fecerunt: ideoque dicebant: Ecce. Deus in celo potest eripere nos, qui etiam si non eripiat notum se tibi Rex non seruaturus dixi tuis: sufficit nobis illa merces, quod propter Deum morimur.* quod Deus illos esset remuneraturus, suosque Sanctos pro eo quod in gratiam eius fecerunt: hoc tamen noueris, legem hanc amoris esse perfecti, pati, & opes suas ac vitam manifesto exponere discrimini in Dei tantummodo gloria eiusque nominis obsequium: licet nulla hinc merces expectanda sit alia, quàm quod hoc illi placeat: *sufficit nobis illa merces, quod propter Deum morimur.* Hic igitur est verus amor amicitie, quem cum Philosophi, Theologi diffiniunt.

Quam sibi gratum hoc censebat Apostolus, 47 XI. quando Deus illus vtatur corpore, salutem illi auferens, catenis, flagris, naufragijs, mortisque Iusti gloriam exponens tradensque periculis? ô quantum exultat dum ait: *Magnificabitur Christus in tribulatione.* Quam alacres Apostoli quando Christus eorum in tribulatione vtatur personis, seque pro eius nomine flagris, cernebant affigebant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij: *quoniam digni habitus sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Quæris, Domine mi, cur electos suos amicos Deus atrocioribus excerceat difficultatibus quid illi inde lucrî, quod Petrus

Petrus crucifigatur, Paulus decapitur, Stephanus lapidibus obruitur; in craticula Laurentius exuratur; sic eius gloria conueniebat, ut haberet, qui diuinitatis suæ testes essent adeo constantes, ut pro eius confirmatione, vitā suam profundere & sanguinem tradere non dubitarent: & hic non vnus esset, sed plures & mille millia, an ergo ad nominis sui gloriam sibi morte & iactura vitur alienorum? vitur: etenim sunt eius amici: vnde illis eorumque bonis vitur, in quo & ipsi trophæum suum & gloriam statuunt primariam.

XII. Qui nimium lugent in aduersitatibus, veri non sunt Dei amici.

XIII. Gentiliū feruor in Deos suos non fundit.

Insuper ex his patet, quā parum te amicum esse Dei demonstras: cum volente ipso aliquid tui ad gloriam suam usurpare & in tuā fidelitatis atque amicitia probationem, tanto dolore crucieris, ut te clames infelicem, & infortunium esse definias: quo non immoderato te vexas dolore, ac luctu, quando tibi filium aufert charissimum? quanta desolatione deprimeris dum tibi filiam admirabilem dilectissimam? sic te habes, ac si tibi non tolerandam intulisset iniuriam: quā impatenter ubi doles auferri facultates salutemque corporis? hoc enim est amicum esse Dei? sic me respondes amicitia, quā te prius præuenit tibi cuncta, quæ possidebat, ipse confignans; quanto pudore suffundi deberemus, pendentes ea quæ Gentiles suis offerebant simulacris. Adera enim diabolus, & ingressus idolum, ut Deus volebat adorari, dicebatque, præcipio: ut in mei obsequium immoletur hic coram talis Principis talisque Regis primo; nitus, ilico parentes ipsi filium apprehensum & coram idolo iugularum, exurebant, iactabantque felices quod Deus suus eorum dignaretur sibi dona consecrari: quinimo in ipso idolo valis Tophet, dum filij spectantibus parentibus exurerentur, tympana quatiebant, iudebantque fistulis, aliisque lætitiæ instrumentis, quo suam testabantur mentis alacritatem, dum filios suos & viderent & audirent plorantes, & in ipso simulacro vivos concremari, & hoc quidem non vno fiebat die, aut biduo, non vna faciebat natio, non plures, sed omnes mundi nationes, idque per annorum mille curricula, quid plorant in ipsis Indijs mos increbuerat (ut alias diximus) quod annuatim in vrbe Mexico de monti viginti millia cordium filio, um offerrentur, & quidem nobilium totius regni, quos patres tanta demoni voluptate consecrabant, ut diem illum albo calculo, tanquam familiaris suæ honorificum, festiuumque insignirent, quibus certam cuncti congratulabantur, ex dono gratiæ,

quo Deus illos affecerat, volens se eorum filijs honorari, alijs æmulos se ostendentibus, quia sibi tanta non conferebatur gratia. Heu Domine mi, quā multo minoris te facimus, cum te talia non petente sed volente huius nobilis, vel equitis, vel alterius cuiuslibet filium, tantus eratur luctus, & ploratus, tota lamentatur familia, vestem induit lugubrem, & se clamat infortunatam: & dum ab altero vel micam auferte studes sanitatis, vel granum facultatis, omnia querimonijs, omnia impletur impatientiā. Satis superque testatur amorem nostrum imperfectum, norandum, frater mi, in aduersitatibus tibi contingentibus, quod Deus te velis ut ad nominis sui gloriam, tibi que dicat: *Infirmus hac Ore pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam.*

§. 16. Ut audiuit &c. Tunc quidem mansit duobus diebus in eodem loco: Tardauit Dominus, morti locum concedens, ut suam ostenderet sicut in Iordane, potentiam.

Postquam Dominus nuntium a se, hoc ref-
ponso, dimississet, ait Evangelium quod bi-
duo in eodem loco ubi occurrit illi nuntius,
remanserit. Narrat autem hoc verbis adeo my-
sticis, ut velit nos diutius illis inhære, faci-
huius mysterium perpendendo: *Vi ergo audiuit,*
quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem
loco duobus diebus, non ait simpliciter, quod Do-
minus ibi manserit, sed ait: *Vi ergo audiuit,* mora nō
quæ est nota relationis: insuper temporis circum-
stantia declaratur per *Tunc*: deinde adiungit
confirmations aduerbium? *Quidam* quasi dicat:
auditis his, quæ audiuit, eodem momento de-
creuit in eodem loco remanere duobus diebus,
quid hoc Domine mi? tunc ille, qui tanti tuos
facis amicos: an ex eo, quod tibi nuntiarunt, re-
moræ sumis occasionem? *Vi ergo audiuit & tunc*
quidem mansit. Contrarium, ni fallor videbatur
inferendum: etenim amoris veri est illa proprie-
tas, nullam necesse moram, ut amico subueniat
pro rei necessitate laborantem: *Ne dicas amica tuos* *Prov. 3. 28*
vade & reuertere: cras dabo tibi, cum statim possis
dare: Sic monet Spiritus S. Quam primum, co-
gnouit Abraham captum in prælio ab hostibus
Lot, agenda cuncta demisit, & euro velocior
accurrit, illum erepturus. Quā horā nuntiaunt
Dauidi, amicos suos ab Amalechitis grauer
oppressos, ne quidam quidem distulit ijs necessa-

nas adferre suppetias; quam fidelis foret ille medicus, si praemonitus; quod talis illi amicus lapsus esset in Paroxysmum, eadem hora resideret, & data opera lussus vacaret & confabulationibus; amor est diligentissimus: idcirco Alarus depingitur.

II.
Hoc fecit
vt suam
tantò cla-
rius ostē-
detet vir-
tutem.

Quis igitur credat, Domine mi, quod eo ipso tempore, quo amici tui denuntiatur infirmitas, quod esse debere videtur tempus illud quo statim de loco discedere; eodem instanti hærea, non vna hora, non duabus, sed biduo? videtur quod Evangelista nos quasi de hoc dubios aduertens, quibusdam hoc particulis certis assereret, dicendo: *Tunc quidem mansi in eodem loco duobus diebus*: Non dubito quin voluerit hic Evangelista magnum declarare mysterium: & quod non sine ratione audiens sibi Lazari denuntiari infirmitatem, substitit duobus diebus: per hoc incipiens implere: id quod iam dixerat quod illa infirmitas ad Dei gloriam proveniret, per quam & ipse Filius Dei esse cognosceretur: ad hoc enim expediens erat toto illo tempore demorari, necessario, quidem, vt eo morbus ingravesceret, donec tandem Lazarus humanis valediceret, sepeliretur, & in sepulcro corrupteretur: ita vt ipso iam accedente dicere liceret: *Domine iam fiet: quatrduanus est enim*.

Iosue 1.
10. & 3. 1.
15.
III.
Mors
compara-
tur flumini
Iordanis
cuius ex-
ponitur
Allego-
ria.

Recordatur, vt opinor, Evangelista eius, quod Spiritus S. narrat duci suo iuncto Iosue a Deo præceptum in eodem loco, ubi modo Dominus, motam trahit triduanam. Cum toto populo ad oram venit Iosue fluminis Iordanis: hic enim ostium erat aperiendum ad ingressum terræ promissionis: iam fluvius hic inundare cœperat, licet non eo visque, vt non posset peruari: Sicut de facto illum duo viri liberè persuadunt, quos Iosue misit exploratores ad urbem Jericho ultra Iordanem: consulto Iosue Dominum de modo transeundi: cui ille: hic ad oram consistite: hic totus populus cum Arca fœderis ex industria conveniat, & triduo præstoletur: quo intumescat Iordanis aquæ tantum increscant, vt totum fluminis impleant alveum, ex aquis deluper affluentibus; ad quid hoc ergo Domine: an non expediret, vt illico transemus cum modo facilis pateat transitus fluminis, quam si differamus donec ad summam visque aquæ fluminis intumuerint, quis illum tunc saluus pertransiet? Imo potius hoc intentioni meæ convenit. Hoc autem præcedo, vt totus mundus arcæ meæ virtutem agnoscat in qua vult in sede resideo, si modo dum aquæ paulatim increscent fluvius transterretur, non hæc foret tam præclarum faci-

nus: increscat quantum potest ex continuo aquarum affluxu, totusque intumescat, quatenus constet nullis posse viribus per illum sterni transitum: tunc enim; & accedente arca mea submittet se fluminis impetus, & violenti se cohibebunt torrentes: medium aquis in declivie fluentibus, sed retrogradu cursu subsistentibus; per hoc autem diuina eius virtus innotelet: *In hoc Iosue, scietis, quod Dominus Deus vivens est in medio vestri*. Promissis facta conveniunt: cum enim fluvius alveum impleteret, & aquæ ad summum visque intumuiscent, sic vt non possent amplius præcepit Deus eo fœderis arcam adduci, conflantem agnoscat fluvius diuinam eius potentiam, clarè conspiciunt omnes, quod suos contineat impetus, quod aquæ fultum resiliant, & ita in vnum conglomerentur, vt ipsis montibus esse viderentur altores: ita nunc, cognoscat omnes quod in arca illa Deus vivus lateat: cuius venerandam Iordanis alioquin indomitas & maiori fluvius impetu, vereatur maiestatem, qui hæcenus nulli se submiserat.

Hoc postmodum Pfalterio suo facinus David celebravit, dum ab ipso Iordane refluxus sui inquit rationem: *Tu Iordanis, quare comersus es?* Respondet: *A facie Domini, ex veri Dei præsentia, cui subiiciuntur Mara, flumina, terra, cæli, & creata omnia*. Intendit hodie Deus, vt pateat in hac humanitate filius eius, non sicut in umbra, & figura, quemadmodum in arca sed illi realiter verò & hypostaticè vnitus: *Deus erat 1. Cor. 1. in Christo*; & quidem sic vt in illo tota esset diuina potentia: *In quo inhabitat omnis plenitudo Colos. 2. diuinitatis corporaliter*. Ad huius probationem decernit, vt mortis fluvius suas declinet aquas ad domum Lazari, per molestiam ægritudinis: potens erat ipse continuo aquas illas constringere vnico suo verbo, vt sapius ab ipso factum esse cognouimus: quinimo cum hoc sit illi valde frequens, volens quid omnino patrare singulare, per quod omni constaret mundo, quis ille sit, biduo remoratur; imo quatrduo, antequam accedat, vt interim aquæ huius fluvij mortis increscant, quantum fas est, nec ultra suas possint vires exerere. Quid aperire potest mors? Primò vexare potest infirmitatibus: sunt enim Mortis præcursores, qui viam illi sternant: an amplius explicari potest: potest vique occidere, vitam auferre, animam a corpore separando: an ultra potest, corpus ad sepulcrum trahere, velut ad proprium antrum, suumque domicilium daturus ultra: datur: ibidem illud deglutire, deuorare, consumere, digerere, suoque veni inuiscerate, lupa inma-

inior quid in agnum potest efficere: morsum in-
figere, quo illum proternat adimatque illi vi-
tam: potest in speluncam suam attrahere. in sto-
machum trahere; eamque digerere; an ali-
quid amplius? iam eo peractio nihil superest a-
gendum.

V.
Has tamē
Christi
virtus lu-
perat.

Sæpius voluit Dominus sue diuinitatis ma-
nifestare vires contra mortem, sed in quibusdam
casibus, in quibus ipsa nondum extremas vias
exererat vires, nec tantum quantum poterat, effe-
cerat: multos curauit infirmos, vt seruum Cen-
turionis, filium Reguli, & quosdam alios: qui-
bus iam mors deiternam infixerat aegritudinis, sed
nondum occiderat. Filium à mortuis reuocauit
Iayri Principis synagogæ, & quam iam mors in-
teremerat. Sed nondum sustulerat, vt in spelun-
cam traheret sepnicti; heri iuuenem illum ex
ore mortis eruit, quem ipsa trucidauerat, &
in speluncam suam attraherat: nondum quidquid
poterat, effecerat. Nunc autem, dum diuinam
suam intendit exercere virtutem, mortis viribus
longe superiorem, procrastinat, locumque ce-
dit, vt incrementum aquæ quantum possunt, & non
solum illum mors infirmitate percussat, sed &
occidat, & sepeliat, sed nec hoc satis, imo per-
mitti, vt deuoret, & comprehensum digerat, sic
vt nihil superit illi de cætero peragendum.
Exspectat dum Lazarum occidat, illum terra
recondat, illum consumat, illum in puluerem re-
digat, illum pædore compleat, quasi iam plene
digestum: *Vis tota mortis impleta est:* ait D. Petrus
Chrysiologus.

D. PETR.
CHRYS.
Serm. 63.

Modo igitur prodeat, & donec hæc peracta
sint iter suum differat, vt pateat, quod Deus sit
vires, de quo cecinit Dauid, illi esse proprium
quemlibet de mortis vinculis absolvere, quin-
imo eius ore & stomacho absorptum erueret:
Domini Domini exitus mortis hoc valuerunt hu-
ius potentissimi Regis vires, dum adhuc Opilio
Patris oues custodiret, vt manus iniiceret lupæ,
& leonæ, & vrsæ violenras, dum ouem vnã
sibi eripuerat eamque dentibus eorum erue-
ret, verum nec in illo, nec in quolibet alio tantæ
possunt vires inueniri, vt ouem eruant, quam
iam Leo stomacho suo iniecerit, & plene dige-
serit, vires sunt hæc Deo proprie, & illas aiebat
esse certissimam diuinitatis sue confirmatio-
nem. Dum olim Dei populus in Babylonia ca-
ptiuus de se querebatur, quasi iam omnis spes
esset ablata remedijs, his verbis hoc indicauit: se
in ea regione quasi sepultum esse, & à morte de-
uotatum. Ita nunc, ait Dominus, congrua est

VI.
Resuscitatio de
sepulchro
diuinæ
potentiæ
agnum.

Hieron. Bapt. de Lazaro Tom. III.

hora, & tempus oportunitum, vt prædæm ego,
& brachij mei vires demonstrarem: gratenus li-
quidò tibi constet, quod Deus sum: qui potesta-
te valeam mortuos de sepulchris educere, in qui-
bus mors illos iam consumptos tenebat & exe-
fos: *Ecce ego aperiam tumulos vestros, Popule meus: Ezech. 37*
& educam vos de sepulchris vestris, & inducam in 12.
terram Israel & scietis: quia ego Dominus, cum a-
peruero sepulchra vestra, & educero vos de tumu-
lis vestris, popule meus: & dadero Spiritum meum
in vobis, & vixeritis. Vt cognoscatis, inquit Do-
minus, quia Deus ego, & securum huius habea-
tis argumentum, iter meum protelauit: morti li-
beram concedens potestatem, vt agat quidquid
& potest & nouit: ne dicat aliquis: quod liberat
illi non permiserim habenas, nec prædæm per-
fectæ eius dimiserim potestati: vt brachij sui
Samson vires proderet, in Phylisthæos, hinc se
ligari, & religari, vinculis, restibus, nouis, dupli-
catis, triplicatis: eia agite Phylisthæi, an ligare
luber fortis: an aliquid agendum superest? ni-
hil omnino. Hanc igitur meam declarabo pot-
entiam, nunc vires exeram: vincio tractu cunctos
diffringit funes & laqueos: ecce potest hic vni-
co tractu plus, quam vos omnibus vestris ma-
chinis efficere.

Rationem inquit D. Augustin. cur Deus de-
legans Moysen ad Pharaonem obfirmatum, &
contumacem, vt diuinam illi notam faceret po-
tentiam quam Moysi dederat miraculorum ei-
fectricem, illi præceperit, vt pedentim pro-
grederetur, & disputans cum magis, & incan-
tatoribus Pharaonis, liberam illis permitteret
quælibet agendi potestatem, quam & illis con-
cessit, vt prælijs suis virgas in colubros & a-
quas verteret in sanguinem: vt quid tanto il-
los tempore patitur dicebat illis Moyses: ea a-
gite: quidquid nolitis, quidquid potestis, vt quid
illos, o Dux strenuissime, minime reprimis, ma-
nusque eis ligas: cum hoc tibi sit adeo facile: *Vt*
mirabilius vincerentur. Cum hinc constet Dei
potestatem in Moysè omnium dæmonum eui-
cere potestatem, qui per incantatores illos ope-
rabantur, omnem suam extendo tum scien-
tiam tum potestatem. Licet hic conijcere, cur
Christus moram traxerit & cur, dum illi denū-
tiatur à morte Lazarum impugnatum, pedem
figat immotus q. d. in hoc ipso opere meam ego
contra mortem diuinam demonstrabo poten-
tiam: eia age, habenas illi permittamus laxissi-
mas, vt illi nihil superest peragendum: audiamus
D. Petrum Chrysiologum: *Vt audiuim infirmari*
Lib. 10 de
Ciuit. c. 8.
VII.
Magi
Ægypti
permit-
tuntur
omnia fa-
cere, vt
Dei po-
tentia
ostenda-
tur.

D. PETR.
CHRYS.
Laza-
Serm. 63.

K k

Lazarum mansit ibi duobus diebus: videtur quem admodum dat locum morti, licentiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit. negat nihil patre- dini nihil factori, atque ut tartarus, rapiat, trahat habeat, admittit, atque agit, ut humana spes tota percat. Et tota in mundana desperationis incedat: quatenus quod factus est, diuinum sit, non huma- num.

§. 17. Tunc dixit: eamus in Iudæam. Si- cut moram trahit, quando hora non est op- portuna, sic diligentes accurrunt ad opportu- nam, ut declarat Abacue.

50 **N**otandum autem, quod Saluator noster sicut ex industria, procrastinat, quando conuenit, sic ipse, nemine eum mouente, agit de subueniendo hora tempestiua. nec enim vel momento subsistit, illa iam accedente. Quocirca addit Euangelista quod elapso biduo ipse suis dixerit discipulis: Eamus in Iudæam iterum, declarat nobis Salomon diuinæ sapientiæ proprietates, id est, Christi, Saluatoris, iuxta A- postolum quales autem sunt: *Omnia mobilitas mobilior est sapientia: id est nihil diligentius, ni- hil solertius, ita D. Aug. imo hac de causa de ea pronuntiat, quod instanti temporis: Attingit à fi- ne usque ad finem fortiter.* Lux est diuina, quæ eo instanti quo lucebat in Oriente, totum peruolat spatium, usque in Occidentem, ut nihil sit, quod eius cursum temoretur nec momento quidem temporis, serendum nihilominus quod *Disponat omnia suauiter: eo modo quo musica harmonia ex qua sonus auditur suauissimus, qualem descri- bit Spiritus S. audit in templo, dum eius sacri- ficia summus sacerdos Omnia celebraret: Et in magna domo auditus est sonus suauitate plenus.* Cantor industrius in vocibus suis est obseruan- tissimus: quatenus enim in mensura multa con- ueniunt puncta, vnci, semi vnci, suspensio, minimi & seminimii: nihilominus aduenit quod cum musicam ordinar, tacitus tæret, & vocem atque alteram præ erit mensuram, qui amice hæret & vocem tuam suspensio? Domine, Musica est, & tempus expectandum opportunum, idque adeo necessarium, ut nisi expectaret cantu omnia disso- no miscerentur, sic aut diuina sapientia omnibus accurrat *A fine usque ad finem, summa diligentia: In seruando te non morabitur: sed ut fiat ex rei conuenientia, expectat vno altero, imo decem diebus, & quotquot iudicat expedire, ut opus suam habeat perfectionem, ut debitam Musica*

consonantiam: idcirco ait Spiritus S. quod diui- na sapientia *Omnia prospiciat, omnia contem- peret, & iuxta D. Ambrosium: Speculatur omnia, Lib. 3. de omnibus prospicit, omnia speculatur, ut mihi he- Spiritu Sa- ne videatur exprimi illa figura, in qua se Prophe- ta proposuit Ezecheli: habebat enim in manu III. mensuram vnam & alteram, quæ cuncta metie- batur: Funiculus lincus in manu eius & calamus lus & mensura in manu eius, quo designabat, quod o- pera sua cæco non faciat impetu, sed progre- diendo cum mensura, & calamo, nunc subsistens, eius. nunc subueniens, quomodo, quando, cæque ra- tione qua consultum fuerit: non enim diuina, hoc opus est sapientiæ, quam primum vocatus, accurreret: ad primum necessitatis sensum auxi- liari: atque ad primam remedij suppl. cationem, exaudire: sicut nec ad hominum petunt medi- ci sapientiam, aquam in summo petebat, eo quo petit instanti, eo quod sit languens exarel- cat.*

Hoc vult Deus, intelligamus omnes eo tes- tificati, quod vati dedit Habacuc: extremis labo- rabat populis angustijs, & calamitatibus ange- tatur non vulgare, ex continuo incursu int- venire ad remedium quibus non parum accrebatur; à Deo utilitate remedium postulat semel, bis, tæpius, tacet nostiam. Deus, non respondet, non succurrit; angitur Propheta, & ait: *Uisne quæ Domine, clamabo & non exaudies: vociferabor ad te, & non paries, & non sal- uabis: hi: contormiter querelas exponit va es hic amorosus: Domine mi, sancte meus, nunquid tu ille, qui nobis contra mortem iurasti defen- sionem? Numquid non tu à principio Domine Deus meus, sancte meus, & non morimur: dato hoc li- bello supplici, summa expecta. attentione, quid Deus illi respondeat: Super eustadum meam fla- bo & contemplanor, ut videam quid dicatur mihi. Elapso multo tempore, tandem respondet Deus: Respondit mihi Dominus: quid quæso res- pondit: ait: responsum mihi à se dandum, tanti esse momenti: ut iubeat illud, me in tabulis ex- arare. Iteris adeo claris, & omnium oculis expo- sitis ut quilibet eas posset absque vlla hæsitatio- ne & offendiculo perlegere: *scribe visum & ex- plana enim super tabulas ut percurrat qui legit eum.* Quid continet? respondet quod licet videatur procul absitare Deus, eum tamen videbis esse proximum dum expedierit: *Adhuc visus pro- cul, appa. ebit in finem: si moram fecerit, expecta eum: quia veniens veniet & non tardabit, arcana sunt hæc verba, si tunc videtur, quando aduocas illum, quod procul adhuc absit, si visus procul? no- ueris autem quod apparebit in finem, alij le- gunt:**

Sap. 7. 17.
Lib. 4. de Gen. ad literam 10. 12.
I. Deus omnia prudenter disponit.
Eccl. 10. 10.
II. Similitudo.
2. Jo. 46. 13.

gunt: *Apparebit in bonum*: idque ex regula Philo-
sophiz quod bonum & finis conueniantur.
Apparebit tibi quando tua conuenit saluti, vnde
de si tardauerit, expectat illum: *Quia veniens*
1. Reg. 25. *veniet*. Phraſis eſt Hebraica q. d. certiffimè ve-
niet, vel magna veniet ſedulitate, ſicut illud: *Vi-*
28. *dem vidit facient faciet.*

Et non tardabit: amentiam videtur hoc ſapere:
ſi tardauerit non tardabit: qui fieri poteſt, vt
non tardet ſi tardet: Non tardabit ad vti-
litatem ſi tardauerit ad tuum deſiderium: in-
quit D. Auguſtin. quia quam primum expedie-
rit, tecum habebit illum adiutorem, tardat medi-
cus & procrastinat potum dare febricenti: ſi
deſiderium eius attenderis febribus enim nimis
inardescit, ſed non tardat ad eius vtilitatē: quan-
doquidem cum primum iudicari potum eſſe
poſſe languenti ſubſidio, illico iubet ægro pro-
pinari, altiffima hic conſidera doctrinam, quon-
tius afflictione turbatus, Deum inuocas, pro re-
medio ſupplicas, qui tamen moram trahere vider-
tur, & abeſſe longius, cum tibi non indulgeat,
non te ab infirmitate liberet: hoc noueritis, cha-
riſſimi, veniet tempore opportuno, tibi in bo-
num: *Apparebit in bonum*. Heu Domine mi,
quam diu venire differis: iam tot elabuntur dies,
quibus hæc æger detinetur infirmitate, tantoque
me tempore lugeo pauperiffimum, nec mihi
quidquam video eſſe poſſe ſubſidio &c. ſi Deus
ad tuum procrastinet deſiderium, hoc tibi con-
ſtet, quod ad tuam non tardabit vtilitatem, nec
differet ſaluationem: etenim cuncta funiculo
metitur, & *Calamus menſura in manu eius*. Co-
gnoscat hunc tibi optime conuenite languorem
vt intelligas te mortalem eſſe, vt in te ipſum re-
uertaris, vt peccatis, quibus inhæſeras, mita-
repudium, cognoscat inopiam tibi expedite & ſi
neceſſitate: etenim illa redderis humilior, beni-
gnior, tuſque ſupprimitur ſaltus arrogantior:
dum enim te nullius operâ tibi perſuades indi-
gere, in ſi perſiam erigeris, Deique minime re-
cordaris.

D. Avv.
V.
Simili-
do.

Apoc. 5. 6.
VI.
Agnus
videtur
eſſe mor-
tuis ſed
ſeptem
oculis
vigilat.

Mortuus videbatur D. Iohanni agnus, quem
in throno videbat reſidentem: *Vidi agnum ſe-*
dentem in throno, tanquam occiſum: ſedebat
agnus in throno, vt Rex & Dominus ſupremus
terre gubernator. Si terre moderabatur habe-
nas, qua ratione dicitur, vt mortuus? viuis ad-
modum eſſe debet in ſua republica gubernator:
ſic eſt, & talis erat hic agnus: qui licet quie-
tus videbatur & immotus, quaſi mortuus, à
Iohanne tamen videtur ſeptem fulgens oculis,
aperis adeo atque viuis, vt illis totâ peccare ſeret

terre regionem: *Septem oculi, qui ſunt ſeptem*
Spiritus Dei, qui diſcurrunt ſuper omnem ter-
ram, quoties Deus huius mundi gubernator vi-
detur eſſe mortuus, vt nec ſe moueat, etiam à
te ſapius inuocatus? quoties inſulamabat Dauid:
Exurge quare obdormis Domine, exurge & ne re-
pellas in finem: quare faciem tuam auerſis, obli-
uiſeris inopia noſtra, & tribulationis noſtræ ne ti-
bi perſuaderis, quod hæc non videat, quod hæc
omnia non contemperet, te ſeptem contuens
oculis, id eſt, vnde quaque; neque credideris,
inquit D. Baſilius quantumuis Deus remore-
tur, tuæque inereſcant aduerſitates, quod illas
non metiatur, iuxta quod tibi videtur eſſe con-
ſultum.

Hoc opinabatur Iob, quod bonorum ſuorum
naſſigia & corporis aduerſitates nullo ordi-
ne, menſura nulla cateruatum in eum irruerent,
vnde ſic triftis lamentabatur: *Quaſi rupto mi-*
ro, & aperta ianua irruerunt ſuper me, hæc ſunt
quando inimici proſtratis portis vel dituto mu-
ri propugnaculo ſeu vallo intrant cateruatum
omnes & tumultuarie urbem ingrediuntur:
quamuis autem ſic ipſe iudicaret, autem ad-
uerſitatibus in eum irruentibus, non ſic tamen, tenuit
eum oculos ſuos ad Deum conuertit: hic ete-
nim menſura & calamo cunctos metitur greſ-
ſus, omniaque ponderat, quod ipſum verum
eſſe intelliges, ſi perpendeſis, qua ratione Deus Iob cala-
diabolo licentiam arclauerit quam in vitam iu-
ſtum Iob prætendebat: illam ei numerat & pro-
uidè permittens, vtique prima vice ne ultra bo-
na transgrediatur eius exteriora: Secunda vice
ne quid ultra corpus laedere præſumat: Prima
ice prohibet, ne porcionam illius attingat:
Secunda vice, vt vitam ſeruet incolelem præ-
cipit: quidquid enim Deus agit, hoc ſeptem
contemplatur oculis, & diſponit: *In numero, Sap. 11. 22*
pondere, & menſura. Cum tales ſunt tam & in-
numerabiles cruciatus doloresque Chriſti, ad-
ſiſtit vt ne ictus aut tractus vel minimus ei in-
figeretur, niſi illum ſeptem prius oculis conſi-
deraret: illos enim ſeptem illi præſignarunt o-
culi ſuper lapidem Zachariæ. Itaque nulla te

Epi. 78. ad
Alexan-
drinos.

Iob. 30. 18

VII.

Non ca-
uerſitate
nate ir-
ruunt in
imitates

VIII.

Eodem
ordine
Deus
Æ-
gyptios
ne: numerat & appendit paſſus infirmitatis
La-
hoſtes
zati, ſimiliter eos quibus progrediat ad eius ſuos, pu-
reſſantationem. Exponit D. Auguſt. illam Sancti niuit.
Spiritus ſententiam qua formam exprimit, qua Lib. 13. de
Deus contumaces puniuit Ægyptios: *Tu autem trin. c. 16.*
 dormi. Sap. 12. 18

dominator virtutis, Domine, cum tranquillitate iudica, & cum magna reuerentia disponis nos. Contem-
plare Deum in throno sue Maiestatis res-
dentem, qui cum possit Aegyptios castigando de-
lere, illis immittens leones, vidos, Tigrides aliast
que feras immaniores, a quibus membratim dis-
cerperentur, pedetentim tamen processit, muscis,
ranis, locustis, &c. hoc enim est, quod addit: Sed

Sag. 12. 10

partibus iudicans datus locum penitentia: magna
proceedebas prudentia, perpendens quid illis ad-
eorum conduceret conversionem. Ex his con-
clusionem elicit probatissimam: Si Deus Aegy-
ptios hostes suos, & mortis reos, vique rebelles,
castigans, eorum sic supplicia temperabat, & ad-
uersitates, quibus illos plecebat: quanta, precor,
attentione perpendet aduersitates quibus filios
suo: examinat: quos tantis amoris signis & in-
dicijs oppignorauit? & inimicos seruorum suorum,
& debitos morti cum tanta cruciasti a: etione &c.
Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos: expen-
ditus hic terminum illum: Cum quanta diligen-
tia, Domine videtur, quod procrastinet. Procras-
tinat, & illud differt: sic enim iudicio suo diu-
no nobis ad salutem decernit expedire. Sed est
procrastinatio cum diligentia subueniens nec
momento quidem tardior, dum hoc ratio suadet:
idcirco namque dicitur septem habere oculos
apertos, ac vigilans, quibus summa diligentia ci-
tius accurrat, dum opportunum est: nam ideo
eius oculi vocantur spiritus: ipse qui tardauit, &
ter protulit infirmitatem: intelligens Lazari,
quia sic expediebat: quando iam accedit hora
competens, agit de progrediendo, & subuenien-
do Lazaro, eo modo vt ad gloriam Dei cedat,
Lazari vitam, sororum subleuamen, suique glo-
rificationem: vt diuinam eius cognoscant lau-
dentque potentiam.

IX.
Quanto
magis
nos filios
suos.

§. 18 Venit itaque Iesus &c. inuenit eum
&c. in monumento &c. Accessit Chri-
stus: Martha verò modicam fidem ostendit,
& insulsam rationem: dicendo: Domine, si
fuisses hic.

12
(a) Des-
pues de
dauy
preju.
I.
Explica-
ms: quato

Biduo igitur iam elapso agit Dominus de
reditu in Iudæam & Bethaniam, & de hoc
discipulis collocutus, (a) tandem eo deuen-
nit quatrinduo post Lazari sepulturam: Venit ita-
que Iesus & inuenit eum quatuor dies iam in mo-
numento habentem. Diuersimode dies hos aucto-
res explicant: quidam opinantur, quod eodē die
Lazarus obiit, quo nūquā ad Christum appu-

lit, qui illo, iam dimisso, biduo ibidem moratus
fuit, & altero biduo profectus, ex quibus quatri-
duum colligitur. Dicitur alij, quod secundo die
mortuus sit ex duobus illis, quibus Dñs mo. am-
traxit, remisso nuntio, & hinc opinonij, vt cer-
tiori subleto: eo quod biduo illo elapso Chri-
stus Dominus discipulis suis Lazari mortē in-
dicant quo indicare voluit illis, sibi successus et-
iam absentes esse notissimos: quare expedies fue-
rat illos de morte Lazari reddere certiores, eo tempo-
re quo obuenerat: quod vja alias ordinari: de-
ria non poterat illis tunc innotescere, itaque bi-
cubuit, duo Christus procrastinauit, morti datus locum,
vt accederet. Deinde, in itinere ex industria qua-
triduo hæsit, tam vt hæc mora miraculi seruitet
celstitudini, quam propter distantiam loci, quæ
parua non erat, leucarum scilicet duodecim, len-
tèque Christus procedebat.

Notant hic SS. Patres, breuem admodum fuis-
se Lazari infirmitatem, tamque grauem, vt bre-
uissimo tempore consumpsisset adulescentem vix
annorum triginta, iuxta D. Epiphaniū ex He-
braeorum traditione sic vt modum omnino nec-
cierint, quo fratri laboranti succurreret (a) vt
hinc, charissimi, non-ū sit iuuentus, robori nihil
fidendum, non eius virtus, non valetudini: bre-
uissimo namque tempore mors eius prostermit
vitam, qui eam videbatur habere securissimam:
sed nec facilius quidquam, quam instanti vas
confingi vitreum: id mortem deplorandam, quæ
vix homini locum tempus que tribuit, vt in se re-
uerlus debiam exprimat confessionem, & insti-
cata sua dissoluat negocia, atque grauissimis se
expediat oneribus: O Sancte Deus: verebatur ad-
molum Ioh diuino ad stare tribunali, cum tamen Hora-
tot pijs esset socundus operibus, in Dei præsti-
tis gratiam, & pauperum, pupillorum; vidua-
rumque subditum: Cum nec vllius culpæ pate-
nenda-
tetur remorsum, eumque se, si vel vllus, ad mor-
tem debite præparauerat: accebat autem: Quatuor
ego son vt respondeam ei &c. qui etiam si habuero
quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicē
deprecabor, pijsillam eius implorans misericor-
diam; quid acturus est ille, cui nulla sunt opera
bona sed mala plurima: quid ille, qui nullis mi-
sericordiarum redolet operibus, sed pluribus proxi-
mi sciet iniurijs: quid ille, qui nunquam vel se-
mel de negocijs anime suæ recogitauit, si breui
prosteruatur infirmitate, si pestibus opprimatur,
quibus illico vsum perdat iudicij aut illi super-
ueniat paroxysmus, quo ratione priuetur, & mo-
mento temporis hinc intempetiue rapiatur: Si
sepere interrogat quis respondeat ei: quid respon-
debis

Henr. 67.
Coma
Manu.
(a) Se les
sue en
quatro
palabras.
III.
Nihil iu-
uentui
fidendum.

IV.

Quatuor Iob 9. 14.

V. d. his mortalium infaustissime: quod si fidelis-
 Similitudo, mus æconomus cuius sepe certoque est probata
 fidelitas: qui rationes suas ritè disposuit & suos
 in ordinem redegit concubillos, veteratur coram
 regia maiestate illos prælegere, eorumque expo-
 ne, e rationem: quid acturus est in postor, infi-
 delis, fraudulentus, Regiæ, facultates dilapida-
 tor, qui insuper eâ ad regis gravamen non mo-
 dicum expendisset, nec haberet aliquid debitè
 rectèque ordinatù, si Rex illi inopinatio citaret
 diemque diceret, nulla concessa dilatione, qua
 liberos suos, vel semel euolueret & rationes dari
 & accepti perferretur, ex quibus posset iure
 merito condemnari: nemo non satis admiratur
 hominum in hoc negotio miserandam cæcitate-
 tem. Cui fides credidit, quod Deo possit dare ra-
 tionem partemque solutionem? an tibi persuades
 hæc omnia fieri posse temporis momento? &
 quantum ad me, semper mors repentina viros
 opprimit primarios, vt diebus præteritis dixi-
 mus: non enim se mori sciunt donec se mortuos
 videant diuino adstante tribunal: etenim non
 est, qui illis infirmitatis audeat instans indicare
 periculum: Domine non leuiter ex hoc turbabi-
 tur. Domine, a. huc sat temporis superest: videam-
 us quomodo se matutino habebit tempore,
 quasi verò hominem Sacramenta intermitterent,
 quæ nedum sunt animæ sed & corporis cura
 medicina.

VI. Hoc mihi fixum est inter rationes ob quas
 Saluator noster victionis extremæ Sacramentù
 instituit, quod iis ministratur, se quorum desper-
 atur vita hanc vnam esse, quò nos obligaret, vt
 Christiano homini periculum, quo laborat, in-
 dicemus: vix enim quis inuenitur, qui hoc illi
 mani esset, dispone iam tempèstiuè domui tuæ,
 ne te pariaris infirmitate præueniri: etenim
 aliquando, illam immittit nunquam deuo re-
 uersuram. En tibi Lazarum: vix in lectum
 æper decidit, & ilico iugem mortuum; il-
 lis inter manus inopinatio expirans elabi-
 tur.

Tandem aliquando accessit Dominus, cum
 iam Lazarus quatuor dies esset humatus, Notant
 nonnulli ex verbis Euangelistæ colligi, quod
 Domino appellente, iam admittit Lazarus quin-
 que diebus esset mortuus: etenim apertè dicit eū
 iam aduenisset: *Inuenit eum quatuor dies iam in
 monumento habentem*: Nec credendum est, eodè
 die quo mortuus est, traditum fuisse sepultura; raro
 namque temulantur mortui, perlonæ po-
 tissimum principales, eo die quo ex humanis
 abierunt, eo tempore quo venit Dominus turba

multa (teste Euangelista) confuxerat nobilium
 ex Hierusalem, vt matronas illas nobiles de fra-
 tris obitu solarentur, mortuumque deplorarent,
 eo quod Bethania esset proxima Hierosolymis.
 Maria in cubiculo domus suæ secretioni sola
 sedebat vacans visitationibus. Martha verò
 circa quæ familiam concernunt sedulo mini-
 strabat; quocirca illa prior Christi aduentum in-
 tellexit, quem vt percepit festina prosus cucur-
 rit Dominum exceptura; ad quem cum pertue-
 uenisset, eius prouoluta pedibus, sic ait: *Domine,
 si fuisset hic frater meus non fuisset mortuus* No-
 nulli SS. Patres arbitrantur Martham eximia fides ex-
 si de fuisse laudabilem: quocirca cuncti illius
 verba rumiant, præferim Diu. Bernardus vt
 superius diximus alij & maior pars, ex illis, &
 sequentibus Marthæ verbis modicam eius de
 Domino fidem arguunt, quandoquidem non vi-
 deatur aliorè de Christo, quàm de aliquo Pro-
 pheta viroque Sancto habuisse opinionem, qui
 non operaretur nisi præsens iuxta præsentiam
 corporalem, idque non virtute propria, sed fu-
 sa ad Deum oratione: his appositè perpendunt
 D. Chrylost. & D. Petr. Chrysol. verba Marthæ;
 quibus suum oritur cum Christo colloquium:
Domine, si fuisset hic: si namque firmè credi-
 disse Christum esse Deum pariter intellexisset, *55*
 nullum esse locum in quo non esset. Insuper ea *Serm. 63.*
 de causa redarguit Christus Regulum, vt notat Ioan. *Ho. 61. in*
 Diuus Gregor. cum enim instanter rogasset, qua- *Ho. 28. in*
 tenus dignaretur in domum suam diuertere si- *Euan.*
 lium curaturus morientem, eo ipso protestaba-
 tur, se domini non credere diuinitatem: si enim *VIII.*
 eam credidisset, intellexisset utique nullum esse Fides in
 locum, qui diuinam possit latere præsentiam. casibus
 Verum nihil hoc te moueat: vt enim superius repètinis
 diximus, graui & inopinata struente calamitate, difficile
 etiam sanctitate priores, aliquando turbantur, & inueni-
 in fide deficiunt, imò in eo ipso titubant, quod tur.
 sapius & dixerunt & protestati sunt: *Difficile D. Hieron.*
apud eos, etiam qui bene credunt, tribulatione præ- *Dialog.*
mente perfecta fides inuenitur: ait D. Hieronymus: *aduers.*
 quod ipsum mirabili probat exemplo Regis Lucif. &
 Ezechiz: erat Rex hic nemini sanctitate infe- *l. contra*
 rior, cuius præconium sic forè commendat elo- *Pela T. 2.*
 quum: *Ecce vestrum iuoculis Domam, iuxta om-* *IX.*
nia que fecerat David pater eius: nominatim autè Probatque
 fidem eius & in Deum celebrat laudatq; fidu- exemplo
 ciam *In Domino Deo Israel confisus es Eze. adhaesi* Regis
 Domino & non recessit ab eo: nihilominus vt vidit Ezechiz.
 potentissimum contra se armatum prodire Sen- *2 Para.*
 nacherib fide titubat, & illi solita languet fidu- *29. 2.*
 cia: quocirca se Tyranno supplicet submitit: ve- *D. Hieron.*
 K k k 3 *312m*

niam togans, quod viribus illi pertinax obstiteret: *Cum Rex Sennacherib cepisset universas civitates Iude misit ad eum Ezechias in Lachis: dicens: percaus: recede a me: & quodcumque iusseris, dabo; imposuit autem illi Sennacherib multam trecentorum talentorum argenti & triginta auri: ut autem se eius eriperet procelati, sustulit deditque illi omnem pecuniam in templi recondita aetario: quinimo & laminas aureas templi valvis affixas: *Cum ista de eo dicantur (inquit D. Hier.) non timuit necessitate cogento, qua Domini consecravit, Regi Assyriorum. offerre: quae tanta in Rege sanctissimo turbatio? quis fidei defectus? quae in Deum fiducia? tepiditas, quae tanta fuerat olim eaque fortissima?**

Apostolos considera maris tempestate iactatos, & ipsum Diuum Petrum: ut vidit maris undas plus solito surgentes, suumque turbinem: *de his etenim testatur Evangelista. Erat corcorum obsecatum: & quid dicerent ignorabant, sicut modo conspicimus Martham in verbis a vero delirare, illis ipsis etenim contradicit, quae paulo ante fidei vera protulerat, dicit mihi, matrona nobilissima, nunquid autem non dixisti Domino, Lazarum amicum eius esse familiarem? cum isto nuntio cursorem misisti, qui diceret: *Ecco quem amas, an ergo illum fateris Domini amicum cui contradicis, quod abierit, illi de fuerit, & infirmum graviterque laborantem, ut non amicus desererit? hoc illum est amicum arguere factum, & proprio intendentem loero: quales sunt in mundo frequentiores, hos enim habebis tantummodo praesentes dum tibi secundada fuerit fortuna, divitiarum te extulerint, & tentus promoverint feliciores: qua cuncta, si defuerint, terga tibi vertent infideles, eleganter dixit ille.**

Dum fueris felix, multos numerabis amicos Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Illos Cicero confert acutè hirundinibus, quae interim dum in nostro hemisphaerio aestivi seruent calores, continuo garritu obstrepunt, suos nidos inter nos construunt, quas licet abigere coneris, non potes. Cum primum autem ex solis recessu hyemem sentiunt imminere, sic omnes hinc auolant, ut nec vna compareat, sic omnes amici (si Spiritui Sancto credimus) non tui sed mensae tuae conviviae, honorumque tuorum assellae, quibus deficientibus, nullum ab eis spes ipse subsidium. *Amicus socius mensa non permanet in die necessitatis.* Heu Martha, an Christum Dominum amicis huiusmodi censere esse comparandum? an amicis talem forte Dominum subrides? noueris ergo solus adest

Mac. 6. 5.

X. Martha diffidentia arguitur.

XI. Amici fidei hirundinibus conferuntur.

Ecc. 6. 7. 0.

XII. Dominus amicis huiusmodi censere esse comparandum? an amicis talem forte Dominum subrides? noueris ergo solus adest

siquidem semper Dominus hic suis praesens sit singulari amicis: multo tamen grauius multoque sinceriter in riuus illis assistit, quod maioribus auguntur ad tribulationem quidem abfit, sed adit semper collateralis: insuper & hoc tibi persuadeas cum illud verbis adeo praelatis ipsemet ore Davidico protulerit, de amico loquens qui fiducia plenus illi semper adhaeserit: *Cum ipse sum in tribulatione. Ps. 90. 15.*

Quinimo & ipse Dauid hoc expressè recinit *Ps. 33. 29.* verbis illis, quae Diuus Bernardus ad rem ex *Ser. 16. in pendit: Luxa est Dominus iis qui tribulatio sunt. Psal. Qui corde. Quid ais Rex sanctissime, an non omnibus habitat est vicinus creaturis? ubi tui memineras, quod *Ps. 138. 7.* dixisti: *Quo ibo à spiritu tuo & quo à facie tua fugiam?**

Imo & ipsi Philosophi hoc intellexerunt, ita ut haec statuerint velut certissimam propositionem: *Non longe est ab unoquoque nostrum, in ipso adhaerent enim viuimus, mouemur & sumus. q. d. quamuis Deus ita cunctis adit creaturis, & in tantu esse habeant, in quantum adest illis Deus: veruntamen praesentiae suae euidentiores demonstrat affectus amicis suis, dum tribulationibus exercetur, usque tunc temporis verius succurrit, & cura consulit singulariori. Ad huius confirmationem licebit videre, quod Deus aliquoties, qui amicum suorum cordibus latebat absconditus, se cum illis adesse ostendit ipsa luce claris, dum aduersitatibus obtruntur acerbioribus.*

Erat Dominus cum tribus illis junioribus in *XIII.* Babylonia amicis suis integerrimis, illorum illum minans intellectum, accendens voluntatem, cor tribus daque delinens, sed eum ceni non videbant pueris carnales, nec ipse hoc credidit Rex: quocirca illos fornaci mandauit iniici, cuius flammae horore inuicuebant admirabilem. Quo nomen o flammis tradunt: ut: ecce apparet medius inter illos inuenis forma venustissimus, qui cum talis esset, à *S. textu nomen sortitur Angeli. Tertul. L. 2. c. 8. Ira lanus arbitratur, fuisse ipsum Dei filium in figura Praxae humana formosissima, qui flammam repressit c. 16. & l. adiuuatum, eorumque calorem ardentissimum q. contra in rorem conuertit caelestem & Zephyrum sua Marc. c. 10. nissimum, aderatque illis & inter illos ita manifeste, ut eum Rex eiusque ministri patentis inuenerunt: quo spectaculo non parum stupefactus Rex, interrogat: quis ille medius iuuenes illos comitatur? nunquid solos illos flammis tradidimus exurendos: quis illis socius adhaeret lateralis? an ergo credebas, quod ea hora Deus famulos*

los suos esse deserturus: nunc cum illis est magis quā in vngnam: non enim ille inter eos censebatur amicus, qui dum vrgent pericula, suos deserunt amicos solatio destitutos.

XIV. Similes multas satis legimus hystorias in sanctorum cruciatibus: & satis nobis hoc ostendit euidenter Spiritus S. graues referens aduersitates, mortalesque angustias castissimi Iosephi: quanto enim erant hæ grauiores, tantò Deus aderat illi propinquior, fatique licuit: *Venditum* *in sum non dereliqui sed à peccatoribus liberauit* cum descenditque cum illo in foueam, & in vinculu non dereliquit eum donec afferret illi septrum regni, & potentiam aduersus eos, qui eum deprimebant. Expendendum aduerbium illud donec. Non dereliquit eum donec. adferret illi septrum Regni, Regemque constitueret, spectat illud toties repetitum in historia Iosephi, intentam refert Sacra Scriptura à fratribus mortem germano fratri Iosephi, quos invidiæ liuor adusserat quorumque corda corroserat: vt autem conceptā hanc temperarent crudelitatem, decreuerunt, vt nequaquam moreretur sed vt mancipium, pecuniis distraheretur: effectus sequitur est cogitationem. *Vendiderunt eum Imaali: i. viginti argenteis*, venditus igitur vinculis, que cōstrictus, ducitur captiuus in Ægyptum: ubi dem oab Imaclitis venditum Puthari euncho Pharaonis. *Madianite vendiderunt Ioseph in Ægypto Puthari Euncho Pharaonis magistro militum.* Deinde transgreditur cap. 39. in quo magnum conscribit catalogum omnium, quas passus est, & dicitur, o quam fuerunt immentæ! *In seruum vendendus est Ioseph.* & ait qua ratione ductus à Madianiis in Ægyptum exceptus fuerit, vt seruus & vile mancipium: secundo ab illis distractus, incommoda perferens intollerabilia, calamitates ineffabiles, quas secum vt comites trahit miseranda captiuitas, ad vilia damuarius officia: cunctis desperanti, variisque afflictus angustis.

XV. Percunctatur D. Chrysol. cna ratione inueni hic tantam potuerit æquo animo perferre calamitatem: qui in domo paterna tot fuerat delictus enutritus, à parte pluri. ceteris charior habitus, ab omnibus honoratus, subito verò ad tantam deiectionem infelicitatem, ex tanta requie ad tantum de apus laborem, ex tanta prosperitate subito tanta subiectus seruituti? nemo dubitat, quum hoc animo debuerit sentire miserissimo & hinc it stitia cor eius deprimi obstupenda. Quo potuit igitur modo pondus perferre adeo graue, & intolerabile? responder D. Chrysolomus: *Non aduerit in vngnam modo iulert grauem illam ser-*

uitutem adolefcent, & omnis via dicitur inexperius. *domique magna patris beneuolentia enutritus. subdit Scriptura dicens: fuitque Dominus cum eo, quia est erat Dominus cum eol comitabatur (ait) eum diuina gratia, & redibat ei factia omnia que graua erant. in prima venditione: erat Dominus cum eo: quid miramur quod labores illos animo tulerit æquillimo? secundo venditur, & subdit Spiritus Sanct. Fuit Dominus cum eo. in domo Puthari seruum agi vilissimum: & d. ait ei gratiam coram Domino suo: quando carceri neruoque traditur, est Dominus cum illo, quando intellecto à Puthate per Ioseph intentato sic vxore mentiente) adulterio, in vincula conieitur. Dominus non dereliquit eum, his auditis Dominus & nimis credulus verbis comugis iratus est valde, traditque Ioseph in carcerem ubi vincti Regi custodiebantur, erat ibi clausus, fuit autem Dominus cum Ioseph, & miseris illius dedit illi gratiam in conspectu Principis carceris, qui tradidit in manu illius vnuerfos vinctos, qui in custodia tenebantur: & quidquid fiebat sub ipso erat. Nec in carcere nec in grauissimis pressuris quibus sc Ioseph obrutum dolebat, illum Deus suo destitit auxilio: quinimo in illis tantò fuit illi vicinior, vt faueret sicut experientia probatur, quia in illis omnibus euentus fortitus est fastuosissimos: etenim pressuris acerbissimis se Deus ostendit amicorum suorum defensionem, autorem fauoreque primarium. Hæc Diuus Martinus respondit latronibus quaerentibus, an non timore correptus fuisset, cum in eorum manus trucidandus incidisset: respondit enim: *Nunquam securior: scio enim Dei misericordiam maxime in tribulatione adesse: hoc ipsum expertus est Ioseph, dum grauioribus anxiaretur aduersitatibus, quod in illis, illum Deus minime dereliquerit. An postmodum dereliquit: nequaquam: quid ergo dicis: Non dereliquit eum donec: sciendum inquit D. Hieronymus aduerbium illud: donec, terminum temporis prastituere, in quo videtur illud tur addebere, deficere, de quo tractatur. Scribit Euangelista Mathæus quod desponsata fuerit Maria, donec. Virgo purissima Ioseph: *Qui non cognouit eam. Vide Tract. Matt. 1. 25* postmodum cognouit? à tali no: Deus liberet blasphemiam, responder D. Hiero. hæc fuit insidia Heluidij hæreticis: non enim intellexit vim aduerbij donec, hoc igitur significat, nempe finem temporis designat, in quo ori i potuisset dubium, an illam cognouisset, quod est, cum illam sibi accepit in Sponsam, qui nãque hoc in tempore illam non cognouit, nec attingit donec peperit filium suum.**

D. Ch.

XVI.

Explicatur

aduerbium

donec.

Mat. 1. 25

Pertu. hic tantam potuerit æquo animo perferre calamitatem: qui in domo paterna tot fuerat delictus enutritus, à parte pluri. ceteris charior habitus, ab omnibus honoratus, subito verò ad tantam deiectionem infelicitatem, ex tanta requie ad tantum de apus laborem, ex tanta prosperitate subito tanta subiectus seruituti? nemo dubitat, quum hoc animo debuerit sentire miserissimo & hinc it stitia cor eius deprimi obstupenda. Quo potuit igitur modo pondus perferre adeo graue, & intolerabile? responder D. Chrysolomus: *Non aduerit in vngnam modo iulert grauem illam ser-*

sum, filium Dei, multò minus illa esset postmodum cogniturus, quando intellexit, cuius filii mater esset Virgo manens ilibata. Labores patitur Ioseph non vulgatos, eosque perperes, non tamen feruentibus illis aduersitatibus Deus ab eo discessit: hoc etenim tempus est, in quo solent terga vertete, etiam charissimi. In illo autem illi defensor adlitit Deus in tantum ut ne puncto quidem temporis ab eo discesserit auxiliator: donec eius confortatus gratia cunctos illos superarit labores, libereq; ab illis euasent ad quietem regiamque euectus dignitatem: hæc etenim ea hora est, in qua Deus ita diligenter adest, suisque faciet amicis, nec non tanto prospicit studio, ac si ille ipse esset, qui labores illos, penasque sustineret.

XVII. Ex hac doctrina declarat Origenes quod Dominus ait: quòd in die iudicij conuersos ad electos suos, eis dicitur sit: *Venite benedictis Patri mei: possedete paratum vobis regnum*: esurii enim & dedistis mihi cibum, sitiu & dedistis mihi potum: nudus eram & cooperuistis me, infirmus & visitastis me, meritis & consolati estis me: ait eos responsuros: Domine, tibi ne quando te vidimus: quando tibi hæc & illa præsticimus? percunctamini quando an seruos meos non vidistis, hunc pauperem, illum nudum, alterum in lecto decumbentem: an ergo creditis, quòd ea in occasione longius ab eis abserim? ibi in singulis eorum aderam & tanto studio illis providendi flagrabam ac si eas ipse passus fuisset aduersitates: ac si cum esurientibus esurisset: cum præ frigore tremulo & ego tremulus fuisset, ac si infirmis febribus exarsisset, aderam ego in singulis eorum, & hoc teste Origene, ipse ore Dauidico pronuntiat & pollicetur: *Cum ipso sum in tribulatione*, id est: *Contributor cum eo*. Cum ipso sum ac si pariter cum illo sustinerem: quia meus est amicus, & mihi corde sociatus est: suntque amicis communia gaudia & merores: prosperitas & aduersitas, ò securum certumque amicum auro fideliozem, Credo quòd hoc ipsum David indicauerit verbis quibusdam intricatis & ambiguis: quæ altero die perpendimus dum in memoriam reuocat beneficia populo suo à Deo præstata. Olim in principio, quando illum de seruitute liberauit Ægyptiorum: *Quem redemisti tibi ex Ægypto gentem & Deum eius*. Quid ais ó David? quòd Deus populum suum de tristis illa eripuerit seruitute nullam patitur difficultatem; porro quòd similiter Deum eius ex illa vindicauerit, non capio: nunquid forsitan Deus arctissimis tenebatur vin-

culis? an captiuus Ægyptiis subdebatur & Pharaoni.

Duo sunt (inquit D. Gregor. Nazianz.) quos Orat. 13. in captiuitatem homines redigere non possunt; cum vult Deus, & Angeli partim quia viribus pollent fortioribus quàm homines partim quia spiritus sūt, venisset vnde illos constingere nõ possunt hominũ vincula: siquidẽ sine corporalia. Opinatur à bulensia ex alia hoc lectione declarantũ quæ sic habet: *Redemisti populum ex Ægypto gentes & Deos eius*. In ca. 7. 2. hoc est, brachij tui ostendendo potestã contra gentes, Deolque Ægyptiorũ: populu enim durioribus cecidit flagellis, manique demerit profudissimo, Deos autẽ quotquot erant in Ægypto solo prostrauit, illos committens, distinguens, & in puluerem arenæ similem redigens; hoc enim illa contigit nocte, quando Dom nus eduxit fortas Israelitas, vt S. pagina clariũ insinuat *Prof. 13. Na. 33. sunt filij israel in manu excelsa videndibus cunctis Ægyptiis & sepelientibus primogenitos quos perenserau Dominus, nam & in Diu eorum exercitũ vltionem, Arb. tianur alij quòd mento fiat de Moyse Duce & Præsignano populi, quem Dominus creauerat Deum Pharaonis; Veruntamen receptor est nostra vulgata lectio: Redemisti populum, gentem & Deum eius. redit prima difficultas qua ratione Deus fuerit in Ægypto captiuus? an non vides ibidem captiuum detineti populum eius electum amicoque illius charissimo: an credis, quòd eos aduersitatibus penis, afflictionibus & captiuitate depressos suo esset a uxilio destitutus? cum illis & ipse concapiuus tenebatur, sic de eorum libertate sollicitus ac si vinculis esset ipse constructus, & labores cum laborantibus ipse sustineret.*

XIX. Hoc ipsum ipse declarauit (interprete D. Hieronymo) locutus quasi ipse ex populi sui laboribus dolore non minimo cruciaretur: *Super contritionem: filij populi mei contritus sum, & contristatus. Super obtinuit me, quid sibi vult. Quod in afflictione Ierusalem (sic D. Hier.) Ipse videtur afflitus & in humanam similitudinem super contreratur. Et notandum, quòd in illa occasione de laboribus aiebat, quibus ipse populum suum, in suorum penam scelerum plectebat, & de flagellis, quibus illum puniebat suorum inimicorũ manibus, quæ cum ita sint, tantum nostro loquedi modo, sentiebat cruciatum ac si ipse cum contritis & ipse contereretur, & de flagellatis ac castigatis vnus esse censeretur, quòd intelligere debemus de laboribus, afflictionibus, & calamitatibus amicorum sibi electissimorum, qui hæc*

XVIII. Deus cũ populo in Ægypto captus. *Ps. 90. 13. Orig. 35*

L. 2. Reg. 7. 23.

XX. omnia ad eius obsequium, eiusque gratia perpetuantur. Hoc animos eorum qui ipsius sunt corroborat, ut animo non despondeant, nihilque timeant extremis afflictis calamitatibus. Hoc argumentum Moysen auimauit cum illi legationem commisit ad Pharaonem adeo arduam & omni periculo plenam, eademque ratione vires alafque addidit duci suo Iosue ut notat Diuus Paulus: *Noli timere ego tecum sum: non te deseram, neque derelinquam.* Similiter & amico sibi familiariori. *Noli timere Israel quia ego tecum sum: cum transieris per aquas tecum ero.* Apostolis suis prædicit totum vitæ tempus eorum mille laboribus, persecutionibus infinis, flagellis durissimis, diuturnis exiliis, morte denique frequentissima fore transigendum, quod autem illis in his omnibus dat solamen angustiarum? *Eccc ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Et hoc vestrum esse debet, loquitur Diuus Bernardus, vestris in aduersitatibus, inopia, infirmitate, & morte subleuamen. Si namque fueris illi familiaris, illum tecum habes, & illo te potest, velut amico fidissimo, consolari, adest in extrema tua paupertate, in febri tua flagrantissima, in persecutione maxime treuolenta. Vitium illud tunc cognoscetes, vitium cum illo; velut cum Patre piissimo, amico tutissimo, sponse certissimo, medico prudentissimo, & fautore colloqui nosse cunctipotente: hæc nostra est, heu miseri, calamitas, quod non nisi laborem spectemus nudum, & infirmitatem morbumque difficilem: omnia denique, quæ nobis videntur esse contraria: vitium nobis Domine oculos aperires, sicut Giezi quatenus cognosceremus fautorem nostrum nobis in tribulationibus comitem, cunctis nostris inimicis esse longè superiorum, etiam licet tota consuetudine inferni potentia, quam bono animo serueremus, & nobis persuaderemus: quod si remedium, quod querimus, non experiamur: nobis ipse dat quod nostræ maxime conuenit saluationi. Contemplantur D. Antonium Satanicis circumvallatum legionibus, quæ virum Deo charissimum circumdant, discernant, & vndeque affligunt. Post pusillum apparet illi Dominus visibili forma pellucidus. Cui Antonius: heu Domine mi, ut quid me tam periculoso certamine dissentum deleristi, & Dominus Antonio: numquam tibi quam tunc etiam vicinior animum tuum corroborans, Christus virtutem fouens, excitas infirmitatem, hoc enim scire te oportet, nullas tibi fuisse vires ad tantos talesque (me tibi non fauente) superandos inimicos. *Hiero. Bapt. de Lanuz. Tom. III.*

cos. Idem contigit Seraphica nostræ sorori Diuæ Catharinæ Senensi; dum omnem eam rariâ circumdat potentia & visionibus deforis perceret inhonestis, & illusionibus in imaginatione perturbat impudicis. Ex illis ait D. Bern. sibi nihil magis optabile, quam aduersitates. Quandoquidem illis obrutus centam sibi polliceretur assentiam, & dominicam secum iouisset esse præsentiam: *Cum ipso D. Bern. sum in tribulatione, ait Deus, & ego quid aliud requiram, quam tribulationem.* Descendit ut profectus, qui sunt in tribulatione, qui tribulato sunt corde. O Martha sanctissima, ne dixeris, *Domine si fuisses hic:* etenim eo ipso quo Lazarus amicus eius infirmabatur, cū illo erat socius indiuiduus. Eandem pariter Martha infirmitatem: qua communiter homines tribuloribus afflictis successibus conqueruntur: vitium hoc aut illud eg. Item: vitium præuenissem: vitium me quicquam præuenisset: vitium nimium non confidissem: vitium talis non adfuisset: vitium talem aduocassem medicum; discessus sunt hi profus inuiciles: quia vtedum consolationem adferunt nullam; quinimo & augent dolores, suntque tam imprudentes ac eorum, qui tantum rebus causisque confidunt, ac nituntur quas oculis nostris cōspicimus, quasi vero successuum omnium prima radix nō esset causa prima mouens omnia, atque disponens, siue faciendo siue permittendo: quā est hoc factum audire, qua ratione singuli in suis iacturis discurrant, quas nominant infortunia, quot querelas effundant, quot quot sinistro calu perturbantur. O Domine! si talem euocasset medicum, si non illi venas aperuisset: si talis eum non turbasset, ex his qua illi narrat: si tali tempestate medicum sumpsisset potionem; hæc omnia quid sunt, nisi *Si fuisses hic?*

Eli mi, audi monentem te Spiritum Sanctum *36. Et Tristi iam non des anima tua: & non affligas te me. Eccl. 3. o. ipsum in consilio tuo.* Vt quid te ipsum tuo discernas in consilio? hoc aut illud potuisset egisse, si hoc aut illo modo succurrissem, aduersitatem cuius hanc euasissem. An non vires, quod te ipsum flagelles, aumamque contistes: quod alius te perturbet, tumque cor affligat. nō miror, nec melius est, sed quod te ipsum carnifex exercitias, laqueumque contorqueas, quo similibus cōsiliis mutilibus, & orationibus animam tuam affligas permittis: ne tale quid feceris: *Non affligas te me ipsum in consilio tuo.* quid igitur similibus in aduersitatibus considerabo? *Centine & congrua cor tuum in sanctitate eius: & tristitiam longe repellente.*

XXIII. Hoc errore labebatur Martha & laboratur multi.

36. Et Tristi iam non des anima tua: & non affligas te me. Eccl. 3. o. ipsum in consilio tuo. Vt quid te ipsum tuo discernas in consilio? hoc aut illud potuisset egisse, si hoc aut illo modo succurrissem, aduersitatem cuius hanc euasissem. An non vires, quod te ipsum flagelles, aumamque contistes: quod alius te perturbet, tumque cor affligat. nō miror, nec melius est, sed quod te ipsum carnifex exercitias, laqueumque contorqueas, quo similibus cōsiliis mutilibus, & orationibus animam tuam affligas permittis: ne tale quid feceris: Non affligas te me ipsum in consilio tuo. quid igitur similibus in aduersitatibus considerabo? Centine & congrua cor tuum in sanctitate eius: & tristitiam longe repellente.

pelle à terne mœsitiam cordis adaugeas: quini-
mo illam, quam pateris, expelle, & cogitationem
tuam contine ne per varia discurrat, sed omnes
cordis tui compone discursus in sanctitate Dei:
Contine, & congrega cor tuum in sanctitate eius.
Sententiam admittit. Regit hanc mundum Deus
per causas secundas, quæ in omnibus à divina
dependent eius manu, de qua omnis earum vir-
tus procedit: ita ut tibi sit hoc supponendum,
quod virtus herbarum medica, præscripta Phy-
sicorum effectus venarum apertionis, fomento-
rum efficacia, iudicis prudentia qui in te profert
sententiam, advocati directio, procuratoris sedu-
litas, agentisque cura, & quidquid prudenter fit,
de Dei manu dependeat, magis quam de tua
dependet pomorum multitudo quæ paulatim in
vnum collegisti. Ne per hæc aut illa (monet
Spiritus S.) Fili mi, tui divagentur discursus, cu-
ræque distraharantur, dicendo: si medicus atten-
deret, si sanguinem non extraxisset, si tale quid
applicasset, si studiis incubisset. Advocatus, si
iudex rem pro merito perpendisset, si procura-
tor suo muneri non defuisset, desine & similes
dimite cogitationes, ne cor tuum de hac vel
illa causa quævis affligas; cuncta hæc ad
divinam revoca manum omnipotentem: est
enim sanctus & te quærit habere sanctum, &
ad sui gloriam, quidquid enim tibi contingit ex
divina eius manu profuit, ipse hoc decrevit,
& in tuum permittit bonum quam potest ma-
ximum.

XXV. Hoc argumento consolabatur D. Hieronym.
Eadem filiam suam spiritualem D. Paulam in morte
ratione primogenitam filie suæ Blehillæ: erat enim Eusto-
chium filia minoreniis: erat hæc mater filiarum
suarum amantissima ut autem meritis illi lacry-
mas abstergeret, præclara multa illi proponit,
sed potissimum ne pluribus insistat vaga discer-
sibus, sed illi vnicè ait, inhaerere considerationi:
Deum esse huius operis auctorem: & quando-
quidem credat eum optimum esse, similiter cre-
dat illud sibi quam maxime convenire: & hoc
est (inquit ille) quod Psalmista Regius de Sanctis
cecinit animabus quod exultaverint præ gaudio
magnitudinem ditionum considerando iudicio-
rum: Exultaverunt filia Iuda in omnibus iudiciis
Domine, si Iuda confessio interpretatur, confitens
autem omnis anima credentis est, necesse est ut qui
credere dicit in Christo, in omnibus Christi iudiciis
gaudeat. Hæc igitur sit vltima conclusio, Deus
hoc voluit: Deus hoc disposuit: Deus hoc de-
crevit: apage illud: si fuisse hoc: præterquam enim
quod hæc animo revolvens teipsum discrucias,

D. Hier.
Epist. 25,
Tom. 1.

§. 19. Resurget frater tuus. Ratio est hæc
multum efficax, qua nos ipsos in morte con-
solemur. Resurget frater tuus.

Egregiè satisfacit Christus officio, quo ve-
nit in mundum, consolator cordium, dolore
nimio afflictorum absterfor lacrymarum,
medela tristantium atque plorantium. Sic ille
prædixerat per Iliam: Spiritus Domini super me Isai. 61. 1.
& c. misit me, ut mederer contritis corde, ut consolaber
omnes lugentes Sion. Quam aptè dicere potest, Christus
quod referens hæc eadem verba, die dixit alte-
verit Iu- ro: Hodie Scriptura ista completa est in auribus gentium
vestri. Et enim illo verbo, quod Marthe locutus consolator
est, & illam & omnes est consolatus. Ait Spiritus tor.
Sanctus non leve cordi dolore contrito esse sub-
levamen verbum consolatorum: Moror in corde Pro. 22. 25
viri humiliabit illum & sermone bene latifera. Lsb. 14. in
tur. ad hoc Christus descendit (ex sententia D. C. 50. Isai.
Hiero.) complens illud ad litteram Iliæ vatic-
nium: Dominus dedit mihi linguam eruditam ut
sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. Illud di-
ligenter attende (Sic D. Pet. Chrysol.) nullum
esse

esse verbum cunctis magis consolatorium, quam illud: *Resurget frater tuus.*

H. Tristitia mortis maxima.

Nulla datur tristitia maior, præter eam quam adfert Mors: illa crenim ve supremum malum & omnium censetur esse terribilissimum: attestante Philosopho: *Omnium terribilius, terribilius est mori.* Ex altera verò parte, nullum est malum magis commune: quandoquidem scimus hoc etiam posse neminem: *Quis est homo qui vivet & non videbit mortem? Vitium est omnibus hominibus semel mori.* Proinde nulla est calamitas, cui magis sit necessaria consolatio. Inter omnia lenimenta ab ipsis Philosophis totaque sapientia humana inuenta, nulli, nec omnia simul ad hoc vitium possunt accedere: *Resurget frater tuus.* Hoc argumentum sequitur D. Hieronymus amicum suum intum consolaturus Heliodorum Episcopum in obitu Consobrini sui chaulsimi Neopitani: factus autem nullam esse materiam, cui sic infunderent subtilissima & elegantissima Philosophorum ingenia, quam vi libros conferberent, in quibus & argumenta & rationes producerent, quibus tam ipsos qui moriuntur, quam illos, quibus eis sunt affinitate coniuncti, consolarentur.

III. Philosophi multa scripserunt de consolatione lugentium mortuos. Epist. 3.

Grantor Philosophus Academicus discipulus Xenocratis librum conscripsit consolatorum Hypocleti, ut eum demulceret. In morte filie suæ desideratissimæ, quo similiter usus est Cicero in morte filie suæ. Plato varios de hac materia tractatus edidit, & quamvis liber primarius sit perditus, quem conscripsit, *De morte*, ut refert Diogenes Laertius, supersunt tamen quos inscripsit *Phædon* & *Axiochus*. Clytomachus Philosophus Carthagenensis discipulus Carneadis Cyrenæici librum edidit celeberrimum: *De consolatione*, cuius meminit Cicero tertio Tusculana. quæst. & ipse Carneades diversas exarauerat epistolas consolatorias de eodem subiecto Ariarato Regi Cappadociz. Passidinius Syrus Zenonis discipulus, magister Ciceronis, epistolas & integros libros de eodè cõposuit argumento. Ad hoc (sic D. Hier.) adduntur multæ, variz, & diversæ sententiæ, quas in casibus particularibus protulerunt viri, ut doctrina ita sanguine illustres, nobilissimi Duces Romani & sapientes eminentissimi. Pericles, Xenophou, Horatius Pulullus, Lucius, Paulus Æmilius, & his infere-re possemus Maximos Catones, Gallos, Pisones, Brutos, Scænos, Metellos, Scænos, Marios Crassos, Marcellos Amphidios, quorum dicta, actaque præclara in mortibus, sic referente Cicero

ione mundus admiratus est universus.

Sed omnes illæ rationes, discursus, & sententiæ minoris erant leuaminis, & medelæ insufficientis: quinimo omnes simul iunctæ nullum poterant medelam adferre adeo perfectam, ac si perat. breuissima hæc verba Salvatoris, *Resurget frater tuus*; his enim animos delinibat Apostolus corinthiorum Thessalonicensium, & in ipsis omnium nostrum, quatenus intelligamus, illos qui moriuntur non in omnia secula perire, nec eorum nos iacturam pati in sempiternum; nec tu filij tui, nec alter parentis tui, nec mulier viri, nec frater fratris in perpetuum priuabitur consortio; verè namque ac realiter resurgent, illosque in vita æterna, si boni fuerimus, recipiemus. *Nolumus 1. Thessal. vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contri. 4. 12.*

*Remini Ge. quia mortui qui in Christo sunt resurgenti Ge. itaque consolamini inuicem in verbis istis: hoc argumentum ita studiose prosequitur D. Ambrosius ut ad comprehendendum omnem Philosophorum doctrinam, & Epitomen conscribendam eorum, quæ in hac materia vel dixerunt vel scripserunt, librum illum composuerit diuinum, quem prænotauit; De bono mortis, *Serm. 101.* quem similiter titulum, ut notat Diuus Petrus Chrysologus plures etiam Philosophi libris suis de hoc argumento conscripsit indiderunt.*

Postquam autem Doctor hic eximius, illam proposuisset questionem, utrum mors referenda sit inter bona nostra fortisque optimas; an verò inter damna, atque infortunia: & iam utramque partem summa sapientia pariter & elegantiã Vita hæc ventillasset: tandem concludit cum vita talis sit, misera qualis post peccatum esse conspicitur, inter nos fugienda, ita mala merito est referenda, & mors inter mortis est fortis optimas: est etenim felicitas maxima vitanda, tam finire tot calamitatibus, infirmitatibus, dolibus, pœnis, angustis, & corporis & animæ repletam necessitatibus. His conformiter tria Tres ponderat ex Philosophis & sapientibus dignioribus, ut contritis corde in mortuorum calu Philosopho moderentur. Primò: hac se solabantur ratione: phorù ad mortem omnibus esse communem, & si solatio solamen sit socius in pœna, multò magis erit omnes ha-lugentium bere: quotquot mundus vidit videlicetque mori. Mors tales: vnde frequens hoc erat illis proverbium: est omnia *Ad mortem nascimur*: hac nobis pensione vita nibus conceditur, quod si non hodie, eras vita terminabitur: (sic scribente D. Hierony. de hoc argumento) seipsum consolatus est Anaxagoras Philosophus fama notissimus, cui cura mors filij sui Heliodo-

IV.

Sed hoc

omnia

perfectam,

ac si perat.

Resurget frater

tuus;

his enim animos

delinibat

Apostolus

corinthiorum

Thessalonicensium,

& in ipsis

omnium

nostrum,

quatenus intelligamus,

illos qui moriuntur

non in omnia secula

perire,

nec eorum nos

iacturam pati

in sempiternum;

nec tu filij tui,

nec alter parentis tui,

nec mulier viri,

nec frater fratris

in perpetuum

priuabitur

consortio;

verè namque

ac realiter

resurgent,

illosque in

vita æterna,

si boni fuerimus,

recipiemus.

Nolumus 1. Thessal.

vos ignorare fratres

de dormientibus,

ut non contri. 4. 12.

Remini Ge.

quia mortui qui in Christo sunt

resurgenti Ge.

itaque consolamini inuicem in verbis istis:

hoc argumentum ita studiose prosequitur

D. Ambrosius ut ad comprehendendum omnem Philosophorum doctrinam,

& Epitomen conscribendam eorum,

quæ in hac materia vel dixerunt vel scripserunt,

librum illum composuerit diuinum,

quem prænotauit;

De bono mortis, Serm. 101.

quem similiter titulum,

ut notat Diuus Petrus Chrysologus plures etiam Philosophi libris suis de hoc argumento conscripsit indiderunt.

XIV.
His Ra-
chel ad-
iungitur.
Hiera. 3.
15.

simam Rachel, (cuius nomine terram intelli-
git Betlehem) lugentem: cuius tanti erant sin-
gultus, vt aërem ipsum, vsque ad nubes penetra-
rent, omnemque procul à se repelleret conso-
lationem: *Vox in excelsis audita est lamentationis,
luctus, & fletus: Rachel plorans filios suos. Mæ-
roris autem hæc causa erat: quod filios suos,
charissima pignora, SS. innocentes plangeret oc-
culos, quos iam consumptos esse sibi persuade-
bat: vnde tam immoderato se luctu afflixit, vt
nullam admitteret consolationem: Et noluit con-
solari: quia non sunt. O Rachel sole formosior, sed
mater afflictissima: consoletur, (ait Propheta) &
anima: quior esto: hos enim filios, quos tibi cer-
nis mortisque auferti, restitutos tibi gaudebis
vivos, sanos, speciosos, lætitiæ gaudiisque sub-
sistentes: *Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à
lacrymis: ait Dominus Dc. reuertentur filij tui de
terra inimici, & est spes in nouissimis tuis & re-
uertentur filij ad terminos suos: quid gemitibus af-
figeris, & Domina, quod Rex filium tuum sibi
assumpsit: cum hoc non faciat, vt illum occi-
dat, sed vt diues & honorificis ditatus titulis
magnisque reuertatur? hæc sunt, ita hæc sunt
verba ad solamen efficacia.**

XV.
Et Yates
Zacharia-
rias.

Plangebat amarè nimis Propheta Zacharias
euerisionem Hierusalem, quam conati fuerant
hostes insensibilissimi extremis euertere angustijs,
& duplicetis diruere vitibus: narrat autem ac-
cessisse Angelum, qui mœstum eius animum
verbis solabat: sic vt illa lacrymæ
abstergerentur, & solis instat splenderet: alacrior
Angelus, qui loquebatur in me verba bona & con-
solatoria, quid tibi dixit: nihil esse mirum in ter-
ram corruisse ciuitatem de terra compositam:
non enim de patietibus ex terra congelis spe-
randum est quod in æternum sint duraturi, ne-
quaquam: sed ne sterneris, amice, reuertetur enim
Dominus, & ciuitatem hanc misericordiâ reple-
bit opulentâ: diruta eius reedificabit, & excitabit
ad perpendicularum pulcherrimam, & hoc tibi
mea voce denuntiat: *Hæc dicit Dominus: reuertar
ad Hierusalem in misericordiâ, domus mea ædifi-
cabitur Dc.* Hoc lætote charissimi Dominum
aliquando reuersurum: est enim vir ille nobilis,
de quo ipse in parabola de talentis, qui reuertetur
accepto regno, & domum hanc tertenam,
quam diruerunt infirmitates & pediculi ingui-
nales reedificabit: *Saluatorem expectamus Domi-
num nostrum Iesum Christum, qui reformabit cor-
pus humilitatis nostra Dc.* Hoc igitur est legiti-
mum, verumque solamen.

Philip. 3
20.

Quocirca D. Hieronymus vt a micum suum

Heliodorum Episcopum ex morte Confobrii XVI.
sui Nepotiani solaretur attristatum, siquidem in Eadem
principio facundissima sua eloquentia, etat enim ratione
in omnibus libris, & scripturis Philosophorum, D. Hic.
& historijs famosis gentium veratissimus, il- Helio-
lum horum doctrina & exemplis demulceret, dot. & R.
hæc tandem Domini ratione concludit: *Praestet Ambrosio-
fides in nobis, quod illis exhibuit infidelitas: quia-
mus Christum auctorem fidei, & confanmatorem, Valentij-
dicentem, resurget frater tuus. Iisdem verbis de- niani ac
linquit D. Ambrosius sorores Imperatoris Valen- seipsum
tiani ob eius mortem luctu consumptas; hoc solatur.
scitote, matronæ nobilissimæ, non illum in sem- D. Hic.
piternum perdidistis: *Tempus est quando eum red- Tom. 1.
cipietis viuum, resurget enim & iterum viuet.* De D. Ambros.
seipso refert idem Ambrosius in oratione fune- Tom. 3.
bri fratris sui Satyri tantam se passum fuisse
mentis acerbiter, vt nullam inueniens conso-
lationem, libros euoluerit & argumenta Philoso-
phorum, qui præclarè de hac scripserant mate-
ria: quimo vt mortuissimo cordi suo moderetur,
ipsemet librum conscripsit: *De bono mortis: in
quo testatur nihil animum eius lenire potuisse,
donec illa verba Saluatoris perpenderet, quæ
quasi sibi dicta ruminabat: Resurget frater tuus.
Quocirca se scripsisse fatetur elegantem illam
declamationem? De fide resurrexerit. Hic adiun-
gatur comes D. Gregorius Nyssenus charissimi
fratris sui Dni Basilij Magni lugens obitum:
quamuis enim tractatum ipse scripsisset, illos
acriter reprehendens, qui fratrum, parentum, vel
amicorum trilem lugebant abscessum, quem
prænotauit: *De dormitionibus.* Ijs vltis rationibus,
quas ad hoc erudi a iuggerit Philosophia: om-
nes nihilominus, vt fratrem videt mortuum, nul-
lum ei potuerunt adferre solatum: donec illi
occurreret: *Resurget frater tuus,* quibus confor-
miter verbis loqui cepit cum sorore sue S. Ma-
rina, de resurrectione, in qua amicos nostros
fratresque recuperabimus; atque de his, quæ
cum illa egit, celebrem composuit homiliam:
De resurrectione & animæ. Hoc igitur vnicum
est leuamen, quo Christus Martham in spem
erigit & in ipsa omnes illos, qui illorum desente
obitum, quibus bene afficiebantur, aut affinitate
iungebantur.**

§. 20. Magister adest. Omisit Maria consolatoribus onerosis, ad Christum accurrit: ipse vero tres edidit actus mysteriosos: in fremuit, turbavit seipsum, & fleuit.

60
Serm. 6. 31

Respondet Martha, sic D. Petrus Chrysol. signis vebisque medicæ fidei in eo quod Dominus volebat operari: Domine iam & ego illud noueram fratrem meum in die iudicij resurrecturum: cui Dominus, vt illam in fide & erudiret & solidaret quam de diuina sua persona eam habere conueniebat; ego sum, inquit, resurrectio & vita & qui credit in me licet mortuus fuerit uiuet & quicumque uixerit & in me crediderit non morietur in æternum.

Doctrina his uerbis comprehenditur adeo profunda vt nec ipsi Seraphim illum possint perquirari, nec nos similiter, vt eam pro merito perpendamus, postquam Martham iam instruxerat, de labore seiscitatur sibi charissima, quæ confestim ad eam cucurrit illi ad aurem insuflans: euge soror, magister adest, & uocat te, erat autem Magdalena in cubiculo tori nobilium Hierusalem catena circumcincta, qui illuc conuenerant, vt contrita corde sororibus condolereat & mederetur: *Erat cum ea in domo & consolabantur eam.* Quamprimum magistri intellexit aduentum, surrexit cito & nemini locuta presentium cucurrit, uelut icta spiculo cerua, prodijque foras obuia Saluatori. Videtur quod contuli fuerint qui eam uisabant, quod eos sic infalutatos desensisset, & non tantum propter eam, quantum ad excusandum suam confusionem, mutuo colloquebantur: heu miseram marionam; indubie cor illi transferebatur ex acerta nimium itatis sui mortis memoria, eamque sic dolor uictrauit: vt eam surgere coegerit, nec locum loquendi concedens eam ad fratris sui sepulchrum compulerit, vt ibidem lacrymis uacet morens uerberimis. Mos erat (si Tertulliano credimus cum Pamela), vt cognati & amici saepenumero ad monumenta recurrent defunctorum, ibique mortuos lugerent, & quædam profertent suffragia, quibus modo non licet immorari.

Li. de resp. anima c. 4
nu. 19. fol. 127.
I. Iudæi consolatores onerosi.
Iob 16. 2.

Heu vos miseros, quam euidenter ostenditis onerosos omnes uos esse consolatores, de quibus sic Iob: *Consolatores onerosi estis uos: si namque uerba ueltra consolatoria essent, non crederetis*

quod Maria illa percipiens, cor haberet dolore uulneratum aciori, uoualque illa profundere lacrymas: nec diceretis, *Quia uadit ad monumentum, ut ploret ibi.* Quam graues illi sunt consolatores qui uerbis suis renouant lacrymas easque eliciunt uerbiores. Tales sunt homines, præsertim illi quos hodie patimur, qui non nisi quatuor uerba ore proferunt in signum misertitæ, & doloris sui, sic ut ad cor uique non peruadant: minoris enim refert illis quæcumque re torqueat calamitas, nisi in quantum ad illos hæc pariter perueniat. Pende quinam illi consolatores, qui se miseros simulant & dolere moritem ferre Lazari, & dum eum uiderunt resuscitatum & ad uitam reuocatum, eandem illi aufere sunt machinati. Vinum interimere laboratur: celebant enim, quod illis esset obstaculo, in suis contra Christum præuentionibus: ecce quomodo de eius resurrectione gauisi sint, insuper quæ paruo dolore mortem eius tristes pertulerint, tales sunt mundi consolatores, quid non alter sepe sepius reperit, pariter me dolere uehementer, inoque compertior infortunio, & ne uel hili hoc facit, quod ipsum patet, quandoquidem si te iam prospera gaudentem uideat fortuna, infremat, ubique eam uelit adimere, & si gauisio non modico delibutum, cor sibi corrodit æmulus. Por-

II. non exulat uirbanitatis, & tu in illa adeo uelut a sena pronullam posses discessus tui date rationem turbæ batur vt adeo principali ueneris (inquit D. Chylostrom.) banitas. quod si in uirbanitate doctâ profecerit, non minus celesti studuerit philosophiæ: *Erat mulierem rectè philosophantem*, præclaram hic explorat philosophiâ tam ex parte eius quam parte Deis ex parte eius, etenim diuinam illa cognoscebat altitudinem, in cuius præsentia, nulla est mortalium omnium celsitudo; & amplius ipsa intellegebat quod òmnia Deus uocat, non est cui homines re uereamur, nec eorum gratia uel puncto quidem temporis remoremur, per hoc optimum sumpsit initium eius uera conuersio: vt enim (sicut notat D. Gregorius) audiuit quod Saluator in *Ho. 33. in Euang.* domo Pharisei ad mensam recubisset à quo fuerat inuitatus, ilico intrauit eum eua situra, nec ipsos inuitatos erubuit, ac si præfentes non ad-

III. Christi præcepti-
ris suis traditum discipulis ad prædicandū mis-
sis, vt tantâ nimirum diligentia proficisceren. salutando
tur, vt nec puncto quidem fisterent, obuios salu. explica-
turi, *Neminem per uiam saluaueritis.* Hoc idem tur.
manda. *Luc. 10. 4.*

mandatum dedit Eliseus discipulo suo Giezi quem misit sibi deuotus Sunamitis a mortuis reuocaturum : hanc enim exoticam illi prescribit circumstantiam curae velociter ; neminem salutes obuium : Si saluauerit te homo, non resalutes eum. O Propheta sanctissime : an ergo urbana comitas pie repugnat sanctitati? o supreme magister nosser, tuos vis in hoc desicere discipulos quod adeo in lege familiare est, obuiantes in itinere comice salutare? voluit ostendere Dominus quam prompti deberent esse in eo, quod praemanibus habebant, ut sic illi omnem suam & curam & mentem impenderet, ut illis nec atomus superesset, quo humanae responderent urbanitati: quinimo hac ex causa ea peragis, quae Deus tibi praecipit cum tanto respectu huius, illius, vel alterius: quia modice tuam Deus sibi vendicat sollicitudinem, atque opus illud, quod tibi agendum incumbit ad eius nominis obsequium. Ad sacram accedis Synaxim, & hunc intueris, & illum salutas, & cum illo misces in publico sermones: quae ratio? quia non omne cor tuum, non omnis tua sollicitudo soli vacat Deo, sed eius pars magna huic & illi impenditur. Ad sedem accedis confessionalem & quoties, heu quoties, te huc & illuc venis, illi vel illi locuturus? deinde missam audiens quoties illi respondes, quoties alteri loqueris? Domine mi, homo sum urbanus, & debita mihi sunt seruandae leges comitatis. Es inquam homo nam cor intum patum ipsi occupatur, quae tanti referunt, agendo cum Deo, unde detineris in superflua cum hominibus urbanitate.

4. Reg. 4. 29.

IV. Nostri confunditur inurbanitas.

61. Ex parte Dei philosophia haec ea est, quam ipse per Isaiam exposuit: Ducam caecos per viam quam nesciunt. Et Iudaeis loquitur (ait D. Aug.) ducam caecos in viam, quam ignorant, paulo superius dixerat Dominus Scribis, & Phariseis, eos caecos esse, quod clare patebat: cum coram se lucem habentes adeo splendidam, minus viderent quinimo ex ipsa obcaecarentur, decernit, ut illi veniant in Bethaniam; eo animo, ut matronas has demulcerent. Cum omnes adessent Magdalene accedens eo, statuit, ut illa prodiret, illis nihil locuta: & credant quod ploratum eam a fratris sui mausoleum: quateus & ipsi illam comitentur? sicut & comitati sunt: Iudaei qui erant cum ea in domo & consolabantur eam, cum vidissent Mariam, quia cito surrexit & exiit, secuti sunt eam dicentes: quia vadit ad monumentum ut ploret ibi. Si nouissent accessum Domini, quodque

Maria illi cucurisset obuiam, nedum illum non sequerentur; sed potius cuncti discederent iam enim Christum suo in concilio & capitulo, ut suum declararet inimicum. Sequuntur Magdalenam ignari quo, & se coram Christo offendunt quo fit ut omnes illos miraculi sui testes haberit oculares.

Maria igitur Christo approximans Diuini eius aduoluitur prona pedibus: Videns eum cecidit ad pedes eius: Et mare facta lachrimarum, ait illi ingemiscens: heu Domine mi, Si fuisset hic non esset mortuus Lazarus frater meus. Tales effudit ipsa lachrimas, tales & ipsa Martha soror, tantoque cordis dolore haec verba Magdalena protulit, ut praesentium omnium corda licet lapidea, & obdurata, in tantum permouerit, ut & ipsi omnes affatim & vberim lachrimarentur, quid ea in tempestate ipse fons ageret misericordiae, & origo pietatis: oculis suis diuinis omnes circumspicit, & plorantium oculos tristis intuetur, Martham considerat. Magdalenam aspicit, omnesque praesentes intuetur & nullum videt non lachrimantem. Iesus ergo ut vidit eam plorantem, & Iudaeos qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu & turbauit semetipsum: Et lachrimatus est Iesus. Ecce quanta distinctione cunctas Euangelista Christi describat actiones: tres edidit adeo mysteriosas, ut stupefaciant Doctores Sanctissimos, imo & ipsos possent Angelos. Infremuit spiritu turbauit semetipsum, & lachrimatus est.

V. Magdalena vis lachrimarum.

VI. Ut aliquid horum intelligamus; doctrinam suppone D. Aug. quam explanat Doctor Angelicus errorem hunc fuisse Philosophorum Stoicorum, hominem vere prudentem, & doctum, in eodem semper debere statu consistere: ut nulla ex occasione passionibus exponatur mutabilis, nullas patiarur alterationes, non tristitiam, non gaudium, non dolorem, non alacritatem: hunc errorem impugnat idem Doctor Angelicus rationibus illum conuincens euentibus, ostendens etiam in vera Philosophia affectus hos esse necessarios ad perfectam eiusdem naturae conseruationem, etenim filios tuos nisi amaueris, aegre admodum illos enutries; sine desiderio lucri eorum ac promotionis, parum te ad opus moueris; formidine aufer, non te defendes; tolle misericordiam, tolle pietatem alteris non succurres: extremam licet inopiae. Sunt effectus huius naturae convenientes humanae, quam induimus; unde illos Christus assumpsit; cum totam eandem hanc assumpsit naturam, non Phantasticam, sed veram: quae de

VI. Tres actus mystici Saluatoris. Lib. 14. de ciuit. c. 9. q. 15. an. 4. l. 2. q. 29. c. 109.

VII. Christus affectus nostros causa assumpsit.

causa dixit Apostolus expedire ut se in illis nobis similem esse demonstraret, sicut in eadem similibus erat humanitate: *Debit per omnia fratribus similari.*

Heb. 2.17. Porro si qualem eisdem habuit affectus & passiones, modo tamen plane diuerso: etenim in nobis exurgunt iudicium præueniendo rationis, nestringue præcurrendo deliberationem: eo namque ipso quo tuum cernis in inimicum nulla præuis de liberatione, commoueris: eo ipso quo gustui tuo aliquid sensus acceptum, ilico desiderium in te excitatur, & appetitus: & quamprimum te quispiam offenderit, bilis in eum exardescit. Et necdum antecertunt rationem, insuper & sæpe illa reluctante procedunt, sicut illos patiebatur idē Apostolus Paulus & crebro perturbant iudicium, ut de fateretur David. *Concurbauit est in ira oculi meus.*

Ps. 108. in Christo autem nunquam affectus exurrexit, non passio, quæ non fuisset iuxta rationis suæ, & iudicij dispositionem, quocirca nunquam in illo fuit, nec esse potuit motus aut affectus rationi contrarius, diuinaque repugnans voluntati. Nihilominus omnes motus illi Saluatoris sancti fuerunt, nostræque profecerunt redemptioni: quod alioquin contumeliosus sit sicut in morte Ioannis Baptistæ: aialias exultauerit, sicut in optato effectu prædicationis. *Apostolorum: Exultauit in Spiritu S.*

Luc. 10. aliis bile commotus sit, dum scilicet mercatores de templo exturbauit, aliis indignatus sit, non ferens incredulitatem ciuium suorum: quibus & dixit: *O Genera-*

Mar. 9.19. *no incredula quamdiu apud vos ero: quando uos paciar, aliis compassus sit ijs, præsertim qui eum comites sequebantur, nec habebant quod manducarent: similiter miseris sit uidua illius, cuius heri meminimus.*

Hoc ipsum diuina uoluit sponsa declarare & sponsi sui maxillas describens: *Gen. 29.13.* *Arcola aromatum censita à pigmentaria.* Vocantur

VIII. pigmentarii, qui condituræ, confortatiua, & pinguentia componunt aromaticos. Habent illi commanuerunt in hortis suis quasdam Areolas, quibus inferunt herbas medicas, seu plantas odoriferas, estque magnum discrimen in et illas & horti ceteras; etenim in illis multa perniciosa sicut nedum non proficua, sed etiam perniciosa sicut spinæ, & viticæ; non enim eas leuit aut plantauit hortolanus, nec uult ut ualeant, licet autem sæpe conetur eas eradicare, omnino tamen non potest. In Areolis autem, quas ipse disponit planta nulla germinat, quæ eius manu uel plantata non sit, uel seminata, eiusque ordine disposita, omnes etenim sunt medicinales, uiles, cordiales, odoris

IX. Ex genis affectus interior agnoscitur. *Hieron. Bap. de Lanæa, Tom. III.*

suauissimi. Sunt autem genæ pars hominis ea, in qua patenti affectus animæ se produunt interiores, si pudor sit, subescunt: si timor, aut alteratio pallescit, si gaudium, risu extenduntur: si tristitia, lacrymis distillant; ea de causâ sunt pro-Motus prium symbolum duarum partium animæ, quæ inordi a-Philosophia nominat, irascibilem, & concupiscibilem Areolæ istarum nobis produunt herbas, quas sæpe ratio non plantat uel seminat, quinimo illa repugnante hæc proueniunt & contradicent. Quoties, niunt. heu, quoties inhonestum exoritur desiderium rationi contrarium, quod ipsa non aduertit, imo cui sapenumero contradicit: qui timores? quæ biles & cholerae? quæ cupiditates? audi Apostolum conquetentem: *Vides aliam legem in membris meis repugnantem legimentis mea.* quasi dicat, sententio & uideo herbas in areolis istis animæ meæ pullulantes rationi contrarias, quæ & ipsi uim infatere & eam captiuitate moluntur. Quod est primarium SS. studium, nisi herbas istas eradicate perniciosas nec omnino possunt, quantumuis carnem suam corpulque leuere castiget; male, sicet areolæ, quæ laborat & arat & ecatae spinas proferunt effectus peccati: hoc enim Dominus indicauit, dum ait: *Maledicta terra in opere suo, spinas & tribulos geminabit tibi & cæcarat & excavat* Apostolus Paulus tellurem hanc: *Caspigo corpus meum & in seruitutem redigo; & dum uel semel caput auertit, tribulos cernit pullulantes, & granitum nimis pungentos: Stimulus carnis mea Angelus Sathanæ, qui me colaphizat.* Habebat Christus areolas humanæ naturæ proprias, irascibilem & concupiscibilem, pullulabant autem in illis plantæ & herbae: quarum nulla tamen erat, quæ non fuisset plantata opera pigmentarii. caletis scilicet spures Simul per dona sua diuina mouendo, nunc per ordinatos quosdam impulsus, nunc per rationem sanctam partis superioris animæ Saluatoris. Si exorta est alacritas, hæc à spiritu S. mouebatur: *Exultauit in Spiritu S.* Si cõtra uiolentes templi in ira excaudit ad hanc eum mouit zelosus Spiritus S. impulsus *Zelus domus tue comedit me.* Si affectus excitatur in eo compassionis, & misericordiz erga eos, qui illum fideles sequebantur: hunc in illo sic disposuit diuina bonitas: erectum ad hoc prius omnes intuebatur: *Cum uidisset quia multitudine magna &c.* hinc credimus omnes affectus illos fuisse uelut herbas odoriferas medicinales, & cordiales, quibus corda nostra roborentur quibus uulnera nostra curentur & quod expedit, doceatur. Si uice quadam in illo tantum exaruit moriendi desiderium, ut diuinam uim eius procastimam

X. Motus præueniente hæc proueniunt & contradicent. Quoties, niunt. heu, quoties inhonestum exoritur desiderium rationi contrarium, quod ipsa non aduertit, imo cui sapenumero contradicit: qui timores? quæ biles & cholerae? quæ cupiditates? audi Apostolum conquetentem: *Vides aliam legem in membris meis repugnantem legimentis mea.* quasi dicat, sententio & uideo herbas in areolis istis animæ meæ pullulantes rationi contrarias, quæ & ipsi uim infatere & eam captiuitate moluntur. Quod est primarium SS. studium, nisi herbas istas eradicate perniciosas nec omnino possunt, quantumuis carnem suam corpulque leuere castiget; male, sicet areolæ, quæ laborat & arat & ecatae spinas proferunt effectus peccati: hoc enim Dominus indicauit, dum ait: *Maledicta terra in opere suo, spinas & tribulos geminabit tibi & cæcarat & excavat* Apostolus Paulus tellurem hanc: *Caspigo corpus meum & in seruitutem redigo; & dum uel semel caput auertit, tribulos cernit pullulantes, & granitum nimis pungentos: Stimulus carnis mea Angelus Sathanæ, qui me colaphizat.* Habebat Christus areolas humanæ naturæ proprias, irascibilem & concupiscibilem, pullulabant autem in illis plantæ & herbae: quarum nulla tamen erat, quæ non fuisset plantata opera pigmentarii. caletis scilicet spures Simul per dona sua diuina mouendo, nunc per ordinatos quosdam impulsus, nunc per rationem sanctam partis superioris animæ Saluatoris. Si exorta est alacritas, hæc à spiritu S. mouebatur: *Exultauit in Spiritu S.* Si cõtra uiolentes templi in ira excaudit ad hanc eum mouit zelosus Spiritus S. impulsus *Zelus domus tue comedit me.* Si affectus excitatur in eo compassionis, & misericordiz erga eos, qui illum fideles sequebantur: hunc in illo sic disposuit diuina bonitas: erectum ad hoc prius omnes intuebatur: *Cum uidisset quia multitudine magna &c.* hinc credimus omnes affectus illos fuisse uelut herbas odoriferas medicinales, & cordiales, quibus corda nostra roborentur quibus uulnera nostra curentur & quod expedit, doceatur. Si uice quadam in illo tantum exaruit moriendi desiderium, ut diuinam uim eius procastimam

M m m

tionem lamentatur: *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor usque animi perficiatur.* tamque excitatus & alacris procebebat ad illum, ut discipuli non modicè mirarentur, nec eius possent vestigia subsequi procedentis. Si aliàs sic eam exhorret ut coangustatus nimis illius deprecetur translationem, & praximio timore agonizans sanguinem sudet in terram usque defluentem: si aliàs misericordii motus infirmos curabat, & pauperes exoptabat & flagellabat malefactores: hæc omnia in nostrum celebrabat emolumentum: erantque hi omnes affectus herbæ medicinalis ex quibus pigmenta cordi nostro componamus varijs casibus aptissima.

XII.

Tres singulares hic notantur Christi affectus. D. Av. Lib. 1. de Gen. c. 8. Marc. c. 8. Tom. 5.

Alios remittentes affectus, ad alias occasiones, expendimus illos, de quibus modo meminimus Evangelista: tres sunt mysteriosi, fremitum edidit, turbatus est, & lacrymatus: hic optimè quadrat Divi Augustini propositio: *Omnes tales motus non perturbant animi sui signa sed docent magistri.* Primo infremuit spiritum. Opuntur alii, quasi dicat: maximis viribus infremuit hoc est spiritum. Quid fuit ille fremitus? nonnulli credunt fuisse mortuum imo de corde suspirium, sed multum indubiè unum differt ab altero: etenim gemitus motus est animi compatiens, qui lingua formatur dicendo: *Heu heu*, & illum Christus ostendit, dum offerretur illi surdus & mutus: *Suspiriens in cælum, ingemuit*: est autem fremitus motus animi indignantis, unde formatur non lingua vel vocem aliquam exprimendo, sed halitum de pectore quanta fieri potest, vi educendo, formando in gutture sonum articulatam. *Heu heu*: & capitur ab eo sono, quem pelagus edit ventis agitatum, & vi tempestatis conturbatum, dicitur enim, quod pelagus turbatum infremiscat, hic autem est ille fremitus de quo Evangelista: *Infremuit spiritu.*

XIII.

Quid sit fremitus.

Secundo turbatus est: fuit hæc turbatio quædam cordis alteratio, quæ corpus contremuit, color expalluit, & vultus divini constitutio à suo statu demutatus est. Hic tandem tertium accedit, quod habenas solvens lacrymis flere cæperit, sic ut oculi illius lacrymarum fontes esse viderentur, nec operis motus illos exortos fuisse sicut in te, vel in me nulla prævia deliberatione & voluntate sua, sed fuisse plantatos à cælesti Pigmentatio, ut præmissus, quod si infremuerit ad hoc à spiritu S. provocatur: hoc est: *Infremuit spiritu.* Si turbatus est, ipse hanc in se excitavit turbationem: *Turbatus semetipsum*: Si fleverit, ipse sua ad flendum viscera permouit, *Ut per oculos*

lacrymas effunderent vberissimas: porro qui motus sunt hi, o Domine mi, tibi adeo infoliti cum autem illos tu provocaveris, prægrandi non carebat illi mysterio: si fremitus motus sit animi commotio, in quem, o mansuetissime agne, hæc in occasione indignans excandescis? quid est, quod tibi visus sit viscera perturbavit, & vultus tui divini deturpatione indignavit? mutavitque soneritatem? quid est, quod tibi visus sit lacrymas exprimit eo casu, quod venit ut omnes te scilicet exhibiles, eo miraculo, quod patiare decrevisti? & Peccata ostendere se voluit. Verum hominem & viscera tu præfacere misericordie, quibus seipsum motus quoties amicos suos lacrymis ceruit maledicos, obrutusque calamitatibus. Contra mortem indignatus infremuit, & ob peccatum mortis originem: *Turbatus est*, & commota sunt viscera eius: hic enim fororiam mortor vlcetavit, & quod fleverit effectus fuit compassionis, quo miserebatur afflictis. Edes iustas amici tui offendis illum solo prostratum, ac multiplici vulnere confossum eiusque circum corpus forores, in ditos plauctus effusas, quæ ut te vident in crudelitate dolore intercessis singulibus tibi acclamant *Domine si hic fuisses non trucidassent fratrem nostrum.*

Primo exurgit in te affectu indignationis contra homicidam, & fremitu ex anime visceribus, educto exclamatur, quis ille tanti civitatis reus: vitam hic adesset, si forte alter non possem dentibus dilaniarem, & ilico tibi viscera commouentur compassionem quadam erga amicuum, eiusque forores, qui sensus doloris elicit in te lacrymas per oculos effluentes, hoc Dominus agit ut sic dicamus: ad ades accedit amici sui Lazari, mortuum invenit & sepultum, eiusque germanas mate lacrymarum, que dum illi amici sui tristem exponunt obitum, verbisque alloquuntur hæc tenentibus: *Domine si fuisses hic.* Primo provocat in eo Spiritus Sanctus contra mortis illius inextorores affectum indignationis: quinam sunt illi? sunt probè cogniti. Principalis est ex propria invidia diabolus: *Invidia diaboli mors introiit in orbem terrarum.* alius fuit peccatum quod motu ostium aperit: *Per peccatum Rom. 5.11. mors introiit in orbem terrarum.* alius fuit peccatum contra illos & ipsam mortem indignatur Dominus: quasi dicat: o nefandissimi proditores, quitantum malum & commistis & intulistis, vos impeto: quocirca considero fremitum hunc quandã fuisse generalem provocationem, quæ omnes illos provocat: ut enim leo, quando cæteras impetit feras primò rugitur eundem terribilem, quo signat se illas aggressurum. Sic & Dominus in eampum & arenam proditurus, & omnes hos inimicos debellaturus, nostrum

XIV.

Quid sit turbatio.

Similitudo.

tum lucentes malorum. Et licet egressus principalis futurus. sit paucis ab hinc diebus in morte Caluarie; in quo deuictos omnes est prostratus; nunc tamen velitationem quandam intulit diuinâ suâ armatus potentia contra mortem inimicum, unde quasi videat illam presentem in eam excaudescit: & iam iam aggressurus hostendum edit fremitum: *Item bene: & confestim considerationem ad foetores vkeratas conuertens, visluma eius viscera, commouentur: Turbantur semetipsum, eo modo quo dixit Spiritus Sanctus de Ioseph Patriarcha: cum enim fratrem suum Benjamin cernebat, sibi desideratissimum, Com-
mota sunt viscera eius super fratre suo. Idem terminus videtur hic Euangelista, quibus exprimit turbationem, quam Angelus descendens piscine mouens aquas excitabat. Monebatur aqua, etenim illa commotione aquarum piscina turbabatur, sic & Dominus quadam mouetur compassione, quâ viscera illi commouentur, & eius faciei gratia perturbatur alacritas.*

XXVII. Mouetur Christus ex affectu compassionis ad lacrymas.
XXVIII. Similitudo.

Fuit hic (iuxta D. Bernard.) affectus compassionis quam maximus, quo non solum foribus sed toti nostræ naturæ compatiabatur humanæ, q. d. heu homo, quam te liberum ab his creaturis esclamitabis! prohi quæ tunc viderit, & qui te modo videat! cum viscera illius & cordis intima pia hac commiseratione mouerentur, vapores ex se ad cerebrum transfuserunt: & velut terra calore solis alterata & mota vapores in sum emittit, qui in regione aëris in aquam coagulationem deniuo depluunt eodem modo; ex mortificatis vaporibus, ex alterius miseria vulneratis, vapores ascendunt in cerebrum vbi distillati in aquas, per oculos excurrunt plorando, vt statim dicemus. Hinc patet Domine mi, quam moleste feras labores nostros, nostrasque aduersitates. Cum talia proferas iudicia eius quod nostratum miserearis lacrymarum, quæ & tuas ex corde producent, nobis illas insipientibus. O quam acerbe luget nostras Deus aduersitates sic vt illum ad lacrymas compellant. Medius spiritus obitus apparuit Moysi, quando illi ait quod populi sui spectaret aduersitates, quas Ægyptiaca pressus tenuitate patiebatur, quæ libet enim, quam vel minimus sustinebat, cor illi non parum vice-
rabat.

XIX. Refertur D. Bern. etrogem Origenis Otigen.

nunc peccata nostra & iam diu est in morte, quam diu nos persequimur in errore. Videt autem D. Bernard. hoc à quibusdam predicari; quos non dici potest: vt autem fideles doceret, non eos Originem hoc locutum fuisse. hyperbolice quod eius opera circumspicte cauteque legi debeant: quia in illis quædam sunt eronea: Neque hoc silendum arbitror quod euidentissime illum contra suam nonnulla scripsisse SS. Patrum tradat auctoritas: atque ideo non sine circumspectione moneri esse legendum. Quocirca hoc primum tibi est intelligendum, quod Christus à mortuis rediit nullum patiatur dolorem, nullam poenam nec quod possit eum quidpiam affligere: iam tale quid nec in celo, nec in vita beata reperitur: etenim euidenter hoc nobis Apostolus asseueravit: iam vetera transierunt. In terra verè lacrymans est Iesus, verè crucifixus, verè passus, verè mortuus, verè sepultus, sed resurrexit, vetera transierunt. Ne sponsum tuum sponfa iam quæras in seculo tuo mortali, iam enim ex illo foris exfluxit: Noli vltra dilectum tuum in tuo querere seculo: Surrexi non est hic. Maria quæsum in tumulo, magis autem inuenerunt eam vigilans: quid quaris viuentem cum mortuis.

Hoc secundum pariter intellige, quod nihilominus dicatur nostras sentire calamitates, & cor eius affligi, in quantum nos amat feruentius, quam omnes, qui nobis sunt amici, illas deplorant amarissime. Quid plura? si in statu illo viueret, quo poena posset & dolore cruciari, cruciaretur: & si flere posset fleret utique: *Habet tamen & nunc* (iuxta D. Bernard. ibidem ad D. Bern. sin.) *inseparabiliter ampliorum affectum & efficaciam quam habent qui lugent pro delinquentibus aut pro fratribus ponunt animas. Hac e causa videtur licet quod se repræsentet nostris angustias angustiarum nostris afflictum afflictionibus, nostris continuum persecutionibus; hinc dixit Apostolus quod dolores sui, dolores essent Christi, illosque nominat Christi passiones: Abundant passiones Christi in nobis: etenim quantum est ex parte amoris quo Christus illum prosequabatur, acrius illas Christus, quam Paulus sentiebat: quandoquidem Christo non aius quam Paulo contraheret. Sumpsit autem hanc loquendi formulam ex ea, quâ ipse Christus eum discipulos Christi persecutem alloquebatur: *Susule quid me persequeris: me persequeris illos dum persequeris. Est Christus caput nostrum, & tu videris quanto dolore caput affligatur ex penis cuiuslibet partis corporis, etiâ leuionibus. Hinc et loquebatur idem Apostolus: quod etiam Christus haberet quæ pa-*
M in m s tercia*

XX. Qua ratione dicatur Christus nostras sentire calamitates. D. BERN.

D. BERN.

2. Cor. XXI. Unde nostræ afflictiones dicuntur esse Christi. Act. 9.4.

teretur, imo in finem vsque mundi, in electis suis
paretur: eorum enim passionibus grauius ipse, quam
ille sentiebat: quantum spectat ad amorem: quod
Sanctis suis afficitur. De quo perdoctē D. Aug.
expendens illa verba Dauidis in persona Christi
prolata: *In quacumque die tribulor* etc. diebus
omnibus, & seculis singulis Christus tribulatur:
cum enim sui calamitatibus affligantur se habet
vt calami a tribus afficitur, sic idem exposuit quod
ait: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?*
de quo loqueris? de passione, quam duo illi Disci-
puli sui erant pe pessimi. An illum ergo cali-
cem erat ipse bibiturus? vtique praedicto nam-
que modo sumpsit ipse magis: quasi contra se
Calicem illum passionis, seu mortis, quam
ipsi Discipuli quocirca Calix iste Christi fuit,
amorem si spectes, quod Discipulos amabat
ipse teneris.

In Ps. 101.

Matt. 20.
22.

§. 21. Lachrimatus est Iesus, *Mare magnum*
ha lachrima componunt effusa, quibus diuina
notantur arcana.

In 65. Singuli licet hi motus & Saluatoris actus
millena continent mystica Sacramenta: non
tamen tempus patitur omnibus inhætere
quocirca huic vicino tempus & ortum impenda-
mus, scilicet lacrymis de cuiusvis eius oculis ve-
berum efflue, ubi, sufficiens enim vt & nostras
excitent vberiores, expendit Spiritus S. quam ef-
ficaces fuerint lacrymæ in oculis Regis Dauid,
quando populus illas intellexit, redabant omnes
summo gaudio tripudiantes, & ob paratam victo-
riam iustitiam, & veit in aculosam iubilantem
in urbem institueret, vt solent ex prælio victores
maximè: quæ possunt, pompâ videri repere.
Nunquam illis luctus Regis, & ploratus ob in-
terfectum in bello. Nilium Absalonem, ecce con-
fessum oppressit illos tenebrosus quidam mæror vt
vmbra mortis, & vertitur in luctum cithara &
organum in vorem fletum, & in edum caritatem
non ingressi victoriam exultatione gaudentes
vnanimes, sed diuiso capite sparsum & non co-
adunati per diuersa camporum diueruacula, vt so-
lent milites ex fuga dispersi. Hoc indicant verba
illa Commentatore Cardinale nostro Caietano:
Nuntiat in est quod Rex lugeret etc. & versa est
victoria in luctum in die illa omni populo, &
declinavit populus in die illa ingredi civitatem,
quomodo declinare solet populus vt Iesus, & fugi ut
de prælio. Lacrymæ & luctus in potentissimo &

2. Reg. 19.

3.

inuictissimo Rege mouent acriter. Quod si illæ
Dauidis lacrymæ in suis hoc potuere militibus,
quid non efficere debent in nostris peccatoribus
illa sup. em. Regis lacrymæ copiosæ? quàm iu-
stè in eis nos illis inhætere, nos illas expende-
re? Sancti omnes suos illas commendant oculos &
summa suspenduntur admiratione: *Lacrymatus est*
Iesus.

Diuus Chrysostomus faciem illam Domini D. CHR.
contemplatur adeo fortissimè, in quam prospici-
unt Angeli ipsò sole venustiorè, ipsa tunc lacrima
caudiciorè, ipso cocco rubicundiorè, vt resuscita-
tremis accensam, turbatione pallidam coram
tanta multitudinè modestam, auctoritate qua-
dam cœlesti singulos inuentem super illam in Iona.
gutturum diffidentes gemmas, quibuslibet orien-
talibus vironibus preciosiores ex ge. is illis, ve-
lut arcolis, decorum effluentes. Quæ causa flet-
us, quæ lacrymarum Domine mi cilectissime?
quis cor illud tuum vulnerat? quid nobis di-
uini illis iudicis lacrymis? *Qualis illic ordo*
Domine Iesu. (sic loquitur D. Chrysost.) *Quam*
*credulus quam acutus, fonte purior, mine can-
ditior luna clarior, sola candidior? & ecce inter*
hæc Christe Iesu Domino Deo fuisse narrari?
quid lacrymæ ista portendunt? occasionem nobis
præbent lacrymæ istæ vt anxie causam illatam
*inquiramus, & quis illas de tuo potuerit di-
uinitissimo peccatore elicere, multo magis: quam*
*ten pore pssimum Regis Ezechæ regressus il-
le solis sapientius illis Babyloniam aitam præ-
buit eius inquirendi rationem: indicabant e-
nim illi tanti portenti magnam esse ratio. 2. Paral.*
*nem: vnde legatos suos destinauit: Vt in-
terrogarent de magno illo portento quod acciderat*
super terram.

II.
Christi
faciem
conside-
rat hien-
tis.

Appoll-
tum habuerunt vrbis Coma in Itala op. itan. (te. Comi-
ste D. August.) videntes die quam statum fletu.
Dij. si. Appollinis lacrymæ antem: quocirca Ioh. L. 3. de
citi cunctos conuocant sapientes & diuinos, Cui. c. 1.
vt inuestigarent: quæ iam esset amarum in ta-
li Deo causa lacrymarum. Erat Appollo idem Hæresis
quod sol, quem iud. illo nomine venerantur. de lacry-
Videre solem cœli gaudium, terræ tripudium, ma. Dei
stellarum planarumq; iubilum, vultu suum obdu- in mundi
cere, plorare & contristari, summo non va. creatio-
cat Sacramento. Exploruit Diuus Irenæus & re.
Tertul. quoddam hæreticus, qui se sapiens L. 2. c. 1.
iactabat, docentes, mundi creationem expen- Har. c. 1.
dendo, quod Deus in eius princ. pio fuerit vob. L. 1. c. 1.
que profuderit lacrymam, quæ verò Deus infi- Valen-
nuz est magnitudo, fuit tanta eius lacryma, vt

ex ea totum mare confluerit: vnde & falsum est quia lachrimæ esse referuntur. Vah. Sultam imaginationem. Sed quæ sapientior esset, intelligendo quod hæc Domini nostri lachrimæ in mare coalescunt maximum, & profundissimum ipso Oceano vastius quod bode non potest pertinere, nec naues altissimæ aut prætorix velocissimæ percurrere doctorum, imo & supremorum Seraphim: quantumlibet suorum vela extendant intellectuum. O quantum mare de quo dicere possumus, quod David de hoc materiali, quod ex-

V. Mare lachrimarum Christi, immensum est.

Lib. 14. de civ. 7. & 1. 1. q. 27. VI. Amor primus est affectus anime. L. 1. mor. ca. 3. & 1. 31. c. 8.

1. Reg. 1. 10. Tob. 17. 1. Hier. 31. ad.

VII. Amor Christi et gaudio ex lachrimis.

Nota est D. Augustini doctrina quam explanat in philosophia & theologia super omnibus D. Thomas quod amor primus sit anime affectus, ex quo ceteri derivantur: nominatum vero gaudium: & tristitia: gaudium enim citius ex obtemperante, quæ amat, & tristitia ex eadem amissione. Quod circa amor (aut D. Greg.) morosus est & gaudij mensura: & discutendo ab effectu ad causam: magnitudinem amoris ad rem aliquam ex gaudio colligimus: quo quis perficitur, dum illam obtinet: & ex tristitia, quæ ex eiusdem amissione contrahitur, sic testatur Spiritus S. de Sanctissima Matre Samuelis Anna: Cum esset Anna amaro animo, sicut Leger, quæ causa idem in sacris literis illas appellat: Amari tudines: sic Propheta Job. In amaritudinibus moratur oculus meus: & hoc ipsum dixit per Ieremiam: Sicut tibi speculam pone tibi amaritudines q. d. ascende in altorem speculam & paratas duc tecum lachrimas: etenim videbis digna lachrimis. Prudenti discursu cursuque peritiant illi, hoc mare lachrimarum, quas dum vident exclamant: Ecce quomodo amabat eum: argumentum est hoc sapientissimum, & vestrum pariter foret, si ex alijs colligeres, quantum Deus suos diligat amicos, & quantum eorum sentiat perna iacturas, & aduersitates. Si namque tecum plorare posset, quoties te his acriter intueretur ploraret non minus.

lium tenuit plorantem: cui etus, aut brachium absconditur: pari cum illo dolore. Atque affligitur.

Considera utrum hoc facturus sis, quandoquidem dum plorare poteris, realiter est lachrimatus. Deest enim civitatis lux deservit: & amicum suum mortuum, sororesque tristes: Ecce quomodo amabat eum. O amator animarum ferocissimè, quam hoc certum est, quod quædam ancilla tua dixit, quæ probè tuam ioverat conditionem, angustijs ipsa afflicta gravioribus: Non despicit in Tob. 3. 25. perditionibus nostris, semitam optatissimam per VIII. hoc mare profundissimum illi percurrerunt: velud xora: numtamen alij eorum habebant odiorum, invidia: in Christum, & malitiarum in Christum ut speluncam ita rabies: execrandam: venti erant hi furiosi, & portentissimj ad excitandas tempestates, faciores illis, quos, ut fabulabantur Gentiles, Neptunus in antro suo concluderat: etenim hoc mare pernavigant lætiori acti tempestate, & iam ad sidera attolluntur, iam ad ima deprimuntur turbati sensibus: & marina nausea ascendunt absorpti: Ascendunt usque ad celos & descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. O quam eleganter illos describit Evangelista læva nimis hac tempestate iactatos dicentesque: Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati scire ut hic non moreretur. Ctedunt illi Christum flere ob defectum potentie, quæ mortis non possit incommodum reparare: Ascendunt usque ad celos, dum conueniunt quod aperuit oculos cæci nati: & continuo descendunt usque ad abyssum mortis, dum credunt quod eo usque Christi non extendatur potentia.

Quam grauitèr contabescunt in malis inquit D. Chrysostomus, illos attende, quanto Dominus cæcum illum illum inuit, quò non studio laborant, ut miraculi negotij veritatem, tot Consilijs, tot examinijs, tot processibus: in quod tunc factum negabant, e: quod in Christi cernerent hoc honorem redundare, illud nunc ipsi consentiunt: q. in suo iudicant hoc sentire proposito: quatenus probent Christum non esse Deum, ex eo quod limitatam haberet potentiam, & si in illo potuerit, in hoc non poterat: hæc etenim perpetua fuit eorum cum Christo contentio, ut diximus, quando illos Dominus ut pravam & peruersam protulit generationem: ecce quoties sursum & deorsum peruerit illi descendunt & ascendunt Naucleri propria malitia tempestate iactati: ex eo enim quod iudicent Christum miraculum hoc non posse facere, resuscitando Lazarum, elicere volent illud de exco-nato non debuisse verum esse: M m m 3. led.

Tob. 3. 25. VIII. velud xora: in Christum, & malitiarum in Christum ut speluncam ita rabies: Peruerfa eorum de Christi feritatis.

Ps. 106. 6. IX. Peruerfa eorum de Christi feritatis.

66

sed imposturam: sic eorum corda scrutatur Evangelista nobisque ob oculos ponit per adverbium: *Autem: quidam autem ex ipsis dixerunt.* q. d. scopum quidam attigerunt Christi lachrimas contemplati, ex illis amorem, quo ferebatur in Lazarum, bene concludentes. Quidam autem ex ipsis argumentum hoc invertere conati sunt dicendo, quod non fuerint amoris lachrimae, sed defectus potestatis & nedom illi negabant potestatem resuscitandi modò mortuum, sed etiam infirmum antequam moreretur, curandis: *Non poterat hic facere, ut hic non moreretur.* q. d. si amore ferueat, si potestate vigeat, manifestum est quòd illum curasset antequam spiritum emisisset.

X. Christi potestas a Iudeis laceratur. Istos hic perpende navigantes quàm sum rationis impotes quàm omni iudicio privati? *Omnia sapientia eorum deservata est.* Hic impletur **D. Hilar.** (sic **D. Hilar.**) ad quod Dominus ore Davidico **In ps. 68.** patris sui praedixerat: *Operi in leuitio animam meam, & factum est in opprobrium mihi, posui vestimentum meum cilicium, & factus sum illis in parabolum.* Per cilicium lachrimas intelligi: *Vestis enim de sacco habuit est luctus, luctus vero omnis affectus in seculo est.* q. d. operi esse diuinum humana natura, fortitudinis enim meam, infirmitate: vestiti me pullis & lachrimis, & has in me conuerterunt, meam lugillando potestatem: ut pote infirmam, & impotentem: *Documentum amoris sui in Lazarium perhibuit: & propterea quia seuerit, arguitur infirmus.* Vah intussum argumentum: *Omnia sapientia eorum deservata est.* Non subsistit hic per hoc mare navigatio, in ea qua ipsi mare hoc perlocauerunt: nam semper illud sapientes percipiunt, & alij quidem rationes formant prudentissimas, alij autem nauis lauguidi & imprudentes absorbentur. In Ecclesia quidam surrexerunt fideles, ut refert **D. Epiphanius**, & eorum meminit **D. Hilar.** qui non malitia peruersi, sed ignorantia stupidi crediderunt has lachrimas dedecere Evangelium: quinimo ex illo excerpentes, imò de facto quidam ex hoc loco eraserunt illud: *Lachrimatus est Iesus: sicut ex Evangelio Lucae illud: Fleuit super illam,* quod Evangelista refert, quando Dominus appropinquans videns civitatem fleuit super illam: censebant enim quòd verba haec arma ministrarent Arianis haereticis, deinde: Christum non esse verum Deum Patri coaequalem: etenim indecens videbatur plorare, in casu tristitem, qui ad manum habebat eius remedium & instillationem. Dum Christus in his casibus fleuit dicitur, quis forsitan dixerit defectum hic

indicasse potestatis, qua illis perfecte & integrè subueni et. Grauius ingemiscit Ieremias, eversam videns urbem Hierosalem: quia in se nullam sciebat huius reparandi damni potestatem, non quoque adesset vicinus aliquis, qui posset illud resarcire: *Ego ploravi & oculus Thren. 1. meus deducens aquas quia longe factus est à me. 16. consolator.* O qualia proponunt argumenta sapientissimi illi pelagus illud immentium persulcantes?

XII. Quenam sunt, Domine mi, haec lachrimae, quare **D. Petrus Chryologus**, quod **Martha** & **Alia de Magdalena** doleant fundantque lachrimas loco nouo sed & tempori conuenit: cum mortis non valuerint ingressum prohibere, nec iam ingressam foris armarum eliminare, *Esto quod Martha foris fletet: quia nec fratrem retinere potuit, nec mortis potuit obuiare, ratio tu vero Domine, qui vita & mortis habes potestatem: quid infrensisis? Quid turbas? Quid flet? Cur enim heri viduae ploranti praecipit: Noli flere: nisi quia tu praesens aderas, qui damnum resarcires, & confestim viuam redderes matri, quem illa mortuum desebat? Semper lachrimas ut infirmitatis, & defectus potestatis suspensum iudicium: etenim intelligitur illas effundi ob ea, quae desiderio succedunt & voluntati contraria: idcirco laudat **Diuis Hieronimus** dictum **Eniij Poetae** Regibus potentissimis lachrimas esse indecoras: etenim eo ipso dedecet potestatem suam fatentur limitatam & contrariam: sicut lachrimae plebis infimis, & de **Episcopi bilibus: Licet lachrimari plebi, Regi honeste non lacrymari.***

Ex illis colligit **D. Hieronimus**: indecens similiter esse **Episcopum** lachrimari: per hoc etenim cordis sui manifestat languorem, seque à tristitia prodire esse superatum. Ea de causa **Patriarcha Ioseph**, quando quibusdam de causis coram fratribus suis illi ex oculis lacrymae profuebant, secessit hominum fugiens conspectum, & ut necum prodiret illas distimulans, sibi faciem lauit. **D. Hieronimus** rationem inquirens cur **Rex Ezechias** plorans ad parietem se conuerterit respondet: *Ne lacrymam assidentibus ostentare videretur.* **D. Augustinus** fatetur pudore se confusum quod lacrymas in obitu Matris suae refrinare nequiverit: etenim ex illis, ait cordis mei indecentem agnoscebant infirmitatem.

Tu igitur **supreme Rex**, cuius potestati cuncta subiiciuntur, quis ploras? Si te veneros **Episcopum** caelesti potestate praeditum, ut quid te video lacrymantem? tu ipse, Domine mi, (sic **D. Petrus Chryologus**) quando scientia tua di-

In metho
ri Lo. cit.
XI.
Alia per
uetia ra
tio fletus
Christi.
Luc. 19. 41

Gen. 43. 31
D. Hier.
To. 1.

na morte intellexisti Lazari, nunquid discipulis tuis dixisti: *Lazarus mortuus est, & gaudet quia mor illa glorie tue ministrabat materiam, & certissimam diuinitatis tue probationem?* an ex illo, quod tibi sit gaudium & exultationem, sic tristis ingemiscis? *Sic gaudere se dixerat Dominus* (ait D. Augustinus) *de morte Lazari, cur in morte eius refertur fuisse? Sancti Patres hoc pelagus ingressi, intellectus sui vela expandunt, & flamine Spiritus S. dignati de portu soluant, præclara formando argumenta, meritis huius & lacrymatum inquirendo rationem, vt enim ait D. Augustinus: In discipula nostra non tam queritur: *verum pius animus sit tristis, commotus, aut perturbatus, quam vnde promerit talis tristitia & perturbatio.* Huius tristitie lætæque Christi congerunt ipsi rationes.*

D. Avo. Ser. 104. de tempore. Id. 10.

D. Avo. L. 9. de ciuitate. 4. Tom. 5.

¶ 67 Prima sit eaque communis, quam assignant **KIV.** D. Irenæus a. Chrysostramus. b. D. Augustinus. Fleuit Christus vt se hominem ostendat. c. D. Bernardus d. & alij. Quod scilicet testari voluerit humanæ naturæ suæ veritatem, præsciebat exortuos hereticos, quales fuerunt Marcionista, & Manichæi, & alij: qui ex vna parte diuinam attendentes putantem, & ex altera humilitatem & nostræ miseriae humanitatis, dicturi essent talem naturam Deum dedecore. *reses c. 32. 26. proinde carnem eius non esse veram, sed b. Ho. 62. fantastica, vel de parte quadam celesti condidatam: hinc error adeo perfido constanter se c. Ser. 209. opposuit D. Iohannes, vt fundamentum statueret Euangelij sui, illud quod ipsum est fidei nostræ: vnionem consistens illius & Verbum caro. O celestem verè rationem, in qua vniantur diuinitas filij Dei cum nostrâ humanitate in persona verbis, per vinculum vnionis substantialis indissolubilis: ne mihi, inquit D. Iohannes nexum huius verissimæ diuinitatis cum verissima carne humana dissolueris: alioquin te arguam vt Anti-Christum: *Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo non est: & hic est Anti-Christus.* Quid putas Iesus est? vna sola persona, in qua vniantur diuina humanaque natura, vinculo vnionis Hypostaticæ, ne hanc dissolueris vnionem, nec à vera diuinitate veram separaueris humanitatem, æqualis est damnationis hæreticis (si D. Leon. Papæ credimus) vel veram in Christo negare cum Manichæo humanitatem, vel veram cum Ario diuinitatem: *Æqualis est periculis, Dominum Iesum Christum, aut Deum tantum modo sine homine: aut sine Deo solum hominem credere, cum vtrumque esset pariter confi-**

1. 104. 42.

XV. Christus verus Deus & verus homo. D. Lio. PAR. Ser. de transg.

tendum: quia sicus Deo vera humanitas: ita homini inerat vera diuinitas.

Hanc vnionem (inquit D. Chrysostr.) intendit nunc probare; quandoquidem nostris oculis manifesta proponat diuinitatis & humanitatis opera. Quo modo cognoscitur arbor? truncum intueris, cui bini sunt infiti ramulculi: ex vna parte, in vno pyra conspicias: vnde cognoscis verte pirum esse: conspicias ex altera a poma & realiter pomum esse cognoscis. Christum hic intueris: *Verbum caro*, duo rami, diuinitas & humanitas; hinc persona verbi: *Infisum verbum*. vocat illud Apollolos Iacobus, vnde hoc cognoscant? *conspice ex vna parte opera propria diuinitatis, quandoquidem solo suo verbo operatur id, quod tota non possit natura suis roborata viribus; relucens Lazari.* Ex alia parte opera consideres propria humanitati, quod fremat, turbetur, contristetur, & ploret: *Fuerunt lacryma ille* (ait D. Bernardus) *testes profecto natura, non indices diuinitatis.* Ex his confundit Tertullianus auctor vt antiquus, ita doctus (Simens illud ex D. Irenæo) Marcionem hæreticam: *Quid dicit celestem carnem quam vnde celestem intelligas, non habes: esurij sub Diabolo, sicut sub Samaritana, lacryma ne Christi tur super Lazarum, strepsit ad mortem, sanguinem fundi.*

Iacob. 1. 21

XVI. Vitrum. 43. hic ostendit.

D. Bern. Ser. 26. cit. ad finem.

ERTVL.

L. 1. de carnes. ne Christi.

L. 3. cit.

XVII. Fleuit vt ostenderet se mortis non esse auctorem.

Secunda ratio ducitur ex D. Augustino nempe quod Dominus ostendere voluerit, quod ipse mortis nostræ auctor non fuerit, nec ad illam cooperatus sit, nec in illa delectatus. Icturatur Dominus in operibus suis, sic canente Dauid: *Lacrymatur Dominus in omnibus operibus suis, & si inter illa mors censereur, super illam non fletet: Non de eo fletet quod ipse fecisset.* Perpendit Spiritus S. quod Iob dux exercitus proditorie, & adulatoris fraudibus circumuentum Abner ducem inuidia stimularis occiderit. Suspiciati sunt nonnulli Dauidem huic homicidio faciendo consensisse, exterum vt viderunt quod coram Deo lacrymas funderet, intellexerunt omnes, sibi que persuaserunt, quod minime consensisset, nec huic homicidio proditorio fasset cooperatus: *Cognouit omnes vulgus & vniersus Israel in illa die: quoniam non autem fasset a Rege vt occideretur Abner.* Occidit Satan hominem luoro rabidus: *Inuidia diaboli mors introiuit,* proditorij Sap. 2. 4. promissis dolisque adularis fraudulentis. Nonnulli in suspitionem huius mortis vocarunt Dominum; quasi ipse consensum ad hoc dedisset, hominemque mortalem condidisset: sic Pelag. & omnes eius asseclæ. Noncitat igitur omnes quod

D. Bern. Ser. 26. cit. ad finem.

ERTVL.

L. 1. de carnes. ne Christi.

L. 3. cit.

XVII. Fleuit vt ostenderet se mortis non esse auctorem.

L. 1. de carnes. ne Christi.

L. 3. cit.

D. Bern. Ser. 26. cit. ad finem.

ERTVL.

L. 1. de carnes. ne Christi.

L. 3. cit.

XVII. Fleuit vt ostenderet se mortis non esse auctorem.

D. CHRYS.
Hom. de
Laz. 1. 1.
XVIII.
in Lazaro
naturam
cundum;
humanam
attendit
prius
do,
mortuam
Ho. de A-
dam & So
domini.
Tom. 1.
Gen. 3. 9.

quod nullam in morte hac culpam habuerit, quandoquidem defuncto presens tam amare lugreat. His apposite perpendit D. Chrysolomus quod in persona Lazari defuncti tota Domino natura humana representabatur. Quam cum creasset omnino alienam, & a morte liberam; illam iam videt morti subiectam, tantisque susseriatum cumulis intricatum, ut enim, dum eam creauit, spectaculum erat Angeis periturum; sic dum se tradidit Satanæ, adeo deformis est, ut spectaculum omnibus sit execrandum, iam olim in Paradiso eius cepit tantas lugese calamitates, & hoc (inquit) indicauit, quandoquam primum homo peccauerat reddidit mortuam que fuerat mortalis, accurrit, his eum tristioribus, & affectu plenioribus verbis compellans; *Adam ubi es. Adam ubi es*, non hoc dicebat dominus. Deus nescius, ubi esset, nec vox fuit ignorantia, sed compassionis, qua illum alloquitur; attende, o Adam, quo deuolutus sis? Vbinam illa fermositas, qua te creauit pulcherrimum? Quid actum est de illa gratia, qua te doteuideram? Quantum mutatus ab illo? *Adam ubi es? Quo peruenisti? quo tua culpa te dececit? quo te diabolus inuoluta prostraxit, ubi manuum micarum arripicium? Vbi regni mei imago nuper depicta, &c.*

XXIX.
Ut mulier
Adam sic
& nunc
alix Laza-
rum sepe-
lierunt.
Ser. 63. 6.
L. 8. ep. 4.

Huic considerationi seruit, quod paulo ante diximus, scilicet quod Christus fremtum emiserit indignationis suæ contra diabolum, & peccatum mortis incentores iudicium aperillimum; verumtamen apposite magis, quod Euangelista notat nempe, post enallum de corde fremtum post alterationem, quæ viscera illi ex compassione erga fideles suas addicta commoiebantur, ab ipsis inquisiuit; *Vbi posuisti eum?* et respondit illi; *Domine veni & vide*. Tum ait Euangelista *& lachrymans est Iesus*. Communis est hæc Sanctorum Patrum conceptus, quod in Lazaro, quem reliquit abiens sanum, & nunc reuersus repetit à mulieribus sepulchro conditum, ut mortis domicilio; Domino nostro propositus fuerit homo, illum etenim, quem in Paradiso reliquit sanum, alacrem, immortalem, omnium creaturarum Dominum, nullo frigore calore nullo, nullo demque dolore cruciatum, iam reuersus subiectum inuenit penes omnibus, ac miseris, traditumque morti, mulieris altu circumuentum. Sic perpendit hoc D. Petrus Chrysolog. & prosequitur seuer. Gabali. etiam ut refert D. Gregorius dicere voluit: o Mulieres quibus vos infortunis hominem addi-

xistis: vos illum mortalem effecistis: vos inquam illum sepulchro conieclistis: ego etenim nulli sum in hoc culpa obnoxius: quia in o grauiuer indoleo & si tunc dolorem ostenderim exclamando: *Adam ubi es*: nunc eundem explico interrogando: *Vbi posuisti eum?* Hanc lugens tantopere calamitatem. Agitur nostris miseris nullam ipse dedit occasionem: quandoquidem illas tantopere desleat, ut animo nostris compatiam angustijs, ut restantur lachrimæ, quibus illas desleat amatissimè.

Huic rationi tertio respondet scilicet, lachrimas illas fuisse compassionis, quæ ferebatur erga Germanas illas, quæ cor illi lancinarunt. Sic intellexerunt D. Ambrosius & D. Chrysolomus compassio & ipse similitè Euangelista, dum ait: *Vt vidit ne erga eam plorantem, & Iudeas, qui venerant cum ea alios plorantes, & ipse plorauit. Plorabat Maria* (sic D. L. 2. de pe Chrysolomus) *& fratre ipso mortuo Soror Mariæ Maria plangebat. Hanc ad lachrymas Saluator pie- tate commotus fletus est. tibus contraherebat.* No. D. Chrysolomus cum D. Ambrosio. Mariam primo omnium lachrimis suis cor Christi vulnerasse: *Vel vidit eam plorantem*; etenim illæ fuerunt, vel primum mobile, quæ Christi viscera permouerunt. Pateat mihi Deus quàm efficaces sunt conuersæ lachrimæ peccatricis: nescio quom habeat Chalys incendiaria cum silice proportio nem: quamuis enim auro vel argento, vel ferro vel ligno silicem concutias, scintillas non emittet; percutit verò chalybe & geminatas emittat: *Petra erat Christus* ait Apollolus veterem, illam Moysi spectans petram. *Videt plorantem Martham, & lachrimas non effundit, nec luget, donec videat Mariam lachrymantem*: Chalys erat prius per peccatum durissima, & postmodum per amorem forissima. Hæc lachrimis suis eius percutit oculos, atque aditum suas ille effudit. O aumæ veraciter conuersæ, ex pectoribus chalybis ad penitentiam & amorem Dei, quid non ab illo vestris impetrabis lachrimis, cum adeo sine efficaces, ut illas ex ipsis Dei oculis potenter eliciant? Has primum inspicit Dominus, & aliorum denuo: *Et Iudeos qui venerant cum ea plorantes.*

Efficaces fuerunt illæ Magdalene lachrimæ. XXII. quibus duricia illa, & sine pietate permouit ob. Lachrymans viscera Iudeorum, quanto magis illius mæ Dei cor illæ permouerent, cuius viscera fuerunt ipsa peccata ceram molliora? *Factum est cor meum, tanquam cera liquefieri*, efficaciter videbatur argumentum, *Ps. 21. 15.* quod Deus Iacob peracta lucta proposuit: dum illi ait: *Si contra Deum fortis fueris: quanto magis* Gen. 32. 28

contra

In c. 6. epi-
stola ad
Ephes.

contra homines *fraternalis*: In ista hæc lachryosis fiebat: etenim lachrimatus est Iacob: ut declarat Vates Ofeas & exponit D. Hieronymus: lachrimæ tuæ Dei pectus emolliet, ac supererunt: quanto magis hominum poterunt pectus emolliere: Domine mi, si tunc temporis hoc valuit argumentum, modo facio contrarium. Fuerunt Marix lachrimæ, efficaces, ut pectora ex chalybe permouerent ipsi petris duriora, scilicet Iudæorum, qui præfentes aderant quanto magis efficaces esse deberent tuo pectori ulcerando: quod certam mollitiæ vincebat, eratque diuina misericordix scaturigo? Solent lachrymæ de pe-

XXIII. Lachri-
ma exci-
tant.
Iob. 30. 25.

toribus eadem educere pissimis, dum eas ocu-
lis vident effluentes: tale debet de se ipso Iob te-
stimonium: *Flebam quendam super eo, qui afflictus*
erat & compatiebatur anima mea pauperis. Si cor
Domine mi, sic chalybinum esset, ut no-
strum, non miraret quod oculi tui lachrimas il-
lis immotis transirent & imperurbati. Hæc ete-
nim est damnanda nostra durities, de qua dici
potest: *Cor eius indurabitur quasi malleatoris in-*
cus; verè corda nostra incendi comparauero: dum
illud nedum emolliunt verbera, quæ miseriæ &
aliena insigunt aduersitates: quinimo durius
illud reddunt & pertinacius. Quanti facis paupe-
rum lachrimas? Quantum te vulnerant gemitus
pupillorum, nedum ad eorum voces, oburdescis
& eorum precibus es inflexibilis, aut eorum mi-
seriis benignè compateris, quinimo obduratior
multo pertansis, ostendens te tot suspirijs, tot
lachrimis, tot gemitibus grauiter indignatum.
Quot lugemus esse diuiti similes Epulei, qui
tantas conspiciens in Lazaro calamitates, & non
tot verbis & linguis publicabat, quot vulneribus
saucius a grotabat, non tamen emolliuit, ut illi
vel micæ tribuat de mensa superfluas.

XXIV. Sunt cor-
da nostra
lapidea.

Sat multos in diebus suis similes vidit prophe-
ta Amos: quos merito minus pertetteret grauiori-
bus: *Va, qui opulenti estis in Sion &c. qui dormi-*
tis in lectis eburneis, qui comeditis agnum de grege
& vitulos de medio armenti, bibentes vinum, &
nihil patiebantur super contritione Iosaph. Diuino
Spiritu ponderat hoc Salomon: cum enim v-
niuersum lustrasset mundum, millenos oculos
inspexit pauperum offusos lachrimis, & fontes
aquarum, hæc tamen vidit, qui illis elementer
compateretur: *Verrime ad alia & radi calumnias*
que sub sole geruntur, & lachrimas innocentium,
& neminem consolatorem, an hoc hodie verum
est? Quando, dic mihi, pauperum oculi, & in-
firmorum, & viduarum, & pupillorum, & cap-
tiuorum lachrimis inundat verioribus, & quan-
tum

69
XXV.
Tales vi-
dit mul-
tos Amos
Amos. 6. 1.

Eccle. 4. 1.

Hieron. Bapt. de Lanuza, Tom. III.

do pauciores sunt qui in illis compatiantur: eui-
dens argumentum mundi finem appropi quare;
de quo sic Saluator prænuunt: *Quoniam aban-*
dabit iniquitas, refrigeret charitas multorum.
Proprie charitati conuenit omnia communia fa-
cere, inter scilicet amatores, gaudia sua, & me-
tores: prosperitates suas, & aduersitates: ea quæ
placent: & ea quæ poenitent: etenim amor est,
qui in unum coagulat cor tuum cum corde il-
lius, quem affectu prosequeris. Si naturalis hoc
possit amor, quid dicendum de gratia infinitis Effectus
efficaciori: & hic enim est charitatis amor, quæ amoris
facit hoc, quod in illis, quos Spiritus S. Charit-
tate repleuerat: *Erat illis cor unum & anima Act. 4. 34.*
una.

Hinc in Apostolo Paulo hoc oriebatur quod
ipse de se fatebatur: *Gaudere cum gaudentibus: Re. 12. 15.*
quæ infirmatur & ego non infirmor: omnibus om-
nia factus sum: quoniam quia modo charitas 19.
non imperat, sed amor proprius: *Erunt homines 2. Tim. 3. 2*
se ipsos amantes, ideo quisque vias suas inambu-
lat, nihil felicitatis, nihil alienis commotus ne-
cessitatibus, nihil compassus proximi calamita-
tibus: sed non nisi suis inuigilans commodis,
suisque vacans voluptatibus: has solas inquirunt
sedulo, & proprias tantummodo lugent aduersi-
tates: domiatur in Sanctis charitas, unde alie-
nis ut proprijs ulcerantur. Et si hoc agant, quos
vel vnica amoris scintilla succendit, quæ cor
eorum peruadit; quid de illo sentiendum, quid
ille faceret, cuius conformax erat amoris arden-
tissima? Speculum est sine macula, talem se
tibi præbet, qualem tu illi te; redeunt ab itine-
re discipuli præ gaudio subsilientes, ob parras
de Adamone victorias: *Venerunt discipuli gauden-*
tes: ipse vero Christus pati cum illis gaudeo
exultauit: Exultauit in Spiritu Sancto; nunc au-
tem ut filias suas spirituales cernit plorantes, &
ipse lachrimatur, non illum dijs comparatio-
no Gentium; ut enim viscera habebant lapi-
dea, vel aurea, vel ligrea, nullo viuifica spi-
ritu, illis non compatiebantur, à quibus Deo-
rum honore eodebantur: sic ait Vates Haba-
cuc: *Ecce iste cooperatus auro, & Spiritus non*
est in visceribus eius, optime quadrant verba hæc
principibus ditioribus, & potentioribus, qui ve-
lut dii in hoc mundo adorantur.

§. 22. *Plorat, quia Lazarum amicum suum ad hanc vitam erit reuocaturus, talis est illa: deinde ut moderatus iustificaret lacrimas.*

Quartam profero rationem fletus Christi Domini, dum tendit Lazarum resuscitaturus, à sororibus aduocatus: *Domine veni & vide*: quia scilicet eum erat ad vitam hanc miserabilem reuocaturus. Hanc rationem assignat conciliū; *Tolet.* Et ut doctrinā scripturam decreto: eamque sumptis D. Hieronymus: *Dixit Lazarum non morientem, sed potius resurgentem: & sebat dum cogitatur propter alios saluandos eum ad seculum reuocare.* Hanc opinionem secutus est Abbas Rupertus. Hinc collige qualis sit hæc vita, eum Christus doleat, eam redditurus illi, qui illa iam ex cesserat. Composuit D. Ambrosius librum, hanc in illo obijciens questionem: an mors iura nostra bona, & prospera, vel inter mala & aduersa, sit numeranda: & pariter de vita nostra mouet quæstionem: an scilicet faultum sit in illa viuere, vel illa excedere. Si stylo loquamur scholastico, videtur (ingit) vita vt bona reparanda; primo quia lux vocatur: hoc nomine à Spiritu S. inscribitur, dum ait: *Super mortuum plora, & sicut enim lux eius.* Et nemo ignorat inter corporalia ab Deo creata primum locum eminentiæ luci adscribi: deinde, quidquid in Deo est, bonum est, & quidquid in eo non est, bonum non est, etenim Deus definitur: *Omne bonum, vita est in Deo: in ipso vita erat, & in ipso mors non est, quinimo sine illo facta est: hoc enim (interpretatur D. Ambrosius) ait D. Ioan. Sine ipso factum est nihil.* Vterius vita frui, est eo frui: quod rationem habet boni, essentia, vitæ, sensus, visus, auditus, olfactus, gustus, &c: sunt autem hæc adeo bona, vt solus visus tantum sit bonum, vt sine ipso nihil delester. Mors omnibus nos his bonis spoliat, cunctaque consumit: ideoque à Philosophis definitur: *Privatio omnium bonarum.*

Quartò: videtur hoc Spiritus Sanctus definire, dum vitam appellat bonum, & mortem malum, vnde ait, quod homini iam creato Deus proposuerit vitam & mortem: *Eccc ædi ante factum tuum vitam & mortem.* Quod si peruenieris, quid est hoc: continuo adiungit: *bonum & malum.* Hanc rationem magis ex industria per L. de fuga pendit idem D. Ambrosius & eandem assumptionis c. 4. sic Deus, qua colubret hominem, ne peccaret,

dum illi in criminis sui supplicium, vt suprema malum, proponit mortem incurrendam, dum ait: *caue tibi, quod si comederis de fructu vetito: Morte morieris, & in præmium bonorum operum vitam promittat duritiam, sicut & filij parentes honoratius: Vt si longæuis super terram, & hanc ostendit se habere in manu sua am-* *Prout. 3. 16.*
eis suis seruisque tribuendam: Longitudo dierum in dextra eius. Scaret facta pagina testimonijs, quod Deus vitam concedat sibi seruientibus, sicut & morte plecti sibi refractarios, exemplo tibi sit Saul: *Mortuus est Saul propter iniquitates suas, ides interfici eum D. minus.* Deinde duos illos Patriarchæ Iudæ filios: *Her & Onam interfecit Dominus: quia rem detestabilem faciebant.* Reccatores, autem effraies Deus vita punit breuiter, sic illos terret Dauid: *Viri sanguinarii & dolosi non dimidiabunt dies suos, tandem collige illud ex auctoribus vitæ & mortis, quis est auctor vitæ? Deus, hanc enim primo concessit parenti producens eam velut de diuino suo pectore, est etenim vitæ fons originalis: Apud te est fons vitæ, hinc prodijt, inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuicem, & hinc velut de fontis origine omnis vita procedit, quinimo & ipsi Philosophi hoc nequam ignorarunt quorum propositio à D. Paulo producit: Ipse est, qui dat omnibus vitam & in-* *Act. 17. 29*
spirationem.

Verum, si quæras quis auctor sit mortis, hoc tibi Spiritus S. asseret: *Deus mortem non facit sed inuidia diaboli mors introuit in orbem terrarum.* Excusa est mors in fornace viscerum diaboli peruersissima, sic eum vidit D. Ioannes: quod sicut auctor mortis super scriptum fuit nomen illius præferret: *Nomen illi mors.* Argumentum hoc prosequitur D. Ambrosius. *De bono mortis & l. 2. orat.* præhabis varijs considerationibus hanc tandem de fide resolutus questionem: *morans tres esse species sur. ad finem mortis. Prima peccati, propter quod Deus animam deserit, qui vitam illi gratiæ largiebatur: de Tres spe-* *Apoc. 6. 8.*
qua dicitur: Anima qua peccauerit, ipsa morietur. ctes mor-

Secunda est mystica, per quam homo moritur peccato, & malæ vitæ: de qua loquitur Aposto- *Ezer. 18. 4*
li: Qui mortuus est iustificatus est à peccato. Tercia mors est naturalis, quando vitam hanc homo deserit mortalem: *Rom. 6. 7.*

His suppositis dico (sic D. Ambrosius) certum esse mortem per peccatum malam esse, imo pessimam: *Mors peccatorum pessima: sic etiam mors peccatum peccato & malæ vitæ, bona est, & optima, sed pessima.* difficultatem habet quæstio de morte naturali, ad cuius resolutionem considerandum: quod aliter *Pf. 33. 22.*
 nobis Mori pec-

70
 3. Toletanum 13.
 quæst. c. 3.
 Qui dicitur.
 D. Hiero.
 Ep. ad Ty. ras. super mortem filia ad finem.
 T. 10. 9.
 In cap. 11.
 Ioannes.
 I.
 An mors dicenda mala, vel vita & contra.
 De quo supra de bono mortis.
 II.
 Vita videtur esse bona.
 Eccl. 12. 20.
 III.
 Et mors mala.
 L. de fuga pendit idem D. Ambrosius & eandem assumptionis c. 4. sic Deus, qua colubret hominem, ne peccaret,

cato opti- nobis sit nunc iudicatum de vita & de morte, quam quando de manu auctorum suorum prodierunt: nam considerata, ait: sicut rursus est euidens, vitam esse bonam, & mortem malam. **VIII.** Duobus modis vita & mors consideranda.

Vitam perpende, qualis erat, dum de manu diuina promanauit. O quam bona erat, sancta, sana, absque vilo mortis vestigio, nullis infirmitatibus subiecta, corruptionibus, doloribus, seculi, cruciatibus, defectibus, necessitatibus, frigori, calore, fatigationi, graue lini, vita erat hæc, cui cunctæ famulabantur creaturæ, pisces, aues, animalia &c. vita, sine dissidio corporis & anime: passus etenim inferior superiori subdebat, & hæc Deo, sic ut nulla eam posset inficere tristitia, nulla pena, nullus defectus, nulla denique imperfectio. Vita viua, procul ab omni mortis vestigio. Vita æterna, quæ nunquam finiens, ad vitam transiret, gloriæ sempiternæ, illa igitur quam bona erat, & merito quidem, quoadquidem quidquid de manu Dei prodibat, bonum esset, & super omnia frater illa, quæ his lubricis palmanam eripiebat.

¶ **71.** Mortem perpende, quæ ratione de manu prodierit: Diaboli heu, quid tam malum, hoc enim egit, vitam illam delevit bonam, eius extirpauit pulchritudinem, elegantiam, salutem, immortalitatem, conceitum illum patris inferioris ad superiorem: hoc enim illius auctor prætendebat, sed fors immutata est; etenim Dæmon manibus suis apprehendit vitam, quæ de manu Dei fuerat egressa, & illam transmutauit in mortem, illam reddendo mortalem; ita ut, sicut SS. Patres notant nominatim D. Aug. ita ut, inquam, verius mors quam vita esse perhibetur. Eo nomine

Lib. 11. de civ. c. 20. *Ep. 13. c. 10.* *10. c. 23.* *Ep. 103.* *de tempo.* *Ep. 39.* *de verbis Dom. c. 1.* *50. ho. ho.* *1. Ioan. 5.* *24. li. 2. in Ioan. c. 74.* *Ioan. 3. 16.* **IX.** Præfens vita mors potius est quæ vita.

Eodem sensu declarat D. Cyrill. Alexand. alia Christi verba, *Qui incredulus est filio, non videbit vitam*, denotans quod sola vita æterna, omnium ore nomen vitæ mereatur: etenim præfens verus mors est appellanda, & verè non est, nisi mors, quæ toto quo viuimus tempore percurrit, cum semper moriamur & à primo vitæ puncto, quo viuimus desinere inceperimus; eo modo quo candelæ paulatim absumitur ab eo instanti, quo accenditur, idcirco Salomon de hac vita disputans

illam nominat mortem festinantem; *Pro morte d. fluente deprecatus sum. Quotidianus def. Aus. corruptionis (sic D. Greg.) quid aliud est, quam qualitas proxima mortis; hæc vita quam viuimus (ad lo. D. Bern.) magis mors est nec simplicior vita, sed vita mortalis, semperque ex quo incipimus viuere, nisi aliud agamus, nisi mortis appropinquemus & incipere mori.* Ex hac doctrina colligit D. Augustinus verificationem illorum verborum, qui bus Deus Adamum petierunt; *In quocumque die comederit ex eo, morte morietur.* Quamuis enim postquam peccauerat, annis vixit nonaginta; verumtamen ab illo puncto iam vita illi in mortem immutabatur, ita ut magis esset, toto tempore quo vixit, paulatim emoriens, quam diu viuens, hoc diabolus fecit manibus suis procefferat, æquum non erat, ait Salomon, ut diaboli malitia Dei bonitatem superaret ac supplantaret; *Sapient. Sap. 7. 20. vitam non vincit malitia.*

Quandoquidem diabolus vitam comprehendit de manu Dei promanantem illique mortis proprietates iniudicet, efficiens eam mortalem, comprehendit Deus mortem de manu diaboli procedentem, vertitque in vitam; & sicut diabolus mortem introduxit, quatenus vitæ bona ei imparet à Deo condita, mortem assumpsit Deus, ut per illam mala deleterentur, quæ Satan in vitam introduxerat. Campus hæc nobis adert apertissimus, quod disputemus, qualiter, quæ Satan sibi vitam assumpserat à Deo creatam, illamque mortalem reddiderat, sic Deus sibi assumens mortem, quam Satan fecit, moriendo illam reddidit vitalem, quo nomine à D. Aug. vocatur, *Mors vitæ*, & iam per mortem nobis largitur vitam, & iam eam sancti velucrum asstant dicuntque cum Apostolo, *Mors lucrum.* De quo admodum fusc D. Ch. yst. ubi ad rem explicat illam, seu- *Renouere anima mea in requiem tuam, 70. ad po. c. c.* & notat qualiter inter monachos illos sanctissimos dies defunctionis, ut dies celebraretur Pf. 114. 7. gaudij & festiuitatis.

Verum his omnibus ad tantummodo perpende **XI.** quod nunc hæc vita non sit, nisi miseriarum, la- borum, necessitatum, morborum, mororum, miseriarumque congeries. Quodcirca talis est, ut ma- merito flere possit is, qui eam victus ingreditur. *Lib. 21. de ciuit. c. 14.* *Ep. 1. 50.* *ho. ho. 1. c. 1.* *ser. 24. de verb. Apo. c. 2.* **Primam**

Primam vocem similem omnibus emisi plorans, &c. nemo ex Regibus aliud habuit natiuita is initium. Hoc adeo verum est & extra omne dubium (inquit D. Augustinus) vt iudicium certo certius quod capitur quod puerulus vivens nascatur, hoc est si plorans audiat. O vitam tristem? Cuius signum certissimum sint lacrimae; omnes nascuntur lacrimando, de vnicò tantum legitur (inquit) quod ridens natus sit, nimirum Zoroastes, & symbolum indicant esse calamitatis, euentusque probavit signum. Etenim inventor fuit praestigiorum, incantationum, & cum diabolo contractum. Denique infamata morte, iubente Nino Rege Assyriorum, interijt. Si causam inuestiges lacrimarum (inquit D. Augustinus) fumens rationem ex D. Cypriano) haec est, quam ipsa natura suggerit, qualis enim est haec vita, quam puer exorditur, cuius principium lacrimis dedicatur? Docet D. Thom. primam creaturae actionem non posse esse malam, quia naturae adscribitur auctori: per quod infert, primum actum Angelorum, malum esse non potuisse, quia actus erat, qui procedens de ipsa natura, eiusdem auctori est a scribendus, qui quod malum est non potest operari. Prima actio, quam homo facit dum nascitur, non procedit ex eius deliberatione, sed ex eius natura, quocirca Deo imputatur, vt eius auctori, qui statuens in mundo hominem, cum ad lacrimas mouet, vt sint illa lacrimae praesagium vitae, quam ingreditur, vitae (inquam) quae sine lacrimis recipi non potest. Vnde Propetiae sunt (aut) penarum, & v. D. HER. 12. calamitatum D. Hieronymus, illas nominat. *Idem. 26. fideles laborum testes illam manentes; Primus Erechielus vagum laboriosa vita restantur iudicia. Quod videtur ex Seneca sumpsisse. Nonne vides qualem Seneca. vitam nobis natura promiserit, qua primum nascitur. L. de con. non nisi cum lacrimis esse voluit? Si igitur vita haec sol. ad 10. lacrimatus est Iesus, eam Lazaro restitutus. lib. c. 23.*

XII. Solus Zoroastes ridens nascitur.

L. de bono patient.

XIII. Primus actus creaturae Deo adscribitur.

XIV. Lacrimae Deo adscribitur.

D. HER. 12. calamitatum D. Hieronymus, illas nominat. *Idem. 26. fideles laborum testes illam manentes; Primus Erechielus vagum laboriosa vita restantur iudicia. Quod videtur ex Seneca sumpsisse. Nonne vides qualem Seneca. vitam nobis natura promiserit, qua primum nascitur. L. de con. non nisi cum lacrimis esse voluit? Si igitur vita haec sol. ad 10. lacrimatus est Iesus, eam Lazaro restitutus. lib. c. 23.*

XV. quam ordinarie refert & expendit Spiritus Sanctus de Propbeta Samuele, qui mortuus in vitam suscitatio redijt, virgato Rege Saule: & hoc primum, iam rediuitus, illi obiecit; Quare inquisisti in quiete. & inde ad hanc reuerti vitam, suam vocat iudicium. Et id em quod contigit Cracouiae quae ciuitas est Poloniae; cum enim e tumultu surgere iussisset, vt de negotio maximi momenti si secret coram Rege testimonium, & illam vit

S. interrogasset, an vellet haec in vita superflue vivere; hoc enim à Domino se impetratum, respondit illi: nequaquam, licet ex purgatorio prodiret, & ad idem esset reuolurus. Consulens enim iudicabat expedire, reuerti ad purgatorium, vt plenius expurgaretur, quam in hoc mundo demorari. Quis hoc non admiraretur? Videtur enim consultus vivere, & hic perfectè pro reatu suo satisfacere, quinimo maiora coram Deo sibi merita comparare, non hoc tamen vult. Talis etenim est haec vita, & tot plena periculis vt eis consilio vitatur prudentiori, qui in purgatorio potius, quam in mundo eligit vivere.

Quinta sit ratio, multumque communis SS. Patribus, quam sequuntur D. Hieronymus. a. D. Chrysost. b. & D. August. c. potissimum autem D. Bernard. d. quod scilicet Dominus suo nos instruere voluerit exemplo, indecentem non esse tristitiam, dolorem, & lacrimas in amicorum nostrorum, seu Parentum exequijs; cum receptissima sit illa D. Gregor. sententia: *Omnis Christi vita nostra est instructio.* Philosophi stoici defectum hic arguerunt perfectionis, & virtutis, contristari vitam, & talibus occasionibus ad lacrimas prouocari: etenim per hoc cor suum subiectum signabat esse passionibus, illisque non superius: quale sit oportet vix perfectissimi. Apud Lycios (testatur D. Amb.) hic vitis omnis interdicitus erat ploratus, vt infames haberentur, qui plorabant, quos i lico velibus iubebant indui muliebribus: *Lyciorum seruantur esse praescepta, quae vixes iubent muliebrum vestem induere, si mariori indulgeant: eo quod mollem, & effeminatum iudicauerunt in Viri luctum.* Hanc opinionem sectati sunt Anabaptistae docentes, illicitum Christiano mortuos plangere cum sciat hanc, à Deo mortem disponente praordinari. Grauius est hic error, inquit Sancti Patres, & ipsi natura, quae constamus, multum oppositus, cui proprium est lugere iacturas, & lacrimas effundere in morte copiosas.

Appositè docet D. Basilus. Quomodo ipsa natura, sit ea, quae prouocat mouetque lacrimas, & ait, quod in homine idem contingat qui est paruus mundus, quod in maiori, in quo necessariae sunt pluuiae, & illae hoc modo generantur; sol etenim sua luce terram illustrans illam mouet, & calefacit: hinc sursum vapores ascendant, qui in media regione aëris coagulantur, & in aquam conuersae decidunt in haec inferiora, terramque rigant, quod aër fere in homine nascitur,

XVI. Petrus nauis redire ad purgatorium in qua hic vivere

XVII. Honestas iustitiae lacrimas a In ep. 3. ad Titum. b Item 67. in Ioan. c Tract. 49. in 10. ann. d Ser. 26. in cantu. D. Greg. D. AMBR. Ora. de si. de resurr. in princip. Tom. 3.

XVIII. Lycijs vixis fletus interdicitus.

Ora. 12. de morte & tristitia. & hom. 4. de gratia. vum actis. XIX. Lacrimae sunt in haec maxime nascuntur,

ne ne-
cessarie
sicut in
mundo
pluuiæ.

If 43.3.

XX.
Similitu-
do.

XXI.
Lacry-
ma o-
rinnur
ex confi-
deratio-
ne.

natur, & exoneratur. Idem in homine contingit, in quo in electis, velut sol effulget, radios vi-
brans considerationis ad ea quæ cordi contraria
contingunt, in quo res amara consistit, illud alte-
ratur, turbat, coarctat, quo fit ut cor, & viscera in-
calescant ad quæ natura calorem diligit, ut lue-
cant, partes exteriores relinquentes frigiditatem
hoc ioseph David experiebatur: *Dolor meus rinoua-
tus est & in meditatione mea exarsescit ignis*, hinc
furfum ad caput & cerebrum vapores ascendunt
quibus opumbilatur, ut apparet in vultu, iludque
onerant, unimo hinc oritur (inquit ille) quod,
dum nobis aliquid contingit finitri, quò graui-
ter constittantur, videtur nobis caput graua-
ti, & turbati & in auribus quosdam exci-
tari finitos, ut nobis videantur de oculis nu-
bes euolare. Ex cerebri frigiditate vapores illi
condensantur & aqua facti per oculos et-
fluunt, eo modo quò de ventre sublimarij
subeunt vapores ad fornixem illius, qui conden-
sati ex plumbo vel stanno eiusdem, & conuersi
in aquam, per eiusdem fistulam guttatum ef-
fluunt.

Hinc intelliges lacrymas sequi consideratio-
nem intellectus in tra quod minus vel magis
dammum quod contingit, apprehendit, & proinde,
qui in aucteris euentibus nullam mali rationem
apprehendunt, nec plorant, nec contristantur. Vu-
de dum Dominus excidium deplorat Hierusa-
lem quod ille cogitatione reuelabat, opprobrii
illud ridebant: eo quod illud me. te minime re-
uoluerit. Idcirco non fiebant Martyres, sed in
morte suique penis atque amicorum, exulta-
bant pte gaudio: quia nullam in ijs maliquini-
mo boni iustitiam, rationem attendebant. Ea etiam
ex ratione, cum tantas habeat peccator flendi
rationes, non flet: eo quod nec attendat nec ap-
prehendat in peccato suo eam rationem, quam
habet, perditionis, æternæque damnationis: quam
sanè si perpenderet, illico vapores de visceribus
asurgerent, qui caput obtenebrarent, & in lacry-
mas soluerentur, ut patuit in Magdalena, & vi-
dimus in Petro: cum enim ante delides essent,
quamprimum benignus sua luce, sol Christus
illas illustrat: erat, illam adepti sunt, ut damna sua
perpendere, unde tam amaras, quales nouimus,
lacrymas effuderunt.

Ex his colligitur (secundum eundem auctorem)
causam eius, quod experitur: quod flendo ca-
put ferocetur, & à fatigatione recreetur. Quia
lacrymis exoneratur; sicut aer redditur lenior,
dum nubes in aquas soluntur, ac demò cla-
rescit: vnde est prouerbium quod hec diximus

(a) Here ad quietem: *Pacem frequenter & lacry-
me* (ait D. Ambrosius) *& mentem alienant flens* (a) *Llorar
refrigerant pectus, & modestum s. lanur affectum. Ex para des-
piciam illis preclarum hic exponit mysterium, circa causam
beatissimam virginem, de qua notandum quod D. An-
illam describens D. Ioannes filius illius spiritu- Oracione
lis, non illam repræsentet nobis plorantem, sed in ubi
animo stantem immobili: Stabat iuxta crucem Valenti.
Mater Jesu stantem illam lego, flentem non nimis Im-
lego. An ergo tam modica fuerit ei tristitia? peratoris.
Afflictio eius adeo exigua? Nequaquam; sed Tom. 3.
tanta, qualem nunquam pertulit creatura: sicut Ioan. 19.
& occasio fuit, quæ haberi poterat, maxima. 25.
Tum oraculum impletum est sancti Simonis, XXIII.
inquit D. Cyrillus, quod tempore gladius do- Cur D.
lens animam illius pertulisset. In Martyribus Virgo nõ
corpora gladijs, flagris, & pugionibus tran- dicatur
sodiebantur & ex corpore dolor redundabat in flentem
animam, attamen in sacratissima virgine gla- lib. 12. in
dijs doloris acutissimus animam eius petulit, Ioan. cap.
& inde ad corpus dimanauit. Exinde differet- 35.
tia, quæ est inter corpus & animam, eadem Lib. de
est, inter dolores penalesque purissima: Matris, Exce. 8.
& Sanctorum aliorum, ex quibus concludit D. B. 10. e. 5
Anselmus quod omnium tormenta martyrum, XXI.
simul in unum, leuia fuerint eorum respectu. Dolores
quæ caelestis illa ad pedem crucis petulit im- D. V. 2. p.
petulit. Quinimo ea de causa (ait D. Ambrosius) nis om-
nobis non dicitur, quod flerit, qui namque nium
labore pressus luget, per oculos tristitiam e- dolorem
mittit, illaque cor eo pede feneratur, quo la- superant
crymas effundit. Ne credideris in virgine fuisse
aliquid, quod eius minueret penam, vel alle-
uiaret angustias: non tibi dicitur quod plorave-
rit, ne forte dixeris, quod fleret, ut à fatigatio-
ne recreetur. *Namque in modica afflictione concre-
retur cor eius* (ait auctor quidam) *si potius quæ-
is modica, neque enim hec solatiu adfuit quod cæce-
ri cum trist. mur, da ut à natura, ut plorem qui
cum lacrymis dolorem etiam excusioe.**

Fuit etiam hic discursus in quadam proposi-
tione, quam notat D. Gregorius: *Noderia D. Cato.
afflictio lacrymas excutit, immoderata subducit. lib. 3. mo-
Hinc procedit (ait D. Basil.) quod experien- tal. cap.
tia, docuit, quod multi, qui lacrymas suas de- 39.
tinere conati sunt, sibi nocuerunt, vel in para- XXV.
lism aut apoplexiam incidentes imo etiam u. nocet
tui sunt: calor etenim, qui non euaporatur, cohibere
spiritus suffocat vitales: sic de se ipso testis lacrymas
tur D. Augustinus quod dum sibi vni in D. Ave.
flet, cohibere ne lacryma in ortu Matris lib. 2. c. 5.
flet, non sperendum in tremitu salutis de- fess. cap. 2.
tinentum: *Tuli luctamine valde male mihi erat. Tom. 1.
N n n 3 Idem**

Sermo. 26. in anti- en. Orat. de obi. Fla- cil. lib. 10. de Trinit. XXVI. Similitudo à vul- nere.

Idem refert D. Bernardus in funere fratris sui Gerardi, ait: D. Gregorius Nyssen. lacrymas esse coris vulnerati sanguinem. Si quempiam pugio- ne vulneres, illico profilit sanguis: quem si co- hibueris, contumitur, & non leve adfert detri- mentum. D. Hilarius sanguinem vocat animam ludorem. Quando humor abundat maximi mo- menti est sudor, quo expellitur, & corpus ex- oneratur; quando successus aliquis tristis cor vulnerat: profiliant lacrymæ, ne cohibueris illas, si namque illas cohibueris, nocete pos- sunt quam maxime. Quintimo hinc procedit (vt habet D. Basilius) quod sepe profuant lacrymæ, & scamus etiam inuiri, calque vellemus suspen- dere nec possumus, sicut nec spongiam pote- ris cohibere aquis imbutam si illam compresse- ris, ne ex se aquas emittat. Cor prægravatur, & ex tristitia anguitur: quomodo vis vt aqua sus- pendatur, ne per oculos stillatim effluat? ex his (ait ill-) intelliges contra omnem esse rationem afflictis dicere, ne fleueritis: non enim con- gruum hoc est illis consilium: quinimo magis ipsis expedit, & sapius licet velint, illas non possunt continere.

73 XXVII. Pudebat D. Angu- stinum lacryma- ri. 19. conf. et. XXVIII. Cur D. Bernar- dus tan- tepete fleuerit, mortem fratris sui Gerar- di.

Omnis mirantur illud quod de seipso refert D. Augustinus in obitu Marci sue: cum enim tot & talis eam amare teneretur: quan- do diem iam clauseret extremum, tantus fuit eius dolor: vt ex nullo solamen haurire poterit: tantoque fetu illi lacrymæ de ge- nis profuebant: vt non parum vereretur coram præsentibus, cuiusque lacrymas in- uentibus: quocirca ad loca secedebat ab hominum consorcio remotiora. Tenetimas lego rationes D. Bernardi in morte Gerardi fratris, quod si ab illo percunpteris: quid hoc Pater sanctissime, quis tui similis, qui tuas sic suppre- sissili passiones, tuamque voluntatem ita di- uinæ conformasti? Tu qui tantam habes oc- casionem intelligendi, quod Apostolus dixit de iustis morientibus, quod hinc discedant cum Christo regnaturi, cum quo in die iudi- cij reuersi sunt resuscitati? respondet ille, non illum lugeo, qui vitam inchoauit & for- tem accepit infinites meliorem, sed me ip- sum, erat mihi fidelis Achates, socius inti- uiduus, frater secundum carnem, sed magis secundum religionem: hic me solabatur, hic mihi dolorum abstergebat lacrymas, hic mihi in occupationibus lateralis adhaerebat, hic mihi in cunctis afflictionibus meis optata requies: hoc proprium est illis (inquit) qui humana ha- bent vitæta. Proinde nullus me redarguat cum

in sacris litteris sanctorum si leas oculos man- nare lacrymis, in sanctorum obitu vel amicum. Quibus lacrymis non sunt profecuti Adam & Eva filium Abel interfectum? Abraham coniu- gem suam Saram? Iacob filium suum Ioseph? & Ioseph parentem suum Iacob? vt autem vir- co verbo concludam illius oculos intueri, qui diuina cum esset sapientia, nec errare posset, in morte tamen Lazari lacrymas fudit vbetio- res: Saluator videns ciuitatem Ierusalem & prævidens ruinam: fleuit super eam, & ego propriam, & que in presentis est desolationem non sentiam? plagam meam recentem & gra- uem non doleam? ille fleuit compatens, & ego patiendo non audeo? & certe ad tantulum Lazari nec fleuit arguit, nec à se tu prohibuit: insuper & fleuit cum flentibus, de hoc nos igitur Dominus instruxit.

D. BERN.

Veruntamen aduertendum cum D. Hieron. quod ille qui monstrauit permissas esse, & iustas lacrymas: eadem ille effundens, pariter in moderatone ostendit, qui illas temperat, nostras oportere esse moderatas, & ab exte- mis illis adhibendum iudicium, ac plorantibus, quibus se nonnulli cruciant inordinatè. Mora (sic scribit Heliodoro) sobrii tui mortem Ne- peticam: graues etenim multæque tibi non de- sunt rationes: sed luctus sit moderatus: Memor esto illius sententia: ne quid minus. Argumen- tum hoc apposite prosequitur D. Chrysostomus eoque reprehendit agiter Christianos luctu se adfligentes immoderato: Dites: cum homines si- mus, de morte hominu non est dolendum? Nun- quid ego prohibeo? non lugere, sed imprudenter lugere veto: non sum immanis atque crudelis: video nauam dolere & quotidianam requirere consuetudinem &c. lacrymatus est Christus Laza- ro sed eius sequere exemplum, lacrymare, sed præ- denter. Confundor (inquit) dum multos vi- deo Gentiles, quam animo constanti, & im- perturbato iuliant mortem eorum, quibus nullos in hac vita habebant chariores. De qua- dam referret cum capite gestaret coronam sa- crificium immolaturus (hæc erat ceteromonia in solemnioribus frequens sacrificijs) audiretque filium suum interiisse: coronam de capite po- suit, sed intelligens: quod præliando, vt mi- les generosus obijisset, illam denuo capiti super- in. posuit. Alius filij sui intelligens necem, hoc respondit: sciebam vitæque me genuisse morta- lem. Hæc & alia, quibus profanz abundant historiz: nos pudore confundunt: cum illi non crederent, nec ea quæ nos fides docet

XXIX. Lacry- mæ sint modera- tæ.

D. CHR.

XXX. Genitij constantia in morte filiorum.

de futura vita, nec de resurrectione, animo adeo virili perstiterunt, nos autem intelligentes ea, quæ credimus, affectu adeo torpemus lugemusque fremimus: *Videi me Gentiles hæc sepe sapere & nos imprudentes esse. Qui de resurrectione nobis intelligunt intelligentium opera faciunt, qui intelligunt, ignorantium.*

D. CHR. Tom. 3.

XXXI. Lactymæ camptur impudentes. Epist. 3. c. 1.

D. Hier. Tom. 1.

Hom. 6. in Iona.

Insuper et ostendat quam imprudentes sunt illæ lacrymæ & fletus superuacanei, ait D. Hieronymus, illas finxerunt fabulas de Niobe filio Laotali quæ ex nimio fletu in lapidem fingitur esse conuersa qui semper lacrymis madere videatur, alij vero in diuersa animalia & aues vt alciones cotuos marinos, cygnos & aues alias, similes gallinis in Africa de quibus ait Ouidius in L. Metamorphoseos: *Novem: quia nul. un. fletur in lapidem & alios in diuersis bestias commutatos finxit antiquitas.* Erat hoc mare immensum & ipsum lacrymatum Christi adeo profundum. vt quantumlibet percurratur vento licet prospero, illas tamen enauigare sit impossibile: quocirca D. Chrylost. multas alias profertur earum rationes: quibus modo non licet immorari.

§. 23. Iesus rursus fremens. Secundo infremuit Christus: iubetque tolli lapidem ad euentiam miraculi: & doctrinam confessariotum.

74

Ser. 64. Ep. 65.

Amos. 3. 4. 1.

Cut leo rugiat.

R. V. PERT.

In cap. 3. Amos.

Progredditur Dominus ad monumentum, aliterum edens fremitum: Iesus rursus fremens venit ad monumentum: quis tunc hic, Domine mi, fremis us? quænam actio tibi adeo insolita, non enim eam nisi hac in occasione notauimus? Si fremitus, vt diximus, actio sit animi commotio, precor in quem, Domine, nunc commoueris? respondet D. Petrus Chrysolog. contra duos inimicos, vnus erat ipsa mors, quam modo adoritur, illique prædam itudet eripere, quam deorat: quando Leo rugit (inquit Amos Proph.) signum est quod prædã veniretur oppositam: Numquid prædã carulis Leonis vocem de cubili suo nisi aliquid comprehendat? Leonis natura est (inquit Rupert.) inuenta prædã rugire: quoscumq; illud sit animal rugit tyronem salum, & accitum concidat, & in prædam non tantu parienter, quam impatiens cedat, alter aduersarius & principalis erat: eorum qui præsenteaderant indurata malitia, videntes enim eius lacrymas, eas defectui potestatis adscripserunt, credendo, quod si cœcum poterat illuminare,

Iazarum non poterat à morte præseruare. Hoc in populo illo à principio Deum grauitè irritauit: Quoties exacerbauerunt enim in deserto? Vni etenim videntes Dei miraculum alterius patiantid negabant potestatem: quia de causa illos vocauit: Generatio mala & adultera, vt diximus, dum de illis ageremus, hoc idem modo repetunt quo tantopere Christum exacerbant, vt in fremitus erum pat indignas. Considerabat Dominus (ait D. Petrus Chrysol.) perfidiorum illorum contumaciam, qui nedum ob præacta non crediderant miracula, sed insuper videntes stupendum illud, quod acturis erat, nec similitet essent credituri: quinimo proditoriè illum occidit: pro vt occiderunt, & die Veneris proximo declarabitur: Videbat Iudeorum corda obstiniora inferis, viscera duriora mortuis, oculos terrores spulchris: & quod eius vox qua patefecerat caritatem, non patefeceret eorum arcana: in fido qua suscitatura erat mortuè, eorum mentes non esset suscitatura, lux que illustratura erat spulchrum, illorum non illuminatura caritatem. Quævis infirmitas, quæ per medicinam mortalis efficitur: quæ uana exortas, quæ per lucem magis obtenebescit? Quale venenum, quod vires lumit ex antidoto? Quævis diabolica malitia, quæ ex bonitate peior efficitur? conua sitanicam hanc duritiem rugit Dominus, sic D. Epiphanius in anchor. & Ser. 104. D. Aul. super enim hæc vulnera adeo desperata, de temp. & infirmitates adeo mortales, quid aliud agendum, nisi fremendum? Sic loquitur Prophet. Michas: *Plangem & uulabo: vadum spolimus, & nudus: factam plantum velut dyatonum, & luctum quasi struicium, quia d. fletura est plaga eius.* O duritiem rebellem duramque rebelionem? Vt videt Domitium procedentem coram ijs, vt opus faciat adeo diuinum, caeleste, & irrefragibile, vt tota u femi conspiciat malitia, nec huius quidem possit in eo calumniari: & quod illud ipsum confictum, contestum, & ab eis publicatum, nedum illis futurum non esset eno. D. Hier. lumen, sed ex hoc ipso in perfidia sua tanto In cap. 12. manerent oblituatores: hoc lacrymas hoc singul. Epist. ad tum, hoc de corde Christi fremitum excitauit: Rom. in Ad fletum promouitur (inquit D. Hieron.) non pro illud si Lazaro, quem erat suscitaturus: sed propter eorum compati. n. crudeli aem. Et istos patitur tibi inuumberet tur, edere. Quantum est ex parte tua perfidiam tuam Tom. 10. deplorans duritiem, ad quam emolliendam eius III. non suffecerit miracula, non promissa, non ter. rificulamenta non voces, non inspirationes: quid iam deside dicam? & ipsa misericordia, quate patiens tole. comu. rat & quæ sufficere deberet, vt te à peccato re. mahe.

II. Iudaorum Christos lugebat duritiem. D. PETR. CHR. 50

D. Hier. In cap. 12. Epist. ad tum, hoc de corde Christi fremitum excitauit: Rom. in Ad fletum promouitur (inquit D. Hieron.) non pro illud si Lazaro, quem erat suscitaturus: sed propter eorum compati. n. crudeli aem. Et istos patitur tibi inuumberet tur, edere. Quantum est ex parte tua perfidiam tuam Tom. 10. deplorans duritiem, ad quam emolliendam eius III. non suffecerit miracula, non promissa, non ter. rificulamenta non voces, non inspirationes: quid iam deside dicam? & ipsa misericordia, quate patiens tole. comu. rat & quæ sufficere deberet, vt te à peccato re. mahe.

traheret, tibi seruit occasione, ut eum de tuo peccatis tuis, quantum ex te est, crucifigas. Perpende, charissime: quod te luceat Deus: confidete quam grauer tuam sentiat duritiem: & velut Leo de tribu Iuda rogatus contra illam reddat insolitos?

IV. Qualia erant ludæorum sepulchra. *Serm. 52. de verb. Domini.*

His igitur præmissis, ad monumentum tendit Saluator, illum præcedunt sorores, sequitur ipse totaque populi multitudo: præterea accedunt sepulchro: *Erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei,* notat D. August. Iudæorum consuetudinem, qui sepulchra sibi effodiebant in Petris non sursum versus excavando, sed deorsum directe ab intus, quæ fragrandi lapide occludebant quo ablato defunctus aperire patebat. Tale fuit Lazari sepulchrum, & credit hester Card. Caiet. lapidum fuisse fragrandem, cum Dominus non vii sed multis diebus: *Tollite lapidem* & Euang. plures fuisse satis indicat cum dicat in plurali: *Tulerunt ergo lapidem,* dicit illis Dominus: *Tollite lapidem.*

V. Christus cur tolli lapidem iusserit. *D. CHR. Serm. in Euang. de nuptijs contra Iud. Tom. 3. D. AMB. lib. 2. hexam. cap. 7. Tom. 1. D. PR. CHRYS. Serm. 96.*

Admittantur præceptum hoc SS. Patres & duo inquirunt: primum, cur Dominus lapidem tolli præcepit: cum salta eius apertione, de sepulchro Lazari proferre poterit. Alterum, cum hoc iam vellet, cur ipse vocis suæ imperio non illum abstulit? *An qui transfert montes in cor mariæ* (sic argumentatur D. Chryl.) *Non poterat lapidum verbo remouere? Non poterat* (sic D. Ambrosii.) *remouere lapidum, qui mortuum poterat suscitare? Cur inter diuitias* (ita D. Petrus Chrysol.) *virtutes humanum Christus requirit auxilium?* Ad primum respondent: quod Dominus lapidem tolli iusserit ad euidenciam miraculi: ut eo ipso suis spectarent oculis, quotquot præsentis aderat, corpus Lazari defuncti, suisque manibus cadaveris perciperent formam, nec aliquis obijcere posset, quod forte ibidem viuis seruaretur, & qui in miraculo cæci nati dicere voluit, verum non esse, quod cæcus natus fuisset; certius modo diceret Lazarum non fuisse mortuum, Deinde si viuis prodiret, non sublato lapide, nonnulli (dicit D. Thomas) dicerent phantasma fuisse, vel spiritum in corpore phantastico sicut de Christo discipuli crederent: quem videbāt januis clausis introisse: *Tollite lapidem* (ait D. Chrysol.) si namque voluerit Lazari negare mortem, vel ipsum non esse qui de sepulchro prodibat, proprio visu confundantur: *Esti ugent manus ipsorum,* qui sepulchrum aperuerunt, & oculi eorum, omnium qui præsentis aderant: *redarguant ipsos.* Hoc ipsum (inquit idem Doctor) in hoc miraculo fecit, quo uix suæ Cathalstrophem imposuit, quod fecerat, in miraculo nuptiarum, quo patrans a se miraculis dedit initium, *Initium signorum,* hoc vocat D. Ioan. & aptè congruit hinc doctrina Abulenensis quod propheta, ut miracula Ioan. c. 2. sua faceret omni exceptione maiora, talibus vii. sicut ceremonijs, quibus omnis suspitionis tolleretur occasio, patereque manifeste, nullum hic Sic Elias interuenire præstigiū, & sic vocat quod Elias, & Elias ut se verum Dei prophetam esse restaretur, uo fecerunt, lenis ut descenderet ignis de celo, qui bouem in sacrificium offerendum exurere, hoc egit, ut ipse cap. 2. si Baal propheta, cum quibus non parua erat illi quass. 33. contentio: bouem illi adduceret, qualem uellent, 3. Reg. 18. & illi ipsi eum aqua sic copiose perfunderent, ut circumquaque uelut per alueos deflueret sic sic ut ipsi uiderent ex parte Elias nihil ibi adesse, quod uel minime daret suspitionem, ut inde ignis prodire potuisset. Omnibus ite dispositis, illis spectantibus prophetis, & certum manibus constitutis, & audientibus ea quæ dicebat, a Deo effugiat ut ignem demittat qui consumat sacrificium: tamen descendit: quo confunduntur, non tam emendantur: non enim dicere potuerunt, quod Elias sibi bouem adduxisset incognitum, uel quod illum disponens, materiam parasset, & adiecisset, quæ nullo negotio ignem caperet, quo sacrificium comburetur. Idem contigit illius discipulo propheta Eliseo: diu ab eo oppidani Iericho remedium aquis pestulant: amatoribus, quo dulcescerent ipse uero rogauit eos: *Afferite mihi uos nouum & mactate in illud sal:* non quæsiuit, non protulit de manica sua uas, nec sal, sed nec iuicit; sed hoc uelut ut hæc omnia illorum cura committerentur: quatenus uidentes, quod propheta sal in aquam conijceret, quo pristina & optatam obtinuit dulcedinem, remoueret, quod in uase, uel in sale, uel in eius iniectione aliquid forsitan propheta permississet, quod illi ignorarent uel oculorum eos illusionem deciperet.

VI. Ut omnis colligatur occasio calumniae. *Ioan. cap. 11. Tom. 1. lib. 11.*

Ea de causa (sic sentit D. Chrysestem.) in miraculo nuptiarum uoluit Dominus, ut omnia illorum manibus fierent, qui nuptijs ministrabant: sic ut ipse suam non adhiberet: ipsis seruauit præcipit: *Mistis, ut amphoras impleant, aquam modum hauriant, ut illi ipsi cererent aquam esse ueram, & putam, quam ipsi proprijs manibus haurissent, ne forsitan, si Christus illam infudisset, dicerent aliquid ab eo uirtutis incognitam, quo aqua in uinum conuerteretur, esse intermixtum: ipsi præcipit ut ex illa haurirent, re iterum si ipse eam hauriret, quis forsitan diceret, alquam*

huiusmodi, quod fecerat, in miraculo nuptiarum, quo patrans a se miraculis dedit initium, *Initium signorum,* hoc vocat D. Ioan. & aptè congruit hinc doctrina Abulenensis quod propheta, ut miracula Ioan. c. 2. sua faceret omni exceptione maiora, talibus vii. sicut ceremonijs, quibus omnis suspitionis tolleretur occasio, patereque manifeste, nullum hic Sic Elias interuenire præstigiū, & sic vocat quod Elias, & Elias ut se verum Dei prophetam esse restaretur, uo fecerunt, lenis ut descenderet ignis de celo, qui bouem in sacrificium offerendum exurere, hoc egit, ut ipse cap. 2. si Baal propheta, cum quibus non parua erat illi quass. 33. contentio: bouem illi adduceret, qualem uellent, 3. Reg. 18. & illi ipsi eum aqua sic copiose perfunderent, ut circumquaque uelut per alueos deflueret sic sic ut ipsi uiderent ex parte Elias nihil ibi adesse, quod uel minime daret suspitionem, ut inde ignis prodire potuisset. Omnibus ite dispositis, illis spectantibus prophetis, & certum manibus constitutis, & audientibus ea quæ dicebat, a Deo effugiat ut ignem demittat qui consumat sacrificium: tamen descendit: quo confunduntur, non tam emendantur: non enim dicere potuerunt, quod Elias sibi bouem adduxisset incognitum, uel quod illum disponens, materiam parasset, & adiecisset, quæ nullo negotio ignem caperet, quo sacrificium comburetur. Idem contigit illius discipulo propheta Eliseo: diu ab eo oppidani Iericho remedium aquis pestulant: amatoribus, quo dulcescerent ipse uero rogauit eos: *Afferite mihi uos nouum & mactate in illud sal:* non quæsiuit, non protulit de manica sua uas, nec sal, sed nec iuicit; sed hoc uelut ut hæc omnia illorum cura committerentur: quatenus uidentes, quod propheta sal in aquam conijceret, quo pristina & optatam obtinuit dulcedinem, remoueret, quod in uase, uel in sale, uel in eius iniectione aliquid forsitan propheta permississet, quod illi ignorarent uel oculorum eos illusionem deciperet.

VIII. Eundem modum hauriant, ut illi ipsi cererent aquam esse ueram, & putam, quam ipsi proprijs manibus haurissent, ne forsitan, si Christus illam infudisset, dicerent aliquid ab eo uirtutis incognitam, quo aqua in uinum conuerteretur, esse intermixtum: ipsi præcipit ut ex illa haurirent, re iterum si ipse eam hauriret, quis forsitan diceret, alquam

aliquam tunc ab eo factam intervenisse fraudem: illis mandavit, ut deferrent archidicino: quatenus netrens ille aquam in vinum converteret, illi ipsi testes forent, non hæc humano operi sed Christi virtuti, quæ divina erat, adscribenda. Hoc ipsum in præfenti servat miraculo, Lazarum mori permittit, forislibus omnibusque cognatis concedit, ut cernebat eum mortuum, sepeliant: patitur sepulchro, posito desuper lapide, concludant, ab ipsis scilicetatur. *Vbi posuit eum.* Ne forte dicant, quod prius illis aliquid apponuerat, ab illis se duci paritur ad monumentum: ipsis inungit ut aperiant sepulchrum: si namque Christus hoc ipsum faceret, forte dicerent, quod sepulchrum aperiendo aliquam præmississet coniurationem, vel quippiam incognitæ virtutis adiunxisset. Vult ut illi ipsi mortuum videant, & olfaciant, & discipuli de monumento prodientem dissolvant, mortisque auferant inlitas, & sudarium à capite dissolvant: sic ut ipse nihil fecerit, nullamque aliam adhibuerit actionem, quam verbo suo potentiori & imperioso mandare defuncto resurrectionem: quatenus per hoc, licet tota consistat inferni malitia, & in vinum coarctata demonum obdurata peruersitas, nec manna superesset ipsis aia calumniandi.

IX. Solo voceis impetio eum Christus exortant a 1. i. exa. e. 7. Et oratio de fid. resur. G. lib. 2. de pami. cap. 7. b. l. 83. quast. 65. X. Myllia ratio sublationis lapidis.

Hanc rationem sequitur D. Ambrosius. Hinc patitur et alteri dubio responsum: quare cum iam tollendus esset lapis, Saluator voluerit, ut ipsi lapidem tollerent. D. Augustinus 6. aliam profert mysticam rationem: quod nempe per hoc indicaret ad resuscitandum peccatorem per peccatum mortuum ad gratiæ vitam: novellam sit ut ipse ex parte sua faciat, quod hic fieri imperatur: *Tolle lapidem*, ipse Dominus est, qui virtute sua deifica gratiæ vitam infundit peccatoribus, eaque datur illis per virtutem emanentem, quam verbo voceique tribuit confessarij legitimi: porro requiritur, ut ipse peccator ex parte sua tollat lapidem, quo sepultus in peccato claususque detinetur.

Propitius sit mihi Deus: quot Lazarus videmus non quadriduanos, sed etiam quatuor imo viginti annis suis in secleribus sepultos, toti Republicæ fatidos, quam sua non parum inficiunt corruptione. Quot iam annis, Domine mi, tua cum tali honesta perseveravit conversatione, quæ tibi salus perditur, opes dilapidantur, fama demigratur? à quo tempore tenebatur inuisis detines contractibus male parata bona, egestate pauperibus, quibus illa fuit abstruhi, perentibus? Quamdiu hoc in odio & rancore

Hieron. Bap. de Lauce. a. Tom. III.

in fratrem tuum sepultus inueterascis? O sepultos Lazaros, quanta molis est vestra resurrectio ipsi Christum provocatis. Ut seipsum turbes, ut lacrymas fundas, infremiscas, quam parum movit te tanta conicio, talis exhortatio? Quam nihil in te tanta castitas missa efficit insperatio? Quales modo viuis, qui vidit mores subtrahere, & in ipsis quidem qui vitam credebant se habere, quam tu longe certiores? an postulas remedium? accedat tua voce confessorius, quæ divina pollet virtute à Deo sibi tradita: *Eccc dabit vocem suam virtutis*, porro his pius tunc lapidem: talis domus suspendatur accessus: numeros non ritos restitue: ne ultra inurium tibi persequaris: detractioni patres vitæ corrige luxuriosam.

Es. 67. 34.

Quando Dei populus vidit ignem Sanctum puteo iniectum iam fuisse exinctum, & in aqua crassam, vel molle lutum conuersam, intellexit quatenus iterum incenderetur opus esse divinâ potentia, quæ radijs communicaretur solaribus, ut autem perfecto lumine ignem colligeret, eum de puteo hausit, & cespites, qui adhaerant, absterit: deinde extendit & ipsis solis radijs expanderunt: oriente igitur sole, suosque vibrante radios, quibus eminentem Deus vitam contulerat; ignis si hinc splendidus adeo effulit, ut omnes in dei laudes exclamarent. Heu te miserum, qui hanc detines animam in culpa puteo demersam. Quam profunde illam detines impudice. Cæneo carne demersam, in lutum conuersam, suile peccatorum infernalium execrandum. Tu vero teneator inuisibilis, heu quam tua iacet puteo demersa cupiditatis; & tu prophete in Dei obliuione, totus tuus immerle vanitatis, confabulationibus, carnifque concupiscentiis heu quam exinctus est ille gratiæ celestis ignis, qui animam illuminabat, & de se charitatis calorem producebat ardentissimum.

Talem invenit castam Vates Ieremias, illicque acclamat: *Lena in circuitu oculos tuos*, *Et vide, ubi non profueris sis*, an datur remedium? quis demo gratiæ divinæ ignem accendit? Quis a dotem charitatis restituet? Quis animam sic mortuam vivificabit? Solis radius, cui Deus virtutem infudit deificam: confessorius qui illuminat, calefacit, vivificat, cuius voci tantam Dei virtutem impertit, ut corruptos Lazaros revocet de sepulchris, & raptos quæ gratiæ restituat. Ad hoc accurre; tu primo te ipsum dispone animam tuam educ de hoc puteo familiaritatis inhospitalis; quam David

XII. Allegria de igne in puteo demerso.

Hierem. 3. 2.

XII. Vita sua corrigit peccator, O o o infer.

in seipsum vocavit profundum, sed et illas, nunti-
cia, eius curam quae te tradit corruptioni, scilicet
intermittit, aliena, quae possides bona, restitue:
hanc tuis in actionibus repelle leuitatem: mani-
bus sumito rostratum; recede paululum ab ho-
minum frequentia: tuam feruitate conscientiam:
quamuis enim verum sit quod quantumlibet ege-
ris sufficiens non sit ad gratiam dispositio: sicut
nec fuit lapis de sepulchro sublatus ad Lazari
resuscitationem: porro necessarium est ex parte
tua, haec fieri diligenter. Ambas Dominici praec-
eptiones verbis comprehendit D. Ambrosius
elegantibus. Posuit remouere lapidem imperio ser-
monis: iubente enim Christo sensibus solet natio-
ra obedire; poterat tacita vs operationis occulta
transfere: saxum sepulchri, in cuius possessione remo-
tis lapidibus plurima defunctorum sepulchra pa-
tuerunt. Sed hominibus iussu, ut remouerent la-
pidem, in veritate quidem, ut increduli crederent,
quod viderant, et aspicerent resurgentem mortuum
in typo autem, quod nobis donaret, ut leuaremus
delictorum uera.

D. Amb.
lib. 2. de
penitentia
c. 7.
Tom. 4.

§. 24. Iesus autem eleuatis sursum oculis.
Magna concludunt mysteria hi Saluatoris
actus, eius, verba.

77
I.
Veni-
stis
formae
fragilitas

Conantur sepulchrum aperire, sed obstat
Macha ait enim Dominus: *Domine, iam
saeculorum quadriduanus enim est*: eiusque cum-
stos factor inficiet. O miseriam humanam! O
pulchritudinem mortalem! O bonam terrenam
gratiam! Quam cito marcescit! non requiritur
saecula, non anni, non menses, non heb-
domadae: sufficit quadruluum. Erat Lazarus (teste
D. Epiphani.) iuuenis excitatus triginta anno-
rum adolescens; perpende, quam debilis &
infirma iuuentus alacritas, quam haecida pul-
chritudo. O Domina sole formosior, o Matro-
na vultus elegantia spectabilis: heu quam par-
uam habet haec gratia tuae elegantia subtiliten-
tiam? Voluit sanctissima Iudith inter feminas
pulchritudinis palmam referens, cuius & Deus
maiora desit elegantiae incrementa, declarete
victoriam, quam Deus de superbo illo Tyrano
Holoferne reportarat: illum etenim sibi sub-
strauerat per illud, quo mundus nihil agnoscat in-
firmius, quid hoc? vultus mulieris elegantia, &
vultus feminae ormosior: *Non occidit potens eo-
rum a iuuenibus, nec filij Titan percussissent eum,
nec ex alii gigantes opposuerunt se illi, sed Iudith
filiu Merari, in specu sacrae sua.* Non laus illi

Iudith
36. h.

fuit dixisse: mulier supereruit eum: licet enim
sit inter infirma ceteris infirmior, tamen per-
sona est, & homo constans carne & ossibus, sed
ait vicit illum ea quo, ipsa nihil habuit in-
firmius: quid hoc? *Species facies sua*: an ali-
quid datur infirmius? attende, quam breui haec
periclitatur & evanescat, & hic vultus horrorem
excitet & fetorem emittat non tolerandum:
Domine, iam saeculorum quadriduanus enim est:
optime dixit Spiritus S. *Fallax gratia & vana
est pulchritudo*, sed hoc vobis matronae nobiles
plurimum refert: *Mulier timens Dominum, ipsa
laudabitur.*

Proh. 31.
30.

Referato iam sepulchro, & omnium oculis
exposito Lazari cadauere, cuius mortem ad vlti-
orem confirmationem affererat factor, illud
iam corrumpens: constituit omnes attentis,
nunc oculos in sep. Ichrem, nunc consuevit
in Christum & quisque seipsum tacitus interro-
gat; quid faciet vltimus, quid ager? An ali-
quem leget plurimum, num orationem fundet
pro defuncto deprecatur? An aliquis proderit a-
moris signa, quo illum complectatur, cum
inter brachia constitutus? An forsitan super
corpus lacrymabitur: ut alter Ioseph super ca-
daver Patris sui amantissimi. Haec suspensio
cunctorum, qui praesentes aderant, animos Do-
minus recollectit, ut omnes vna nimitate opetis hu-
nus testes forent: culares, sorores sepulchro aper-
to in nouos erumpentibus eiulatus & planctus, a-
mici singultus edebant amariore, discipuli quasi
attoniti haerebant, reliqua turba populi multio-
cula spectaculum mirabatur.

II.
Descr-
pta histo-
ria mira-
culi.

Et ne praeterea (ait D. Chrysost.) turbam
fuisse moicam, sed innumerabilem, ex omni ge-
nere hominum, & ex diuersis constitam natio-
nibus, quam singulari consilio & superna di-
rectione eo diuina destitit arat prouidentia: Sacer-
dotes aderant, doctores nobiles, plebei, Iudaei, III.
Gentiles, milites, nauae, &c. *Conueniunt, et ad
hoc spectaculum seruanda memoria sempiterna mi-
nistres, Iudaei, & nobiles: Christiani, procellyis, naua no-
bilitissimi, senatores, iudices, &c.* idcirco turbam hanc turba co-
vocaui Dominus populul: *Propter populum qui cir-
fluxerat sumptat*: nomen hoc omnium gentis includit
multitudinem: itaque sicut ad manifestandum
opus, & virtutem Spiritus S. hoc agit vt in Hie-
rusalem quilibet mundi nationes confluerent:
Ex omni natione quae sub caelo est, sic etiam ad si-
gnum hoc, quod agebat, velut vltimum suae di-
uinitatis assertiuum, tantam populi coadunavit
varietatem, vt tot haberet testes quot praesentes
spectaculo confluerant.

Act. 2. 5.

Ea igitur, Domine mi, iam theatrum expan-
sum est, iam audenti sunt spectatores, & ipsi iam
suum habeat exordium, in quo & ipsi caelestes
Seraphim habent, quod multum contemplantur.
His igitur sic omnibus constitutis iustum attol-
lit diuinos oculos suos Saluator, adhuc lacrymis
madidos: *Iesus autem eleuatis sursum oculis*, Ocu-
li diuini & lacrymis infusi quid non efficiunt?
Quae non viscera liquefaciant licet lapidea: voce
incipit altisoni, sic ut omnes eam perfectius intel-

IV. ligerent, diuinumque Patrem alloquatur: *Pater*
Christi ad gratias ago tibi, quoniam exaudisti me; ego autem
Patrem sciebam quia semper me audis, & sicco nec mihi
oratio ex- opus est, haec tibi pauca offerre verba: *Sed propter*
penditur. *populum qui circumstant, dixit ut crederent, quia in me*
uiderunt, filium tuum in mundum, o Mysteria! o
Mysteria! o sacramentalis sacramentalis ne mihi
vel minimum eorum quae Dominus agit, praeter-
mittas, nec sola subiceas uerborum, quae loquitur
eternum sacramentis scateat profundissimum. Vnde
Dominaus (ex mente D. Chrysostomi) probare
conclusionem, quam Iudaei proposuerat statim à
principio, quo c. arius & apertius suae cepit diuini-
tatis aperte mysterium, hoc autem contigit,
quando solidato apud piscinam Paralytico, illis
& opus & operante calumniantibus, quasi di-
uinitate uoluntatis refragum & uocum eius inui-
tium, ipse iocutus est, dixitque euidenter & palam
nedum te Deo non repugnare, sed filium esse sic
eius naturalem, ut uiam cum ipso sic haberet
uoluntatem, ut ea quae faciebat ipse opera, Pater
similiter faceret, & quae Pater, ipse quoque: *Non*
potest facere filius quidquam, nisi quod uiderit Pa-
trē facientem: quae cumque enim ille fecerit, haec &
filius similiter facit. Sicut Pater habet uiam in
semetipso: ita & filio uiam habere in semetipso
& sicut Pater suscitauit inuictos, & uiuificauit, sic &
filium quos uult suscitare, & uiuificat, sicut
sicut honorificauit Patrem &c.

Hom. 63.
in Ioh.

V.

Christi &
Patris
una po-
testas &
una ope-
ratio.

Ioh. 5. 19

78

D. Avo.
lib. 50.
hom. 119.
41.
Tom. 4.

Perpendamus etiam D. Augustino aduerbium
illud: *Similiter. Quid dixit Quae cumque Pater*
facit, haec & filius facit similiter: magna ex-
presso; magna ueritate, magna aequalitate. Suffi-
ceret; omnia quae pater facit, haec facit & filius
non sibi, sed ad similitudinem. Quare addo, simi-
liter? quia solent dicere non intelligentes. Pater
facit iubendo, filius obsequendo. Tu iudica an
uobis possit clarioribus ueram suam diuinita-
tem manifestare, ac unitatem essentiae, & ope-
rationem cum Patre; o te perfidum pro- uo-
catem! hic tunc peruersa proditur manifeste
caecitas. O caecam malitiam, & ex parte graui-

tem quam illa, quae laborant illi, qui recte
intellegerant quod illis Dominus ait, quod natu-
ralis esset Dei filius illique per omnia aequalis, ac
proinde eadem dignus adoratione & glorificatio-
ne quae Pater, licet non hoc crediderint: a que
idecirco ex illo die diabolica coeperint illum per-
sequi malitia: *Prop. eia persequerantur eum ut dicitur*
quia Patrem suum dicebat Deum aequalem se facere
Deo. His litigiosis disputationibus & liuidi conten-
tionibus usque in hunc diem & horam perfidi
obdurant, etenim Dominus uult, ut coram eis
hæc ueritas asseueretur, & ipsi sint huius operis
testes, per quos & in quo clarè uideant quos eis
ad mortem sed pro gloria Dei, & ut filius Dei
operante uiderat, quod uedum suis in operibus non
esset Patri contrarius, sed quod in omnibus & per
omnia similiter operaretur, quoniam ut nos ipsi
uideamus, ad quod ait, quando respondit nuntiis
conuenit. *Lazari infirmitatem nuntiantibus, hanc non esse*
ad mortem sed pro gloria Dei, & ut filius Dei
glorificaretur, per eam, alludens ad hoc quod di-
xerat, opera sua esse diuina, & qualiter per illa
Pater glorificaretur sic & filius esset glorificandus:
Vi omnes honorificent filium sicut honorificant Pa-
trē. Perpende quam bene suam Saluator doctri-
nam operibus ut quibusdam catenis connectat.

VI. hæc ueritas asseueretur, & ipsi sint huius operis
Christus testes, per quos & in quo clarè uideant quos eis
in operi- ante uiderat, quod uedum suis in operibus non
bus ius- esset Patri contrarius, sed quod in omnibus & per
per omnia similiter operaretur, quoniam ut nos ipsi
uideamus, ad quod ait, quando respondit nuntiis conuenit.

Lazari infirmitatem nuntiantibus, hanc non esse
ad mortem sed pro gloria Dei, & ut filius Dei
glorificaretur, per eam, alludens ad hoc quod di-
xerat, opera sua esse diuina, & qualiter per illa
Pater glorificaretur sic & filius esset glorificandus:
Vi omnes honorificent filium sicut honorificant Pa-
trē. Perpende quam bene suam Saluator doctri-
nam operibus ut quibusdam catenis connectat.

Dominus igitur opus hoc, ut uiamam & res-
olutoriam acturus probationem, eorum omnium
quae illis proposuerat, & de se dixerat tantis per-
agat circumstantiis: ut probationem hanc red-
dant irrefragabilem. Primum igitur sursum in
caelum attollit oculos ad æt. æt. illum dirigens D. BERN.
Patrem: quia pro ut Bernard. hic congruè no-
tat, licet omnes calum aspiciamus, ut San- gradus
illima locum Trinitatis, tamen singulariter humil.
Patrem consistemus: *Quis est in caelo: quia si Baruch.*
lium in terris inuenimus: In terris uisus est, & 3. 38.
Spiritum sanctum in terra missum esse uouimus: 1. Pet. 1. 12.
Spiritu S. missio de caelo. Patrem autem, licet
omni sit loco praesens, nunquam tamen tepe- Pater nō
sentant nobis nisi in caelo: Patrem in sua persona nisi in
licet nusquam non sit, nusquam tamen inuenio nisi caelo no-
in caelo. Pater noster qui es in caelo: uident faciem bis pro-
Patris, qui in caelo est, unus est Pater ueriter, qui est
in caelo. *Matth. 6.*

Hæc doctrina non modicam comprehendit
Theologiam de missione diuinarum personarum, *Matth. 18.*
& conuenit illam theologis remittendo ad-
uertere, quod Dominus hac actione uoluerit Iu-
daeorum ora obstruere, dicentium: uisus opera mi-
rabiliora uirtute fieri Satanaica. Considera in quem
conuertat oculos, nempe, ad æternum Pa-
trē, & quod sola eius uirtute operetur, non
hinc

hæc, non illuc, se verti: non circumgyrat, nullis virtutibus contritionibus: sed deuotissimo corporis situ calum inuenitur, quinimo ea ex causa ea ora capite voce loqui, quam omnes intelligerent, audirentque quæ diceret: ne si submissius loqueretur, vel dentibus mulset, dicerent, quod aliqua deprimere verba superstitiosa, vel Demones invocaret; vel sinistra ea perterrent interpretatione: sicut Sacerdos Heli verba matris Samuelis Annæ sanctissimæ: quia tacita loquebatur, nec quid oraret, ipse capiebat.

Cum Patre suo æterno loquens primò vocat eum: *Pater* absolute: non cum illo addito: quod vobis concessit vt diceremus: *Pater noster*: quo declarando illum multorum filiorum Patrem: certum est, quod simus: tantummodo filij, doctissimi: sed Christus absolute loquitur *Pater* vel *pater* mi: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*, *Pater cum essem eis ego seruabam eos: ego rogabo Patrem*, *Pater mi, si possibile est*, *Ascendo ad Patrem meum*, indicans: (vt notat D. Augustinus) quod eo modo quò pater est ipsius, non sit alterius alicuius: & quod ipsi sit modo quodam singulari *Pater*, quem Iudæis declarauit, ratione cuius necem illi machinari sunt: *Propterea quærebant rabi Iudæi interficere, quia Patrem suum dicebat Deum*, q. d. in mentem vobis venit, quod dixi: *Deus Pater meus est naturalis*, cui sum in natura æqualis: nec mihi credidistis, quinimo eam ob causam me copulastis int. rictet, igitur nec mentior, nec aucta reuoco: nunc potius dict. peritax, idem vobis reuidenter demonstra- bo.

Secundo sic ait: *Gratias tibi ago, quoniam au- disti me, ego autem sciebam, quia f. in. et me audis*, per hoc vnitatem voluntatum, & cum æterno Patre eandem probat operat. ones. Detraherunt ei calumniatores, eiusque opera denigrarunt inuidi, quasi diuine legi eiusque contraria vo- luntati. Procul ablit hoc (ait Dominus), imo è conuerso, non ago nisi ea, quæ sunt Patris bene- placita, nec ipse vult, nisi quæ ego facio, sicque vnanimis sumus, vt nullum ego perficiam opus, quod ipse similiter non perficiat. Confirmat hoc addens quod nec quidem illi opus esset hæc præferte verba tanquam operti præfente necessaria, sed populi circumstantis gratia, vt esset velut quedam protestatio, quam in confirmationem eius, quod dixerat, publi- cè faciebat, quatenus crederent, quod ip- sis iam pridem dixerat, se esse filium Dei natu-

ralem à Patre missum inmundum: *Propter populum qui circumstans dixit, vt credam quia tu misisti*. Itaque si rem intimius consideres, - aiunt D. Chrysolomus a. D. Ambrosius b. & D. Pe- trus Crysolomus c. Inu. nies, quod Christus his Nullam verbis nullam fuderit orationem, vt Lazarium hic Chria resuscitaret, etenim orando operari, proprium istis fudit est sanctorum, qui de se virtutem non habent: oratione ostendit Dominus quòd ipse virtute propria a Hom. 63. polleret, cum enim esset filius Dei, eandem in Ioan. cum Patre habebat virtutem, vnde verba hæc b lib. 4. de non fore nisi quadam protestatio, quod in con- fide cap. 30. firmationem huius venientis miraculum illud o- c Ser. 93. perabatur. Quæ de causa, cum illam finisset, oculos suos à celo de flexis in sepulchrum, qui- bus cum defunctum attentius inspe xisset, clamo- sa voce, & impetiosa resurrectionem Lazaro im- perauit: *Hæc cum dixisset voce magna clamauit*: *Lazare veni foras*. Ad quid, Domine mi, tam clamorosa opus est voce: De te vaticidius nobis magis prædixit propheta: *Non clamabitis, nec au- dietur vox eius foras*. Quomodo nunc igitur vo- cifertatis, & quidem clamore grandi: *Clamauit* 1. sat. 41. voce magna: *clat voce clamauit* (quærit D. Ambro.) D. Amb. Quasi spiritus non solent operari, quasi iaculis Orat. de non soleat imperare? Optime quidem, primò (in- quit Theophi.) vt præcites omnes vocem au- dirent, & vim impetiosa vocis etiam super ip- sam mortem, intelligerent: Hæc fuit illa con- firmatio, quæ Christus Iudæis in illa contentione præstauit, cum illis habita, diuinitatem suam asser- uit, dum eis dixit: *Qui in monumentis sunt*. Orat. de audient vocem filij Dei, & qui audierint vident: fide res- ita vt antequam vitam habeant, vocem eius au- diant, illique obtemperando vitam nauent can- tur.

Recordate (cum D. Ambro.) illius prodigii signi, quo Deus propheta suo Ezechielii iui- uant suam ostendit omnipotentiam, quatenus per illud populo pe. suaderet: & assereret promi- su illis iam pridem facta. Deducit illum in cam- pum plenum craticis oblitibusque mortuorum, pelle carneque nudatis. Propheta, quid tunc vide- tur: viuente ossa hæc Domini: etu nostri: illis loquere meo nomine, & dic, vt audiant vocem Ezechie- meam: *Ossa arida audite vocem Domini, ecce ego intromittam in vos spiritum, & viuetis: & dabo super vos neruos, & facietis carne super vos carnes, & superext. nuda in nobis circum: & dabo 37. 4. vobis spiritum, & viuetis: & facietis: quia ego Dñs*: Ex hoc signo certâ scientia cognoscet: quod ego sum Dñs: cum tale opus soli illi sit proprium, qui verus est Dominus: iussioni Domini vates obtem- perat:

VIII. Cur voce clamet alicui.

1. Reg. 1. 13. IX. Dicit ab solute Pater.

Tyrt. 21. in Ioan.

77. X. Christus semper à Patre au- ditur.

XI.

XII.

XII.

Ezechiel.

perat: ossibus loquitur aridis: *Ossa arida audite*
verbum Domini: & ecce factus est sonitus proph-
etiae meae, & ecce commotio, respendas (ex D.
D. AMBR. Ambrosio) quod nedom animam ha: eant nedom
 Tom. 4. vitam & ad vocem Domini commouentur: *Vide*
nunc quemadmodum & auditum in ossibus & mo-
tum primum ostendat esse, quam uita spiritus resun-
datur: nam & ossa arida uidentur audire, quasi
sentiam habeant audiendi, & hic accessisse eorum
unum quodque ad suam compagem prophetico ser-
uone signatur. A uende (cum eodem auctore) pro-
D. AMBR. pheta Verba. Et accessit unum quodque ad suam
 T. 4. compaginem, & uisit, & ecce super illa uocis, &
 & uisera nati ebantur & ascendebat super ea cuius de
 super, & spiritus in illis non erat. Itaq; primum iam
 Ro. 4. 17. uita potuitur, iam audiant, iam obediunt diui-
 na: cum hoc sit quid D eo proprium: *Qui uocati*
ea qua non sunt, tanquam ea qua sunt. Cognosce
quis ego Dominus. Hoc idem uicue Saluator
agit: canora uoce Lazarum allocutus mortuum
& dicit: potest: Cognosce: quis ego Domi-
nus.

XIV. Secundo (sic D. Chrysostomus & D. Ambro-
 Forma su. sic. citat.) ut symbolum futurae praemitteret
 turae re- resurrectionis, ostenditque, quod ipse Domi-
 nis in cla- nus esset, qui illam imperaret, pro ut dixerat: *Ve-*
 more. *ni heri in qua omnes qui in monumentis sunt au-*
dicant uocem eius: ut enim aduertimus: singulari in-
tentione probat Dominus iudaeis, hoc quod prius
illis dixerat, futura resurrectionem maxime uo-
cis clamore, siue tubae, siue Archangelis, siue ip-
D. AMBR. sius Christi, qui huius auctori erit operis: eadem
 T. 4. enim (inquit D. Ambrosius) qua nunc unum
 mortuum facilitate suscitauit, tunc omnes resus-
 citabit: cum illi tam facile futurum sit tunc om-
 nes atque nunc unum ad vitam reuocare. Sed
 nos tibi est operosius dicere ueniant duo quam
 ueniant mille, *Ostendit Dominus quemadmodum*
resurgas: non enim unum Lazarum, sed fidem om-
nium suscitauit &c.

XV. Tertio: ut suspicemus praescinderet animum,
 Ut opinio- qua laborare poterant plurimi Iudaeorum, qui
 ne ludaeo- hoc tenebantur errore, ut crederent animas de-
 rum de a- functorum, alij, ut diebus circa corpora obam-
 minabus- bulare: nec esse tunc temporis operosam resurre-
 reselleret- ctionem: sicut nec talem credidit de filia sua
 T. 4. 49. 49. Princeps ille Synagoga: qui ut a Domino filia-
 Iosue- suae resurrectionem impetraret, ait illi: *Misde de-*
fectum, quod nempse Dominus signare uolue-
XVI. *ratur: quod nempse Dominus signare uolue-*
 Datu: & *ratur: quod nempse Dominus signare uolue-*
 alia mysti- est peccatoribus, quos inueterata conuerfudo
 ca ratio. est

luis in secleribus retinet tumulatos, uerba uice
 intelligere: quandoquidem nec clamorosas uo-
 ces qualibus quotidie illis inelamamus, intelli-
 gant, nec de cadaveribus resurgant rediuiui. XVII.
 Lazarus proprio nomine compellat (sic D. Am-
 brosius) ut euidenter pateret, quod loqueretur pro-
 prius illi obediit id quod non est, quam id quod pellat.
 est: sic etiam lucem proprio uocant nomine,
 quando nondum erat sortita nomen: sicut tu fa-
 mulum uocas, qui in atrio paratus adstat tibi re-
 spondurus: *Ne fortuita magis resurrexerit, quam*
D. AMBR. *imperata uideretur. Nec illi dixit surge, sicut To. 4.*
prius uelle mortuae, vel hesternio adulescenti
sed: Veni foras: ut idem ostenderet. Et sicut in-
terpretatur D. Augustinus. Non tanquam mortuum, D. Avhy.
sed: tanquam sanum, tanquam uiuum, tanquam au-
ro paratum de sepulchro protinus euectus. Sic ut uerbu D-
ostenderit quod sit uerus Deus: cui proprium mis. T. 10
fit loqui cum illo, quod non est, sicut eum illo
quod est: Qui uocatur ea qua non sunt, tanquam Ro. 4. 17,
ea qua sunt.

Audita hac uoce a circumstantibus, omnes de-
 nuo se componunt oculis dilatatis quasi eos sibi
 uellent erere & fixa acie in sepulchrum intuen-
 do defuncti corpus. collum singuli extendendo,
 ut tanto studiosius mortuum aduiderent, qui ve-
 ro retro stabant erecti in articulos pedum, super
 capra eorum qui propriis adstantibus scriptos eri-
 gebant tanto uisuri distinctius. Cernunt omnes, XVIII.
 quod quam primum Dominus uoce magna cla-
 mauit: ad eius impetium defunctus exurgit vi-
 uus erectus in pedes, consistens in sepulchro, cre-
 dit enim D. Augustinus quod quaedam esset ca-
 sula in rupe excauata altitudine unius hominis:
 & nulla interposita mora prodit de sepulchro li-
 gatis manibus & pedibus instans eo modo, quo
 conditus in illo fuerat.

Illum piissima sorores sepulchro considerant,
 corpus lutescens obuoluentes iuxta Spiritus S con-
 silium; quo nos hortatur ne corpora defuncto-
 rum aspernemur: sed qua decet sedulitate com-
 ponamus, & hoc ob- pral. batas heremationes: *Ne*
despicias sepulturam eius & secundum iudicium
carnege corpus illius. Secundum hoc consilium
solebant Iudaei (teste D. Ioanne) corpora defun-
ctorum limeis obuolnere, & maioribus manus
illis ac pedes instans alligare: neinde uelut ca-
piti expandebant, quod dicebatur sudarium, si-
militer quibusdam hieis constrictum. Hoc mo-
do Lazarum obuolutum sepulchro tradiderant,
& eodem modo prodijt rediuius: Si autem pro-
uise, qui fuerat mortuus, ligatus pedes & ma-
nus.

nm eius infusus, & facies eius sudario etiam ligata.

§. 2. Sciatim prodit, qui fuerat mortuus: Est hoc miraculum miraculorum abyssus, quod eam operatus est euidenciam, quam Theologi dicunt. In attestante.

80
D. BERN.
Serm. 4. de
Assumpt.
Pf. 41. 8.
I.
Abyssus
hic est mi-
raculorū.
D. AUG.
Serm. 104. de
temp. &
Serm. 52.
T. 1. 1.
D. CHRYS.
Ho. 63. in
Ioan. T. 3.
D. BASIL.
Orat. 12.
quæ est de
mero. T. 1.

O Mirabilia! O miracula! habes hic ad oculum (ait D. Bernard.) quod David auribus tuis innotuit: *Abyssus abyssum inuocat, cat, abyssus potentie & misericordie, abyssum abyssus humis, & misericordie abyssum misericordie & tenebrarum.* Et hoc agit abyssum operatus miraculum est linguare, sic vt abyssus hic confluat miraculorum. Primum resuscitare mortuum iam corruptum, & quatuordecim. Secundum quod ligatus manibus & pedibus ipse nullius ope in pedes se erigat, prodeatque de monumento. Perpende cum D. Aug. miraculum super miraculum, & secundum primo non inferius: *Innotuit ligni modis que uocis uoce Christi cuius egreditur & ambulat. Prætere lignum* (sic cenlet D. Chrysolom.) *non minus admirandum uidebatur, quam suscitari, est quidem res admirationi plena* (sic opinatur D. Basil.) *Fasciis constructi erant pedes, nec tamen impedimento fuerunt motui, manus enim robur erat impedimento.* Hoc uinum inter mirabilia cæteris præclariora, quæ Dominus in passionis sua dignatus est operari luculenter effulgit, quod iam ligatus manibus non dissiue inreuitus strictioribus, illis tamen liberissime potuit uti, sic vt de terra collegerit abscessum Malchi uniculam eamque proprio loco restituens sanauerit. Habes hic miraculum alteri simile. Tertium ad mortem, cum Ruperto, quod facies illius & oculi sudario essent ligati & obuolui; sic vt uidere non posset: nihilominus de monumento prodit, & ambulat, non aberrat, non tentans, non offendens.

D. AMBR.
Orat. de
fide resur.
cit. To. 4.
II.
Enarratur
à D. Am-
brofio.

Hæc omnia mirabilia paucis uerbis comprehendit D. Ambrosius. *Exiit de monumento ligatus pedes & manus infusus, & facies eius oratio erant fide resur. aperta: comprehendere si potes, quemadmodum clausis oculis iter carpat, uentis pedibus gradus dirigat, inseparabili gressu, separabili progressu: manibus uincula, nec tenebant; tegebantur oculi, sed uidebat; uidebat denique qui resurgebat, qui ambulabat, qui deserebat sepulchrum. Quod si tanta stupras mirabilia, perpendas uelim, quod qui patrat*

illa, ille sit, qui diuina pollet omnipotentia, & per hoc se Dei filii in naturalem esse & legitimum probare adlaborat: *Si mirari hoc, disse, qui imperauerit, tunc mirari desinet, Iesus Christus, Dei uicinus, uita, lux, resurrectio mortuorum, uirtus erexit, uita gressum exiit, lux fugauit tenebras, reparauit obtusum, resurrectio uidentis gratiam reformauit.* Considera cum Diuo Chrysolomo *D. CHRYS.* *quantus cunctos stupor inuaserit, quam hæse- rit attoniti, quam turbati, quam perculli: non nulli lacrymantur, & admirantur alij: Quæ rogo uoces illius: qualis pressura uidentium? quam curiosa mirantium lumina? qualis in ceruicibus prementium multitudo pendebat? Ratius esse dixeris omnes. Conuertens Dominus ad discipulos stupor. suos, ait illis: *Soluite illum & sinite abire.* Sicut in die Ascensionis tantus Apostolorum stupor inuasit, dum Christum uident aëreos scandere nullis attractum subibus, nullis aduictum scalis, in tantum ut illis attonitis necesse fuerit deos accurrere exultes, qui illos ad mentem reuocarent, dicendo: *uiri Galilæi quid admiramini? hic eternum Dominus est, qui cælos petit, & iudex est reuerteris.* Eodem modo cunctis admirantibus quod Lazarus per totum corpus ligatus uiuus prodeat, ait illis Dominus: *quid attoniti statis? quid admiramini? ipsum uelitis dissoluite manibus.**

Uidetur illis ex mente D. Ambrosij & D. Chrysol. dicere: *Quid turbati estis; & cogitationes ascendunt in corda uestra; palpate & uideat.* Ipse qui mortuus erat, & sepultus iacuerat in tumulo, spectatus non est, non est phantasma. Quinimo ea de causa credit D. Ambrosius. Dominus cum autem uoluisse, ut Lazarus resurgens à mortuis in sepulchro uincula, ligamina, funesque non relinqueret: sicut enim Rex Darius sigillo suo portas templi Dei Bel subsignauit ut uident illud saluum & integrum, certo nosset intrasse uel egressum fuisse neminem; eodem modo uoluit saluator nosse, ut Lazarus his omnibus uinculis sepulchro conderetur, quatenus illa uidentiu miracula, liquidò constaret omnibus, quod ipse idem esset qui mortuus fuerat tumulatus, nec aliquid cum illo fuisset. q. d. Eia igitur, circumspecte considera: *uicinas lapidem soluit* (ita D. Ambrosius) *Iudæi infusus soluitur & ex uel oculi sui crederent, qui credere mente nolabant, remouent lapidem, uident cadaver, factorem sensunt, infusus rumpunt, ne possint negare desuadent, quem aspiciant resurgentem, uident signa mortis & uita emittunt.* *Quid si, dum conatur labore ipse emen-*

D. CHRYS.
Hom. de
Laz. T. 3.
III.
Quantus
fuerit In-
dorum
stupor.
D. AMBR.
Loc. cit.
IV.
Cur Laza-
rus cum
mortuis
institis
prodicit.
D. AMBR.
To. 4.

tantum quid si, dum audiunt vel auribus suis credunt? quid si dum inveniunt vel oculis suis corriguntur: quid si, dum rumpunt vincula mentes suas solvantur? quid si, dum Lazarum exiit populus liberatur? dum Lazarum abire permittunt ipsi ad Dominum reuertuntur? præcipit Christus, Sinite illum abire: vt omnes viuentem eum aduertant. Insuper opinat D. Chrylolum. quod Dominus eo defertur in inferis, & mandauerit vt comederet: vitæ signum euidentissimum, quo ipse à mortuis rediit suam testatus est resurrectionem, an dari potest euidentior attestatio?

V. Argumentum est hoc, quod manus pedesque Argumen stringit, & certam facit euidentiam, quam Theologia est hoc logi definitur, *In attestat*: & eleganter probat in attestat. Theologiae Coryphæus D. Thomas Indubium est, quod omnium auctor miraculorum primarius sit Deus, quæ nec mentiri potest, nec testari mendacium, igitur quando sit miraculum ad doctrinæ alicuius confirmationem, manifestum est, quod Deus sit, qui per hoc miraculum testatur de veritate Doctrinæ: quapropter hanc falsam esse, est impossibile. Christum considera, quam explicitè, quam explicitè, protestentur se

hoc signum edere in confirmationem eius, quod dixerat se filium Dei esse ab eo missum in mundum: *Pi credant: quia tu me misisti.* Per hoc multi ex Iudæis crederunt, sed alii duriores obstiterunt: & hac luce perfusi in gramores lapsi sunt tenebras: inde namque occasionem sumpserunt ilico tendendi Ierusalem, & conuocandi concilium (de quo infra ostidum in agemus) vt eum condemnarent, sicut de facto morte condemnauerunt. Sua nos Deus misericordia illuminet, ne nobis motu sit opus ad ego vitale, nostrisque vt infundat vocem animabus efficacem, qua huius motu sit, resurgat, & de peccati sepulchro proficiat rediit dicamusque cum D. Ambrosio. *D. AMBR. Lib. 2. de* postquam fuisse satis de hac. differerat historiae *Lib. 2. de* *Vitam ad huc monumentum meum digneris accedat. p. 111. c. 8.* *re Domine Iesu, sus me lacrimis laues: quoniam Tom. 4.* *durioribus oculis non habeo tantis lacrymis, vt tua possim lauare delicta si illacrymaberis, pro me, saluus ero, si dignus fuero lacrymis tuis, factorem abstergo delictorum omnium. Si fuero dignus vt paulisper illacrymes vocabis me de monumento huius corporis & dices, exi foras, Hic per gratiam, & postmodum per gloriam, Amen.*

S V M M A R I V M

HOMILIÆ TRIGESIMÆ TERTIÆ SEQVENTIS.

Vo præter alia nos docet hoc in Euangelio Christus Dominus, se ipsum lucem appellans, seu mundi solem. Primum, quid sit quod ipse agit: Secundum quid nos agere oportet. Est ipse lux diuina, qua diuinum suum esse manifestat. a. eo quod agat idem quod sol: cum enim mundus tenebris inuolueretur obscuris, nocteque tenebrosa, tartareis liberè quaquam versum feris percurrentibus, mille tenebras, atque idololatrias inducentibus pro Deo adorari volentibus. b. diuinas hic sol illucentes, has omnes dissipat tenebras, seras omnes eliminat, mundo diabolum exterminans, cunctaque idola eius euerrens & dissipans altaria. c. lucem infundens, nedum Iudææ, sed toti mundo. d. Producit sol hic eminentissimus, quidquid in hoc mundo spirituali boni efficitur, & in nobis vt sol operatur, libertatem non minuens: hæc enim nobis est naturalis. e. Adest Iudæorum desideria vota que complens. f. qui tanto solem affectu prosequantur, vt eum inter falsos Deos Deum suppliciter adorarent. g. Prædicat illis tenebras, in quas inciderent, suam lucem non admittendo. h. Hoc nobis agendum ineumbit, vt illum sequamur, sicut Israelitis per desertum profecti, columnam dum ineumbit, vt illum securissimus. k. & lux excellentissima: nam ad illam videndam, alia nobis non est necessaria, quam illius. h.

§. 1. Inter